

Κ. Α. ΣΦΑΕΛΛΟΥ

ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΑΣ
ΤΩΝ Γ' Δ' & Ε' ΤΑΞΕΩΝ ΤΩΝ ΕΞΑΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ
ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΣΧΟΛΩΝ

ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ:

- 99 ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΚΘΕΣΕΩΝ
ΠΕΡΙΓΡΑΦΑΣ - ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ
ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΥΣ - ΕΠΙΣΤΟΛΑΣ
ΓΝΩΜΙΚΑ - ΠΑΡΟΙΜΙΑΣ
ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ ΝΕΟΛ. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ
ΤΕΧΝΙΚΑΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ
ΣΥΝΟΔΕΥΟΜΕΝΑ ΑΠΟ
ΘΕΩΡΙΑΝ ΠΕΡΙ ΕΚΘΕΣΕΩΝ
ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΕΙΣ ΚΑΝΟΝΑΣ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑΣ
- 99 ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ
- 299 ΘΕΜΑΤΑ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
ΕΥΘ. Δ. ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΥ
ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 76 — ΤΗΛ. 632-894
ΑΘΗΝΑΙ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

17489

Κ. Α. ΣΦΑΕΛΛΟΥ

99

ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΑΣ ΤΗΣ Γ' Δ' ΚΑΙ Ε' ΤΑΞΕΩΣ
ΤΩΝ ΕΣΑΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΣΧΟΛΩΝ
(ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ)

ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ:

- 99 ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΚΘΕΣΕΩΝ
[ΠΕΡΙΓΡΑΦΑΣ — ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ
ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΥΣ — ΕΠΙΣΤΟΛΑΣ
ΓΝΩΜΙΚΑ — ΠΑΡΟΙΜΙΑΣ
ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ ΝΕΟΕΛ. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ
ΤΕΧΝΙΚΑΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ]
- ΣΥΝΟΔΕΥΟΜΕΝΑ ΑΠΟ :
ΘΕΩΡΙΑΝ ΠΕΡΙ ΕΚΘΕΣΕΩΝ
ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΕΙΣ ΚΑΝΟΝΑΣ ΦΡΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ
- 99 ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ
- 299 ΘΕΜΑΤΑ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ

ΠΡΩΤΗ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ

ΕΥΘΥΜ. Δ. ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 76 — ΤΗΛ. 632-894

ΑΘΗΝΑΙ 142

Πάν γνήσιον αντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τῆς συγγρα-
φέως καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ Ἐκδοτικοῦ Οἴκου.

E. Christopoulos

Copyright by E. Christopoulos, Athens, 1962

Ἀπαγορεύεται ἡ ἀναδημοσίευσις ἢ ἡ ἀνατύπωσις ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει τῶν
ἐν τῷ παρόντι βιβλίῳ περιεχομένων ἐκθέσεων, ἀνευ τῆς προγενεστέρας ἐγκρί-
σεως τοῦ ἐκδοτικοῦ Οἴκου Ε. Δ. Χριστοπούλου καὶ τῆς συγγραφέως Κ. Α.
Σφαέλλου, τῶν ὁποίων ἀποτελοῦν πνευματικὴν ἰδιοκτησίαν.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τὸ βιβλίον μας διαιρεῖται εἰς δύο σαφῆ μέρη. Εἰς τὸ πρῶτον δίδομεν τὴν τεχνικὴν ἐκάστου εἴδους ἐκθέσεως μεθ' ἑνὸς παραδείγματος, πὺν παρουσιάζει ἐμπράκτως τὰς θεωρητικὰς συμβουλὰς μας. Εἰς τὸ δεύτερον δίδομεν μίαν σειρὰν ἐκθέσεων μὲ θέματα ἐκ τῶν μᾶλλον συνήθων εἰς τὰς μεσαίας γυμνασιακὰς τάξεις.

Ἡ γλῶσσα πὺν μεταχειρίζομεθα ἀποκλίνει μᾶλλον πρὸς τὴν Δημοτικὴν εἰς τὰ ἀπλούστερα θέματα, τὰ προοριζόμενα διὰ τὰς κατωτέρας τάξεις ἢ εἰς θέματα ἔχοντα μᾶλλον λογοτεχνικὴν ὄφῆν. Φθάνει ὁμως εἰς μίαν ἀπλὴν καθαρεύουσαν εἰς θέματα τεχνικὰ ἢ ἀπαιτοῦντα διανοήματα καὶ σκέψεις, ὅπως ἀρμόζουν εἰς τὰς ἀνωτέρας τάξεις.

Ὅλαι αἱ Ἐκθέσεις συνοδεύονται ὑπὸ Σχεδιαγράμματος καὶ ὑπὸ μερικῶν παρεμφερῶν θεμάτων πρὸς ἐξάσκησιν τῶν μαθητῶν. Εἰς τὰ θέματα αὐτὰ συχνὰ προσθέτομεν μερικὰς ὁδηγίας πρὸς καθοδήγησιν τοῦ μαθητοῦ. Πάντως ὑπάρχον θέματα πὺν μποροῦν νὰ γραφοῦν κατὰ διαφόρους τρόπους. Ἀ.χ. «Τὸ πλοῖο φεύγει» ἔχει γραφῆ ὡς ἐντύπωσις, θὰ ἠδύνατο ὁμως νὰ γραφῆ καὶ ὡς περιγραφή καὶ ὡς διήγησις, κατὰ τρεῖς δηλ. διαφόρους τρόπους.

ΜΕΡΟΣ Ιον

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΚΑΛΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ

Δέν ἀποβλέπομεν νά γράψωμεν πραγματείαν περιλάγου. Ἄπλως θέλομεν νά δώσωμεν ἕνα βοήθημα πρακτικόν, ἀπλοῦν καί εὐληπτον διὰ μαθητῶν 14—16 ἐτῶν. Περιοριζόμεθα ἐπομένως εἰς μερικές εὐκόλοεφαρμοστούς συμβουλὰς, χωρίς νά ἐπεκτεινώμεθα εἰς σοφά σχήματα λόγου—ποῦ ἀπαιτοῦν φυσικόν τάλαντον—καί εἰς λεπτομερείας, συχνά κουραστικὰ καί δυσνοήτους.

ΓΛΩΣΣΑ ΤΩΝ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

Ἐφ' ὅσον ἐπίσημος γλῶσσα τοῦ κράτους παραμένει ἡ καθαρεύουσα, εἶναι ἀπαραίτητον ὁ τελειόφοιτος τοῦ Γυμνασίου νά κατέχη τήν χρῆσίν της, ἀφοῦ εἰς τήν καθαρεύουσαν θά εἶναι ὑποχρεωμένος νά γράψῃ κατὰ τὰς εἰσαγωγικάς ἐξετάσεις τῶν Ἀνωτάτων Σχολῶν.

Δεδομένου ὅμως ὅτι εἰς ὀλόκληρον τὸ Δημοτικόν καί τὰς πρώτας Γυμνασιακάς τάξεις οἱ μαθηταὶ συνήθισαν νά χρησιμοποιοῦν δημοτικὴν, ἠθελήσαμεν ἢ μεταβάσεις ἀπὸ τὴν μίαν γλῶσσαν εἰς τὴν ἄλλην νά μὴ γίνῃ ἀποτόμως, ἀλλὰ βαθμιαίως. Εἰς τὰ καθαρῶς λογοτεχνικά εἶδη ἐκθέσεων (ὅπως εἶναι οἱ χαρακτηρισμοὶ καί αἱ Ἐντυπώσεις) μετεχειρίσθημεν δημοτικὴν σχεδὸν καθαρὰν, μὲ μερικοὺς μόνον τύπους καθαρευούσης (κυρίως ὀρθογραφικούς). Εἰς τὰς Περιγραφὰς ἐχρησιμοποιήσαμεν μικτὴν γλῶσσαν ἡμερίδος. Μόνον εἰς τὰς Ἐκθέσεις Ἰδεῶν (τὸ εἶδος δηλ. ἀκριβῶς ποῦ ζητεῖται συνηθέστερον ἀπὸ τοὺς τελειοφόιτους), ἡ γλῶσσά μας εἶναι ἀπλῆ καθαρεύουσα μὲ πλούσιον μὲν λεξιλόγιον, ἀλλὰ χωρίς ἀρχαίκοις τύποις (ἀναδιπλασιασμοὺς, ἐσωτερικάς αὐξήσεις, δοτικὴν, καί τὰ τοιαῦτα).

ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΑ ΠΡΟΣΟΝΤΑ ΤΗΣ ΚΑΛΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ

Πρώτον και απαραίτητον προσόν μιᾶς καλῆς Ἐκθέσεως εἶναι ἡ σαφήνεια: εἰς τὰς ἐννοίας, εἰς τὰς ἰδέας, εἰς τὴν διατύπωσιν. Διὰ τὴν ἐπιτύχωμεν, τὸ πρῶτον, τὴν σαφήνειαν δηλ. τὸν ἐννοιῶν, πρέπει νὰ σκεφθῶμεν σοβαρὰ τί μᾶς ζητοῦν καὶ τί ἔχομεν νὰ γράψωμεν ἐπὶ τοῦ θέματος. Αἱ παρὰ νοήσεις καὶ τὰ ἐκ τῶν θεμάτων εἶναι ἀνεπίτρεπτα. Μόνον μιὰ ξεκάθαρη σκέψις μπορεῖ νὰ διατυπωθῇ σαφῶς. Καὶ διὰ τὴν σαφήνεια τὴν διατύπωσιν χρειάζεται πρωτίστως κυριολεξία.

Συχνὰ ὅσοι μαθηταὶ δὲν ἔχουν πλούσιον λεξιλόγιον μεταχειρίζονται ἄλλην λέξιν ἀντ' ἄλλης. Οὕτω ἡ διατύπωσις εἶναι ὄχι μόνον θολή καὶ ἀσαφής, ἀλλὰ συχνὰ καταντιᾶ ἀκατανόητος. Δι' αὐτὸ, ὅσοι τυχόν δὲν εἶναι ἀπολύτως βέβαιοι διὰ τὴν σημασίαν κάποιας λέξεως, ἄς καταφεύγουν εἰς τὸ λεξικόν, διὰ νὰ βεβαιωθοῦν.

Καλὴ ἔκθεσις προϋποθέτει πλούσιον λεξιλόγιον, πού θὰ μᾶς ἐπιτρέψῃ ὄχι μόνον νὰ κυριολεκτῶμεν — στοιχείον βασικὸν κάθε ἐκθέσεως, ἀλλὰ καὶ νὰ μὴ ἐπαναλαμβάνωμεν συνεχῶς τὰς αὐτὰς λέξεις—πρᾶγμα ἀκαλαίσθητον.

Διὰ νὰ πλουτίσωμεν τὸ λεξιλόγιόν μας, καλὸν εἶναι νὰ ζητήσωμεν ὅλα τὰ παρὰ γωγὰ καὶ τὰ σύνηθ' ἐν μιᾶς ρίζῃς (οἰκογενείας) καὶ κατόπιν νὰ ἐξακριβώσωμεν τὴν ἀκριβῆ ἔννοιαν κάθε λέξεως μὲ τὸ λεξικόν. Π. χ. δύναμις, δυναμικότης, δυναμισμός, δυνατότης, ἔχουν τὴν ἴδιαν ρίζαν, ἀνήκουν εἰς τὴν ἴδιαν οἰκογενεῖαν λέξεων, ἀλλὰ κάθε μιὰ ἔχει διαφορετικὴν σημασίαν καὶ δὲν μποροῦν νὰ χρησιμοποιηθοῦν ἢ μιὰ εἰς τὴν θέσιν τῆς ἄλλης.

Πρέπει ἐπίσης τὸ περιεχόμενον κάθε φράσεως νὰ μὴ ἔρχεται εἰς ἀντίφασιν μὲ τὴν ἔννοιαν μιᾶς ἄλλης. Πρέπει δηλ. νὰ μὴ παρατάσσωμεν λέξεις χωρὶς περιεχόμενον, ἀπλῶς διὰ νὰ κάμωμεν «σχήματα λόγου». Ἀλλὰ νὰ φροντίζωμεν νὰ ὑπάρχῃ λογικὴ ἀλληλουχία μεταξὺ τῶν φράσεων μας. Λ. χ. μαθητῆς τῆς Γ' ἔγραψε διὰ τὴν «Νύχτα τῶν Χριστουγέννων»: «Τὰ πάντα ἦσαν βυθισμένα στὴ χάυνωσι, κάθε τι ἔμοιαζε νὰ περιμένῃ κάτι.» Ἡ φράσις αὕτη περιέχει ἀφ' ἑνὸς λεκτικὴν ἀσάφειαν. Ἡ λέξις «χάυνωσις» ἔχει κακὴν σημασίαν καὶ εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν ἀποτελεῖ ἀκυριολεξίαν. Αἱ λέξεις νὰρκη, ὕπνος θὰ ἦσαν πολὺ προσφύεστεραι. Ἀφ' ἑτέρου

ὅμως περιέχει ἀσάφειαν νοήματος. Διότι ἡ πρώτη πρότασις ἀποκλείει τὴν δευτέραν : ἢ εἴμεθα ναρκωμένοι ἢ περιμένομεν κάτι. Τὰ δύο ταυτοχρόνως εἶναι ἀδύνατα.

Ὁ μαθητὴς δὲν πρέπει νὰ συγχέῃ τὸν λεκτικὸν πλοῦτον—τὸ πλούσιον δηλ. λεξιλόγιον— μὲ τὴν περιττολογίαν. Ἡ παράθεσις πολλῶν φράσεων μὲ τὸ ἴδιον νόημα, ἢ παράταξις πολλῶν συνωνύμων δὲν εἶναι καλλιπέεια : εἶναι ἐλάττωμα. Ὁ καθηγητὴς διὰ νὰ γίνῃ ἀντιληπτός ἀναγκάζεται νὰ διατυπώῃ τὸ ἴδιον πρᾶγμα κατὰ δύο, τρεῖς, τέσσαρας τρόπους—αὐτὸ ἀποτελεῖ διδακτικὴν ἀνάγκην ἀφοῦ ἡ ἐπανάληψις βοηθεῖ τοὺς μαθητὰς νὰ ἐντυπωθοῦν καλῶς τὴν διδασκαλίαν του. Ἀλλὰ αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι καὶ ὁ μαθητὴς πρέπει εἰς τὰς ἐκθέσεις του νὰ ἐπαναλαμβάνῃ τὸ ἴδιο πρᾶγμα κατὰ πολλοὺς τρόπους. Αἱ ἐπαναλήψεις εἶναι ἐλάττωμα. Μεταξὺ διαφόρων φράσεων μὲ τὸ ἴδιον νόημα, ἐκλέξατε ὅποιαν σὰς φαίνεται καλλιτέρα καὶ σβύσατε τὰς λοιπὰς.

Μὴ νὰ κάμνετε ἐπίσης κατὰ χρῆσιν ἀπὸ κοσμητικὰ ἐπιθέτα πού χαλαρώνουν τὸ ὕφος. Οἱ καλοὶ συγγραφεῖς ποτὲ δὲν συνοδεύουν κάθε οὐσιαστικὸν μὲ ἓνα, δύο, τρία ἐπιθέτα. Καὶ ὁσάκις χρησιμοποιήσουν κάποιο ἐπιθέτον, φροντίζουν νὰ εἶναι εὐστοχον καὶ νὰ χαρακτηρίζῃ ἐπιτυχῶς τὴν λέξιν πού συνοδεύει. Φειδῶ λοιπὸν καὶ προσοχὴ εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν ἐπιθέτων, διὰ νὰ μὴ προκαλέσουν ἀντίθετον ἀπὸ τὸ ἐπιδιωκόμενον ἀποτέλεσμα.

Ἀποφεύγετε ἐπίσης τὰς μακρὰς φράσεις. Ἀπαιτοῦν μεγάλην τέχνην, πού σπανίως ἔχει ἓνας μαθητὴς τοῦ Γυμνασίου. Καὶ ὅταν ἀκόμη εἶναι ὀρθαί, γίνονται κουραστικά διὰ τὸν ἀναγνώστην. Μικροὶ φράσεις, ἀπὸ τρεῖς τέσσαρας τὸ πολὺ προτάσεις εἶναι τὸ ἰδεώδες.

Ἄς προσέξῃ ἀκόμη ὁ μαθητὴς πῶς θὰ συμπλέξῃ τὰς προτάσεις μιᾶς περιόδου. Ἡ ἀντικατάστασις ὄλων τῶν ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν μὲ τὸ «πού», ὄχι μόνον δημιουργεῖ δυσάρεστον καὶ ἀκαλασθητον ἐπανάληψιν, ἀλλὰ συχνὰ προκαλεῖ καὶ ἀσάφειαν. Εἶναι ἐπομένως ἀπὸ τὰ πράγματα πού πρέπει ν' ἀποφεύγωμεν. Ἄς μὴ λησμονῆ ἐπίσης ὅτι ἡ ἀναφορικὴ πρότασις δὲν τίθεται ὀποῦδ' ἢ ποτε, ἀλλὰ μόνον παραπλευρῶς τῆς λέξεως πού προσδιορίζει. Ἡ φράσις : «Ἐφαγα μιὰ κότα στὴ θεία μου πού ἦταν κακοψημένη»—εἶναι λανθασμένη, γιατί δίνει τὴν ἐντύπωσιν

πώς κακοψημένη ήταν ή θεία (!). 'Η σωστή φράσις θά ἔπρεπε νά εἶναι : «'Εφαγα στή θεία μου μία κότα πού ήταν κακοψημένη.»

* * *

Πρὶν τελειώσωμεν τὰς συντόμους αὐτάς ὑποδείξεις περὶ ὄφους, θά ἔπρεπεν ἴσως νά ὀμιλήσωμεν διὰ τὰ σχήματα λόγου. Γίνεται ὅμως τόσον συχνά κακή χρῆσις αὐτῶν, ὥστε διερωτώμεθα, ἂν θά ἔπρεπε νά τὰ συστήσωμεν εἰς μαθητὸς τῶν μέσων γυμνασιακῶν τάξεων.

Πάντως ἓνα ἀπὸ τὰ συνηθέστερα εἶναι ἡ παρομοίωσις. Ὅταν δηλ. γιά νά καταστήσωμε κάτι αἰσθητόν, τὸ παρομοιάζομεν μὲ κάτι ἄλλο περισσότερον γνωστόν. Συνήθως ἐκφράζεται μὲ τὸ ὦς, ὡσάν, σάν : μαῦρος σάν τὸ κάρβουνο, ἄσπρος σάν γάλα κτλ.

Ἐξ ἴσου σύνηθες σχῆμα λόγου, ἀκόμα καί εἰς τὴν καθημερινὴν ὀμιλίαν, εἶναι ἡ δίπλωσις, ἡ ἐπανάληψις δηλ. τῆς λέξεως, διὰ νά καταστήσωμεν ἐντονωτέραν τὴν ἔννοιαν : ἓνα μικρὸ μικρὸ παιδάκι . . . ἔτρεχε γλήγορα γλήγορα.

Ὅταν ἡ ἴδια λέξις εὐρίσκεται εἰς τὸ τέλος τῆς μιᾶς προτάσεως ἢ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπομένης, τὸ σχῆμα ὀνομάζεται ἀναδίπλωσις : π. χ. ἦταν ἀθῶα—ἀθῶα σάν περιστέρι.

Διὰ νά τονίσωμεν μιαν ἔννοιαν, συχνά θέτομεν ἓνα ἐρώτημα καί κατόπιν ἀπαντῶμεν οἱ ἴδιοι εἰς οὐτὸ (εἶναι ἡ λεγομένη ὑποφορά καί ἀνθυποφορά) λ. χ. Διατί ἐργαζόμεθα ; Ἀπλούστατα : διὰ νά προσχθῶμεν. Εἶναι ἀπὸ τὰ εὐκόλα σχήματα καὶ ὄχι μόνον διακόπτει τὴν μονοτονίαν τοῦ λόγου, ἀλλὰ καὶ τοῦ προσδίδει ζωηρότητα.

Ὅταν ἀποδώσωμεν εἰς τὰ ἄψυχα ἰδιότητα ἐμψύχων τότε κάμνομεν προσωποποιεῖν Π.χ. Τὰ δέντρα ἀνατρίχισάν, ὁ ἀνεμὸς σῶπασε.

Ἀπὸ τὰ συνηθέστερα εἶδη εἶναι ἡ ἀντίθεσις, ὅταν δηλ. ἀντίθεται ἔννοιαι παρατάσσονται ἐντυπωσιακῶς, συνοδευόμεναι μάλιστα συχνά ἀπὸ παρηγήσεις, ἀπὸ λέξεις δηλ. μὲ τὰ ἴδια σύμφωνα ἢ καί μὲ τὴν ἴδιαν ρίζαν. Ὀλόκληρος ὁ Ἀκάθιστος Ὕμνος εἶναι γεμάτος ἀπὸ τὰ δύο αὐτὰ σχήματα :

Χαῖρε δι' ἧς ἡ χαρὰ ἐκλάμψει

Χαῖρε δι' ἧς ἡ ἀρὰ ἐκλείψει

Συνήθης επίσης είναι ή περίφρασις, χρήσιμος διά ν' αποφύγωμεν τήν συνεχή επανάληψιν τής αὐτῆς λέξεως, ἀντί λ.χ. νά γράψωμεν ὁ ἥλιος, γράφομεν τὸ ἄστρον τῆς ἡμέρας, ἀντί ὁ σκύλος, ὁ πιστός φίλος τοῦ ἀνθρώπου κτλ. Ἡ συχνή ὁμως χρῆσις περιφράσεων δεικνύει ἐκζητήσιν, κάθε ἄλλο παρά καλαισθητόν. Καί ἐπομένως καλὰ θά κάμουν οἱ μαθηταὶ νά μὴ χρησιμοποιοῦν τήν περίφρασιν παρά μὲ φειδῶ — ὅταν δηλ. δέν δύνανται ν' ἀποφύγουν ἄλλως τὰς ἐπαναλήψεις.

ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΕΙΣ ΚΑΝΟΝΕΣ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ ΣΤΙΞΕΩΣ

Μία ἐκθεσις γεμάτη ὀρθογραφικὰ λάθη προδιαθέτει δυσμενῶς. Ἄς φροντίσῃ λοιπὸν ὁ μαθητὴς νά συγκρατήσῃ μερικοὺς εὐκόλους πρακτικοὺς καί εὐκολοεφαρμοστούς κανόνας ὀρθογραφίας.*

θηλυκὰ προπαροξύτονα π. χ. ἀμάθεια, εὐ-
πρέπεια γράφονται μὲ *ει*

θηλυκὰ παραγόμενα ἀπὸ ρήματα εἰς ευω
ῶς βασιλεύω βασιλεῖα

πορεύομαι πορεία γράφονται μὲ *ει*

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ *δυσύλλαβα θηλυκὰ* (π. χ. λεία) μὲ . . . *ει*

τὰ θηλυκὰ ὑπερδυσύλλαβα προξύτονα

ΘΗΛΥΚΑ : (π. χ. περιουσία) γράφονται μὲ *ει*

τὰ θηλυκὰ ἐκ ρημάτων περισπωμένων

π. χ. κυκλοφορῶ κυκλοφορία γράφονται μὲ *ει*

τὰ ἐξ ἀρσενικῶν δευτεροκλίτων γράφονται μὲ *ει*

μωρός—μωρία σοφός—σοφία

τὰ ἐξ ὀνομάτων εἰς σν γράφονται μὲ *οι*

(π. χ. εὔνοος—εὔνοισ)

* * *

* Διὰ πλείονα ἴδε: ΧΡ. ΚΑΖΑΝΤΖΗ: Πρακτικὸς ὁδηγὸς ὀρθογραφίας στίξεως καὶ συντάξεως τῆς Καθαρευούσης. Ἐκδοτικὸς Οἶκος Εὐθ. Δ. Χριστοπούλου. Ἀθήναι 1962.

ουσιολογία επί της παραληγοσύνης γράφον-
 ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ εἰ
 ΟΥΔΕΤΕΡΑ : π. χ. σχολεῖον, κουρεῖον
 τὰ προπαροξύτονα γράφονται με εἰ
 (π. χ. κτίριον)

* * *

θηλυκά τῶν ὁποίων τὸ ἀρσενικὸν λήγει εἰς
 υς γράφονται με εἰ
 ΕΠΙΘΕΤΑ : (π. χ. ταχύς—ταχεῖα, παχύς—παχεῖα)
 τὸ ὑποκοριστικὸν καὶ τὸ ὑπερθετικὸν γράφονται
 με Ο (ὄτερος, ὄτατος) :

- 1) ὅταν προηγῆται μακρὰ συλλαβὴ (φύσει ἢ θέσει) π. χ. μικρό-
 τερος ὑψηλότατος, ἔνδοξότατος, μεγαλειότατος.
- 2) ὅσα εἶναι σύνθετα ἀπὸ τὴν τιμῆ, θυμός, χυμός, κίνδυνος,
 λύπη, ψυχὴ, κῦρος λ. χ. εὐψυχότατος, εὐθυμότατος
- 3) τὸ ἰσχυρός, τρανός, ἀνιαρός, φλύαρος, σιγαλός, μιαρός
 λ. χ. ἀνιαρότερος, μιαρότατος.

ΑΝΤΙΘΕΤΩΣ γράφονται με ω (ωτερος, ὠτατος).

- 1) ὅταν προηγῆται τῆς καταλήξεως συλλαβὴ βραχεῖα
 π. χ. εὐκολώτερος, εὐφορώτατος.
- 2) εἰς υρος, ανος, ακος, αθύς, ατός, αλός (πλὴν τοῦ τρανός καὶ
 ἰσχυρός) π. χ. ἰκανώτερος, ἀγαθώτερος.
- 3) τὰ εἰς αρος πλὴν τῶν φλύαρος, ἀνιαρός, μιαρός).
- 4) τὰ εἰς ιος, ιακός, ιμος, ινος, ιλος (π. χ. τίμιος, τιμιώτερος).

ΡΗΜΑΤΑ

1) Ὅλα τὰ μὴ περισπώμενα ρήματα γράφονται εἰς τὰ τρία
 ἐνικά πρόσωπα με ἠ ὅταν προηγούνται αὐτῶν οἱ σύνδεσμοι,
 ἄν, ἐάν, ὅταν, ἵνα, νά, μόλις, ἀφ' οὗ, πρίν, οἱ ὅποιοι εἰσάγουν
 πάντοτε ὑποτακτικῆν. Μετὰ τοὺς συνδέσμους αὐτοὺς τὸ α' πλη-
 θυντικὸν πρόσωπον γράφεται με ω.

Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ ὅταν προηγῆται τοῦ ρήματος τὸ μόριον θά.

Ὅταν τὸ βοηθητικὸν ἔχω συνοδεύῃ ρήμα ἐνεργητικὸν τὸ
 ρήμα αὐτὸ θά γραφῆ με εἰ. π. χ. ἔχω παίξει.

Ἄν μετὰ τὸ ἔχω ὑπάρχει ρήμα παθητικὸν (καὶ τότε τονί-
 ζεται εἰς τὴν λήγουσαν) θά γραφῆ με ἠ π. χ. ἔχω ἐνδυθῆ.

* * *

Τὰ εἰς *εἶω* ῥήματα γράφονται εἰς ὄλους τοὺς τύπους τῶν μέ . . .
τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὰ παράγωγά των·

λ. χ. ὁ κτίστης θὰ κτίσῃ τὸ κτίριον

Τὰ εἰς *ωνω* ῥήματα γράφονται πάντοτε μέ ω
τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὰ παράγωγά των·

λ. χ. τὸ στεφάνωμα, τὸ κύκλωμα

Τὰ εἰς *ύνω* γράφονται πάντοτε μέ υ
τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὰ παράγωγά του·

λ. χ. δξύντης, ὠξύνθη

Τὰ παράγωγα τῶν περισπωμένων γράφονται μέ η
ποιῶ—ποίησις, κινῶ—κίνησις

ΧΡΗΣΙΣ ΤΗΣ ΣΤΙΞΕΩΣ

Παράγραφον ἀλλάζομεν, ὅταν ἀρχίζωμεν κάποιον νέον θέμα.

Τελείαν τοποθετοῦμεν εἰς τὸ τέλος κάθε περιόδου.

Τὸ **κόμμα** βασικῶς χρησιμεύει διὰ νὰ χωρίζῃ μίαν πρότασιν ἀπὸ μίαν ἄλλην, ἐκτὸς ἂν πρόκειται *διὰ ὁμοίας, προτάσεις* συνδεομένης μὲ τὸ καὶ, ἢ διὰ συμπληρωματικὴν εἰδικὴν πρότασιν ἀντικείμενον τῆς προηγουμένης· π. χ. βλέπω τὰ παιδιὰ νὰ παίζου (εἰδικὴ πρότασις ἀντικείμενον τοῦ παίζω).

Ἐντὸς δύο κομμάτων—ἓνα εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ ἓνα εἰς τὸ τέλος—τοποθετοῦμεν τὰς παρεμπιπτούσας προτάσεις.

Μὲ κόμμα χωρίζομεν ἐπίσης τὰς προσφωνήσεις: «Σοῦ εἶπα, ἀγαπητέ μου φίλε, ὅτι εἶχες πολλὰ λάθη.» Χωρίζομεν ἐπίσης μὲ κόμμα τ' ἄλλεπάλληλα ἐπίθετα ποῦ ἀνάγονται εἰς τὸ ἴδιον οὐσιαστικόν: «Ὁ ἐχθρὸς ἐπροχώρει στυγνός, βαρὺς, ἀμείλικτος».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄

ΕΙΔΗ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

Υπάρχουν πλείστα είδη εκθέσεων. Δυνάμεθα όμως να τὰς κατατάξωμεν εἰς δύο μεγάλας ομάδας:

- Α΄. Εἰς ὅσας ἔχουν ὡς θέμα των τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον. Εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν ἀνήκουν:
- α) τὰ ποικίλα εἶδη περιγραφῆς (περιγραφή ἀψύχων, ἐμψύχων, τοπίων, κινήσεως, πράξεως, σκηνῆς κτλ.).
 - β) ἡ ἀφήγησις ἢ διήγησις
 - γ) οἱ χαρακτηρισμοί:
- Β΄. Εἰς ὅσας πηγάζουν ἀπὸ τὸν ἐσωτερικὸν κόσμον τοῦ γράφοντος, ἀπὸ τὰ αἰσθήματα, τὰς ἐντυπώσεις, τὰς συγκινήσεις, τὰ διανοήματά του. Εἰς αὐτὰς ἀνήκουν:
- α) αἱ ἐπιστολαί
 - β) αἱ ἀναμνήσεις
 - γ) αἱ ἐντυπώσεις
 - δ) αἱ διάφοροι πραγματεῖαι, τὰς ὁποίας κυρίως χαρακτηρίζομεν ὡς Ἐκθέσεις Ἰδεῶν, καὶ εἰς τὰς ὁποίας περιλαμβάνονται: ἡ ἀνάπτυξις γνωμικοῦ ἢ ρητοῦ ἢ παρομιλίας, καὶ ὅλαι αἱ τεχνικαὶ ἐκθέσεις.

Διὰ κάθε εἶδος θὰ ὁμιλήσωμεν χωριστά. Ἄλλὰ θὰ ἔπρεπεν ἀπὸ τοῦδε νὰ σημειώσωμεν ὅτι εἰς τὴν πρᾶξιν ὁ διαχωρισμὸς δὲν εἶναι ἀπόλυτος. Μία περιγραφή ἢ μία ἀφήγησις δυνατόν νὰ περιέχῃ τὴν ἔκφρασιν προσωπικῶν αἰσθημάτων ἢ συγκινήσεων. Ἐνας χαρακτηρισμὸς δυνατόν νὰ ἀπηχῇ προσωπικὰς κρίσεις. Καὶ ἀντιστρόφως, αἱ ἀναμνήσεις καὶ αἱ ἐντυπώσεις περιέχουν σχεδὸν πάντοτε πολὺ ἀφηγηματικὸν καὶ περιγραφικὸν στοιχείον.

Α΄ ΠΩΣ ΓΡΑΦΕΤΑΙ ΜΙΑ ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἐκτὸς αὐτῶν θὰ ἔπρεπε νὰ σημειώσωμεν ὅτι, ἀσχέτως πρὸς τὸ εἶδος τῆς Ἐκθέσεως, εἶναι ἀνάγκη, πρὶν ἢ ἀρχίσωμεν, νὰ κατανοήσωμεν ἐπακριβῶς τὸ διδόμενον θέμα. Ὅσον

καλογραμμένη και αν είναι μία έκθεσις, αν είναι «έκτος θέματος» απορρίπτεται. "Ας προσέξωμεν λοιπόν τί μας ζητούν. «Ο δεύθυμος» και «Αι βλάβαι εκ του θυμου» είναι δύο θέματα που απαιτούν τελείως διαφορετικόν χειρισμόν. Το πρώτον είναι «χαρακτηρισμός», το δεύτερον «πραγματεία».

Ουσιώδες επίσης είναι ή έκθεσις να στηρίζεται επί σαφους σχεδίου. "Ενεκα τούτου συνοδεύομεν δλα τα υποδείγματά μας με το σχεδιάγραμμα, που αποτελεί τον σκελετόν των. Διά να καταστήσωμε τοτο αισθητότερον εις τούς μαθητάς, σημειώνομεν τα διάφορα μέρη της έκθέσεως (Α Β Γ Δ).

Πριν ή εισέλθωμεν εις το κυρίως θέμα, θα προτάξωμεν μικράν εισαγωγήν γενικωτέραν μέν, αλλά συναφή προς αυτό, δια να κατατοπισώμεν και να προετοιμάσωμεν τον αναγνώστην περι το περιεχομένου.

Μόνον εις τούς χαρακτηρισμούς ή έκθεσις κερδίζει ζωντάνια, όταν εισέλθωμεν απ' ευθείας εις το θέμα χωρίς γενικώτερον προοίμιον.

Το περιεχόμενον του κυρίως μέρους της έκθέσεως εξαρτάται από το είδος εις το όποιον ανήκει. Σχετικώς οδηγίας δίδομεν εις κάθε ιδιαίτερον κεφάλαιον, δλαι όμως χρειάζονται ένα σύντομον έπιλόγον, όστις ανακεφαλαιώνει και συμπυκνώνει τα προαναφερθέντα. "Αλλως ή έκθεσις είναι ήμιτελής.

Εις τας Περιγραφικάς έκθέσεις αντί 'Επιλόγου καλόν είναι να γράψωμεν την *εντύπωσιν* που το περιγραφόμενον δημιουργεί. Εις τούς *χαρακτηρισμούς* δυνάμεθα αντί επιλόγου να εκφέρωμεν μία *Κρίσιν*. Εις τας 'Εκθέσεις 'Ιδεών, τέλος, ό επιλογος πρέπει ν' αποτελέη την απάντησιν επί του ζητήματος που θέτει το θέμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ. ΕΙΔΗ ΑΥΤΗΣ

Α. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΨΥΧΩΝ

Τὸ ἀπλούστερον ἀλλὰ καὶ βασικώτερον εἶδος ἐκθέσεως εἶναι ἡ *Περιγραφή*. Σκοπὸς τῆς εἶναι νὰ ἀποδώσῃ διὰ λέξεων κάποιον ἀντικείμενον (ζῶον, πρᾶγμα ἢ τοπίον ἢ οἰκοδόμημα) κατὰ τρόπον ὥστε ν' ἀποκτήσωμεν σαφῆ ἰδέαν περὶ αὐτοῦ.

Ὅσον περισσότερον παραστατικὴ εἶναι ἡ περιγραφή, ὅσον περισσότερον ζωντανή, τόσο καλλιτέρα θεωρεῖται.

Διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν ὥστε ὁ ἀναγνώστης νὰ νομίσῃ ὅτι πρᾶγματι ἔχει πρὸς ὀφθαλμῶν τὸ περιγραφόμενον ἀντικείμενον, πρέπει νὰ τονίσωμεν πρῶτον τὰ βασικά, τὰ οὐσιώδη στοιχεῖά του. Καὶ κατόπιν νὰ σημειώσωμεν τὰ ἰδιαίτερα ἐκεῖνα χαρακτηριστικὰ ποὺ τὸ κάνουν νὰ ξεχωρίζῃ ἀπὸ τὰ ἄλλα ὁμοειδή ἀντικείμενα. Ἀρχίζομεν πάντα ἀπὸ τὰ πῶ ἐκδηλα χαρακτηριστικὰ, ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ προσπίπτουν μὲ τὸ πρῶτον βλέμμα εἰς τὴν ἀντίληψίν μας, καὶ κατόπιν συνεχίζομεν μὲ ἄλλα λεπτομερειακά.

Α) Τὸ ἀπλούστερον εἶδος εἶναι ἡ *περιγραφή οἰκοδομῶν*. Θεωροῦμεν ὅμως περιττὸν νὰ δώσωμεν παράδειγμα αὐτῆς, ἀφοῦ οἱ μαθηταὶ θὰ ἔχουν ἤδη ἐξοικειωθῆ μὲ τὸν τύπον αὐτὸν τῆς ἐκθέσεως.

Ὑπενθυμίζομεν ἀπλῶς ὅτι, ἂν πρόκειται διὰ τὸ ἐσωτερικὸν ἐνὸς κτιρίου, ὁ μαθητὴς θ' ἀναφέρῃ τὸν προσρισμὸν του καὶ θὰ ζωγραφίσῃ παραστατικὰ τὴν ἔκτασιν, τὸν χῶρον, καὶ τὰ ἀντικείμενα ποὺ περιέχει, ἀνάλογα μὲ τὴν θέσιν των — ποτὲ ὅμως ἀνάμικτα.

Ἄν πρόκειται διὰ τὸ ἐξωτερικὸν κτιρίου, ὁ μαθητὴς θὰ ἀναφέρῃ πρῶτον τὴν τοποθεσίαν τοῦ κτιρίου, κατόπιν τὰς γενικὰς γραμμάς του—διότι αὐταὶ πρῶται ἐλκύουσιν τὴν προσοχὴν— καὶ τέλος τὰς χαρακτηριστικὰς λεπτομερείας ποὺ τοῦ προσδίδουσιν τὴν ἰδιάζουσαν μορφήν του. Θὰ ἀκολουθήσῃ δηλ. τὴν τεχνικὴν τοῦ ζωγράφου, ὅστις πρῶτον χαράσσει τὰς μεγάλας γραμμάς, καὶ κατόπιν προσθέτει τὰς λεπτομερείας.

Όταν πρόκειται επίσης περί έκτεταμένου χώρου θά προσέξη νά περιορισθῆ εἰς λεπτομερείας ὀπτικῶς αἰσθητὰς ἐξ ἀποστάσεως—δηλαδή εἰς ὄσα μόνον φαίνονται ἀπό μακρὰν. Δὲν ἐπιτρέπεται λ. χ. νά γράψῃ: «ἀπὸ τὸ παράθυρό μου βλέπω σὲ ἀπόστασι πεντακοσίων μέτρων τὸ βουνό... ποὺ οἱ πλαγιές του φαίνονται σκεπασμένες ἀπὸ ρήγανι, κι ἀνθισμένο θυμάρι» διότι ἀπλούστατα ἡ ρήγανι καὶ τὸ θυμάρι δὲν διακρίνονται ἀπὸ 500 μέτρα. Παρόμοιαι λεπτομέρειαι θά εἶχον τὴν θέσιν των μόνον εἰς περιγραφὴν περιπάτου εἰς τὸ βουνό, ὅταν ὁ περιγράφων εὐρίσκεται ἐν μέσῳ τῶν πραγμάτων ποὺ περιγράφει.

Β' ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΠΙΟΥ ἢ ΠΟΛΕΩΣ

Ἡ περιγραφὴ τοπίου ἀνήκει ἐπίσης εἰς τὰς στατικὰς περιγραφάς. Διαφέρει ὅμως ἀπὸ τὰς προηγηθείσας, διότι ἔχει πολὺ μεγαλύτερον ὀπτικὸν πεδῖον. Δυνάμεθα νά ἀκολουθήσωμεν δύο διατάξεις, ἢ νά ἀναφέρωμεν πρῶτον τὰ πλησιέστερα πρὸς ἡμᾶς ἀντακείμενα καὶ κατόπιν τὰ μακρυνότερα ἢ ἀντιστρόφως. (Ποτὲ ὅμως νά μὴν ἀναμιγνύωμεν τὰ μὲν μὲ τὰ δέ).

Ἡ δευτέρα διάταξις (δηλ. πρῶτον τὰ ἀπομακρυσμένα ἀντακείμενα) εἶναι προτιμότερα, διότι τὸ βλέμμα πρῶτον ἀντικρῶζει τὰ μακρυνὰ καὶ κατόπιν, ὅταν χαμηλώσωμεν τὰ μάτια, βλέπομεν καὶ τὰ πλησιέστερα. Πάντως καὶ ἡ πρώτη δὲν εἶναι λανθασμένη. Μιά ὑπόμνησις ἱστορικὴ δὲν ἀποκλείεται. Ὅπως ἐπίσης δυνάμεθα διακριτικὰ νά διατυπώσωμεν καὶ τὰς ἐντυπώσεις μας. Ἐνδιαφέρον ἐπίσης εἶναι νά γίνῃ ἡ περιγραφὴ αὐτὴ ἐν συναρτήσει μὲ τὸν χρόνον.

Τὸ αὐτὸ τοπίον παρουσιάζει ἄλλην εἰκόνα ἀναλόγως τῆς ὥρας τῆς ἡμέρας καὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ ἔτους καὶ ἡ καλὴ περιγραφὴ πρέπει νά μᾶς καθιστᾷ αἰσθητὰς τὰς μεταβολὰς αὐτάς. Ὁ μαθητὴς πρέπει νά ἀσκήσῃ τὴν παρατηρητικότητά του καὶ ν' ἀποτυπώσῃ κατὰ τί διαφέρει ἡ ὄψις τοῦ δάσους τὸ φθινόπωρον ἀπὸ τὴν ἀνοιξιν καὶ οὕτω καθεξῆς, ὑπὸ τὸν ὄρον βεβαίως ὅτι ὁ πρὸς περιγραφὴν χώρος δὲν θά εἶναι πολὺ έκτεταμένος.

Παραθέτομεν δύο περιγραφὰς τοῦ τύπου αὐτοῦ. Ἡ μία (Θέα ἀπὸ τὸν Δυκαβητιτὸν) εἶναι τελείως στατικὴ. Ἡ ὥρα τοῦ ἔτους δὲν γίνεται αἰσθητὴ, διότι εἰς τόσον εὐρεῖαν ἔκτασιν ὅσον ἡ

*Αττική ή θρακίς δέν δύναται νά ἀντιληφθῆ τὰς διαφορὰς τῶν ἐποχῶν. Δέν ἐπεκτεινόμεθα ἐπίσης εἰς ἱστορικός ἀναμνήσεις, διότι τότε θά ἔπρεπε νά γράψωμε τόμον ὁλόκληρον.

Εἰς τὴν δευτέραν (*Ἡ πόλις εἰς τὰς 8 π.μ.*) ἡ περιγραφή μας εἶναι στενά συνδεδεμένη μέ τὴν ὥραν τῆς ἡμέρας, ἐπειδὴ τὴν ὄψιν τῆς πόλεως δέν τὴν συνθέτουν τόσον αἱ οἰκοδομαί, ὅσον ἡ κίνησις ποῦ παρουσιάζει εἰς τοὺς δρόμους καὶ τὰς πλατείας. Οὕτω τὸ βάρος τῆς περιγραφῆς συγκεντροῦνται εἰς τὰ συμβαίνοντα τὴν ὥραν ἐκείνην. Καὶ ἡ τεχνικὴ αὐτὴ μᾶς προετοιμάζει διὰ τὴν περιγραφὴν σκηνῆς—εἶδος διὰ τὸ ὅποιον θά ὀμιλήσωμεν ἀργότερον.

1η ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἡ θέα ἀπὸ τὸν Λυκαβηττό

Σχεδιάγραμμα. Α. Χῶρος ὅθεν γίνεται ἡ περιγραφή Β. *Ὀψις πρὸς Δυσμᾶς (διότι ἀναβαίνοντας ἔχομε ἔμπρός μας τὴ Δύσι καὶ αὐτὴν ἀντικρύζομεν πρώτη) Γ. Στροφή πρὸς Ν.Δ. καὶ Ν. Ἡ ἔκτασις τῆς πόλεως πλησιεστέρᾳ πρὸς τὸ παρατηρητήριό μας Δ. Θέα πρὸς Ἀνατολὰς Β. Α. καὶ Β.

Α) *Ὅταν πιά ἀνεβοῦμε τὶς στενὰς ἀσφαλτοστρωμένους κορδέλλες, ποῦ κάνουν εὐκόλα προσιτὰ, τὸν τελικὸ γυμνὸ κῶνον τοῦ Λυκαβηττοῦ, εὐρισκόμεθα σὲ μία μικρὰ πλατεῖα τριγυρισμένην ἀπὸ ἕνα χαμηλὸ τοῖχο, γιὰ νά μὴ κινδυνεύουν οἱ ἐπισκέπται. Στὸ ἕνα ἄκρον τῆς πλατείας αὐτῆς εὐρίσκεται ἡ ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἁγ. Γεωργίου καὶ στὸ ἄλλο τὸ κωδωνοστάσιον, ποῦ οἱ ἤχοι του ἀκούονται σὲ ὅλη τὴν πόλιν.

Β) Ἀπὸ τὸ πλάτωμα αὐτὸ βλέπομε ὁλόκληρον τὴν πρωτεύουσαν ἀπλωμένην ἔμπρός μας. Στὰ δυτικὰ φράζει τὸν ὀρίζοντα περήφανη ἡ ὄροσειρὰ τῆς Πάρνηθος μέ τὶς ἀλλεπάλληλες κορυφὰς τῆς καὶ συνεχίζεται νοτιώτερα ἀπὸ τὸν Αἰγάλεω, ποῦ φαίνεται νά τέμνεται καθέτως ἀπὸ ἕνα πλατὺ θρόνον, τὴν Ἱερά Ὀδὸν, τὴν ἴδια ἐκείνη λεωφόρον ποῦ οἱ λάτρεις τῶν Ἐλευσινίων ἀκολουθοῦσαν, ὅταν μετέβαιναν στὴν Ἐλευσίνα.

*Ὅταν ἡ ἀτμόσφαιρα εἶναι διαυγῆς εἰς τὸ βάθος τῆς Ἱεράς Ὀδοῦ λαμπυρίζει ἡ θάλασσα τῆς Σαλομῖνος καὶ ἡ νῆσος τοῦ

Αΐαντος ύψώνει άχνά, ώσαν σύννεφο τὰ βουνά της. Ἡ Πειραϊκὴ χερσόνησος διακρίνεται ώσαν ἀνάγλυφος νὰ προχωρῆ μέσα στὴν θάλασσα καὶ πλησιέστερα, ἀστράφτει στὸν ἥλιο ὁ Σαρωνικὸς, καθὼς ἀγκαλιάζει τὰ Φάληρα. Πέρα, μακριὰ στὸ βάθος τοῦ ὀρίζοντος, ἀχνά σάν σκιά, ἀμφίβολα σάν δνειρο, διαγράφονται τὰ βουνά τῆς Αἰγίνης.

Καὶ ἀπὸ τὴν ἀκτὴ τοῦ Φαλήρου ἕως τοὺς πρόποδας τοῦ Λυκαβηττοῦ συνωθοῦνται ἀμέτρητα σπίτια παντὸς μεγέθους μικρά, μεγάλα, μέτρια. Τὸ ἐξησκημένο μάτι μπορεῖ νὰ διακρίνη καὶ νὰ προσδιορίσῃ τίς σημαντικώτερες οἰκοδομές, πού, γιὰ ὅποιον δὲν γνωρίζει ἀρκετὰ τὴν πρωτεύουσα, χάνονται μέσα στὴν πλημμύρα αὐτῆ.

Μὰ δὲν χρειάζεται ἰδιαιτέρα γνώσις, γιὰ νὰ σταματήσῃ τὸ βλέμμα στὸ θαῦμα τῆς λιτότητος καὶ τῆς συμμετρίας, πού ὁ γυμνὸς βράχος ὑψώνει μὲ καμάρι πάνω ἀπὸ τὴ σύγχρονη πόλι. Γιατὶ πολλοὶ πιθανὸν νὰ μὴ γνωρίζουν τὴ σύγχρονη Ἀθήνα καὶ τὰ κτίριά της. Μὰ δὲν ὑπάρχει κανεὶς, πού νὰ μὴν ἔχη ἀκούσει γιὰ τὸν Παρθενῶνα. Ἄν εὐρεθῆτε στὸν Λυκαβηττὸ τὴν ὥρα τῆς Δύσεως θὰ ἴδῃτε τίς κολῶνες του νὰ παίρνουν ἕνα χρῶμα ρόδινο, τρυφερὸ σάν τὸ πρῶτο ἀνοιξιὰτικο λουλουδί.

Μὰ ἄς ἀποσπάσωμε τὸ βλέμμα ἀπὸ τὸ θέαμα αὐτὸ τῆς ἀρμονίας κι' ἄς στραφοῦμε ἀνατολικά. Ἐκεῖ ὁ Ὑμηττός, βαρὺς, σκυμμένος ἀπὸ τὰ γηραιά, χωρὶς ἀπότομες κορυφές, φράζει πρὸς τὰ ἀνατολικά τὴ θέα καὶ στὸ βορεινότερα ἄκρον του διακρίνεται τὸ μικρὸ λευκὸ ἐκκλησάκι τοῦ Ἀη-Γιάννη τοῦ Κυνηγοῦ.

Στὰ πόδια του βρίσκεται τὸ ὁμορφο προάστειο τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς, καὶ πέραν ἀπὸ τὸ στενὸ πέρασμα, πού ὁδηγεῖ πρὸς τὰ Μεσόγεια, ὑψώνεται, γεμάτη δένδρα καὶ μάρμαρα, πηγές καὶ ἐρημοκκλήσια, ἡ Πεντέλη.

Πλησιέστερα, πλαισιώνουν τὴν πόλι μίᾳ σειρὰ ἀπὸ γυμνά χαμηλὰ ὑψώματα· εἶναι τὰ Τουρκοβούνια, ὅπως σήμερα ὀνομάζεται ὁ ἀρχαῖος Βρηλισσός.

Πόσα θὰ μπορούσε νὰ γράψῃ κανεὶς γιὰ κάθε ἕνα ἀπὸ τὰ βουνά αὐτὰ - βιβλία ὀλόκληρα ἔχουν γραφῆ γιὰ τὴν περιοχὴ αὐτῆ τῆ γεμάτη ἱστορία, πού βλέπομε ἐνώπιόν μας ἀπὸ τὸν Λυκαβηττό.

Περιγράψατε ὁμοίως ἕνα ὁποιοδήποτε τοπίον τῆς πόλεώς σας.

2α ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἡ πόλις στὰς ὀκτώ τὸ πρωῒ

Σχεδιάγραμμα : Α. Ἡ ὄψις τῆς συνοικίας—τί κάνουν οἱ διαβά-
ται Β. Στὴς στάσεις τῶν λεωφορέων Γ. Εἰς τὸ κέντρον τῆς
πόλεως—χαρακτηριστικαὶ σκηναὶ Δ. Ἐπιλογος.

Α) Εἶναι περίπου ὀκτώ. Τὰ παράθυρα ἀνοίγουν τὸ ἓνα μετὰ
τὸ ἄλλο καὶ στὶς συνοικίαι ἀπὸ ὄλα τὰ σπῖτια οἱ ἄνθρωποι ξεκι-
νοῦν γιὰ τὶς ἐργασίας τους. Οἱ μῆθται μὲ τὰ βιβλία ὑπὸ μάλης
σπεύδουν πρὸς τὰ σχολεῖα γιὰ νὰ μὴν ἀργήσουν. Ὁ γαλατᾶς
ἐτελείωσε τὴ πρωῒνὴ διανομὴ καὶ ἐπιστρέφει μὲ ἄδεια τὰ δο-
χεῖα του. Ὁ σκουπιδιάρης χτυπᾷ τὸ κουδούνι του, γιὰ νὰ εἰδο-
ποιήσῃ τὶς νοικοκυρῆς καὶ ἀδειάζει στὸ ἀμάξι του τὰ δοχεῖα μὲ
τ' ἀπορρίμματα. Πάντοτε πρωῒνοι οἱ μανάβηδες ἔχουν ἀνοίξει
τὰ καταστήματά τους καὶ παρατάσσουν ἀπ' ἔξω τὰ καλάθια μὲ
τὰ λαχανικὰ ἢ τὰ κιβώτια μὲ τὰ φρούτα.

Β. Στὶς στάσεις τῶν λεωφορέων πολὺς κόσμος περιμένει.
Οἱ γείτονες συναντῶνται, καλημερίζονται καὶ ἀνταλλάσσουν με-
ρικῆς λέξεις. Τὰ ὀχήματα ὁμῶς ἔρχονται γεμᾶτα ἤδη ἀπὸ τὸ
τέρμα καὶ μὲ μεγάλη δυσκολία κατορθῶνουν μερικοὶ νὰ εἰσχω-
ρήσουν σ' αὐτά.

Γ. Εἰς τὸ κέντρον τῆς πόλεως, καὶ ἰδίως εἰς τοὺς ἐμπορι-
κοὺς δρόμους ὄλοι περπατοῦν βιαστικοί. Θέλουν νὰ προλάβουν
νὰ φθάσουν ἐγκαίρως στὰ γραφεῖα ἢ στὰς ἐπιχειρήσεις των.
Μερικοὶ καταστηματάρχαι ὑψώνουν τὰ μετάλλια ρολλὰ τῶν
καταστημάτων τους. Δὲν ἔχουν ὁμῶς ἀκόμη πελάτας. Μόλις
ἀνοιξαν, καὶ οἱ ὑπάλληλοι σκουπίζουν, ξεσκονίζουν καὶ τακοποι-
οῦν τὰ ἐμπορεύματα.

Δ. Ὀκτώ ἢ ὥρα. . . ἡ ὥρα τῆς προετοιμασίας γιὰ μιὰ καλὴ,
ἀποδοτικὴ ἡμέρα.

Σύμφωνα μὲ τὸ ἴδιο σχεδιάγραμμα περιγράψατε :

- 1) Ἡ πόλις στὰς 10 τὸ πρωῒ (ὥρα ψώνιων).
- 2) Ἡ πόλις στὴ 1 μετὰ τὸ μεσημέρι (ὅταν κλείνουν οἱ Τρά-
πεζες καὶ τὰ γραφεῖα).

- 3) *Ἡ πόλις στα θ τὸ ἀπόγευμα* (ώρα περιπάτου).
 4) *Ἡ πόλις σιὰς θ τὸ βράδυ* (φωτισμένη)..
 5) *Ἡ πόλις κάτω ἀπὸ τὴ βροχὴ* (προσέξατε τὰς κινήσεις καὶ τὰς στάσεις τῶν διαβατῶν, ὅταν βρέξη).

Γ' ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΜΨΥΧΩΝ

Τρίτος τύπος περιγραφῆς, ἀρκετὰ διάφορος ἀπὸ τοὺς προηγουμένους, εἶναι ἡ περιγραφὴ ζῶντος πλάσματος ἀνθρώπου ἢ ζώου.

Τὸ ζῶον κινεῖται. Ἐπομένως ἡ περιγραφὴ του δὲν ἐπιτρέπεται νὰ εἶναι στατική. Πρέπει νὰ ἀποδίδῃ τὰς κινήσεις αὐτοῦ. Ἐνῶ εἰς τὰ προηγούμενα εἶδη περιγραφῶν πρέπει νὰ κυριαρχοῦν τὰ οὐσιαστικά, ἐδῶ πρέπει νὰ κυριαρχοῦν τὰ ρήματα, διότι τὰ ρήματα ἀποδίδουν τὴν κίνησιν. Δὲν θ' ἀναφέρωμεν ἐπίσης χαρακτηριστικὰ αὐτονόητα, γενικὰ τοῦ εἴδους λ. χ. «*ἡ γάτα μου ἔχει τέσσερα πόδια*». Μόνον ἂν κατὰ σύμπτωσιν ἔχη χάσει τὸ ἓνα τῆς πόδι, θὰ τὸ ἀναφέρωμε, ὡς ἓνα ἀτομικὸν τῆς χαρακτηριστικῆς, ποὺ τὴν διαφοροποιεῖ ἀπὸ τὰ ἄλλα ὁμοειδῆ ζῶα. Θὰ ἀναφέρωμεν ἐπίσης μερικὰς συνήθειες ἢ τὴν ἐν γένει συμπεριφορὰν του. Ἐὰν πρόκειται περὶ ἀνθρώπου πρέπει νὰ προσθέσωμεν ὀλίγα τινὰ διὰ τὸν χαρακτήρα του, ἐκτὸς ἐὰν πρόκειται περὶ ἀτόμου, ποὺ γνωρίζομεν μόνον ἐξ ὄψεως ἢ ἐκ τοῦ μακρόθεν.

Περιγραφὴ τῆς ἐνδυμασίας του δὲν θὰ γίνῃ, παρὰ μόνον ἂν τὸν παρουσιάζωμεν εἰς κάποιον συγκεκριμένον περιστατικὸν εἰς ὄρισμένον χρόνον. Ἐὰν δηλ. θέμα τῆς Ἐκθέσεως εἶναι: «*Ποῖος εἶναι ὁ καλλίτερος φίλος σας*». Θὰ γράψωμε πολλὰ διὰ τὸν χαρακτήρα καὶ τὰς συνηθείας του, δὲν θ' ἀναφέρωμεν ὅμως τίποτε διὰ τὴν ἐνδυμασίαν του, διότι τὰ ἐνδύματα εἶναι κάτι τὸ μεταβλητὸ καὶ δὲν ἔχουν καμμίαν σχέσιν μὲ τὸ ἄτομον τοῦ φίλου μας. Ἐὰν ὅμως θέμα τῆς Ἐκθέσεώς μας εἶναι: «*Ὁ ἀφιχθεὶς χθὲς εἰς τὴν πόλιν μας πρίγκηψ*», τότε φυσικὰ θὰ περιγράψωμεν τὰς κινήσεις του, τὴν συμπεριφορὰν του, τὴν ἐνδυμασίαν του, τὰ πάντα λεπτομερῶς. Δὲν θὰ ἀναφέρωμεν ὅμως τίποτε περὶ τοῦ χαρακτήρος του ἢ τῶν συνηθειῶν του, ἀφοῦ δὲν τὸν γνωρίζομεν.

3η ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἡ γάτα μου

Σχεδιάγραμμα. Α. Εισαγωγή. Β. Περιγραφή στατική (ἡ ὄψις τῆς γάτας). Γ. Περιγραφή κινήσεων, α) πῶς βιβλίζει, β) πῶς φέρεται, γ) πῶς ἀναρριχᾶται, δ) πῶς παίζει, Δ. Ἐπίλογος.

Α. Κάποιος σπρώχνει ἑλαφρά τὴ κλειστὴν πόρτα τοῦ δωματίου καὶ ἀπὸ τὸ στενὸ ἀνοιγμὰ τῆς προβάλλει κατ' ἀρχὰς ἓνα ὄλοστρόγγυλο κεφάλι μὲ δυὸ μικρὰ ὄρθια αὐτάκια στὴν κορυφή, δυὸ στρογγυλὰ καταπράσινα μάτια καὶ μεγάλα μουστάκια. Εἶναι ἡ δεσποινὶς Μαργαρίτα.

Καὶ ἔχει μουστάκια μιὰ δεποινὶς; θὰ ἐρωτήσετε.

Β. Ὁ εἶ ναί! γιατί, ὅπως θὰ μαντεύσατε ἴσως, ἡ Μαργαρίτα εἶναι ἡ γάτα μου — μιὰ μαύρη γάτα μὲ ἄσπρο γιλέκο, ἄσπρα γάντια καὶ ἄσπρες κάλτσες. Ἐκτὸς ἂν προτιμᾶτε νὰ πῆτε, ὅτι εἶναι μιὰ ἄσπρη γάτα μὲ μαῦρο πανωφόρι καὶ μαύρη κουκούλα.

Γ. Στέκεται ἓνα λεπτό, μὲ κυττάζει, γιὰ νὰ μοῦ ζητήσῃ ἔτσι τὴν ἄδεια νὰ προχωρήσῃ, καὶ ἔπειτα, ἀθόρυβα ὡσὰν νὰ περπατᾷ σὲ βαμβάκι, μὲ πλησιάζει καὶ τρίβεται στὰ πόδια μου. Κάτω ἀπὸ τὸ στιλπνὸ μετάξινο τρίχωμά της οἱ μυῶνες παίζουν ὁμοια μὲ καλολαδωμένα ἔμβολα μηχανῆς. Κάθε τῆς κινήσεις εἶναι γεμάτη χάρι καὶ εὐλυγισία. Κάθε τῆς βῆμα εἶναι γεμάτο ἔλαστικότητα. Μὲ ἓνα ἑλαφρὸ πήδημα ἀνεβαίνει στὴν πολυθρόνα καὶ ξαπλώνεται μὲ νωχέλεια στὸ μαξιλάρι. Φαίνεται, ὅτι ρεμβάζει. Μὰ γλήγορα ἡ ἀκίνησις τὴν κουράζει καὶ σὸν λάστιχο τινάζεται στὸν ἀέρα, γιὰ νὰ πιάσῃ μιὰ μυῖγα ποῦ εἶχε τὴν ἀπρονοησίαν νὰ τὴν πλησιάσῃ.

Γ. Γιατί, παρ' ὅλη τὴ φαινομενικὴ νωχέλειά της, ἡ Μαργαρίτα, ὅπως ὅλες οἱ γάτες, εἶναι φιλαθλῆ: Τῆς ἀρέσει τὸ κυνηγι, τὸ πήδημα, καὶ εἶναι πρωτοθλήτρια στὴν ἀναρρίχῃσιν: ἀγκαλιάζει μὲ τὰ ἐμπρόσθιά πόδια της τὸ δέντρο, ἀρπάζεται μὲ τὰ γαμψὰ κοφτερὰ νύχια της ἀπὸ τὸν κορμὸ του καὶ φθάνει γλήγορα ἕως τὰ κλαδιά. Πόσον ὥραϊα κρατᾷ ἰσορροπία ἐπάνω στὰ λεπτότερα κλωνάρια. Καὶ ὁ καλλίτερος σχοινοβάτης θὰ τὴν ἐζήλευε! Ὁ ἴλιγγος τῆς εἶναι ἄγνωστος. Μὰ καὶ στὸ κυνηγι εἶναι

άσυναγώνιστη : συσπειρώνεται και όρμα να πιάση κάθε τι που σαλεύει. Καμμιά φορά κυνηγά και την ίδια της την ούρα και τότε άξιζει να ίδητε πώς στριφογυρίζει σαν σβούρα.

Δ. Αύτá τά συνηθίζουν δλες οί γάτες—άλλά ή Μαργαρίτα έχει και ένα άλλο άτομικό της προτέρημα : δέν κλέβει ποτέ, και αυτό την κάνει σε δλους άγαπητή.

Σύμφωνα με τό ίδιο σχεδιάγραμμα γράψατε :

- 1) *Ο σκύλος μου* (όψις, συνήθειες, κινήσεις, προτερήματα),
- 2) *Ένα σπουργίτι στο παράθυρό μου* (πότε έρχεται, τί κάνει).
- 3) *Τά χελιδόνια χρίζουν τή φωλιά τους* (περιγράψατε τίς κινήσεις και τίς πράξεις καθενός).
- 4) *Η γυάλα με τά χρυσόψαρα* (περιγράψατε τή μορφή, τά χρώματα, τίς συνήθειές τους).
- 5) *Ένας πελαργός στα χωράφια* (ή μορφή του άκίνητη, ό παράδοξος βηματισμός του, πώς πετά).

Δ' ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΦΥΣΙΚΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

Η περιγραφή φυσικού φαινομένου (θύελλα κτλ.) άποτελεί άλλο είδος περιγραφής. Κατ' αυτήν δέν θ' ακολουθήσωμεν τήν τοπικήν, αλλά τήν χρονολογικήν σειράν τών γεγονότων. Αί όπτικαί έντυπώσεις πρέπει να συνοδεύωνται με άκουστικάς, διά να δώσουν ούτωμίαν πληρεστέραν άναπαράστασιν τοφ φαινομένου. Πρέπει δηλ. να περιγράψωμεν όχι μόνον τά χρώματα και τά σχήματα, που ύποπίπτουν στάς αίσθήσεις μας, αλλά και τούς θορύβους και τούς ήχους, που τά συνοδεύουν, άκόμη και τας όσμος, λ. χ. *τὴν νύκτα τὰ ἄνθη εὐωδιάζουν περισσότερον.*

Ὡς πρόχειρον παράδειγμα δίδομεν τήν περιγραφὴν Δύσεως.

4η ΕΚΘΕΣΙΣ

Δύσις

Σχεδιάγραμμα Α. "Οψις τοῦ Οὐρανοῦ. Β. *Οψις τοῦ Δυτικοῦ ὀρίζοντος. Γ. *Οψις τῶν συννέφων. Δ. *Ἡ θάλασσα. Ε. *Οψις τοῦ Ἄνατ. ὀρίζοντος. ΣΤ. Ὁ ἥλιος δύνει... ἔδυσε.

Α. Τὰ πρῶτα φθινοπωρινὰ σύννεφα κυλοῦσαν μὲ νωχέλεια στὸν οὐρανὸν, ὅμοια μὲ πελώριες τολύπες βαμβάκι πάνω στὸ γαλάζιο ἄπειρο. Τὰ πιὸ τολμηρά, τὰ πιὸ μεγάλα ἄπλωναν τὸ γκρίζο τους παραπέτασμα ἐμπρὸς ἀπὸ τὸν ἥλιο, ποῦ ἔγερνε πιά πρὸς τὴ Δύσι.

Ἡ ἀτμόσφαιρα ἦταν ὑγρὰ καὶ ὁ οὐρανὸς εἶχε χάσει τὸ ἔντονο γαλανὸ χρῶμα τοῦ θέρους, ὡσάν νὰ τὸν μισοσκέπαζε κάποιος ἀδιόρατος ἀνάλαφρος πέπλος.

Β. Ἐφ' ὅσον ὁ ἥλιος ἐχαμήλωνε, οἱ ἀκτίνες του ἄρχισαν νὰ διαγράφονται ὡσάν φωτεινὲς δέσμες προβολέως, ποῦ ἐχρωμάτιζαν ρόδινη τὴν λεπτὴν ἀχλὺν τοῦ ὀρίζοντος. Ὁλόκληρο τὸ δυτικὸ τμήμα τοῦ οὐρανοῦ προσελάμβανε ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ ἓνα ἔντονο ρόδινο χρῶμα, ὠχρότερο ἐφ' ὅσον προχωροῦσε πρὸς τὰ ὑψηλότερα μέρη τοῦ οὐρανοῦ θόλου.

Τὰ μικρὰ βαμβάκινα νέφη, ποῦ περιεπλανῶντο τῆδε κακῆσε ὡσάν πρόβατα κάποιας οὐρανίας ἀγέλης, ἐφαίνοντο τώρα ἀνάγλυφα, στολισμένα μὲ χρυσορρόδινες παρυφές, ἐνῶ ἄλλὰ μικρότερα, δυσδιάκριτα ἕως τώρα, εἶχαν αἴφνης ἀποκτήσει ὄντοτητα καὶ ἔμοιαζον μὲ ροδοπέταλα ἐπιπλέοντα εἰς τὸ ρεῦμα κάποιας γαλάζιας λίμνης.

Ἡ θάλασσα ἀντικατόπτριζε τὸ ρόδινο χρῶμα τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἔλαμπεν ὅλη ἀπὸ ἓνα παράδοξο πορφυρὸ χρῶμα ποῦ δικαιολογεῖ τὸν Ὀμηρο, ὅταν τὴν ὠνόμαζε «οἶνοπα πόντον».

Οἱ χαμηλοὶ ἄδενδροὶ λόφοι, ποῦ ἔκλειναν τὸν ὀρίζοντα, πρὸς τὰ ἀνατολικά, εἶχαν προσλάβει μιαν ἐλαφρῶς ἰώδη ἀπόχρωσιν, ὡσάν νὰ τοὺς εἶχαν σκεπάσει ἀμέτρητα κυκλάμινα.

Ὁ ἥλιος εἶχε πιά ἐγγίσει τὸ πέλαγος. Εἶχε χάσει τὴ φλογερὰ λάμψιν του, ἀλλὰ ἐφαίνετο μεγάλος, πελώριος, κόκκινος ὡσάν ματωμένος. Τώρα τὸ βλέμμα ἠδύνατο ἀφοβα νὰ τὸν ἀτε-

νιση, καθώς έχανετο σιγά σιγά στην υγρά θαλασσία άγκάλη. Οι γυμνοί λόφοι πρὸς ἀνατολὰς εἶχαν βαφή με βαθύτερο χρώμα. Τώρα δὲν τοὺς ἐσκέπαζαν κυκλάμινα, ἀλλὰ βαθύχρωμοι μενεξέδες. Καί μόνον τὰ σύννεφα στὸν οὐρανὸ ἐξακολουθοῦσαν νὰ λάμπουν ἀπὸ τὸ δανεικὸ φῶς τοῦ ἡλίου, ποὺ πέραν ἀπὸ τὸν ὀρίζοντα, ἀόρατος πιά εἰς ἡμᾶς, ἐξακολουθοῦσε νὰ τὰ στολίζει με χρυσάφι:

Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο περιγράψατε:

1) Ἡ ἀνατολή (προσέξατε ὅτι πρῶτα φωτίζονται τὰ ὑψηλότερα σημεῖα).

2) Ὁ ἔνασιτος οὐρανός (ἀναφέρατε μερικά ὀνόματα καὶ τὴν θέσι ἀστερισμῶν—προσοχή ὅμως νὰ μὴ ἀναμίξετε θερινούς με χειμερινούς ἀστερισμούς).

3) Τρικυμία ξεσπᾶ (ἡ περιγραφή πρέπει νὰ εἶναι χρονική—κατ' ἀρχὴν ἡ θάλασσα φρίσσει, ρυτιδοῦται... ἔπειτα τὰ πρῶτα κύματα... ἔπειτα).

Ε' ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΣΚΗΝΗΣ

Ἐνα βῆμα μόνον χωρίζει τὴν περιγραφὴν ἐμφύχων ἀπὸ τὴν περιγραφὴν σκηνῆς ἢ ἀνθρωπίνης πράξεως. Καὶ εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν ἡ κίνησις παίζει ρόλον πρωτεύοντα, καὶ ἄλλοτε μὲν εἶναι τ ο π ι κ ῆ (περιγραφή παιχνιδιοῦ, οἱ παῖκται κινεῦνται ταυτοχρόνως εἰς διάφορα σημεῖα) ἄλλοτε δὲ χρονική, παρουσιάζει δηλ. πολλὰς ἀλλεπαλλήλους φάσεις μιᾶς κινήσεως. Ὁ ἄνθρωπος με τὰς πράξεις καὶ τὰς κινήσεις του θὰ ἐπισύρῃ τὴν προσοχή μας περισσότερο ἀπὸ τὸ περιβάλλον. Ἡ τεχνική μας δὲν θὰ εἶναι τεχνικὴ ζωγράφου, ἀλλὰ τεχνικὴ κινήματογράφου ποὺ ἀποτυπώνει τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην διαδοχικὰς εἰκόνας. Αἱ ὀπτικαὶ εἰκόνας θὰ συνδέωνται με ἐντυπώσεις ἀκουστικὰς (ἤχους, φωνὰς, θορύβους).

Ὡς πρόχειρον παράδειγμα δίδομεν: πρῶτον τὴν ἄφιξιν τοῦ σιδηροδρόμου εἰς τὸν σταθμὸν—αἱ λεπτομέρειαι πολλαπλασιάζονται, ἐφ' ὅσον ὁ συρμὸς πλησιάζει καὶ ἡ ὄψις του γίνεται μᾶλλον εὐκρινής.

Καὶ δεύτερον μίαν ἀγροτικὴν σκηνὴν με ζῶα καὶ ἄνθρωπον.

5η ΕΚΘΕΣΙΣ

Τὸ τραῖνο ἔρχεται

Σχεδιάγραμμα: Α. Ἐμφάνισις τῆς ἀτμομηχανῆς α) ἀκουστικῆ β) ὀπτικῆ. Β. Ὁ συρμὸς πλησιάζει. Γ. Εἰσέρχεται στὸν σταθμόν. Δ. Σταματᾷ.

Ἀπὸ τὴν καμπὴν τοῦ δρόμου, πίσω ἀπὸ τὰ δέντρα, ἕνας ἤχος ἀσθμαίνων ἀκούεται νὰ πλησιάζῃ καὶ σχεδὸν ἀμέσως προβάλλει ἡ βαρεῖα σκοτεινὴ μορφή τῆς ἀτμομηχανῆς. Καθὼς προσεγγίζει, ὀγκώδης, ὀλοστρόγγυλη, ὁ θόρυβος αὐξάνει. Τώρα διακρίνονται οἱ τροχοὶ τῆς νὰ κυλῶνται μὲ πάταγον ἐπάνω στὶς σιδηροτροχιές, τὰ φανάρια τῆς, ἄν καὶ σβυστά, σὰν μάτια τυφλοῦ, ἐξέχουν δεξιὰ καὶ ἀριστερά, καὶ μιά τολύπα καπνοῦ ξεφεύγει ἀπὸ τὴν κοντὴ καπνοδόχο τῆς. Ὁ συρμὸς διαρκῶς πλησιάζει, τὰ βαγόνια φαίνονται τὸ ἓνα μετὰ τὸ ἄλλο. Ἐνα διαπεραστικὸ σφύριγμα σχίζει τὸν ἀέρα, καθὼς ἡ ἀτμομηχανὴ εἰσέρχεται στὸν σταθμὸ καὶ διακρίνομε τὸν μηχανοδηγὸ νὰ σκύβῃ πλαγίως. Ὁ ἀέρας γεμίζει ἀπὸ τὴ δυσάρεστον ὀσμὴ τοῦ καπνοῦ καὶ καθὼς τὰ βαγόνια περνοῦν μὲ πάταγο ἀπὸ ἐμπρὸς μας βλέπομε στὰ παράθυρα τοὺς ταξιδιώτες.

Οἱ τροχοὶ τρίζουν δυνατὰ, καθὼς ἡ τροχοπέδη τοὺς σταματᾷ καὶ ὁ συρμὸς μένει τέλος ἀκίνητος.

Ὁ σιδηρόδρομος ἔ φ τ α σ ε.

Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον νὰ περιγραφοῦν :

1) Ἐγὼν ποδοσφαίρου ἢ καλαθοσφαίρας (οἱ πορατάξεις τῶν παικτῶν, οἱ κινήσεις τους, οἱ φάσεις τοῦ ἀγῶνος).

2) Ὁ πλανόδιος μανάβης (ἡ ἐμφάνισις ἀπὸ μακρὰ, ἐφ' ὅσον πλησιάζει διακρίνομεν τί περιέχουν τὰ καλόθια του. Πῶς τὰ διαφημίζει. Ἡ ἐμφάνισις τῶν πρώτων πελατῶν).

3) Τὸ ἀεροπλάνο φεύγει (περιγραφή ἀντίθετος ἀπὸ τὴν ἄφιξι, ἄφοῦ τὸ περιγραφόμενον ἀπομακρύνεται καὶ οἱ λεπτομέρειες βαθμῶν ἐξαφανίζονται).

6η ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἡ γίδα καὶ τὰ μικρά της

Σχεδιάγραμμα. Α. Εἰσαγωγή. Β. Τί κάνει ἡ γίδα καθ' ὁδόν. Γ. Ἄφιξις. Δ. Τί κάνουν τὰ ἐριφάκια, ὅταν φθάσουν στοὺς λιβάδι.

Α. Κάθε πρωτὶ μιὰ ἡλικιωμένα γυναῖκα μὲ μαντήλι στοὺς κεφάλι προβάλλει στοὺν δρόμο σέρνοντας πίσω της μὲ ἓνα σχοινὶ μιὰ κανελλιά γίδα, ἐνῶ κοντὰ της χοροπηθοῦν χαρούμενα καὶ ἀεικίνητα δυὸ μικρά, τόσα δά, ἐριφάκια.

Β. Ἡ γυναῖκα τὴν ὁδηγεῖ σὲ ἓνα λιβάδι, γιὰ νὰ βοσκήσῃ. Μὰ ἡ γίδα, λαίμαργη πάντοτε, μόλις ἰδῆ μερικὰ δροσερὰ νέα κλωνάρια σὲ κάποιον φράχτη, σηκώνεται ὀρθία, ἀκουμπώντας τὰ ἐμπρόσθια πόδια της ὅσον ὑψηλότερα μπορεῖ, καὶ ἀρπάζει μὲ τὸ στόμα τὰ τρυφερότερα βλαστάρια.

Ἡ γυναῖκα τὴν τραβᾷ. Ἐκείνη ἀντιοτέκεται λίγο καὶ τέλος μὲ τὸ στόμα γεμᾶτο φύλλα ἀκολουθεῖ τὴν κυρά της.

Γ. Ὅταν φθάσουν στοὺς λιβάδι ἡ γυναῖκα καρφώνει μὲ μιὰ πέτρα ἓνα παλοῦκι στοὺς χῶμα καὶ δένει σ' αὐτὸ τὸ σχοινὶ τῆς γίδας. Τὰ ἐριφάκια ἐννοοῦν τότε πῶς μποροῦν νὰ ἀρχίσουν τὰ παιγνίδια.

Δ. Κάνουν μερικὰ μικρὰ ἴπηδήματα σὰν νὰ ἔχουν ἑλατήριο. Ἀνεβαίνουν σὲ κάθε πετρούλα. Στέκονται λίγο στήνοντας αὐτὶ, κι' ἔπειτα ξεναρχίζουν τὰ χοροπηδήματα. Γυρίζουν δεξιὰ, ἀριστερὰ χωρὶς λόγο καὶ ἀφορμὴ. Θέλουν ὅλα νὰ τὰ δοῦν, γιὰτι ὅλα εἶναι καινούργια γιὰ αὐτά. Σπρώχνει τὸ ἓνα τὸ ἄλλο καὶ ἔπειτα πάλι ἀλληλοκουνηθοῦνται μὲ τὰ ἴδια μικρὰ χαριτωμένα ἴπηδήματα. Παίζουν.

Καὶ τέλος κουρασμένα τρέχουν κοντὰ στὴ μητέρα τους, μισογονατίζουν ἀπὸ κάτω της, καὶ θηλάζουν εὐτυχισμένα, κουνώντας τὴ μικρὴ οὐρίτσα τους.

Κατὰ τὸ αὐτὸ σύστημα νὰ περιγραφῶν:

1) Ἔνα σπουργίτι περιεπλανήθη μέσα στὴν τάξι (τί κάνει ἐκεῖνο, τί κάνουν τὰ παιδιὰ...).

- 2) *Τὰ βόδια ξεκινοῦν γιὰ τὸ ὄργωμα* (περιγράψατε τὸν ζυγό... τὸ ἄροτρο... κτλ.).
- 3) *Τὸ κοπάδι κατεβαίνει γιὰ πότισμα σιὸ ποιάμι.*
- 4) *Ὁ ψαρῶς ἐτοιμάζει τὰ παραγάδια του.*

Πρὶν κλείσωμεν τὸ κεφάλαιον περὶ Περιγραφῆς θὰ ἔπρεπε νὰ σημειώσωμεν, ὅτι ἡ «περιγραφή» συνδυάζεται ἐπίσης μὲ Ἄφηγήσεις, μὲ Ἐντυπώσεις, ἐνίοτε δὲ καὶ μὲ Χαρακτηρισμούς, ἀφοῦ ὁ ὀξύθυμος λ. χ. χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὰς βιαίας κινήσεις του καὶ ὁ ράθυμος ἀπὸ τὸ ἀργὸ βάδισμά του.

Εἰς τὰς περιπτώσεις ὅμως αὐτάς, ἐπειδὴ ἡ περιγραφή ἀποτελεῖ δευτερεύον καὶ βοηθητικὸν στοιχείον, πρέπει νὰ περιορίζεται εἰς τὰ μᾶλλον ἔκδηλα καὶ ἐντυπωσιακὰ στοιχεῖα, ν' ἀποφεύγωνται δὲ αἱ ἄσκοποι λεπτομέρειαι, ἀφοῦ εἶναι ἐκτὸς θέματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

ΔΙΗΓΗΣΙΣ

Διήγησις εἶναι ἡ ἐξιστόρησις κάποιου γεγονότος ἢ κάποιας πράξεως πραγματικῆς ἢ φανταστικῆς. Συχνὰ ἀντλεῖ τὸ θέμα της ἀπὸ τὰς ἀναμνήσεις μας, ἄλλοτε δὲ στηρίζεται ἐπὶ γεγονότων ἱστορικῶν, ἢ θεωρουμένων ὡς ἱστορικῶν. Ἄλλοτε πάλιν τὸ γεγονός ποῦ ἀποτελεῖ τὸ θέμα τῆς διηγήσεως εἶναι δημιούργημα τῆς φαντασίας μας, ἀλλὰ καὶ τότε πρέπει νὰ τὸ ἐκθέσωμεν κατὰ τρόπον, ὥστε νὰ καταστῇ πιθανοφανὲς καὶ πιστευτὸν. Ἄς μὴ λησμονῶμεν, ὅτι ἡ δ ι ἦ γ η σ ι ς, εἰς τὴν λογοτεχνικὴν ἀρίστην μορφήν της, εἶναι τὸ γνωστὸν ἀπὸ τὰς ἀναγνώσεις μας δ ι ἦ γ η μ α εἰς τὸ ὅποιον διέπρεψαν τόσοι καὶ τόσοι ἐργάται τοῦ λόγου (Παπαδισμάντης, Καρκοβίτσας κ. ἄ.) καὶ τοῦ ὁποίου διδομέν ὑποδειγματικὰς ἀναλύσεις περαιτέρω.

Μιά μαθητικὴ ἔκθεσις δὲν ἔχει βεβαίως παρομοίαν φιλοδοξίας. Εἶναι ὅμως ἀπαραίτητον νὰ ἐξασκηθῇ ὁ μαθητὴς εἰς εὐληπτον καὶ εὐχάριστον ἀφήγησιν, διότι καθημερινῶς εὐρισκόμεθα εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ διηγηθῶμεν γραπτῶς ἢ προφορικῶς γεγονότα

εις τὰ ὅποια παρέστημεν ἢ ποῦ ἐπράξαμεν καὶ μίᾳ συγκεχυμένη ἀφήγησις καταντᾷ ἀκατανόητος καὶ κουραστική.

* * *

Μία καλὴ διήγησις, διὰ νὰ μὴ κουράζη πρέπει νὰ ἀκολουθῆ ὠρισμένους τινὰς κανόνας. Πρέπει νὰ ἔχη ἓν ἀμόνον κεντρικὸν θέμα χωρὶς παρεκβάσεις εἰς ἄλλα συγγενῆ θέματα, διὰ νὰ μὴ περισπᾶται ἢ προσοχὴ τοῦ ἀναγνώστου εἰς διάφορα γεγονότα καὶ δημιουργεῖται σύγχυσις. Φρόνιμον ἐπίσης εἶναι κατὰ τὴν ἐξιστόρησιν τῶν γεγονότων νὰ ἀκολουθῶμεν τὴν χρονικὴν αὐτῶν σειρὰν, ἀρχίζοντες ὅμως ἀρκετὰ πλησίον τοῦ τέλους. * Ἄν δηλ. θελήσωμεν νὰ διηγηθῶμεν μίαν ἡρωϊκὴν πράξιν τοῦ πολέμου τοῦ 1940, δὲν θ' ἀρχίσωμεν διηγούμενοι τὴν κήρυξιν τοῦ πολέμου. * Ἄν ἀναφέρωμεν ἓνα ἀνέκδοτον τοῦ Κανάρι δὲν θ' ἀρχίσωμεν ἀπὸ τὴν βιογραφίαν τοῦ Ψαριανοῦ ἥρωος. * Ἡ ἀπεραντολογία εἶναι ἀνιαρὰ.

Θὰ προσπαθῶμεν κατόπιν νὰ δώσωμεν ζωντανὴν τὴν εἰκόνα τοῦ ἥρώος μας, ἐκλέγοντες παραστατικὰ ἐπεισόδια ἢ χαρακτηριστικούς λόγους ἢ πράξεις του.

Διὰ νὰ εἶναι παραστατικὴ ἡ ἀφήγησίς μας χρειάζεται ἀπαραιτήτως νὰ κοσμηθῆ μερικὸς περιγραφάς, — ὄχι ὅμως ἐκτεταμένας, συντόμους καὶ παραστατικὰς — τόσον τοῦ περιβάλλοντος ὅσον καὶ τῶν προσώπων.

Δυνάμεθα ἐπίσης νὰ προσθέσωμεν μερικὰς ἀτομικὰς σκέψεις ἢ κρίσεις μας, ἀρκετὰ συντόμους ὅμως, ὥστε νὰ μὴ διασπᾶται ἡ ἐνότητις τῆς ἀφηγήσεως, ἢ ὅποια ἀποτελεῖ βασικὸν προσόν της.

* Ὁ διάλογος καθιστᾷ ἐπίσης περισσότερον ζωντανὴν τὴν ἀφήγησιν. Θὰ ἔπρεπεν ὅμως νὰ εἶναι σύμφωνος μετὰ τὸν χαρακτήρα καὶ τὴν μορφήν τοῦ ὁμιλοῦντος. Δὲν ἐπιτρέπεται δηλ. νὰ θέετε εἰς τὸ στόμα ἑνὸς ἀγωνιστοῦ τοῦ 21 φράσεις τῆς καθαρειώσεως, οὔτε νὰ παρουσιάσετε δυὸ δημῆρικους ἥρωας συνομιλοῦντας εἰς τὸν πληθυντικόν.

Σημειωθῆτω, ὅτι ἡ διήγησις δύναται νὰ λάβῃ καὶ τὴν μορφήν ἐπιστολῆς.

* Ἀκολουθεῖ ὡς παράδειγμα ἱστορικὴ διήγησις ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα (καὶ δι' αὐτὸ μετεχειρίσθημεν καθαρεύουσαν πρᾶγμα-

ἀσύνηθες εἰς τὰς διηγήσεις). Περαιτέρω παρέχουμεν καὶ ἄλλας διηγήσεις.

ΕΚΘΕΣΙΣ 7η

Ἡ εὐσέβεια τοῦ Αἰνείου

Διάγραμμα. Α' Εἰσαγωγή. Β. Τί ἔκαμεν ὁ Αἰνεῖας. Γ. Ὁ θαυμασμός τῶν Ἑλλήνων. Δ. Υἱκὴ στοργὴ τοῦ Αἰνείου. Ε. Ἡ ἀνταμοιβή του. Στ' Ἐπίλογος.

Α' Ὅτε ἠλώθη ἡ Τροία κατόπιν δεκαετοῦς πολιορκίας, οἱ Ἕλληνες ἐπέτρεψαν εἰς τὸν σύμμαχον τῶν Τρώων, τὸν Αἰνεῖαν, νὰ ἀποχωρήσῃ τῆς πόλεως συναποκομίζων καὶ ἕνα, τὸ πολυτιμότερον τῶν ἀγαθῶν του, ἐπειδὴ ὁ Αἰνεῖας δὲν ἦτο κοινὸς θνητός, ἀλλὰ υἱὸς τῆς θεᾶς Ἀφροδίτης.

Β' Ὁ Αἰνεῖας παρέλαβε τότε τὰ ἀγάλματα τῶν ἐφεστίων Θεῶν του καὶ μέσα ἀπὸ τὰς φλόγας τῶν πυρπολουμένων οἰκιῶν προχώρησε πρὸς τὴν ἔξοδον τῆς πόλεως.

Γ' Οἱ Ἕλληνες, δταν εἶδον τί μόνον συναπεκόμιζεν, ἐθαύμασαν τὴν εὐλάβειάν του καὶ τοῦ ἐπέτρεψαν νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ νὰ παραλάβῃ ἕνα ἀκόμη ἐκ τῶν πολυτίμων ἀντικειμένων του.

Δ. Ὁ Αἰνεῖας τότε ἐφόρτωσε εἰς τοὺς ὄμους του τὸν ἀνάπηρον πατέρα του, τὸν γέροντα Ἀγχίσην, καὶ μετὰ τὸ βαρὺ αὐτὸ φορτίον προσεπάθει μετὰ κόπον νὰ διανοίξῃ δρόμον μεταξὺ τῶν φλεγομένων ἑρειπίων.

Τόση υἱικὴ στοργὴ δὲν παρήλθεν ἀπαρατήρητος. Ἄνθρωπος προτιμῶν ἀπὸ ὄλους τοὺς θησαυροὺς του τὸν γέροντα πατέρα του καὶ ριψοκινδυνεύων ὁ ἴδιος, διὰ νὰ τὸν σώσῃ, ἦτο ἄξιος θαυμασμοῦ καὶ ἐκτιμήσεως. Καὶ οἱ Ἕλληνες ἐγνώριζον καὶ νὰ ἐκτιμοῦν καὶ νὰ ἀμείβουν τὴν ἀρετὴν, ἔστω καὶ ἂν τὴν συνήντων εἰς τοὺς ἐχθροὺς των. Καὶ ἀντὶ νὰ καταδιώξουν τὸν φυγάδα, τοῦ ἐπέτρεψαν νὰ συμπαραλάβῃ ἐλεύθερος πᾶν ὅ,τι εἶχε.

ΣΤ. Ὁ σεβασμὸς τοῦ Αἰνείου πρὸς τοὺς θεοὺς καὶ τὸν πατέρα του τὸν κατέστησε σεβαστὸν στοὺς ἀντιπάλους του.

- 1) Διηγηθῆτε ἕνα ἐπεισόδιον τοῦ περυσinioῦ σχολικοῦ βίου.
- 2) Διηγηθῆτε ἕνα ἱστορικὸν ἀνέκδοτον τοῦ 21,

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΙ

Οι *χαρακτηρισμοί* είναι και αυτοί από τὰ εἶδη ἐκθέσεων τὰ ἔχοντα ὡς θέμα των τὸν ἐξωτερικὸν πρὸς ἡμᾶς κόσμον. Ἄλλὰ ἀντὶ νὰ περιοριζόμεθα εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν ἐξωτερικῶν γνωρισμάτων τοῦ ἀντικειμένου μας καὶ νὰ ὀδηγούμεθα μόνον ἀπὸ ὅ,τι βλέπομεν, εἰς τοὺς χαρακτηρισμοὺς περιγράφομεν τὸν χαρακτήρα ἑνὸς ἀτόμου: τὰ ἠθικὰ δηλ. καὶ ψυχικὰ προσόντα ποὺ τὸ χαρακτηρίζουν. Εἶναι δηλ. ἓνα εἶδος *ψυχογραφίας*.

Φυσικὰ ἢ πλήρης ἀνάλυσις τοῦ χαρακτήρος ἑνὸς ἀτόμου εἶναι κάτι πολὺ περίπλοκον καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ δοθῇ ὡς σχολικὴ ἐκθεσις, ἀφοῦ κάθε ἄνθρωπος ἔχει διάφορον χαρακτήρα ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Εἶναι εὐκόλον ὅμως νὰ διαπιστώσωμεν, ὅτι πολὺ συχνὰ ἀπὸ τὰ διάφορα προτερήματα καὶ ἐλαττώματα, τὰ ὁποῖα συνθέτουν τὸν χαρακτήρα ἑνὸς προσώπου, ὑπάρχει κάποιον περισσότερο ἔντονον, περισσότερο ἀνεπτυγμένον ποὺ ἐπηρεάζει τὴν ἐν γένει συμπεριφορὰν του, λ. χ. ἓνας ἄνθρωπος δύναται νὰ εἶναι ταυτοχρόνως ἐργατικὸς, τακτικὸς, ὀξύθυμος, φλύαρος. Ἄν ὅμως ἡ ὀξύθυμία του εἶναι περισσότερο ἐκδηλὸς ἀπὸ τὰ λοιπὰ προσόντα του, τότε τὸν χαρακτηρίζομεν ὡς ὀξύθυμον.

Εἰς τοὺς *χαρακτηρισμοὺς* αὐτοὺς δὲν πρέπει νὰ περιγράψωμεν τοὺς τρόπους καὶ τὰς ἐκδηλώσεις ἑνὸς ὠρισμένου ἀτόμου. Θὰ συγκεντρώσωμεν ἀπὸ διάφορα πρόσωπα, μὲ τὸ αὐτὸ προτέρημα ἢ ἐλάττωμα μερικὰς οὐσιώδεις ἐκδηλώσεις τῆς ἰδιότητος ποὺ θέλομεν νὰ εἰκονίσωμεν, λ. χ. ἓνας φιλάργυρος παζαρεύει, εἰς βαθμὸν γελοῖον, ἓνας ἄλλος ἀποθησαυρίζει τὰ μᾶλλον ἀσημαντὰ ἀντικείμενα, ἓνας τρίτος στερεῖται διὰ νὰ μὴ ἐξοδεύῃ. Συγκεντρώνομεν ὅλα αὐτὰ τὰ στοιχεῖα καὶ γράφομεν τὸν χαρακτήρισμόν τοῦ *φιλάργυρου*, μολονότι δὲν τὰ παρετηρήσαμεν εἰς τὸ αὐτὸ πρόσωπον.

Συχνὰ αἱ ψυχικαὶ αὐταὶ ἰδιότητες, καλὰ ἢ κακὰ, ἀντανεκλῶνται εἰς τὴν ἐξωτερικὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἀτόμου, εἰς τὰς κινήσεις του, τὸν τόνον τῆς φωνῆς του, τὸ βλέμμα του κτλ. καὶ τότε πρέπει ὁ μαθητὴς νὰ σημειώσῃ ἀπαραιτήτως τὰς ἐξωτερικὰς αὐτὰς ἐκδηλώσεις.

Πρέπει ακόμη να σημειώση την επίδρασιν, την όποίαν αι ιδιότητες αύται έχουν εις την ζωήν του. 'Ο γρινιάρης καθιστά δυστυχείς όσους ζούν κοντά του, ό φιλόνομος είναι εις όλους αντιπαθής κτλ.

Εις τούς *χαρακτηρισμούς*, τούς *άνθρωπίνους* δηλ. *τύπους*, κατατάσσουν συχνά και τούς ανθρώπους, οι όποιοι λόγω του επαγγέλματός των έχουν αποκτήσει ώρισμένας συνηθείας, αι όποιοι επιτρέπουν εύκόλως να τούς αναγνωρίσωμεν: λ. χ. οι δικηγόροι συχνά όμιλούν με στόμφον, οι διευθυνται επιχειρήσεων λαμβάνουν ύφος σπουδαιοφανές, οι αξιωματικοί συνηθίζουν να διατάσσουν, και ούτω καθεξής.

Κακώς μερικοί τοποθετούν εις τούς χαρακτηρισμούς ώρισμένους τύπους, όπως ό κασταναός, ό κουλουράς κ.ά. Πρόκειται άπλως περί περιγραφών έμψύχων, άφοϋ δέν γνωρίζομεν τίποτε διά τό ψυχικόν περιεχόμενον ενός έκάστου και ή περιγραφή μας μοιραίως θα είναι τελείως έξωτερική: εμφάνις, στάσεις, κινήσεις.

8η ΕΚΘΕΣΙΣ

'Ο φιλάργυρος

Σχεδιάγραμμα Α. 'Ο φιλάργυρος αναζητεί με πάθος μια δραχμή ως να ήταν θησαυρός, δείγμα της μεγάλης σημασίας που δίδει στο χρήμα. Β. Τι σκέπτεται, πως φέρεται. Γ. Τό άνόητον του άποθησαυρισμού. Δ. 'Επιλογή.

'Ο κύριος 'Εξηνταβελόνης είναι άπαρηγόρητος. 'Ενώ επέστρεφε σπίτι του έχασε εις τόν δρόμο μια δραχμή και παρ' όλας τās προσπάθειάς του δέν κατώρθωσε να την βρη. "Ωρα όλόκληρη περιφέρεται επάνω κάτω... ψάχνει δεξιά άριστερά... Μάταια όμως! 'Η δραχμή έχάθη και ή άπελπισία του δέν περιγράφεται. Σκέπτεται ότι θα μπορούσε να αγοράση με αύτην δύο λεμόνια, είτε ένα μαρούλι, είτε ακόμη ένα αυγό - όχι βέβαια φρέσκο, άλλ' όπωσδήποτε φαγώσιμο. Και τώρα πως ν' αντισταθμίση τή ζημία αύτή;

Θυμώνει, όταν βλέπη τούς άλλους να μη συμεμερίζονται την

στενοχώρια του για την απώλεια αυτή, όπως θυμώνει και όταν τους βλέπει να μη «πονούν το χρήμα».

Γιατί ή μοναδική σκέψις της ζωής του είναι πως να συγκεντρώση περισσότερα χρήματα. Τα κολληριστά χαρτονομίσματα, τα λαμπερά νομίσματα, άποτελούν την μεγάλη χαρά της ζωής του. "Όσα και αν έχη δέν τοῦ ἀρκοῦν.

Θά ἐρωτήσετε βέβαια εἰς τί τοῦ χρησιμεύουν. Μά ὁ κύριος "Εξηναβελόνης, όπως ὄλοι οἱ φιλάργυροι, ἔχει λησμονήσει ὅτι χρήμα σημαίνει κάτι τό «χρήσιμο» καί ὅταν δέν τό χρησιμοποιοῦμε σέ τίποτε, εἶναι ὡς νά τό ἐκμηδενίζωμε : "Ένα χαρτονόμισμα μεταβάλλεται σέ ἕνα κομμάτι ἔγχρωμο χαρτί, ὅταν δέν ἀνταλλάσσεται μέ χιλία δύο πράγματα ἀπαραίτητα στή ζωή.

Μά ὁ κ. "Εξηναβελόνης δέν τά σκέπτεται αὐτά. Τό πάθος του τόν ἔχει ὑποδουλώσει. Δέν συγκεντρώνει χρήματα, γιά νά ζήση. Ζῆ γιά νά συγκεντρώνη χρήματα, ὁ φτωχός !

Κατά τόν αὐτόν τρόπον γράψατε :

- 1) "Ο *μανιώδης συλλέκτης* (φιλοτελιστής λ. χ.).
- 2) "Ο *σπάταλος* (σημειώσατε τήν ἀγοράν περιττῶν πραγμάτων).
- 3) "Ο *φιλομαθής* (ἡ φιλομάθεια ἐκφράζεται πότε μέ ἐνδιαφέρον καί ἐρωτήσεις γιά τό κάθε τι, πότε μέ ἀναγνώσεις).

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Σ Τ'.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Τό ὑποκειμενικώτερον εἶδος ἐκθέσεως εἶναι τό *ἡμερολόγιον*, τό ὁποῖον ὄμως σπανιώτατα διδεται ὡς ἐκθεσις εἰς τά Γυμνάσια. Εἰς αὐτό ὁ γράφων διατυπώνει τās ἀτομικās του σκέψεις καί πράξεις. "Εξ ἴσου ὑποκειμενικαί εἶναι καί αἱ *ἐπιστολαί*, τῶν ὁποῖων ὑπάρχουν πλεῖστα εἶδη, ἀναλόγως τοῦ σκοποῦ καί τοῦ ἀτόμου, διὰ τό ὁποῖον συντάσσονται.

Διαφορετικά θά γράψωμε εἰς τόν ἀδελφόν μας, διαφορετικά εἰς τόν φίλον μας, διαφορετικά εἰς τόν καθηγητήν μας ἢ τοὺς γονεῖς συμμαθητοῦ μας : Εἰς τοὺς πρώτους θά γράψωμεν ἀπλᾶ, μέ ἐγκαρδιότητα, μέ φυσικότητα, εἰς τοὺς δευτέρους περισσότερον τυ-

πικά, περισσότερο προσεκτικά, περισσότερο περιποιημένα. Δεν θα δώσωμεν παραδείγματα όλων των έπιστολικών τύπων, υπάρχουν άλλωστε ειδικά έπιστολάρια. Άπλως τονίζομεν, ότι το ύφος και ή γλώσσα πρέπει νά συμβαδίζουν με τό περιεχόμενον.

Ή έπιστολή χρειάζεται και αύτή κάποιο σχεδιάγραμμα, δεν είναι ώραϊον νά μεταπήδωμεν διαρκώς από τό ένα θέμα εις τό άλλο. Χρειάζεται κάποια σαφής λογική κατάταξις των όσων θέλομεν νά εκφράσωμεν, και μιά εύγενική διατύπωσις άπέναντι του παραλήπτου.

Έπειδή από τας μάλλον τυπικάς έπιστολάς είναι αί συγχαρητήριοι και αί εύχαριστήριοι δίδομεν δύο σχετικά παραδείγματα και προσθέτομεν και τρίτον, εις άμιγλή καθαρύουσαν, έφ' όσον άπευθύνεται πρός Γυμνασιόρχην.

Α. Συγχαρητήριο για έπιτυχία στο Γυμνάσιο

Σχεδιάγραμμα. Α. Έμαθα την έπιτυχία σου. Β. Γιατί χαίρω α', β'. Γ. Έπιτυχία δικαιολογημένη. Δ. Εύχες για τό μέλλον Ε. Τυπική κατακλείς.

9η ΕΚΘΕΣΙΣ

Αΐγιον τή 15 Ίουλίου 19. . .

Άγαπητέ Νίκο,

Ό πατέρας μου με έπληροφόρησε σήμερα, ότι έμαθε από τον θεό σου, πώς ήρθες πρώτος στις εισαγωγικές έξετάσεις του Γυμνασίου και κάθομα άμέσως νά σοι γράψω, για νά σοι πώ πόση χαρά μου έδωσεν ή είδησις αύτή. Οι χαρές των φίλων μου είναι και δικές μου χαρές, και συμμερίζομαι την ίκανοποίησιν σου, σαν νά ήταν δική μου έπιτυχία. Χαίρομαι άκόμη, γιατί θά φοιτούμε και πάλι στο ίδιο σχολείο και μολονότι δεν θά είμαστε στην ίδια τάξι θά βλέπώμαστε καθημερινώς κατά τά διαλείμματα, όπως άλλοτε.

Άλλωστε ήσουν πάντοτε τόσο καλός μαθητής, ώστε θά ήτο μεγάλη κακοτυχία, αν δεν κατώρθωνες νά γράψης καλά στις έξετάσεις. Είμαι βέβαιος πως και στο Γυμνάσιο δεν θά αντι-

μέτωπίσης δυσκολίες και εύχομαι σ' όλους τούς τομείς να σημειώσης πάντα την ίδια επιτυχία.

Πρόσφερε στους γονείς σου τὰ σέβη μου και πές τους ότι συμμετέχω στη χαρά τους για τὴν ἐπιτυχία σου.

Σὲ φιλῶ
Ὁ φίλος σου
Πάνος

Συγχαρήτε:

- 1) Ἐνα φίλο σας για τὴν ἐπιστροφή του ἀπὸ τὴν Ἀμερική.
- 2) Μία ἐξαδέλφη σας για τοὺς ἀρραβῶνας της.

10η ΕΚΘΕΣΙΣ

Εὐχαριστήριο για δῶρο

Σχεδιάγραμμα Α. Παραλαβὴ δώρου Β. Ἐντύπωσης πού μου πρό- κάλεσε Γ. Φιλοφρονήσεις Δ. Κατακλείς.

Λαμία 10 Μαρτίου

Σεβαστή μου νουνά.

Χθὲς μόλις ἔλαβα τὸν ὠραῖο στυλογράφο πού μου στείλατε για τὰ γενέθλιά μου και δὲν ξέρω πῶς νὰ σὰς εὐχαριστήσω. Εἶναι τόσο ὀμορφος ὥστε δὲν χορταίνω νὰ τὸν καμαρώνω. Ζητῶ ἀφορμὴ νὰ γράψω, μόνο και μόνό για νὰ τὸν μεταχειρισθῶ. Πόσον εἶστε καλὴ πού μου στείλατε ἕνα τέτοιο δῶρο.

Μὰ και ἂν ἀκόμη δὲν ἦταν τόσο ὠραῖος πάλιν ἡ χαρά μου δὲν θὰ ἦταν μικρότερα, ἀφοῦ προέρχεται ἀπὸ σὰς, και μου δείχνει πῶς με θυμᾶστε και με ἀγαπάτε, πράγμα πού ἀποτελεῖ για μένα τὸ σπουδαιότερο δῶρο και με γεμίζει περηφάνειά.

Γι' αὐτὸ και ἐγὼ προσπαθῶ πάντοτε νὰ φαίνομαι ὅσο τὸ δυνατὸν ἀντάξιος τῆς ἀγάπης σας, πού εἶναι για μένα πολύτιμη, και μαζί με τὰς εὐχαριστίας μου σὰς δίνω ἄλλη μιὰ φορά τὴν βεβαίωσι, πῶς θὰ ἀγωνισθῶ για νὰ μὴ σὰς ἀπογοητεύσω ποτέ.

Ἄλλη μιὰ φορά σὰς εὐχαριστῶ, καλὴ μου νουνά.

Μὲ πολὺ σεβασμὸ και ἀγάπη

Ὁ ἀναδεκτὸς σας

Μίλτος

Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον γράψατε:

- 1) *Εὐχαριστήριον εἰς τὴν θεοῦ χάριν διὰ ἑνὸς βιβλίου* (δείξατε ὅτι τὸ διαβάσατε καὶ ὅτι σὰς ἄρεσε).
- 2) *Εὐχαριστήριον εἰς τὸν θεὸν διὰ μιᾶς φωτογραφικῆς μηχανῆς* (τί θὰ κάμετε με αὐτή).
- 3) *Εὐχαριστήριον εἰς τὸν φίλον διὰ προσκλήσεως εἰς διασκέδασι.*

11η ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἐπιστολὴ πρὸς ἀνωτέρους

Σχεδιάγραμμα Α. Σκοπὸς τοῦ αἰτουμένου Β. Εἶδος αὐτοῦ Γ.
Εὐχαριστία.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ τῇ 15-8-1900

Κύριε Γυμνασιάρχᾳ,

Ἐπειδὴ κατὰ κακὴν σύμπτωσιν ἀπώλεσα τὸ ἐνδεικτικὸν τῆς Δ' Γυμνασίου, ἀπαραίτητον διὰ τὴν ἐγγραφὴν μου εἰς Γυμνάσιον τῆς Θεσσαλονίκης, ὅπου οἱ γονεῖς μου ἔχουν ἀπὸ διμήνου ἐγκατασταθῆ, σὰς παρακαλῶ θερμῶς, ὅπως εὐσπεροῦμαι μοῦ ἀποστείλατε ἀντίγραφον τοῦ ἐνδεικτικοῦ με πληροφορησέτε δὲ ταύτοχρόνως διὰ τὰ τυχόν ἀπαιτούμενα διὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ ἀντιγράφου ἔξοδα.

Ζητῶ συγγνώμην διὰ τὴν ἐνόχλησιν, καὶ σὰς παρακαλῶ νὰ δεχθῆτε ἐκ τῶν προτέρων τὰς θερμὰς εὐχαριστίας τὸσον ἐμοῦ ὅσον καὶ τῶν γονέων μου.

Εὐπειθέστατος
Νικ. Μακρῆς

Γράψατε ὁμοίως:

- 1) *Πρὸς διευθυντὴν τεχνικῆς Σχολῆς ζητοῦντες τὸν κανονισμὸν τῆς.*
- 2) *Πρὸς παλαιὸν καθηγητὴν ζητοῦντες συστατικὸν δι' ὑποτροφίαν.*
- 3) *Πρὸς τὸν ἐρχόμενον τῆς παλαιᾶς ἐνορίας σας ζητοῦντες κάποια πιστοποιητικὸν* (θὰ τὸν προσφωνήσετε Αἰδεσιμώτατον, ἂν εἶναι ἔγγαμος, Πανοσιολογιώτατον, ἂν εἶναι ἀρχιμανδρ(της).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

ΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Αἱ ἀναμνήσεις εἶναι διήγησις πραγματικοῦ γεγονότος ποῦ συνέβη κατὰ τὸ παρελθὸν εἰς ἡμᾶς τοὺς ἰδίους. Ἐχει ἐπομένως, ἔκτος ἀπὸ τὸ ἀφηγηματικόν, πολὺ προσωπικὸν στοιχείον, καὶ συχνὰ διακόπτεται ἀπὸ ἀτομικὰς κρίσεις, αἰσθήματα, ἐντυπώσεις. Πράγματι ἡ μνήμη σπανίως συγκρατεῖ σειρὰν εἰκόνων καὶ μάλιστα διαυγῶς καὶ λεπτομερῶς. Ἐνῶ ἀντιθέτως διατηρεῖ τὰς γενικὰς ἐντυπώσεις, εὐχαρίστους ἢ δυσαρέστους. Ἐνῶ δηλ. δὲν δυνάμεθα νὰ φέρωμεν πρὸ ὀφθαλμῶν μὲ κινηματογραφικὴν ἀκρίβειαν μίαν σκηνὴν τοῦ παρελθόντος, ἐνθυμούμεθα ζωηρῶς τὴν γενικὴν ἐντύπωσιν ἢ μερικὰς εἰκόνας τῆς. Διηγούμενοι λοιπὸν μίαν ἀνάμνησιν θὰ ἀναφέρωμεν τὰ γεγονότα καὶ τὰ αἰσθήματα, τὰ ὅποια μᾶς ἐγέννησε, περιοριζόμενοι εἰς γενικὰς μόνον περιγραφάς, τονίζοντες μὲ ἓνα : θυμοῦμαι μάλιστα — θυμοῦμαι ζωηρά, θυμοῦμαι σάννα τὸ βλέπω — τὰς ἐντυπωσιακὰς λεπτομερείας ποῦ ἐχαράχθησαν ἰδιαιτέρως εἰς τὴν μνήμην μας καὶ ζωντανεύουν τὸ σύνολον. Ἐτσι αἱ ἀναμνήσεις ἀποτελοῦν ἓνα διάμεσον εἶδος μεταξὺ ἀφηγήσεων καὶ ἐντυπώσεων.

12η ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἡ πρώτη μου τσάντα

Σχεδιάγραμμα Α. Εἰσαγωγή Β. Συναισθήματα συνδεόμενα πρὸς τὴν ἀπόκτησιν τῆς τσάντας Γ. Ἡ σκηνὴ τῆς ἀγορᾶς τῆς Δ. Ὁ ρόλος τῆς . . . Ε. Ἀντὶ ἐπιλόγου : μελαγχολικὴ ἀποτροφή πρὸς αὐτήν.

Ἄνάμεσα σὲ διάφορα παλαιὰ ἄχρηστα πράγματα σωρευμένα στὴν ἀποθήκη μας, ἀνεκάλυψα προχθὲς τὴν παλαιὰ σχολικὴ τσάντα ποῦ μοῦ ἀγόρασεν ἡ μητέρα μου, ὅταν διὰ πρώτην φοράν μὲ ἐνέγραψε στὸ σχολεῖον.

Εἶναι πάνινη· οἱ γωνίες τῆς ἔχουν φθαρῆ ἀπὸ τὴν χρῆσιν καὶ εἶναι τόσο μικρά, ὥστε σήμερον δὲν θὰ κατῶρθωνα νὰ τοπο-

θετήσω σ' αυτήν ούτε καν τὰ τετράδιά μου. Καί ὅμως πόσας ἀναμνήσεις μοῦ φέρει. . .

. . . Ἡ σκέψις ὅτι θὰ πήγαινα διὰ πρώτην φοράν στοὺς σχολεῖον μοῦ προκαλοῦσε μιὰ περίεργο ὑπερδιέγερσι. Ἐνόμιζα ὅτι θὰ ἐκέρδιζα κάποια σημαντικὴ προαγωγή, ὅτι θὰ γινόμουν σπουδαῖος, καὶ θὰ ἦμουν ἴσος μὲ τὰ μεγαλίστερα παιδιὰ τῆς γειτονιάς πού ἔβλεπα νὰ πηγαινοέρωχονται σὲ ὠρισμένες πάντοτε ὄρες μὲ τὴν τσάντα στοὺς χέρι συζητώντας γιὰ τὰ μαθήματά τους.

Μὰ ταυτοχρόνως αἰσθανόμουν καὶ κάποιαν ἀνησυχίαν: Πῶς θὰ ἦτο ἄραγε ἡ ζωὴ μου ἔξω ἀπὸ τὸ θερμὸ οἰκογενειακὸ περιβάλλον, ἀνάμεσα σὲ ἄτομα πού θὰ ἐγνώριζα γιὰ πρώτην φορά;

Θυμᾶμαι, ὅταν ἡ μητέρα μου μ' ἐπήρε ἀπὸ τὸ χέρι καὶ ἐπήγαμε νὰ μὲ ἐγγράψῃ στοὺς σχολεῖον. Ἦμουν τόσο παραζαλισμένος ὥστε δὲν εἶμαι εἰς θέσιν νὰ περιγράψω τὴν σκηνὴ αὐτὴ: Θυμᾶμαι ὅμως εὐκρινῶς, ὅτι φεύγοντας ἐπήγαμε σὲ ἕνα χαρτοπωλεῖον, γιὰ νὰ μοῦ ἀγοράσῃ τὰ νέα μαθητικά μου ἐφόδια.

— Διάλεξε ὅποια τσάντα σοῦ ἀρέσει, μοῦ εἶπε.

Καὶ τότε ἐγὼ διάλεξα τὴν καφὲ αὐτὴ πάνινη τσάντα μὲ τίς δερμάτινες παρυφές. Μοῦ φαινόταν τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς πολυτελείας καὶ σκεπτόμουν, πῶς, γιὰ νὰ τὴν ἀποκτήσω, ἄξιζε νὰ ὑποστῶ κάθε κόπο καὶ νὰ καταβάλω κάθε προσπάθεια.

Μὲ πόσο καμάρι τὴν κρατοῦσα, ὅταν ξεκινούσα γιὰ τὸ σχολεῖο. . . Νόμιζα πῶς ὅλοι τὴν προσέχουν καὶ τὴν θαυμάζουν.

Μέσα σ' αὐτὴν τοποθετοῦσα κατ' ἀρχὰς τὴν πλάκα μου μὲ τὸ σφυγγάρι καὶ τὸ κονδύλι καὶ ἀργότερα σ' αὐτὴν τακτοποιούσα τὰ τετράδια καὶ τὸ ἀλφαβητάριό μου. Ἡ τσάντα αὐτὴ φιλοξένησε τὸν πρῶτο μου μαθητικὸ ἔλεγχον, καὶ αὐτὴ, σὰν φίλος ἐμπιστος καὶ ἐχέμυθος, ἔμαθε τίς πρῶτες μου ἐπιτυχίες καὶ εἶδε τίς πρῶτες ἀγωνίες μου.

Τώρα, καθὼς μένει ἄχρηστη, τριμμένη, πεταγμένη στὴ γωνιά τῆς ἀποθήκης, μοῦ φαίνεται πῶς ξαναβλέπω ἕνα παλαιὸ πιστὸ γηραλέο σύντροφο πού συνεμερίσθη τίς χαρὲς καὶ τίς λύπες μου, τίς ἀγωνίες καὶ τίς ἱκανοποιήσεις μου, ἕνα σύμμαχον καὶ συμπαραστάτην, πάντοτε πρόθυμον νὰ μὲ βοηθήσῃ. Πόσα καὶ πόσα μικροεπεισόδια τῆς μαθητικῆς μου ζωῆς θὰ μπορούσε νὰ διηγηθῆ ἢ παλιὰ τριμμένη τσάντα μου τῶν πρώτων τάξεων τοῦ Δημοτικοῦ Ι.. Μὲ πόση προθυμία ἐξαφάνισε κάποτε εἰς τὸ βάθος

της ένα τετράδιο που βουτήχτηκε στο μελάνι και φοβόμουν μήπως το ίδι ή δασκάλα μας. "Άλλοτε πάλιν δέν την έχρησιμοποίησα για δπλο, όταν με κυνηγοῦσε κάποιος σκύλος;... Καί δσάκις ἔβρεχε δέν την μεταχειριζόμεον σάν πρόχειρη ὀμβρέλλα ;

— Καημένη παλιά μου τσάντα ! ἦσουν ἕνας καλός φίλος που δέν μου ἀνήθηκες ποτέ τις ὑπηρεσίες σου, ἀκόμα καί όταν ἦσουν ὀλότελα ἔξω ἀπό τόν ρόλο σου !...

Γράψατε ὁμοίως :

1) *Διερχόμενος ἀπό τήν παλαιά μας γειτονιά εἶδα τὸ σπίτι δπου κατοικοῦσαμε ἄλλοτε...*

2) *Τὸ κουτί μὲ τὰ μολυβένια στρατιωτάκια μου...*

3) *Ἡ τρύπια μπάλλα.*

4) *Ἡ σπασμένη κούκλα . . .*

5) *Τὸ πρῶτο μου μαγιό.*

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Η'.

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ

"Αν ἡ περιγραφή καί ἡ ἀφήγησις ἔχουν ὡς πεδίων των τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον, εἰς τὸν ὅποιον διαδραματίζονται, αἱ ἐντυπώσεις περιγράφουν καί ἀφηγοῦνται προσωπικά συναισθήματα ἢ ψυχικὰ καταστάσεις, που μᾶς ἐγεννήθησαν ὁμως ἀπό ἐξωτερικά γεγονότα.

Αἱ ἐντυπώσεις δέν εἶναι ποτέ κάτι τὸ τελείως ἄσχετον μὲ τὴν ἔξω πραγματικότητα, ἀφοῦ ἐκεῖθεν πηγάζουν. Καί ἐπομένως ἡ πράξις, τὸ θέαμα, ἡ τελετή, μὲ μίαν λέξιν τὸ ἐξωτερικὸν γεγονός, που τὰς προεκάλεσε πρέπει νὰ περιγραφῆ ἐνσυσταμίᾳ χωρὶς μακρηγορίας. Θὰ τονίσωμεν δηλ. μόνον τὰ οὐσιώδη ἐκεῖνα χαρακτηριστικά, που προκαλοῦν τὰς ζωηροτέρας ψυχικὰς ἀντιδράσεις, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἀπορρέουν αἱ ἐντυπώσεις μας.

Εἰς τὴν ἔκθεσιν που ἀκολουθεῖ (Μ. Παρασκευὴ) ἡ πρώτη ἀφετηρία τῶν ἐντυπώσεων εἶναι ἡχητικὴ (ἤχος τῆς καμπάνας). Αὐτὴ ὀδηγεῖ εἰς σειράν θρησκευτικῶν παραστάσεων καί εὐαγγελικῶν ἀναμνήσεων που συνεχῶς παραλληλίζονται καί ἀναμιγνύονται μὲ τὴν περιγραφὴν σημερινῶν σκηνῶν τῆς Μ.

Παρασκευής, δεδομένου ότι και αὶ μὲν και αὶ δὲ μᾶς εἶναι πρόσφατοι, ἀφοῦ τὴν ἡμέρα αὐτὴν ἀκούομεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ὄλας τὰς περικοπὰς τὰς σχετικὰς μετὰ Θεῖα Πάθη.

13ῃ ΕΚΘΕΣΙΣ

Μεγάλη Παρασκευὴ

Σχεδιάγραμμα Α. Οἱ πένθιμες κωδωνοκρουσίαι δημιουργοῦν ἀτμόσφαιραν θρησκευτικότητος καὶ μελαγχολίας Β. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀκολουθία μᾶς ζωντανεῖ εὐαγγελικὰς ἀναμνήσεις Γ. Ἐπίλογος.

Ντάν, ντάν, σημαίνει ἡ καμπάνα τῆς ἐνορίας μας. Ντάν, ντάν, ἀποκρίνεται ἄλλη παρέκει. Ντάν, ντάν, ἐπαναλαμβάνει τρίτη μακρυνότερη.

Ἡ πόλις ὀλόκληρος ἀντηχεῖ ἀπὸ τοὺς ρυθμικοὺς αὐτοὺς ἤχους, ποὺ δὲν ἔχουν τίποτε τὸ χαρμόσυνο, τίποτε τὸ θριαμβευτικόν, ὅπως οἱ συνήθεις κωδωνοκρουσίαι. Ἄργοι, διακεκομμένοι, μοιάζουν μετὰ στεναγμοὺς ποὺ οἱ λυγμοὶ διακόπτουν: Εἶναι ὁ θρήνος τῶν ἀψύχων γιὰ τὸν Νυμφίον, ποὺ «σὴ μ ε ρ ο ν κ ρ ε μ ᾶ τ α ι ἐ π ἰ ξ ὑ λ ο υ». Καὶ ἡ βαρεῖα φωνὴ τῆς καμπάνας ἔρχεται νὰ μᾶς θυμίση κάθε στιγμή πῶς σήμερα εἶναι ἡ ἡμέρα τοῦ Μεγάλου Δράματος, καὶ δημιουργεῖ γύρω μας τὴν ἀτμόσφαιρα τοῦ πόνου καὶ τῆς θλίψεως τοῦ Γολγοθᾶ.

Ἀπὸ ἐνωρὶς πλήθη κόσμου ἔχουν γεμίσει τίς Ἐκκλησίαι, Ὅλοι κρατοῦν ἀνθόνερο ἢ ροδοπέταλα, πασχαλιές, βιόλες καὶ λεμονοανθοὺς νυφιάτικους, γιὰ νὰ ράνουν τὸν Μεγάλον Μάρτυρα.

Καθὼς οἱ φράσεις τοῦ Εὐαγγελίου φέρουν ἐμπρὸς στὰ μάτια μας τὴν παλαιά, ἀλλὰ πάντοτε ζωντανή, ἀφήγησι τοῦ θείου Πάθους, νομίζομε πῶς οἱ γυναῖκες, ποὺ ὄρθιαι, θλιμμένες παρακολουθοῦν ἀμίλητες τὴν ἀκολουθία, εἶναι «γυναῖκες αἱ συνακολουθήσασαι αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας» ἐκεῖνες ποὺ ἔμειναν πισταὶ στὰ πόδια τοῦ σταυροῦ, ὅταν οἱ ἀπόστολοι ἐκρύβοντο «διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων». Καὶ ὅταν οἱ ψάλτες ἀρχίζον τὸ κατασκευαστικὸ ἐκεῖνο «Ὁ τε ἐκ τοῦ ξύλου Σενεκρόν . . .», ὅταν ὁ παπᾶς, ἀφοῦ ξεκρεμάσῃ τὸν Ἐσταυρωμένον

βγαίνει από τη Μικρή Πύλη κρατώντας τον Ἐπιτάφιο καὶ ἔρχεται ἀργὰ ἀργὰ νὰ τὸν καταθέσῃ στὸ ἀνθροστόλιστο κουβούκλι, ἐνῶ ὄλοι τὸν ραίνουν μὲ ἄνθη καὶ ἀρώματα, νομίζομε πὼς παρακολουθοῦμε τὸν Ἰωσήφ καὶ τὸ Νικόδημο, ὅταν μέσα στὸ δειλινὸ μετέφεραν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ ἀπὸ τὸν Γολγοθᾶ στὸν γειτονικὸ κῆπο, γιὰ νὰ τὸ λούσουν μὲ ἀρώματα, νὰ τὸ στολίσουν νεκρικὰ καὶ νὰ τὸ θρηνήσουν, πρὶν τὸ θάψουν ἀργότερα στὸ «καινὸ μνημεῖο».

Ἔτσι αὐτὰ ζωντανεύουν ἀλληλοδιαδόχως ἐμπρὸς στὰ μάτια μας. Καὶ οἱ πονεμένοι ὕμνοι εἶναι ὁ θρήνος ἐνὸς ὀλοκλήρου λαοῦ ποῦ ὀδύρεται γιὰ τὴν σταύρωσι καὶ τὴν θανάτωσι τῆς ἀρετῆς, γιὰτὶ χωρὶς αὐτὴν ὁ κόσμος εἶναι ἄσχημος.

Ἄλλὰ πεθαίνει ἡ Ἀρετὴ; Κοιμᾶται μόνον. «Οὐ γὰρ καθέξει τάφος αὐτοζῶσαν» λέει ὁ ψαλμὸς. Κοιμᾶται μέσα στὰ ἄνθη καὶ τὰ ἀρώματα μέσα σὲ ἓνα ἀνοιξιάτικο κῆπο. Κοιμᾶται καὶ ἀναπαύεται, γιὰ ν' ἀναστηθῇ θριαμβευτικὰ μέσα στὴν ἀσέληνη Νύχτα καὶ νὰ τὴν κάμῃ νὰ λάμψῃ περισσότερο ἀπὸ τὴν Ἡμέρα.

Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο δώσατε τὰς ἐντυπώσεις:

- 1) *Ἡ ἑορτὴ τῆς 25 Μαρτίου* (ὄχι περιγραφή ἑορτασμοῦ ἀλλὰ τί ἐντυπώσεις καὶ σκέψεις σᾶς γεννᾷ)
- 2) *Νύχτα Πρωτοχρονιάς* (ἓνας χρόνος τελειώνει, ἓνας ἄλλος ἀρχίζει).
- 3) *Ἡ ἀπονομὴ τῶν ἀπολυτηρίων* (σκέψεις τῶν τελειοφοίτων).
- 4) *Οἱ Χαιρετισμοὶ* (τὰ ἱστορικὰ γεγονότα ποῦ σᾶς θυμίζουν).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΙΔΕΩΝ

Τόσον αἱ Πραγματεῖαι ὅσον καὶ ἡ ἀνάπτυξις Γνωμικῶν ἢ παροιμιᾶς, εἶναι εἶδη ἐκθέσεων, στενῶς συγγενικά, ἐφ' ὅσον ἀμφότερα ἀποτελοῦν τὴν διατύπωσιν ἀτομικῶν σκέψεων καὶ ἀντιλήψεων τοῦ γράφοντος ἐπὶ ὀρισμένου θέματος.

Ἔνεκα αὐτοῦ ἄλλωστε εἶναι γνωσταί μὲ τὸ κοινὸν ὄνομα Ἑκθέσεις Ἰδεῶν. Ἐὰν δὲ εἰς τὰ ἐπόμενα κεφάλαια τὰς ὑποδιαίρουμεν εἰς διαφόρους κατηγορίας, αὐτὸ γίνεται ἀπλῶς, ὅπως δυνηθῶμεν νὰ δώσωμεν ἰδιαιτέρως λεπτομερεῖς ὁδηγίας διὰ τὴν διαπραγματεύσιν κάθε εἴδους.

* * *

ΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑΙ

Αἱ *Πραγματεῖαι* εἶναι ἡ ἀνάπτυξις τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν διανοημάτων μας ἐπὶ ἑνὸς θέματος ἔθνικοῦ, πολιτιστικοῦ, ἠθικοῦ, τεχνικοῦ ἢ ἄλλου, λ.χ. περὶ τῆς ἐργασίας, τῶν ραδιοφῶνων, τῆς ναυτιλίας κτλ. Ὡς πρόλογον (εἰσαγωγήν) τῆς Ἐκθέσεως δυνάμεθα νὰ δώσωμεν τὸν γενικῶς δεκτὸν ὄρισμόν τοῦ πράγματος, καὶ κατόπιν νὰ ἀναφέρωμεν τὰς ποικίλας ἀρετάς του κ λ ι μ α κ ω τ ᾶ, ἀρχίζοντες δηλ. ἀπὸ τὰς μᾶλλον ἀσημάντους καὶ προχωροῦντες βαθμηδὸν πρὸς τὰς σπουδαιότερας. Ὅσον σημαντικώτερον εἶναι, κατὰ τὴν κρίσιν μας, τὸ προσὸν ποῦ ἀναφερόμεν, τόσον μεγαλειότερον χῶρον θὰ τοῦ ἀφιερῶσωμεν εἰς τὴν ἐκθεσίμ μας, ἐνῶ ἀντιθέτως θὰ ὀμιλήσωμεν μὲ συντομίαν διὰ τὰς δευτερευούσας ἰδιότητάς του.

Ἄν τὸ θέμα ἔχη ὑποστῆ ἐξελιξείς μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου (λ. χ. τὰ μέσα συγκοινωνίας), τότε θ' ἀκολουθήσωμεν χρονολογικὴν σειρὰν κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν του.

Ἄν τὸ θέμα περιέχῃ κάποιαν ἀντίθεσιν λ. χ. «Τὸ βιβλίον, τὸ ἄριστον καὶ τὸ χεῖριστον τῶν πραγμάτων», τότε θ' ἀπαριθμήσωμεν πρῶτον τὰ πλεονεκτήματα, κατὰ σειρὰν σπουδαιότητος, καὶ κατόπιν τὰ μειονεκτήματα καὶ θὰ καταλήξωμεν λέγοντες, ἂν καὶ τίνι τρόπῳ δυνάμεθα νὰ ἐκμεταλλευθῶμεν καλλίτερον τὰ πρῶτα καὶ νὰ περιορίσωμεν τὰ δεύτερα.

Τὸ ἴδιον σύστημα θ' ἀκολουθήσωμεν, ἂν πρόκειται περὶ ζητήματος ὑπὸ ἀμφισβήτησιν. Θὰ ἐκθέσωμεν καὶ θὰ συζητήσωμεν καὶ τὰς δύο ἀπόψεις.

Ὁ Ἑπίλογος μιᾶς πραγματείας πρέπει νὰ ἀνακεφαλαιώσῃ καὶ νὰ συμπυκνώσῃ σαφῶς προηγουμένως ἀνεπτύξαμεν, οὕτως ὥστε ν' ἀποτελῇ μίαν συνοπτικὴν ἀπάντησιν εἰς τὸ ζήτημα ποῦ διαπραγματευόμεθα.

Εις τὸ ἐπόμενον παράδειγμα : «Τὸ νερό, φίλος καὶ ἐχθρός» ἐντοπίζομεν τὸ θέμα μόνον εἰς τὰ γλυκὰ νερὰ καὶ δὲν ἀρχίζομεν ἀπὸ τὰς μικροτέρας ὠφελείας του, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν μεγίστην καὶ ἀπαραίτητον : τὸν ἀναντικατάστατον ρόλον του εἰς τὴν γεωργίαν, διότι χρονολογικῶς εἶναι ἡ ὀρχαιοτέρα εὐεργεσία τοῦ νεροῦ, ἐνῶ αἱ ἄλλαι εἶναι σχετικῶς πρόσφατοι. Ἀκολουθοῦμεν δηλ. χρονολογικὴν μᾶλλον σειρὰν. Ἄλλ' ἐκτὸς τούτου ἡ ὑπηρεσία αὕτη εἶναι βασικὴ διὰ τὴν ἐπιβίωσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐπομένως χωρὶς αὐτὴν δὲν θὰ ὑπῆρχον αἱ ἄλλαι, εἶναι δὲ τὸσον ὀφθαλμοφανῆς ὥστε εἶναι πασιγνώστος. Εἰς τὸς καταστροφὰς ἐπίσης ἀναφέρομεν πρώτην τὴν μᾶλλον ἔκδηλον. Ἡ ἀνάπτυξις τῶν βλαβῶν ἀπὸ τὸ νερὸ εἶναι περισσότερον σύντομος, διότι γενικῶς αἱ εὐεργεσίαι του εἶναι μᾶλλον σημαντικαὶ καὶ μᾶλλον ἔκδηλοι.

14η ΕΚΘΕΣΙΣ

Τὸ νερὸ φίλος καὶ ἐχθρὸς τοῦ ἀνθρώπου

Σχεδιάγραμμα Α. Τὸ νερὸ φίλος α) ἀναντικατάστατο στὴν καλλιέργεια β) μέσον συγκοινωνίας γ) κινητήριος δύναμις δ) βιομηχανικαὶ χρήσεις ε) ὑδροθεραπείαι Β. Τὸ νερὸ ἐχθρὸς α) πλημμύραι β) διάβρωσις ἐδάφους Γ) Συμπέρασμα.

Εἰς τὸ νερὸ ἐγεννήθη ἡ ζωὴ, ὑποστηρίζουν οἱ βιολόγοι. Καὶ ἔχει ἀποδειχθῆ μετ' ἄριστον ἀναμφισβήτητον, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἀντέχει πολὺ περισσότερον στὴν πείνα παρὰ στὴν δίψα.

Ἄλλὰ μήπως αὕτη εἶναι ἡ μοναδικὴ χρησιμότης του : Ποιὸ φυτό μπορεῖ νὰ ἀνθέξῃ σὲ ἀπόλυτο καὶ μακροχρόνιο ξηρασία ; Ἄρκει ἡ ἀνομβρία νὰ παραταθῆ ἐπὶ μερικὸς μῆνας, γιὰ νὰ μεταβληθοῦν οἱ ἀγροὶ σὲ χερσοτόπους. Ἡ λειψυδρία εἶναι ὁ χειρότερός ἐχθρὸς τῆς γεωργίας. Ἀκόμη καὶ τὰ δένδρα, ἐνῶ οἱ ρίζες των εἰσδύουν σὲ ἀρκετὸ βάθος, δὲν μποροῦν νὰ ἀνθέξουν χωρὶς τὸ εὐεργετικὸ πότισμα τῆς βροχῆς. Συχνὰ καὶ αὐτὰ τὰ πηγάδια στειρεύουν καὶ τότε ἄνθρωποι καὶ κτήνη βασανίζονται ἀπὸ τὴν δίψα. Ἡ θλιβερά αὕτη εἰκὼν μᾶς ἐξηγεῖ διατὶ οἱ χωρικοὶ θεωροῦν ὡς θεομηνία τὴν ἀνομβρία καὶ προσπαθοῦν μετὰ

ήσεις και λιτανείες να επιτύχουν την ευεργετικήν βροχήν που χαρίζει ζωή σε όλη τη φύσι.

Χωρίς το νερό ή καλλιέργεια θα ήταν αδύνατος. Ἡ γῆ θά ἦταν μιὰ ἀπέραντος ἔρημος καὶ δὲν εἶναι τυχαῖον τὸ γεγονός ὅτι οἱ ἀρχαιότεροι πολιτισμοὶ ἀθίσαν σὲ καλῶς ἀρδευομένας περιοχάς.

Ὁ ἀ ν α ν τ ι κ α τ ἄ σ τ α τ ο ς ρόλος τοῦ νεροῦ στὴν καλλιέργεια τῆς γῆς, δὲν εἶναι ἡ μοναδική του ευεργεσία πρὸς τοὺς ἀνθρώπους. Οἱ μεγάλοι ποταμοὶ μὲ τὸ ἤρεμον ρεῦμα ἀποτελοῦν εὐρεῖς ἀνέτους δρόμου πού συνδέουν μεταξύ των τὰς χώρας καὶ μεταφέρουν τὰ προϊόντα τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην.

Καὶ αὐτὴ ὁμως ἡ ἐξυπηρέτησις εἶναι μικρὰ συγκρινομένη μὲ τὸν τεράστιον ρόλον τοῦ νεροῦ ὡς κινητηρίου δυνάμεως. Τὸ προχειρότερον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀπλούστερον παράδειγμα εἶναι ἴσως ὁ νερόμυλος, στὸν ὁποῖον τὸ νερὸ θέτει σὲ κίνησι τοὺς τροχοὺς τοῦ μύλου γιὰ τὴν ἄλεσι τῶν σιτηρῶν. Ἀλλὰ μὲ τὴν συνεχή ἐξέλιξιν οἱ τροχοὶ πού τὰ νερά κινοῦν δὲν περιορίζονται σὲ τόσον ἀπλᾶς ἐργασίας.

Ὁ περίφημος λ ε υ κ ὸ ς ἄ ν θ ρ α ξ; γιὰ τὸν ὁποῖον τόσος γίνεται λόγος, τί ἄλλο εἶναι παρὰ ἡ κινητήριος δύναμις τῶν νερῶν; Ὁλος ὁ ἐξηλεκτρισμὸς τῆς Ἑλλάδος, τοῦ ὁποῖου τὰ ευεργετικὰ ἀποτελέσματα βλέπομεν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, στηρίζεται εἰς τὴν κινητήριον δύναμιν τῶν νερῶν πού μεταμορφώνεται σὲ ἠλεκτρισμὸ μὲ τὰς ἀμετρήτους χρήσεις του.

Ἀλλὰ μήπως τὸ νερὸ δὲν εἶναι ἐπίσης ἀπαραίτητον διὰ τὴν κατεργασίαν τῶν μαλλιῶν καὶ τοῦ χάλυβος καὶ δὲν εἶναι πολῦτιμοι αἱ διαφόρων μορφῶν ὕ δ ρ ο θ ε ρ α π ε ἰ α ι ;

Καὶ ὁμως ὁ πολῦτιμος αὐτὸς φίλος μὲ τὰς πολυπληθεῖς ευεργεσίας μεταμορφώνεται ἐνίοτε εἰς ἐχθρὸν — ἐχθρὸν ἀκατανίκητον καὶ πανίσχυρον. Ὄταν οἱ ποταμοὶ πλημμυροῦν, ἐκρίζουν δένδρα, κρημνίζουν οἰκίας, πνίγουν ἀνθρώπους καὶ κτήνη καὶ καλύπτουν κάτω ἀπὸ πυκνὰ στρώματα λάσπης τὰ ἔργα τοῦ ἀνθρώπου — ὁ ευεργετικὸς φίλος γίνεται καταστροφεὺς καὶ αἱ βροχαί, πού χαροποιοῦν τὸν γεωργό, ἀποβαίνουν θεομηνίαι.

Ἐξ ἴσου ἐπικίνδυνος, ἂν καὶ ὄχι ἀμέσως αἰσθητή, εἶναι ἡ διάβρωσις πού προκαλοῦν τὰ νερά, ὅταν ρέουν ὀρμητικὰ. Πλεῖσται κατολισθήσεις μὲ θύματα καὶ ζημίας σημαντικωτάτας ὀφεί-

λονται εις την διάβρωσιν του υπεδάφους από υπογείως ρέοντα νερά. "Όταν δὲ τὰ νερά μένουν στάσιμα καὶ δημιουργοῦν ἔλη, τότε σαπίζουν καὶ ἀποτελοῦν ἐστίας μολύνσεως καὶ ἀσθeneiῶν διὰ τοὺς περιοίκους.

"Όπως ὄλα τὰ πράγματα, ἔχουν καὶ τὰ νερά δύο ὄψεις, τὴν εὐεργετικὴν καὶ τὴν βλαβερά. Ἄλλὰ παρ' ὄλας αὐτάς τὰς βλάβας, τὸ νερὸ δὲν παύει νὰ εἶναι τὸ μᾶλλον ἀπαραίτητον στοιχεῖον διὰ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ πλάστιγγὴ κλίνει ὑπὲρ τῶν εὐεργεσιῶν του.

Γράψατε κατὰ τὸ ἀνωτέρω ὑπόδειγμα :

- 1) *Τὸ βιβλίον—τὸ ἄριστον καὶ τὸ χειριστικὸν τῶν πραγμάτων.*
- 2) *Ὁ κινήματογράφος—ὠφέλιμος ἢ ἐπιβλαβής;*
- 3) *Ὁ λευκὸς ἀνθραξ καὶ αἱ ἐφαρμογαὶ του.*
- 4) *Οἱ ποταμοὶ καὶ ἡ χρησιμότης των* (ἄρδευσις, συγκοινωνία, ψάρεμα) κτλ.

B) ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ ΓΝΩΜΙΚΟΥ ἢ ΠΑΡΟΙΜΙΑΣ

Ἡ ἀνάπτυξις Γνωμικοῦ καὶ ἡ ἀνάπτυξις Παροιμίας ἀκολουθοῦν τοὺς ἴδιους κανόνες, ἀφοῦ ἄλλωστε τὸ γνωμικὸν δὲν διαφέρει ἀπὸ τὴν παροιμίαν, παρὰ μόνον, διότι εἶναι συνήθως γνωστὸν ποῖος τὸ εἶπε ἢ διότι προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα, ἐνῶ ἡ παροιμία εἶναι καταστάλαγμα τῆς ἀωνύμου λαϊκῆς σοφίας.

"Όταν πρόκειται περὶ γνωμικοῦ, καλὸν εἶναι νὰ ἀναφέρωμεν εἰς ποῖον ὀφείλεται. Πρέπει ἐπίσης νὰ τὸ ἐρμηνεύωμεν εἰς τὴν καθομιλουμένην — δυνάμεθα ἀκόμα νὰ προσθέσωμεν εἰς ποῖαν περίστασιν ἐλέχθη κατὰ πρῶτον, λ. χ. τὸ «εἰς οἶωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης», εἶναι ὁ στίχος ποῦ ὁ "Όμηρος θέτει εἰς τὰ χεῖλη τοῦ Ἔκτορος, ὅταν οἱ οἶωνοὶ ἐφάνησαν δυσμενεῖς. Δὲν ἄργησεν ὁμοῦ νὰ γίνῃ παροιμιώδης.

Αἱ παροιμίαι ἐπίσης εἶναι συχνότατα ἀλληγορικαί. Ξεκινοῦν δηλ. ἀπὸ ἓνα συγκεκριμένο γεγονός τῆς καθημερινῆς ζωῆς, διὰ νὰ δώσουν ἓνα γενικώτερο μάθημα εὐρυτέρου περιεχομένου. Ἡ παροιμία λ.χ. «Ἄναβε τὸ λυχνάρι σου προτοῦ νὰ σ' εὕρῃ ἡ νύχτα», λαμβάνει ὡς ἀφετηρία ἓνα συγκεκριμένο γεγονός, τὸ ἀναμμα τοῦ λύχνου, ἀλλὰ τὸ νόημά της εἶναι γενικώ-

ρον και σημαίνει, ότι πρέπει να προετοιμαζώμεθα πριν ή φθάση ή στιγμή της ανάγκης.

Ἡ ἔρμηνεία τοῦ ρητοῦ δ ὄ ν α τ α ι νὰ χρησιμεύσῃ ὡς πρό-λογος ἢ εἰσαγωγή τῆς ἐκθέσεως, δὲν ἀποκλείεται ὁμως νὰ με-ταχειρισθῶμεν ἄλλην εἰσαγωγήν. Κατόπιν προχωροῦμεν εἰς τὴν διατύπωσιν τῶν σκέψεων καὶ τῶν διανοημάτων μας. Δὲν εἶναι ἄσκοπον νὰ σημειώσωμεν κάπου τὰς σκέψεις αὐτάς, ὅπως δυ-νηθῶμεν νὰ τὰς κατατάξωμεν κατὰ σειρὰν σπουδαιότητος, ἀφί-νοντες πάντοτε τελευταίαν τὴν σπουδαιότεραν ὄλων. Μία καλὴ ἐκθεσις Ἰδεῶν χρειάζεται ἀπαραιτήτως σαφὲς *σχεδιάγραμμα*, ἐπὶ τοῦ ὁποίου θὰ βαδίσωμεν.

Τὸ διάφορα μέρη της πρέπει νὰ συνδέωνται λογικῶς μεταξύ των καὶ ἡ μετάβασις ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸ ἄλλο πρέπει νὰ γίνε-ται ἄρμονικά.

ΕΚΘΕΣΙΣ 15η

Γνώθιν σαυτόν

Σχεδιάγραμμα Α. Ποῖος τὸ εἶπε. Β. Τί σημαίνει α) γνώσις τῶν ἀληθινῶν προσόντων β) ἐπίγνωσις τῶν ἐλλείψεων καὶ διόρ-σωσις αὐτῶν. Γ. Συμπέρασμα.

Ὁ «ἀνδρῶν ἀπάντων σοφώτατος» Σωκράτης, ὅπως τὸν ἔχα-ρακτήρισεν ἡ Πυθία, ἐκήρυσσε καὶ ἐπρέσβευεν ὡς ἀνωτάτην ἐπι-δίωξιν τῆς σοφίας τὸ «Γνώθι σαυτόν». Αὐτὸ ὑπῆρξεν ὁ σκοπὸς τῆς ζωῆς του, αὐτὸ συνεβούλευεν εἰς τοὺς μαθητάς του, αὐτὸ ἀπετέλει κατ' ἐκεῖνον τὴν ὑπερτάτην Γνώσιν, τὴν ὁποίαν κάθε ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ προσπαθήσῃ μὲ κάθε θυσία ν' ἀποκτήσῃ.

Ἄλλὰ ὑπάρχουν τάχα ἄνθρωποι ἀγνοοῦντες τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸ τους ;

Ἡ ἀντίθετος ἐρώτησις θὰ ἦτο πλησιεστέρα πρὸ τὴν ἀλή-θειαν : Ὑπάρχουν τάχα ἄνθρωποι γνωρίζοντες ἐπακριβῶς καὶ κατὰ βάθος τὸν ἑαυτὸν τους ;

Ὁ φυσικὸς ἐγωϊσμὸς ἀποτελεῖ παραμορφωτικὸν κάτοπτρον πού μεγαλοποιεῖ τὰ προτερήματα καὶ ἐξαφανίζει τὰ ἐλαττώμα-τα ἑνὸς ἐκάστου. Ὅλοι ἔχουν τὴν τάσιν νὰ ὑπερτιμοῦν τὰ προ-

σόντα καί τās ἀρετās των, ἐνῶ ἀντιθέτως κανεῖς δὲν ἀντιλαμβάνεται ὅτι μειονεκτεῖ κατὰ τι. Ποσάκις βλέπομεν ἄτομα τελείως παράφωνα, ἀλλὰ μὲ ἰσχυράν φωνήν, ἢ ἄλλα, ἱκανά μὲν νὰ ἐπαναλάβουν ἀπλῶς μίαν μελωδίαν, ἀλλὰ χωρὶς νὰ γίνουν ἀκουστά οὔτε εἰς ἀπόστασιν πέντε μέτρων, νὰ φαντάζονται ὅτι ἔχουν μουσικόν τάλαντον καί δύνανται νὰ ἐξελιχθοῦν εἰς καλλιτέχνας ! Ὑπερτιμῶντες οὕτω τās φυσικὰς ἱκανότητάς των συχνά ἐκτίθενται εἰς τὸν κίνδυνον μεγάλης καί ὀδυνηρᾶς ἀποτυχίας. Ἄλλὰ μήπως δὲν ὑπάρχουν καί φιλόργυροι καυχώμενοι διὰ τὴν γενναιοδωρίαν τους καί παρουσιαζόμενοι ὡς παράδειγμα πρὸς μίμησιν ; Ἄλλοι πάλιν, συγχέοντες τὴν εὐφυΐαν μὲ τὴν ἔλλειψιν εὐθύτητος δὲν καταλήγουν νὰ κινήσουν τὴν γενικὴν δυσπιστίαν ;

Εἶναι οὐσιώδεις ἐπομένως νὰ γνωρίζη πᾶς τις ποῖαι εἶναι αἱ πραγματικαὶ του δυνατότητες, χωρὶς νὰ παρασύρεται ἀπὸ τὴν φυσικὴν αὐταρέσκειαν, ἢ ὁποία δύνανται νὰ τὸν ἐξωθῇ εἰς δυσαρέστους περιπετείας.

Δὲν ἀρκεῖ ὅμως νὰ γνωρίζωμεν τὴν ἕκτασιν τῶν προτερημάτων μας. Ἀκόμη σπουδαιότερον εἶναι νὰ ἔχωμεν ἐπίγνωσιν τῶν ἐλλείψεων καί τῶν ἐλαττωμάτων μας, διὰ νὰ κατορθώωμεν μὲ θέλησιν καί ἐπιμονὴν νὰ συμπληρώσωμεν τās μὲν, νὰ ἐκκριζώσωμεν τὰ δέ. Ἄν ὁ ματαιόδοξος ἀντιληφθῇ πόσον εἶναι γελοῖος, ἂν ὁ κουχησιολόγος ἀντιληφθῇ, ὅτι κανένα δὲν καταπλήσσει, ἂν ὁ θρασύς ἀντιληφθῇ, ὅτι ἀντὶ νὰ ἐπιβάλλεται ζημιούται, ἀσφαλῶς θὰ διορθωθοῦν.

Τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι βεβαίως εὐκόλον, οὔτε ἄκοπον. Δὲν εἶναι ὅμως ἀκατόρθωτον καί διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ, τὸ πρῶτον βῆμα εἶναι νὰ ἀναγνωρίσῃ ἕκαστος τὸ ἐλάττωμά του. Πόσον δίκαιον εἶχε λοιπὸν ὁ «ἀνδρῶν ἀπάντων σοφώτατος» ὅταν συνεβούλευε : Γνωθὶ σαυτόν.

Νὰ γραφοῦν ὁμοίως :

- 1) *Πῶς μποροῦμε νὰ διορθώσωμε τὰ ἐλαττώματά μας.*
- 2) *Δένα μέτρα κι' ἓνα κόβει.*
- 3) *"Ἀσκοπος ὁ νοῦς διπλὸς ὁ κόπος.*

Τῶν πρωτινῶν παθήματα
τῶν ὑστερνῶν γεφύρια

Σχεδιάγραμμα Α. Εισαγωγή. Β. Σημασία τῆς παροιμίας. Γ. Ἐφαρμογή τῆς εἰς τὸν καθημερινὸν βίον. Δ. Συμπέρασμα.

Μέσα εἰς τὸν πλοῦτον τῶν παροιμιῶν, τὸς ὁποίας μᾶς ἐκληροδότησεν ἡ λαϊκὴ σοφία εἶναι καὶ ἡ ἀνωτέρω, ἡ ὁποία θεωρεῖ τὴν πείραν ἀπὸ τὰ παθήματα τῶν ἄλλων ὡς σωτήριον διδάγμα. Σύμφωνα μὲ τὴν ἔκφρασίν τῆς τὰ παθήματα, ἡ ὀδυνηρὰ δηλ. πείρα εἶναι τόσον πολύτιμος, ὅσον ἡ γέφυρα, ἡ ὁποία ζεύει τὰς ὄχθας χειμάρρου καὶ μᾶς ἐπιτρέπει νὰ τὸν διαβῶμεν ἀκινδύνως.

Εἶναι φυσικὸν ὅτι ἡ σκέψις μόνη δὲν ἀρκεῖ, διὰ νὰ μᾶς καθοδηγήσῃ. Καὶ εἰς τὴν πρακτικὴν ζωὴν βλέπομεν, ὅτι ὁ ἔμπειρος εἰς ὁποιαδήποτε ἐργασίαν τὴν ἐκτελεῖ καλλίτερα ἀπὸ τὸν ἄπειρον ὅστις τὴν ἐπιχειρεῖ κατὰ πρῶτον—ἔστω καὶ ἂν τυχὸν εἶναι εὐφαιστερός του. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ εἰς γενικώτερα θέματα. Ἡ ἔλλειψις πείρας δυνατὸν νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ εἰς κακὴν ἐκτίμησιν τῶν συνεπειῶν κάθε πράξεώς μας καὶ θὰ ἦτο φρόνιμον εἰς ὅσας περιστάσεις μᾶς παρουσιάζονται διὰ πρῶτην φοράν, νὰ ζητήσωμεν τὴν γνώμην κάποιου ἔμπειροτέρου μας—κάποιου ὁ ὁποῖος εὐρέθη εἰς παρόμοια θέσιν καὶ ἔπαθεν ἢ ἐζημιώθη ἀπὸ κακὸν χειρισμὸν.

Κανεὶς δὲν εἶναι ἀλάθης—ἀλλὰ τὰ λάθη τῶν προγενεστέρων θὰ ἔπρεπε νὰ συνετίζουσαν τοὺς μεταγενεστέρους καὶ νὰ τοὺς ἐμποδίζουσαν νὰ διαπράττουσαν παρόμοια σφάλματα. Τὰ παθήματα τῶν μὲν πρέπει νὰ γίνωνται μαθήματα εἰς τοὺς δὲ—αὐτὴ εἶναι ἡ ἀκριβὴς ἔννοια τῆς παροιμίας ποὺ μᾶς ἐδόθη πρὸς ἀνάπτυξιν. Πρέπει νὰ συνετιζώμεθα ἀπὸ τὰς ζημίας ποὺ προεκάλεσαν εἰς τοὺς ἄλλους τὰ λάθη των, διὰ νὰ μὴ ὑποπίπτωμεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὰ αὐτὰ σφάλματα, ἀλλὰ νὰ προσπαθῶμεν νὰ τὰ ἀποφύγωμεν ἐπιμελῶς. Αἱ συμφοραὶ τῶν μὲν πρέπει νὰ ἀποτελοῦσαν διδάγματα διὰ τοὺς δὲ καὶ νὰ ἐνθυμούμεθα τὸν μῦθον τοῦ Αἰσώπου, ὅταν ὁ ὄνος, ὁ λέων καὶ ἡ ἀλώπηξ εἶχον συνεταρισθῆ

καί ὁ μὲν πρῶτος εὗρεν οἰκτρὸν θάνατον, ἐνῶ ἡ τρίτη ἐθριάμβευσε διότι, ὡς ἐδήλωσε, τὴν κατέστησε σοφὴν «ἢ τοῦ ὄνου συμφορά».

Πεῖρα στηριζομένη ἐπὶ τῶν παθημάτων τῶν ἄλλων εἶναι ἡ μᾶλλον εὐεργετική, διότι ἀλλοίμονον, ἂν περιμένωμεν πρῶτον νὰ πάθωμεν καὶ κατόπιν νὰ συνετισθῶμεν. Τῶν ἄλλων αἱ ἀποτυχίαι πρέπει ν' ἀποτελέσουν δι' ἡμᾶς γέφυραν, ποῦ θὰ μᾶς ὀδηγήσῃ εἰς τὴν ἀσφαλῆ ἐπιτυχίαν ἢ ποῦ θὰ μᾶς σώσῃ τουλάχιστον ἀπὸ τὸν κρημνόν:

Γράψατε ὁμοίως.

1) Ὁ παθὼς μαθὼς.

2) Στεγνὴ μου γνῶσι νὰ σ' εἶχα πρῶτα.

3) Ὅπως στρώσης θὰ κοιμηθῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.

Ζ' ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Μολονότι ἡ ἀνάλυσις κειμένου δὲν ἀποτελεῖ εἶδος Ἐκθέσεως, ἐν τούτοις, ἐπειδὴ πλεῖστοι καθηγηταὶ θέτουν παρόμοια γυμνάσματα κατὰ τὴν ὥραν τῆς Ἐκθέσεως, δίδομεν μερικὰς ὁδηγίας καὶ παραδείγματα, ἐπιφυλαττόμενοι νὰ ἐπανέλθωμεν ἄλλοτε διεξοδικῶς εἰς τὸ σπουδαῖον αὐτὸ θέμα.

* * *

Ὅταν πρόκειται νὰ ἀναλύσωμεν ἓνα κείμενον θὰ ἀναφέρωμεν κατ' ἀρχὰς τίνος βιβλίου εἶναι ἀπόσπασμα καὶ κατόπιν θὰ γράψωμεν ὀλίγα τινὰ περὶ τοῦ συγγραφέως. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰς βιογραφικὰς πληροφορίας, δὲν θὰ παραλείψωμεν νὰ κάμωμεν λόγον διὰ τὰ ἰδιαιτέρα χαρακτηριστικὰ τοῦ, λ. χ. τὴν θρησκευτικότητα τοῦ Παπαδιαμάντη, τὸ βαθυστόχαστον τοῦ Παλαμᾶ καὶ οὕτω καθεξῆς.

Ἄν πρόκειται περὶ ποιήματος θὰ ὁμιλήσωμεν διὰ τὸ εἶδος τῆς στιχοιουργίας τοῦ. Καὶ κατόπιν θὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν κυρίως ἀνάλυσιν.

Ἄφοῦ δώσωμεν τὸν γενικὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ κειμένου καὶ τὸ γενικὸν τοῦ νόημα, προβαίνομεν κατόπιν εἰς τὴν διαίρεσιν τοῦ εἰς τμήματα, ἀναλόγως τῶν ἰδεῶν ποῦ περιέχει. Προσπαθοῦμεν δηλαδὴ νὰ ἀνεύρωμεν τὸν σκελετὸν, τὸ σχεδιάγραμμα σύμφωνα μὲ τὸ ὅποιον ὁ συγγραφεὺς εἰργάσθη.

Δίδομεν μίαν σύντομον περίληψιν ἢ ἓνα τίτλον εἰς ἕκαστον ἀπὸ τὰ τμήματα αὐτὰ (ὅπως εἰς τὰ σχεδιαγράμματα τῶν ἐκθέσεων) καὶ κατόπιν τονίζομεν κάθε τι τὸ ἀξιοπρόσεκτον ποῦ περιέχει τὸ τμήμα αὐτό. Ἀναλόγως τοῦ συγγραφέως, θὰ ὑπογραμμίσωμεν τὰ ἰδιαιτέρα προσόντα ποῦ τὸν χαρακτηρίζουν καὶ ἐδημιούργησαν τὴν φήμην τοῦ. Τέλος, θὰ ὁμιλήσωμεν περὶ τοῦ ὄφους τοῦ, περὶ τῶν εἰκόνων, παρομοιώσεων θέσιν ἢ γλωσσικῶν ιδιωτισμῶν τοῦ κειμένου.

Η ΥΠΗΡΕΤΡΑ

(Ἀπὸ τὰ Νεοελληνικά Ἀναγνώσματα
τῆς Γ' Γυμνασίου σελ. 6.)

Α) Τὴν ἑσπέραν τῆς παραμονῆς τῶν Χριστουγέννων τοῦ ἔτους... ἡ δεκαοκταετής κόρη τὸ Οὐρανιώ τὸ Διόμικο, μελαχροινή νοστιμούλα, ἐκλείσθη εἰς τὴν οἰκίαν τῆς ἑνωρίς, διότι ἦτο μόνη.

Ὁ πατὴρ τῆς, ὁ ἀτυχῆς μπαρμα Διόμας, ἀρχαῖος ἐμποροπλοίαρχος πτωχεύσας, ὅστις κατήντησε νὰ γίνῃ πορθμεὺς εἰς τὸ γηράς του, εἶχεν ἐπιβῆ τῆς λέμβου του περὶ τὴν μεσημβριάν, ὅπως πλεύσῃ εἰς τὴν νῆσον Τσουγκριάν, τρία μίλια ἀπέχουσαν, καὶ διαπορθμεύσῃ ἐκεῖθεν εἰς τὴν πολίχνην ἑορτασίμους τινὰς προμηθείας. Ὑπεσχέθη, ὅτι θὰ ἐπανήρχετο πρὸς τὴν ἑσπέραν, ἀλλ' ἐνόκτωσε καὶ ἀκόμη δὲν ἐφάνη.

Ἡ νέα ἦτο ὀρφανὴ ἐκ μητρὸς. Ἡ μόνη πρὸς μητρὸς θεία τῆς, ἣτις τῆς ἐκράτει ἄλλοτε συντροφίαν, διότι αἱ οἰκίαι τῶν ἐχωρίζοντο δι' ἐνὸς τοίχου, ἐμάλλωσε καὶ αὐτὴ μαζὶ τῆς διὰ δύο στρέμματα ἀγροῦ, καὶ δὲν ὠμιλοῦντο πλέον. Ἡ νεανίς ἐκάθητο πλησίον τοῦ πυρός, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἀνάψει εἰς τὴν ἐστίαν, περιμένουσα τὸν πατέρα τῆς, καὶ ἐκράτει τὸ οὖς τεταμένον εἰς πάντα θόρυβον, εἰς τὰ φαιδρὰ ζῆματα τῶν παιδῶν τῆς ὁδοῦ, ἀνυπόμονος καὶ ἀνησυχούσα πότε ὁ πατὴρ τῆς θὰ ἔλθῃ.

Αἱ ὄραι παρήρχοντο καὶ ὁ πτωχὸς γέρον δὲν ἐφαίνετο. Τὸ Οὐρανιώ εἶχεν ἀπόφασιν νὰ μὴ κατακλιθῇ, ἀλλ' ἔμεινεν οὕτως ἡμίκλιнос πλησίον τῆς ἐστίας.

Παρήλθε καὶ τὸ μεσονύκτιον καὶ ἤρχισαν ν' ἀντηχῶσιν οἱ κώδωνες τῶν ναῶν, καλοῦντες τοὺς χριστιανοὺς εἰς τὴν εὐφρόσυνον τῆς ἑορτῆς ἀκολουθίαν.

Ἡ καρδία τῆς νέας ἐκόπηκε μέσα τῆς.

—Πέρασαν τὰ μεσάνυκτα, εἶπε, κί ὁ πατέρας μου !..

Συγχρόνως τότε ἤκουσε θόρυβον καὶ φωνὰς ἐξωθεν. Ἡ γειτονία εἶχε ξυπνήσει, καὶ ὄλοι ἠτοιμάζοντο διὰ τὴν ἐκκλησίαν.

Ἡ δύστηνος Οὐρανιώ δὲν ἀντέσχεν, ἀλλ' ἔλαβε τὴν τὸλμην νὰ ἐξέλθῃ εἰς τὸν σκεπαστὸν καὶ περιφρακτὸν ὑπὸ σανίδων ἐξώστην τῆς οἰκίας, ὅπου, κρυπτομένη εἰς τὸ σκότος, προσέβαλε διὰ τῆς θυρίδος τὴν κεφαλὴν.

Β α) Μία γειτόνισσα, λάλος και φωνασκός, είχε ενεργήσει πρώτη και αφύπνιζε δια των κραυγών της τους γείτονας δλους, όσων ο ύπνος άνθιστατο εις των κωδώνων τον κρότον, προσπαθοσα να έξυπνήση τον άνδρα και τὰ παιδιὰ της.

β) Ο σύζυγός της, Νταραδημος, είχε ανάγκην μοχλοθ, δια να σταθί εις τους πόδας του.

Η θύρα της οικίας των ήτο άντίκρυ της του μπαρμπα-Διόμου. Το Ούρανιό έβλεπε καθαρως άπέναντί της την γυναίκα εκείνην, κρατουσαν φανόν, φωτίζουσαν οίκτιρμόνως τὰ σκότη της όδοθ, δια τους διαβάτας και τους γείτονας. Διότι το σκότος ήτο βαθύ και έλαφρός άνεμος έπνεεν, όσος ήρκει δια να μεταφέρη εκ των χιονοσκεπών βουνών το ψυχος και τον παγετόν εις τὰς φλέβας των ανθρώπων.

γ) Κατ' εκείνην την στιγμήν διήλθεν άνθρωπός τις, δνίδουσα και άναγνωρίσασα ή Ούρανιό, δέν ήδυνήθη να μη μειδιάση.

— Πώς ! κι' ο 'Αργυράκης πάει στην έκκλησιά ;... έψιθύρισεν.

Ο 'Αργυράκης της Γαροφαλιάς, όστις είχε το προνόμιον να προσωυμηται από του όνόματος της συζύγου, είχε ειπει άλλοτε και το λόγιον έμεινε παροιμιώδες : «όποτε πάω στην έκκλησιά, βάγια μοιράζουνε». Άλλά την φορά ταύτην τον έξύπνησεν βιαίως ή Γαροφαλιά και τω έπέταξε να υπάγη εις την έκκλησιάν, διότι είδε κακόν όνειρον, ειπεν.

Ο εύπειθής 'Αργυράκης, όστις μόλις έφθανε μέχρι των όμων του άναστήματός της, ήγέρθη, έφόρεσεν εις την κεφαλήν του τον γιοργούλη του, έξώσθη το κόκκινον ζωνάρι του, τρεις σπιθαμάς πλατύ, υπέδησεν εις τους πόδας του τὰ πέδιλά του, και έξήλθεν εις την όδόν.

δ) Ταυτοχρόνως είχε έξέλθει και ο Νταραδημος, όστις έπιασεν όμιλιάν με τον 'Αργυράκη της Γαροφαλιάς.

— Τώρα μ' άρέσεις, γείτονα, τω λέγει... μην είσαι αλιβάνιστος, διότι είναι κα τ ά τ ά σ κ ο ι ν ι α (καταισχύνη). Το φεγγάρι δέν είναι τώρα π α ν' τ σ' ε λ λ η ν ε ς (πανσέληνος), να φοβᾶσαι τον Ίσκιο σου τη νύχτα...

Τοιαυτα έλληνικά όμιλει ο Νταραδημος.

— Τι να κάνουμε να σ' όρλω, γείτονα ; άπήντησε ταπεινοφρόνως ο 'Αργυράκης.

Και ὁ Νταραδήμος κατέβη εἰς τὴν ὁδόν, προηγουμένης τῆς συζύγου του, κρατούσης πάντοτε τὸν φανόν.

— Δὲν ξέρουμε, νὰ ἦλθε τάχα ὁ γείτονας ; εἶπε τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἡ σύζυγος τοῦ Νταραδήμου καὶ ρίπτουσα ἐκφραστικὸν βλέμμα πρὸς τὴν οἰκίαν τοῦ μπάρμπα Διόμα.

— Σωπάτε, εἶπε, φέρων τὸν δάκτυλον εἰς τὸ στόμα ὁ Ἄργυράκης, εἶπαν πῶς βούλιαξε...

— Τι ; εἶπεν ἡ σύζυγος τοῦ Νταραδήμου.

Ὁ Ἄργυράκης ἠτοιμάζετο νὰ διηγηθῆ πῶς καὶ ποῦ τὰ ἤκουσεν, ἀλλὰ τὴν στιγμὴν αὐτὴν γοερὰ καὶ σπαρακτικὴ κραυγὴ ἠκούσθη ἀπὸ τῆς σιγηλῆς οἰκίας, πρὸς ἣν ἔβλεπον οἱ 3 ὀμίληται.

ε) Ἀπὸ τοῦ σκεπαστοῦ καὶ περιφράκτου ἐξώστου ἡ δυστυχῆς, τὸ Οὐρανιῶ, εἶχεν ἀκούσει τὴν λέξιν τοῦ Ἄργυράκη καὶ ἀφῆκε τὴν κραυγὴν ἐκείνην.

Ἡ ἄστοργος θεία, ἥτις ἀπὸ ἔτους καὶ πλέον δὲν εἶχε καλημερίσει τὴν ἀνεψιάν της, ἤκουσε τὴν γοερὰν κραυγὴν καί, λησμονήσασα τότε τὰ τρία στρέμματα τοῦ ἀγροῦ, ἔτρεξε πρὸς βοήθειαν τῆς περιαλωδῆς κόρης.

Γ) Περὶ τὴν μεσημβρίαν τῆς αὐτῆς ἡμέρας, ὁ ἀτυχῆς μπάρμπα-Διόμας εἶχε φορέσει, μέχρι τῶν ὠτων καταβαῖνον, ὄρθιον τὸ παμπάλαιον φέσι του, εἶχεν ἐνδυθῆ τὴν τσάκαν του καὶ τὸ ἀμπαδίτικο βρακί του, καὶ καταβάς εἰς τὸν αἰγιαλόν, ἔλυσε τὴν μικρὰν, ἐλαφροτάτην καὶ ὑπόσαθρον λέμβον, καὶ λαβὼν τὰς κώπας ἤλαυνε πρὸς τὴν μεσημβρινώτερον κειμένην μικρὰν νῆσον Τσουγκριάν.

Μόνῃ ἔμεινεν ἡ Οὐρανιῶ εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ μόνος ὁ μπάρμπα-Διόμας ἐπέβαινε τῆς λέμβου του, ναύτης ὁ αὐτὸς καὶ κυβερνήτης καὶ πρῶρεῦς.

Ναυτίλος ἀπὸ τῆς δωδεκαετοῦς ἡλικίας του ὁ μπάρμπα-Διόμας, ἀπέκτησε βαθμηδὸν σκοῦνες, γολέτες, βρίκια, ὕστερον ὑπεβιβάσθη εἰς βρατσέραν, καὶ τέλος ἔμεινε κύριος τῆς μικρᾶς τούτης λέμβου, δι' ἧς ἐξετέλει βραχείας ἀλιευτικᾶς ἢ πορθμειτικᾶς ἐκδρομάς. Τὰ περισσεύματα τῶν κόπων του τὰ ἔφαγαν ἄλλοι πάλιν φίλοι, ἀτυχῆσαντες καὶ αὐτοὶ εἰς τὰς θαλασσίους ἐπιχειρήσεις των. Εἰς τὸ γῆρας του δὲν τῷ ἔμενεν ἄλλο τι, εἰμῆ σιδηρᾶ ὕγεια, δι' ἧς ἠδύνατο ἀκόμη ν' ἀντέχῃ εἰς τοὺς θαλασσίους κόπους, χάριν τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου ἐργαζόμενος.

Ἐνίοτε, ἔλλειπει ὁμιλητοῦ, διηγείτο τὰ παράπονά του εἰς τοὺς ἀνέμους καὶ τὰ κύματα.

Πηρέτρα ἢ Ὑπηρέτρα ἦτο τὸ ὄνομα τῆς λέμβου, ὅπερ αὐτὸς τῇ ἔδιδε.

Δ) Καταπλεύσας εἰς τὴν τερπινὴν νῆσον Τσουγκριὰν ὁ μπαρμπα—Διόμας ἐφόρτωσεν ἐπὶ τῆς «Ὑπηρέτρας» πέντε ἢ ἕξι ζεύγη ὀρνίθων, κοφίνους τίνος ὧν καὶ τυροῦ, δύο ἢ τρεῖς Ἰνδιάνους καὶ ἄλλα τινὰ πράγματα, καὶ ἠτοιμάζετο νὰ λύσῃ τὰ ἀπόγεια * τῆς λέμβου καὶ ν' ἀποπλεύσῃ. Ἀλλὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην προσῆλθεν ὁ κουμπάρος τοῦ Σταθαρός, ὁ ποιμὴν τοῦ Τσουγκριᾶ, καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ τοῦ κάμῃ τὴν χάριν νὰ παραλάβῃ ὀχληρὸν συμπλωτήρα... «οὐδὸν ὑποζυγίου», ὄριμον πρὸς ἐπίταξιν... ὅπως κομίσῃ αὐτὸν πρὸς ἓνα τῶν πολυαριθμῶν κουμπάρων τοῦ εἰς τὴν πολίχνην.

Ὁ μπαρμπα—Διόμας ἐσυλλογίσθη τὸ βάρος καὶ ἔρριψεν ἀμήχανον βλέμμα εἰς τὸ στενόχωρον καὶ τὴν ἐλαφρότητα τῆς «Ὑπηρέτρας», ἀλλ' ἀφ' ἐτέρου ἐσκέφθη ὅτι μ' ἄ δραχμῆ, ὁ ναυλὸς τοῦ ὄναρλου, ἦτο κάτι δι' αὐτόν, ἦτο ὁ καπνὸς καὶ ὁ οἶνος τῶν τριῶν σχολασίμων ἡμερῶν τῶν Χριστουγέννων, καὶ ἀπεφάσισε νὰ προσλάβῃ τὸν πῶλον.

Ὁ κουμπάρος Σταθαρός εὐχαριστηθεὶς τὸν ἐφίλεψεν ὀλίγα αὐγά, μίαν μυζήθραν, καὶ ὁ μπαρμπα—Διόμας, ἐπιβιάσας τὸν πῶλον, ἔλαβε τὰς κώπας, καὶ ἔστρεψε τὴν πρῶραν πρὸς τὸν λιμένα.

Ἀπεμακρύνθη, ἔκαμε πανιὰ καί, διανύσας ὑπὲρ τὸ ἕν μίλιον, ἀπέιχεν ἐξ ἴσου σχεδὸν τοῦ Τσουγκριᾶ καὶ τῆς πολίχνης. Καίτοι βορειοδυτικὸς ὁ ἄνεμος, Γραῖος, ὑπεβोधῆθαι ἐκ πλαγίου τὸ ἴστιον, διότι ὁ μπαρμπα—Διόμας ἔδιδε βορειοδυτικὴν εἰς τὴν λέμβον διεύθυνσιν.

Ἀλλ' ὁ πῶλος, ὅστις ἔβοσκεν ἡσύχως τὸ χόρτον τοῦ καὶ δὲν ἐφαίνετο ν' ἀνησυχῇ πολὺ περὶ τοῦ διάπλου, αἴφνης ἐσήκωσε τὸν πόδα, ἔδωκεν ἄτακτον λάκτισμα εἰς τὴν σανίδα... καὶ τὸ μαδῆρι τῆς εὐθραύστου καὶ ὑποσάθρου λέμβου διερράγη.

Τὸ ὕδωρ ἤρχισε νὰ εἰσρέῃ εἰς τὸ κύτος.

Ἡ λέμβος ἤρχισε νὰ βυθίζεται.

Ταχὺς ὡς ἀστραπή, ὁ μπαρμπα—Διόμας, ἀπέβαλε τὸ βαρύτερον φόρεμα, τὸν ἀμπά του, τὸν ὅποιον εἶχε φορέσει μόνον

ἐνόσω ἐκάθητο εἰς τὸ πηδάλιον, ἔγειρε πρὸς τὸ μέρος τῆς σκά-
τας τοῦ πανίου ἀριστερά, ἐκρεμάσθη ἐπὶ τῆς πλευρᾶς τοῦ σκά-
φους καὶ κατώρθωσε νὰ μπατάρη τὴν λέμβον.

Μέγας ἔγινεν ὁ θρῆνος ὑπὸ τὴν ἀνατραπέισαν τρόπιδα.
Ὁριθες, Ἰνδιάνοι, κόφινοι καὶ ὁ αἴτιος τῆς συμφορᾶς, ὁ πῶλος,
ὄλα κατήλθον εἰς τὸν πυθμένα.

Ὁ μπαρμπα—Διόμας, ὅστις ἐκολύμβα ὡς ἔγχευς, εἶχε
καὶ στήριγμα τὴν ἀνατραπέισαν «Ἵπηρέτραν», τὴν ὁποίαν ἤμ-
πόδισε τοῦ νὰ βυθισθῆ.

Ε) Περί τὰς δύο ὥρας ἔμεινεν οὕτως ὁ μπαρμπα—Διόμας
ἐπίστομα ἐπὶ τῶν δύο πλευρῶν τοῦ σκάφους, κρατούμενος διὰ
τῶν χειρῶν ἀπὸ τῆς τρόπιδος, μὴ τολμῶν νὰ στηριχθῆ ὄλος ἐπὶ
τῶν σανίδων, διότι ἡ λέμβος θὰ ἐβυθίζετο.

Τέλος, περὶ τὴν ἀμφιλύκην, ἐνόσω ὑπῆρχεν ἀκόμη ἀρκετὸν
φῶς, ὅσον ἔρριπτεν ἡ ἀνταύγεια τῶν χιονοσκεπῶν πέριξ ὀρέων,
ἐφάνη μακρόθεν ἕν ἱστίον.

Ὁ μπαρμπα—Διόμας ἤρχισε νὰ φωνάζη μὲ ὄσιν δύναμιν
τῷ ἔμεινεν ἀκόμη.

Ὁ ἄνεμος ἦτο βοηθητικὸς διὰ τὸ ἐρχόμενον πλοῖον, ὅπερ
ἔπλεεν ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμᾶς.

Ἦτο μέγα τρεχαντήριον φορτωμένον.

Αἱ φωναὶ τοῦ μπαρμπα—Διόμα δὲν ἤκούοντο, ὁ ἄνεμος τὰς
ὄθει μακρὰν, πρὸς τὸν λίβαν.

Ἄλλὰ τὸ τρεχαντήριον ἐπλησίαζε, καὶ ὁ μικρὸς μαῦρος
ὄγκος τῆς ἀνατραπέισης λέμβου διεκρίνετο ὡς φωλεὰ ἀλκυόνος
ἐπὶ τῶν κυμάτων.

Καθ' ὅσον ὁμοῦ ἐπλησίαζεν, ἠδύναντο ν' ἀκουσθῶσι καὶ αἱ
φωναί. Διότι τὸ ἀνατραπὲν σκαφίδιον, ὠθούμενον ὑπὸ τῶν κυμά-
των, εἶχε μετατοπισθῆ πολλὰς δεκάδας ὄργυιων πρὸς τὰ νοτιο-
δυτικὰ καὶ ὁ γέρων ναυαγὸς συνέβαλε καὶ αὐτὸς διὰ τῶν χει-
ρῶν καὶ τῶν ποδῶν.

Τέλος τὸ τρεχαντήριον προσήγγισε καὶ ἀπέλυσε τὴν λέμ-
βον. Ὁ μπαρμπα—Διόμας ἤκουσε κώπας πλαταγούσας πλη-
σίον του, ἀλλὰ τὸσον μόνον ἤκουσεν. Εὐθύς κατόπιν ἐλι-
ποθύμησεν.

Οἱ δύο κωπηλάται ἀνέσυραν τὸν μπαρμπα—Διόμαν παγω-
μένον καὶ ἠμθανῆ καὶ τὸν ἀνεβίβασαν εἰς τὸ τρεχαντήριον.

Ἄφοῦ τοῦ ἡλλαξαν τὰ ἐνδύματα, δι' ἐμπνοῶν καὶ προστριψεῶν προσεπάθησαν νὰ τὸν ἀνακαλέσωσιν εἰς τὴν ζωὴν.

Ὁ κυβερνήτης διέταξε νὰ στρέψωσι πρῶταν πρὸς τὸν λιμένα, ὅπως τὸν ἀποδώσωσι, νεκρὸν ἢ ζῶντα εἰς τοὺς οἰκείους του. Τέλος ὁ πτωχὸς νουαγὸς ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς.

Οἱ καλοὶ ναῦται ἠθέλησαν νὰ τῷ προσφέρωσι πούντς καὶ ἄλλα θερμὰ ποτὰ.

Ἄλλ' ἅμα ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλμούς ὁ μπαρμπα—Διόμας, διὰ τοῦ πρώτου βλέμματος εἶδε βαρέλια.

Τὸ πλοῖον ἦτο φορτωμένον οἶνους.

—Ὅχι πούντς, ὄχι, εἶπε διὰ πεπνυγμένης φωνῆς, κρασι δώστε μου!

Οἱ ναῦται τῷ προσήνεγκον φιάλην πλήρη ἡδυγεύστου μαύρου οἴνου, καὶ ὁ μπαρμπα—Διόμας τὴν ἐρρόφησεν ἀπνευστί.

ΣΤ) Ὑπέφωσκεν ἤδη ἡ ἡμέρα τῶν Χριστουγέννων καὶ ἡ θεία εἰς μάτην προσεπάθει νὰ παρηγορήσῃ τὴν σφαδάζουσαν ὑπὸ ἄλγους Οὐρανιά.

Ἄλλ' ἡ σύζυγος τοῦ Νταραδήμου, ἐλθοῦσα τότε, ἀνήγγειλεν, ὅτι ὁ μπαρμπα—Διόμας ἐναυάγησε μὲν, ἀλλ' ἐσώθη, καὶ ὅτι ἔφθασεν ὑγιῆς.

Ὁ Ἀργυράκης καὶ ἄλλοι τινὲς ἀγρόται εἶχον ἴδει, φαίνεται, μακρόθεν τὴν ἀνατροπὴν τῆς λέμβου, καὶ ἐκεῖθεν διεδόθη, ὅτι ὁ γέρον ἐπνίγη. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἐνούκτωσε, δὲν εἶδον καὶ τὸ σωστικὸν καὶ οἰνοφόρον τρεχαντήριον.

Ὁ μπαρμπα—Διόμας, ἐλθὼν μετ' ὀλίγον καὶ ὁ ἴδιος, ἐνηγκαλίσθη τὴν κόρην του. Ὡ, πενιχρά, ἀλλ' ὑπερτάτη εὐτυχία τοῦ πτωχοῦ!

Τὸ Οὐρανιά ἔχυνεν ἀκόμη δάκρυα, ἀλλὰ δάκρυα χαρᾶς. Ὁ πατήρ τῆς δὲν τῆς εἶχε φέρει οὔτε αὐγά, οὔτε μυζήθρας, οὔτε ὄρνιθας, ἀλλὰ τῆς ἔφερε τὸ σκληραγωγημένον καὶ θαλασσόδαρτον ἄτομόν του καὶ τὰς δύο στιβαρὰς καὶ χελωνοδέρμους χεῖράς του, δι' ὧν ἠδύνατο ἀκόμη ἐπὶ τινα ἔτη νὰ ἐργάζεται δι' ἑαυτὸν καὶ δι' αὐτήν.

•Τὰ Ἄπαντα•

•Ἀλέξανδρος Παπαδιαμάντης•

ΑΝΑΛΥΣΙΣ

Βιογραφία. Ὁ Ἄλ. Παπαδιαμάντης θεωρεῖται ὁ δημιουργὸς τοῦ ἠθογραφικοῦ διηγήματος στὴν Ἑλλάδα. Ἐγεννήθη εἰς Σκιάθον τὸ 1851 καὶ στὰ ἔργα του ἀναπαριστᾷ ὀλοζώντανο τὸ μικρὸ ἀγαπημένον τοῦ νησακί. Ὀλόκληρο τὸ ἔργο του εἶναι ποτισμένον ἀπὸ βαθειὰ θρησκευτικὴ ἀγάπη γιὰ τοὺς πράους καὶ τοὺς ταπεινοὺς.

Τὰ χαρακτηριστικὰ αὐτὰ τῆς τέχνης τοῦ Παπαδιαμάντη συναντῶνται καὶ εἰς τὸ διήγημα «Ἐπιπέτρα». Ἀνήκει καὶ αὐτὸ εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν Χριστουγεννιάτικων διηγημάτων, μὲ τὰ ὁποῖα ὁ Παπαδιαμάντης ἐτροφοδοτεῖ τὸν Ἀθηναϊκὸν τύπον ἀντὶ μικρᾶς ἀμοιβῆς.

Ὁ μῦθος εἶναι στοιχειώδης ἕνας φτωχὸς βαρκάρης, ἐνῶ ἡ κόρη του τὸν περιμένει ἀνυπόμονα νὰ ἐορτάσουν τὰ Χριστουγεννα, κινδυνεύει νὰ πνιγῇ καὶ σώζεται παρ'ἐλπίδα. Τὸ διήγημα διαιρεῖται σαφῶς εἰς ἕξι μέρη :

Εἰς τὸ πρῶτον μέρος ὁ Ἄλέξ. Παπαδιαμάντης μᾶς παρουσιάζει τὴν Οὐρανίαν νὰ ἀγρυπνᾷ ὀλομόναχη τὴν παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων περιμένοντας τὸν πατέρα της.

Εἰς τὸ δεύτερον μέρος ὁ Ἄλεξ. Παπαδιαμάντης μᾶς δίδει τὴν εἰκόνα τῆς γειτονίας—τὸ μέρος αὐτὸ ὑποδιαιρεῖται σὲ ἄλλα πέντε μικρότερα στὰ ὁποῖα ἐμφανίζονται ὁ ἕνας μετὰ τὸν ἄλλον οἱ διάφοροι γείτονες καὶ συνομιλοῦν. Ἀπὸ τίς συνομιλίαις αὐτῆς (B -ε) ἡ νέα πληροφορεῖται τὴ φήμη περὶ πνιγμοῦ τοῦ πατέρα της.

Τὸ τρίτον μέρος μᾶς ἀφηγεῖται ποιὸς ἦτο ὁ πατέρας τῆς Οὐρανίας, τὸ παρελθόν του καὶ τὸ σημερινὸ του ἐπάγγελμα.

Εἰς δὲ τὸ τέταρτον μέρος περιγράφει τὸ τελευταῖον ταξιδιὸν του εἰς τὴν Τσουγκριάν.

Εἰς τὸ πέμπτον μέρος περιγράφεται ἡ ἀνέλπιστος σωτηρία του καὶ τέλος εἰς τὸ ἕκτο μέρος ἡ ἐπιστροφή του εἰς τὴν πτωχικὴν του οἰκίαν.

Χωρὶς νὰ ἐπιμένῃ εἰς τοὺς χαρακτηρισμοὺς τῶν ἡρώων του ὁ Ἄλ. Παπαδ. μᾶς παρουσιάζει ζωντανοὺς νησιώτες μὲ τὴν ἰδιόρρυθμον ὁμιλίαν τους καὶ τὰς ἐνδυμασίας τῆς τότε ἐποχῆς.

Οἱ ἥρωές του μᾶς γίνονται συμπαθεῖς, γιὰτὶ εἶναι ἀπλοῖ ἀληθινοὶ τύποι τῆς καθημερινῆς νησιώτικης ζωῆς, χωρὶς ἀ-

ξιώσεις, αλλά με πολλήν ἀλήθεια καὶ ἀνθρωπιά. Ἄνθρωποι ταπεινοί, βασανισμένοι ἀπὸ τὴ ζωὴ, ποὺ δὲν μεμψιμοιροῦν κι' ἔχουν ἀπλὲς χαρὲς κι' ἀπλὲς λύπες.

Παρὰ τὸν ἐξωτερικὸ ρεαλισμὸ τῶν περιγραφῶν τοῦ ὑπάρχει πολὺς ἐνδιάθετος ρωμαντισμὸς ποὺ ἀπαλύνει τὴ στερημένη ζωὴ τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν καὶ δημιουργεῖ πέριξ τῶν εἰδυλλιακῆν ἀτμόσφαιραν ὀφειλομένην ὄχι στὰ γεγονότα αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ, ἀλλὰ εἰς τὴν ἀπέναντι αὐτῶν συμπαθῆ καὶ νοσταλγικὴν στάσιν τοῦ συγγραφέως.

Ὅπως εἰς ὅλα τὰ ἔργα τοῦ Ἄλ. Παπαδ., τὸ *λαογραφικὸν* στοιχεῖον ἀφθονεῖ. Α. ἡ βραδυὴ Χριστουγεννιάτικη λειτουργία ἔθιμο ποὺ ἔσβυσε σήμερα. Β. Οἱ φορεσιῆς τοῦ Ἀργυράκη καὶ τοῦ Διόμα. Γ. Τὸ πλοῖο τοῦ Διόμα. Δ. Ὁ τρόπος τῆς ὁμιλίας τῶν νησιωτῶν.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ :

- 1) *Τὸ στοιχεῖον τῆς μοναξιᾶς εἰς τὸ ἀνωτέρω διήγημα.*
- 2) *Ποία ἡ θέσις καὶ ποία ἡ λύσις τοῦ μικροῦ δράματος τῆς Περτέρας.*
- 3) *Ἀναφέρατε ἄλλα Χριστουγεννιάτικα διηγήματα τοῦ Ἄλ. Παπαδιαμάντη.*
- 4) *Διατί εἰς τὸ διήγημα αὐτὸ ὁ Παπαδιαμάντης ἐπιζητεῖ τὴν ἀπλότητα ;*

ΣΤΡΑΤΗ ΜΥΡΙΒΗΛΗ

ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

('Από τὰ Νεοελληνικά Ἀναγνώσματα
τῆς Δ' Γυμνασίου, σελ. 178).

Α α) Πέρασα τοὺς ἀπεράντους κάμπους τῆς Κύπρου μέσα στὸν Αὐγουστο. Ὁ Θεριστῆς ἔβαζε φωτιά στὸ χρυσάφι τῶν σπαρτῶν, ποὺ καλλιεργοῦνται μὲ πρωτόγονα μέσα. Οἱ φλόγες τ' οὐρανοῦ τὴν λιγαν τὸ πεντάφαρδο τοπίο. Παντοῦ ἦταν ἀλώνια καὶ μέσα στ' ἀλώνια οἱ Κυπριώτισσες, σφικτὰ μανδηλωμένες, ἔτρεχαν θρονιασμένες πάνω στὸ ξυλένιο ἔλκυθρο τοῦ ἀλωνίσματος, χουγιόζοντας καὶ καμουτσιόζοντας τ' ἄλογα ποὺ τὸ ἔσερναν πίσω στὰ στάχυα. Αὐτὴ ἡ εἰκόνα μὲ παρακολουθοῦσε σ' ὅλη τὴ διαδρομὴ. Μιὰ μορφή ἀρχαϊκῶς ὠραία τῆς Κύπρου, τῆς δουλευτάρας, τῆς ἀγρότισσας, ποὺ ἔχει στεφανωμένο τὸ μελαχροινὸ τῆς μέτωπο μὲ μιὰ χειροβολιὰ χρυσῶν στάχυα.

β) Ἀνέβηκα καὶ στὰ περίφημα βουνὰ τοῦ νησιοῦ. Ἐκεῖ εἶναι ἡ αἰώνια δροσιά, ἐκεῖ τρέχουν νερά καὶ τραγουδοῦν ρεμματιές, δταν κἀ τῶ ὀκἀ μπος κἀίεται καὶ ἰδρῶνει. Ἐκεῖ τὰ δάση εἶναι πυκνὰ καὶ τὰ δένδρα ψηλὰ καὶ ἴσια, ψηλὰ ὡς τὸν οὐρανὸ, καὶ τρίζουσι ἀπὸ τὸ βᾶρος τοῦ κρυσταλλένιου θόλου ποὺ σηκώνουσι τὶς κορυφές τους. Ἐκεῖ παραθερίζουσι οἱ πλούσιοι τοῦ νησιοῦ καὶ τῆς Αἰγύπτου καὶ τοῦ Λιβάνου, ἐκεῖ περνοῦσι τὸ καλοκαίρι τοὺς οἱ ἐπίσημοι Ἑγγλέζοι τῶν ὑπηρεσιῶν τῆς Κατοχῆς. Τὰ ξενοδοχεῖα εἶναι πελώρια, πολυτελῆ, οἱ κατασκηνώσεις εἶναι πεντακάθαρες, κάτω ἀπὸ γιγάντεια πεθκοσποὺ σμίγουν τὴν κόμη τους. Ὅλα αὐτὰ ἦταν θαυμαστά, ὅπως θαυμαστά εἶναι τὰ γιγάντεια μῆλα καὶ τὰ ἀχλάδια ποὺ σὰς πωλοῦσι οἱ χωρικοί. Λοιπὸν καὶ ἐκεῖ ἐπάνω δὲν ὑπῆρχε εἰδύλλιο. Ἦταν τὸ δάσος τὸ σοβαρὸ, τὸ σκοῦρο, ὁ ἴσκιος ὁ βαθύς, σχεδὸν βαρῦς. Ἔτσι εἶναι ὅλη ἡ φυσιογνωμία τῆς Κύπρου. Τὸ στοιχεῖο τῆς ὁμορφίᾳς τῆς εἶναι ἡ βαρὺτητα. Ἡ ψυχὴ τῆς Κύπρου εἶναι ἀρσενικὴ.

Ἐπικῆ, ζῆ ἀκόμα τὸ Ἔπος τοῦ Διγενῆ Ἀκρίτα στὴ γραμμὴ τῶν βουνῶν, ποὺ ἐπάνω στὴν κόψι τους σοῦ δείχνουσι τὰ σημά-

δια από τη χεριά που αποτύπωσε κεί ψηλά, σαν τ' ἄδραξε ὁ μυθικός γίγας.

Β) Ἀνέβηκα στοῦ Κάστρο τοῦ Ἁγίου Ἰλαρίωνα. Εἶναι κτισμένο πάνω στίς πετρενιές μασέλλες ἐνός καθέτου βουνοῦ, πού ὁ ἄγριος βράχος του σηκώνει τὰ δόντια του μεσούρανα σάν ἕνα μνημεῖο γοθικό. Ἐκεῖ πάνω εἶναι κτισμένη ἡ ἀίτοφωλιά τῶν Φράγκων καί τῶν Βυζαντινῶν ἀρχόντων τῆς μεσαιωνικῆς Κύπρου. Εἶναι κατοπηκτική ἡ ἐντύπωση πού κάνει αὐτό τὸ δαιδαλώδες κάστρο. Εἶναι ἕνα ἔργο πολέμου φοβερό, πού στέκεται ἐκεῖ ψηλά μέ τίς ἄπειρες στοῆς καί κάμαρες καί πολεμίστρες του—«τὰ χίλια σπῖτια τῆς βασίλισσας» τὸ λέει ὁ λαός. Καί εἶναι κεί ἕνα τοξωτὸ παράθυρο, «τὸ παράθυρο τῆς βασίλισσας», ἀπὸ ὅπου τὸ θέαμα τοῦ κάμπου καί τῆς θάλασσας, πού σέρνεται στὰ πόδια τοῦ βουνοῦ, εἶναι ἐξαισιό. Τὰ ἐρείπια εἶναι γεμάτα ἀπὸ μυστηριώδη παρουσία τῶν αἰώνων καί τὰ γέμισαν. Στίς τρύπες τῶν στοῶν, στίς σκιερὲς γαλαρίες, στίς φαρδιῆς ζεματίστρες, εἶναι, θαρρεῖς, κOURνιασμένες μαζί μέ τσαμπιά νυκτερίδες ὅλες οἱ ψυχές, οἱ κρουγές, οἱ πολεμικὲς προσταγές, οἱ οἱ ἦχοι ἀπὸ σάλπιγγες ἵπποτῶν, ἀπὸ τὰ κυνηγετικὰ κέρατα τῆς αὐλῆς τῶν Λουζινιάν, ἀπὸ τὸ ἀλαλητὸ τῶν σκυλιῶν καί τὸ φρούμασμα τῶν ἀλόγων. Σάν ἀρχίζῃ νὰ βαδίζῃ, ὅλα αὐτὰ τρίζουν ἐκεῖ στοὺς θόλους. Κάτι σάν ἔλυτρα, κάτι σάν θρόισμα ἀπὸ πτεροῦγες ἢ μεταξωτὰ πολύχρωμα φλάμπουρα μέ σταυροὺς καί λιοντάρια. Τότε περπατεῖς σιγὰ· σιγὰ κάτω ἀπὸ τοὺς θόλους, γιατί φοβᾶσαι μὴν ἀκούσης τὰ βήματά σου νὰ ξυπνᾶν ἀπὸ τὸν ὕπνο τοῦ θανάτου ὅλα αὐτὰ τὰ φαντάσματα τῆς Κυπριακῆς ἱστορίας.

Πουθενὰ δὲ βρῆκα τὴν Ἱστορία νὰ πετᾷ τόσο καταθλιπτικὰ τὸ στήθος ἐνός τόπου, ὅσο στὴν Κύπρο.

Γ) Αὐτὴ τὴν ἐντύπωση μοῦ τὴν ἄφησαν οἱ πελώριοι γοθικοὶ ναοὶ τῆς καί τὰ ἀμέτρητα βυζαντινὰ ἐκκλησιάκια καί τὰ κάστρα τῆς. Δὲν εἶναι αὐτὰ χροπαὶ καί ἀνθοστόλιστα, ὅπως τὰ κάστρα τῆς Ρόδου. Δὲν εἶναι γορρο στίς πολιτείες τῆς Κύπρου μὴ σκηνογραφία καλλιγραφημένη, μέ τὸ φεστόνι τῆς πετρενίας δαντέλλας τοὺς φρεσκοσιδερωμένῃ. Εἶναι πύργοι βαρεῖς καί πένθιμοι, πού κοιτάζουν

τὰ κύματα καὶ τὰ μετρᾶν ἐπὶ αἰῶνες, καὶ περιμέ-
νου νινὰ ἀγαντεύσουν στὸ φουρτουνιασμένο
πέλαγο τὰ μαυρακαράβια τῶν Φράγκων κουρσά-
ρων, τῶν σουλτάνων καὶ τῶν Ἀράπηδων. Εἶναι ἐκεῖ ὁ πύργος
τοῦ Ὁθέλλου, πού τὸ πιδὸ μεγάλο πνεῦμα τῆς Ἀγγλίας τὸν γέ-
μισε μὲ φαντάσματα, προικισμένα ἀπὸ αἰῶνια ζωῆ, ὅπως ἐκεῖνα
τοῦ Ὁμήρου.

Ἡ θάλασσα βογγᾷ στὰ ριζὰ του καί, κεῖ ψηλά, πάνω
στὰ φαρδιὰ μπεντένια του, σέρνει τὰ βήματά του ὁ Ἱάγος πίσω
ἀπὸ τὸ βελούδινο φόρεμα τῆς γλυκειᾶς Δυσδοιμόνας, πού τῆς
ἔχει σφραγίσει κιόλας ἡ μοῖρα τὸ μέτωπο μὲ τὸ σημόδι τοῦ θα-
νάτου, ὅπως σφραγίζουν μὲ κόκκινο σταυρὸ στὸ μέτωπο τὰ
ἀθῶα ἀρνιά τοῦ Πάσχα.

Δ) Οἱ γοθτικὲς ἐκκλησίες, ἀφημένες στὴ μοῖρά τους ἀπὸ
τὴν ἀγγλικὴ Κατοχή, εἶναι πελώρια ἔργα πετρένια, πού ὁ χρό-
νος καὶ οἱ πόλεμοι τὰ κατελοῦν σιγά-σιγά. Μερικὰ ἀπ' αὐτά,
ὅπως τὸ Ἀββαεῖο τοῦ Μπέλαπαῖς, εἶναι θαυμαστῆς τέχνης
ἀκόμα καὶ σ' αὐτὸ τὸ χάλι πού βρίσκονται. Ἄλλα πάλι—κι'
αὐτὰ εἶναι κείνα πού οἱ Τοῦρκοι κρατοῦν ἀκόμα ὡς τζαμιά—
διατηροῦνται περίφημα. Ἀνέβηκα πίσω στὴ στέγη καὶ στίς ἐπάλ-
ξεις τῆς Ἁγιά-Σοφίας, στὴ Λευκωσία, περνώντας μέσα ἀπὸ τοὺς
ὑπερύψηλους μινωρέδες τῆς. Κάτω, στὸ ἀπέραντο δάπεδό τῆς,
σκεπασμένο μὲ χαλιά, οἱ μουσουλμᾶνοι πιστοί, νορκωμένοι ἀπὸ
τὴν νηστεία καὶ τὴν κούρσι τοῦ ραμαζανιοῦ, ἦτανε ξαπλωμένοι
σὰν ἄρρωστοί. Καί κεῖ ψηλά, πάνω στὴ στέγη, μᾶς τριγύριζαν
τὰ πετρένια κοσμήματα καὶ οἱ γρυπόμορφες ρουνιές, καὶ ξανα-
ζούσαμε τὰ παιδιάτικα χρόνια μέσα στίς γοητευτικὲς σελίδες
τῆς «Παναγίας τῶν Παρισίων». Ὡρα μὲ τὴν ὥρα θά ἔπρεπε νὰ
προβάλλῃ πίσω ἀπὸ ἕνα θωράκιο κείνος ὁ ἀπαίσιος καλόγηρος
παραφυλάγοντας σὰν γεράκι τὴ μικρὴ, φυλακισμένη Τσιγγάνα.
Ἄντις γιὰ τὸν Κουασιμόδο, βγήκε κάποτε ἕνας χότζας πάνω
στὸν κυκλικὸν ἐξώσι τοῦ μιναρέ, ἔπιασε τὸ κιγκλίδωμα, καὶ ἀπὸ
κεῖ ψηλά κάλεσε τοὺς πιστοὺς στὴν προσευχὴ τοῦ Ἰσλάμ. Λάλι
— Ἀλλάχ!

Ἔνας ὁ Θεὸς καὶ ὁ Μωάμεθ ὁ προφήτης Αὐτοῦ.

Ἡ φωνὴ κατεβαίνει ψαλμουδιστὴ, μελαγχολικὴ, πάνω στὴ
μυρμηγκιά τῶν ἀνθρώπων πού σαλεύουν μικροσκοπικοί, ἀσήμαν-

τοι στους πρόποδες του κολοσσίου χριστιανικού ναού, που
 ἔχασε τὸ Θεό του καὶ τὸ ὄρκευσε.

«*Απ' τὴν Ἑλλάδα*», 1954

Στρατῆς Μυριβήλης

ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Τὸ ἀπόσπασμα οὐτὸ ἀπὸ τὶς τοξιδιωτικὲς ἐντυπώσεις «*Ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα*» ὀφείλεται στὸν Στρατῆ Μυριβήλη, ἓνα ἐκ τῶν κορυφαίων πεζογράφων μας, ἀξιοπρόσεκτον ἰδίως διὰ τὴν μαγεῖαν τοῦ ὕφους του. Ὁ Μυριβήλης (ψευδώνυμον τοῦ Σταματόπουλος) ἀνήκει στὴν λεγομένη γενεὰ τοῦ μεσοπολέμου καὶ ἔγινε γνωστὸς μὲ τὸ «*Ἡ ζωὴ ἐν τάφῳ*», ἔργο ἐντόνως ἀντιπολεμικόν. Τὰ ἔργα ποὺ ἠκολούθησαν ἐστερέωσαν τὴ φήμη του καὶ τοῦ ἐξεσφάλισαν ἐξέχουσας θέσιν μεταξὺ τῶν λογοτεχνῶν μας. Θὰ προσπαθήσωμεν στὴν ἀνάλυσι ποὺ ἀκολουθεῖ νὰ κάμωμε αἰσθητὰς τὰς σπανίας ἀρετὰς τοῦ ὕφους του.

Τὸ ἀπόσπασμα εἶναι περιγραφή—ἐντύπωσης ἀπὸ τὴν Κύπρον, διαιρεῖται εἰς τέσσαρα σαφεῖς μέρη καὶ κλείνει μὲ μίον σκέψι.

Α. α) Χρόνος καὶ τόπος τῆς περιγραφῆς, αἰσθησις ζέσης, ὀπτικὲς εἰκόνες, γοργές (χωρὶς λεπτομέρειες) γεμάτες κίνησι, συνοδευόμενες ἀπὸ τὶς ἀκουστικὲς ἐντυπώσεις ποὺ συνδέονται μαζί τους.

β) Τὰ βουνά—ἀντίθεσις πρὸς τὸ προηγούμενον τοπίον—παρένθεσις γιὰ τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ ἔργα τους.

γ) Ἡ γενικὴ ἐντύπωση: βαρύτης.

Μία ἀνάμνησις τοῦ θρύλου τοῦ Διγενῆ κλείνει τὸ Α' μέρος.

Β. α) Ἐπίσκεψις στὸν Ἁγ. Ἰλαρίωνα: Περιγραφή μὲ μεγάλες ἐντυπωσιακὰς γραμμὰς. β) Ἡ ἱστορικὴ τοποθεσία ξυπνῶ ἱστορικὰς ἀναμνήσεις ἀόριστες (πρόκειται μᾶλλον γιὰ διαδοχικὰς ἐντυπώσεις παρὰ γιὰ ἀκριβολόγον περιγραφή). γ) Γενικὸ αἶσθημα δέους.

Γ'. Ὁ γενικὸς χαρακτήρας τοῦ τοπίου στηριγμένος σὲ ἀναμνήσεις ἱστορίας καὶ φιλολογίας.

Δ'. Γενικὲς ἐντυπώσεις ἱστορίας καὶ τέχνης α) γοθτικὲς ἐκ-

κλησίες. β) Τζάμια. γ) Ἀναμνήσεις φιλολογικές. δ) Ἡ ἐμφάνι-
σις τοῦ Χότζα τὸν ἐπαναφέρει στὸ σήμερα.

Κατακλείς : Πόσο μικροσκοπικοὶ κι' ἀσήμαντοὶ εἶναι οἱ ἄν-
θρωποι μπροστὰ στὰ ἴδια τοὺς τὰ ἔργα—τὰ ἔργα Τέχνης.

Ὑφος. Χαρακτηριστικὸ τῆς τέχνης τοῦ Μυριβήλη εἶναι ὅτι
δίνει σὲ ὄλα ζωή. Δὲν ἀρκεῖται σὲ ἀπλὲς παρομοιώσεις. Προσω-
ποποιεῖ τὰ πάντα. Καὶ αὐτὲς οἱ ἀλλεπάλληλες προσωποποιήσεις
καὶ εἰκόνες χαρίζουν ἐντονώτατη ποίησι στὸ ὕφος του.

Στὸν Α. Ὁ Μυρ. ὀνομάζει τὸν Ἰούνιο τὸν μῆνα τῆς ὠριμάνσεως
τῶν σιτηρῶν καὶ τοῦ θερισμοῦ, *Θεριστή* (ὀνομασία γνωστὴ
καὶ ἀπὸ τῆ λαογραφία) καὶ ἀντὶ τὴ γράφει ὅτι τὰ πάντα φλέ-
γονται ἀπὸ τὴ θερμότητα τοῦ Ἰουνίου γράφει ὅτι ὁ «Θεριστὴς»
(προσωποποίηση τοῦ μηνός) ἔβαλε φωτιὰ στὸ χρυ-
σάφι τῶν σπαρτῶν, στὰ κατακίτρινα δηλ. σὰν χρυσὰ
στάχια. Συνεχίζοντας τὴν παρομοίωσι τῆς ζέστης μὲ φωτιὰ μιλά
στὴν ἐπόμενη φράσι γιὰ φλόγες τοῦ οὐρανοῦ=τίς φλογερὲς δηλ.
ἀκτίνες. Τὸ πεντάφαρδον=πλατύτατο εἶναι σχηματισμέ-
νο ὅπως τὸ πεντάμορφες, πεντακάθαρες μὲ τὸ α' συνθέτικὸ πέντε
ποῦ ἐπιτείνει τὴν ἔννοια καὶ σχηματίζει ἓνα εἶδος ὑπερθετικοῦ.

Τὸ θρονιασμένες εἶναι πολὺ μεγαλοπρεπέστερο ἀπὸ τὸ
σύνηθες «καθισμένες» καὶ δημιουργεῖ μία μεγαλοπρεπὴ καὶ πα-
ραστατικὴ εἰκόνα.

Ἡ σκηνὴ τοῦ ἀλωνίσματος μεταβάλλεται σὲ σύμβολο : Εἶναι
ἡ ἴδια ἡ Κύπρος, ἀγρότισσα δουλεύτρα στεφανωμένη στάχια καρ-
πὸ τῆς ἐργασίας. Μὲ αὐτὴν κλείνει ἡ εἰκόνα τῶν πεδινῶν περιοχῶν.

Στὸ β) ἀρχίζει μὲ τὴν ἀντίθεσι μεταξὺ βουνοῦ καὶ πεδιάδος.
Νέα ἐδῶ προσωποποιήσις : Ὁ κάμπος ἰδρώνει, ἀντὶ οἱ ἄν-
θρωποι τοῦ κάμπου ἰδρώνουν. Μία ὠραιότατη εἰκόνα ἀκολου-
θεῖ : Τὰ δέντρα τρίζουν ἀπὸ τὸ βάρος τοῦ κρυσταλλέ-
νιου θόλου ποῦ σηκώνουν στὶς κορυφές των. Πιὸ πέρα
νέα προσωποποιήσις : Τὰ πεῦκα δὲν ἔχουν φυλλωσιὲς ἀλλὰ κό-
μη καὶ τὴ σμίγουν, σὰν νᾶχουν θέλησι καὶ κίνησι δική τους.

Στὴ τελευταία φράσι θυμᾶται τὸν Δ. Ἀκρίτα γιατί τὸ ἔπος
του εἶναι ὡς σήμερα διαδεδομένη στὴν Κύπρο καὶ ἓνα ἀπὸ τὰ
χειρόγραφα του προέρχεται ἀπὸ ἐκεῖ.

Β' Τὸ κάστρο τοῦ Ἀ. Ἰλαρίωνος. Τὸ βουνὸ ἔχει μασέλες μὲ

δόντια (4η) σάν πλάσμα ζωντανό καί φοβερίζει μέ αὐτά ὡσάν φύλακας σκόλος. Ἡ εἰκόνα του γεννήθηκε ἀπὸ τὰ δόντια, τίς ἐπάλλξεις δηλ. τῶν Γοτθικῶν μνημείων. Ἐπειτα γενική ἐντύπωση τοῦ κάστρου Ἡ φράσις σέρνεται στὰ πόδια τοῦ βουνοῦ (5η) δημιουργεῖ καινούργια προσωποποίησι τῆς θάλασσας. Ἡ φαντασία ἐπεμβαίνει, ὁ Μυριβ. φαντάζεται πὼς παντοῦ εἶναι κOURνιασμένοι, σάν πουλιὰ ποῦ φωλιάζουν, ὅλοι οἱ πολεμικοὶ θόρυβοι (6η) ποῦ τὸ γέμιζαν ἄλλοτε καί στὸ δειλινὸ φαίνονται νὰ ζωντανεύουν καί νὰ κινουῦνται. Ὅλες οἱ λέξεις ἀνακαλοῦν μία - μία τὴ μεσαιωνικὴ πολεμοχαρὴ ἀτμόσφαιρα καί τοὺς πολυποικίλους θορύβους τους.

Ὅλα αὐτὰ ὁμως δημιουργοῦν ἀτμόσφαιρα βαρειά, καταθλιπτική: «Ἡ ἱστορία πατῆ καταθλιπτικά τὸ στήθος» (7η) γιατί ὅλα αὐτὰ ἦσαν ἔργα ξένων.

Νέα παρομοίωσις τῶν κάστρων τῆς Ρόδου μέ κέντημα, μέ νταντέλλα «οιδερωμένη», καθαρὴ δηλ. καί περιποιημένη.

Οἱ πύργοι τῆς Κύπρου παίρνουν ζωὴ: Εἶναι βιγλάτορες ποῦ κατοπεύουνε τὰ κύματα καί τὰ μετροῦν (νέα προσωποποίησις) (8η). Ἡ θάλασσα βογγᾷ (9η) σάν ζωντανὸ πλάσμα. Ὁ Μυριβ. δραματίζεται τὸ θρόλο τῆς Δυσδαιμονας—συγκινητικὴ εἰκόνα ἢ θλιβερὴ παρομοίωσις τῆς μελλοθάνατης ἠρωίδας, ἀθῶας σάν ἀρνὶ καί καταδικασμένης.

Δ'. Τὸ μέρος αὐτὸ εἶναι τὸ σχετικῶς χαλαρῶτερο.

«Ἡ φωνὴ κατεβαίνει», γιατί προέρχεται ἀπὸ ψηλά. Ὁ ναὸς εἶναι ἔργο ἀνθρώπινο καί ὁμως πόσο μικροὶ παροδικοὶ καί ἐφήμεροὶ φαίνονται ἐμπρὸς του οἱ ἄνθρωποι. Τελευταία προσωποποίησις: Ὁ ναὸς τούρκευσε—ἀλλάξοπίστησε σάν ζωντανὸ πλάσμα.

Αὐτὲς οἱ ἀλλεπάλληλες προσωποποιήσεις (1ον τοῦ μηνός, 2ον τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου, 3ον τοῦ κάμπου, 4ον τοῦ βουνοῦ καί τοῦ βράχου, 5ον τῆς θάλασσας, 6ον τῶν αἰώνων μέ τίς χαρακτηριστικὰς φυσιογνωμίας τους, 7ον τῆς ἱστορίας, 8ον τοῦ πύργου, 9ον τῆς θάλασσας) χαρίζουν ἐξαιρετικὴ ἐνάργεια στὸ ὕφος του καί τὸ καθιστοῦν ὄλοζώντανο.

Ἀσκήσεις:

- 1) *Τί καθιστᾷ μοναδικὸ τὸ ὕφος τοῦ Μυριβήλη;*
- 2) *Ποῖα προσόντα θαυμάζετε στὸν Μυριβήλη;*

ΚΩΣΤ. ΚΑΒΑΦΗ

ΘΕΡΜΟΠΥΛΕΣ

(Από τὰ Νεοελληνικά Ἀναγνώσματα
τῆς Ε΄ Γυμνασίου, σελ. 303)

1. Τιμὴ σ' ἐκείνους, ὅπου στῆ ζωὴ τῶν
- 2 ὄρισαν καὶ φυλάγουν Θερμοπύλες,
- 3 ποτὲ ἀπὸ τὸ χρέος μὴ κινουντες·
- 4 δίκαιοι κι' ἴσοι σ' ὄλες τῶν τίς πράξεις
- 5 ἀλλὰ μὲ λύπη κιόλας κι' εὐσπλαχνία·
- 6 γενναῖοι ὁσάκις εἶναι πλούσιοι, κι' ὅταν
- 7 εἶναι πτωχοὶ πάλ' εἰς μικρὸν γενναῖοι
- 8 πάλι συντρέχοντες ὅσο μποροῦνε.
- 9 Πάντοτε τὴν ἀλήθεια ὁμιλοῦντες
- 10 πλὴν χωρὶς μῖσος διὰ τοὺς ψευδομένους.

* * *

- 11 Καὶ περισσότερη τιμὴ τοὺς πρέπει
- 12 ὅταν προβλέπουν -καὶ πολλοὶ προβλέπουν
- 13 πῶς ὁ Ἐφιάλτης θά φανῆ στὸ τέλος,
- 14 κι' οἱ Μῆδοι ἐπὶ τέλους θά διαβοῦνε.

Ὁ Κωστ. Καβάφης, ἓνας ἀπὸ τοὺς κορυφαίους ποιητὸς τοῦ 20οῦ-αἰῶνος γεννήθηκε κι' ἔζησε στὴν Ἀλεξάνδρεια. Ὑπήρξεν ὀλιγογράφος καὶ ἐφ' ὅσον ἔζη δὲν ἐδημοσίευσε ποτὲ καμμιά ποιητικὴ συλλογὴ.

Τὰ ποιήματά του ἐκυκλοφόρουν χειρόγραφα μεταξὺ τῶν φίλων του καὶ μόνον μετὰ τὸν θάνατόν του ἐνεφανίσθησαν σὲ βιβλίον. Ἡ γλῶσσά του καὶ ἡ στιχουργικὴ του ἔχουν ἀρκετὴν ἰδιορρυθμίαν, ἀλλὰ ἡ ποίησις του ἔχει τὴν ἐντέλειαν λεπτοφυΐας. Δὲν ὑπάρχει καμμιά περιττὴ λέξις, κανεὶς στόμφος. Ἐπίσης ἀπόλυτος λιτότης κυριαρχεῖ.

Συχνὰ τὰ ποιήματά του κλείνουν κάποιαν ἀλληγορίαν, ὅπως λ. χ. τὰ Κεριά καὶ οἱ Θερμοπύλες ποὺ παρὰ τὸν τίτλον τοὺς δὲν ἔχουν τίποτε τὸ πατριωτικὸν τίποτε τὸ ἱστορικο-ἠρωϊκόν, ἀλλὰ συμβολίζουν τίς ἀμετάθετες ἀξίες καὶ τὸ κάλλος τῆς προσηλώσεως σὲ ἀπαράβατες ἰδεολογικὰς ἀρχάς.

Ὁ ποιητὴς ξεκινᾷ ἀπὸ τὴ γνωστὴ ἠρωϊκὴ θυσία τῶν Σπαρτιατῶν ὑπὸ τὸν Λεωνίδα, ποὺ ἀντιμετώπισαν ἀμέτρητα στίφη καὶ

θεωρεί τὰς Θερμοπούλας ὄχι ὡς ἓνα γεωγραφικὸ χῶρο ἀλλὰ ὡς ἠθικὸ πιστεύω πού πρέπει νὰ κρατήσωμε ἀπαραβίαστο καὶ σεβαστό, χωρὶς καμμιάν ὑποχώρησι στὴν ἀντιξοότητα ἢ τὴν βίαν.

1-2 Τιμὴ σ' ἐκείνους ὅπου στὴ ζωὴ τοὺς ὥρισαν καὶ φυλάγουν.. Θερμοπούλες — ὥρισαν δηλ. κάποιες ἀρχές καὶ τίς διεφύλαξαν συνεχῶς, τοὺς ἔμειναν πιστοὶ μέχρι τέλους (ἴδε: ὥρισαν σὲ 'Αόριστο=διότι μιὰ φορὰ ἔγινε ἡ ἐκλογή τῶν ἀρχῶν αὐτῶν. Φυλάγουν — σὲ 'Ενεστώτα διότι διαφυλάσσουν πάντοτε τίς ἀρχές αὐτές. 'Ο 'Ενεστώσ σημαίνει τὴν διάρκειαν).

ποτὲ ἀπὸ τὸ χρέος μὴ κινουντες — χωρὶς νὰ παραβλέπουν ἢ νὰ ἀπομακρύνωνται ποτὲ ἀπὸ ὅ,τι οἱ ἴδιοι ἐθέσπισαν ὡς καθήκον τῶν.

Οἱ ἐπόμενοι στίχοι (4—10) δείχνουν ἀκόμα περισσότερον τὸ ἠθικὸν περιεχόμενον τοῦ ποιήματος καὶ τὴν εὐρυτέραν ἔννοιαν πού ἔχει ἐδῶ ἢ λέξις Θερμοπούλαι.

Δίκαιοι—πιστοὶ δηλ. σ' ἓνα ὑπέρτατο νόμο, ἴσιοι, χωρὶς ἐλιγμοὺς κακοπίστους σὲ κάθε ἐνέργειά τοὺς.

'Ο στ. 5 εἰσάγει τὸ χριστιανικὸ νόημα τῆς εὐσπλαγχνίας πού συχνὰ ἢ ἀλόγιστη δικαιοσύνη ἀποκλείει.

Στὸν στ. 6 τὸ γενναῖοι σημαίνει γενναϊόφρονες, γενναϊόδωροι, μεγαλόψυχοι—ἔχει τὴν ἐτυμολογικὴ ἔννοια τῆς ἀρχοντίας (ἀπὸ γένος).

'Οσοι φυλάσσουν τὸν ἠθικὸ νόμο ἀνάλογα μὲ τὰς μικρὰς ἢ μεγάλας δυνάμεις τῶν (π λ ο ὀ σ ι ο ι—π τ ὠ χ ο ι) πρέπει νὰ ἔχουν τὴν ἀνωτερότητα τοῦ γεννημένου ἀρχοντα (γενναῖοι).

Οἱ στ. 9—10 μᾶς δίδουν τὴν εἰκόνα τοῦ ἐναρέτου κατὰ τὴν ἀντίληψιν τοῦ Καβάφη: ἐλικρινεῖς καὶ ὄχι ὑποκριταὶ (τ ἦ ν ἄ λ ἦ θ ε ι α ν ὀ μ ι λ ο ὀ ν τ ε ς), πιστοὶ στὰ ἰδανικά τοὺς οἱ ἴδιοι, ἀλλὰ «χωρὶς μῖσος διὰ τοὺς ψευδομένους ἀνεκτικοὶ καὶ ἐπεικεῖς διὰ τοὺς ἄλλους. Χωρὶς συμβιβασμοὺς μὲ τὴ συνείδησί τοὺς ἀλλὰ μὲ κατανόησι γιὰ τίς ξένες ἀδυναμίες.

«Ψευδόμενοι» εἶναι οἱ ἀσυνεπεῖς, οἱ ψεύτικοι ἄνθρωποι, πού ἄλλα λένε κι' ἄλλα κάνουν, εἶναι τὸ ἀντίθετο τῶν ἴσιων πού ὁ ποιητὴς ἀναφέρει στὸν στ. 4.

Οἱ τέσσαρες τελευταῖοι στίχοι εἰσάγουν μιὰ νέα ἰδέα ἐξ Ἰσου ὑψηλὴ μὲ τὰς προηγουμένας. 'Η ἀφοσίωσις πρὸς τὰς ἠθικάς

ἀρχάς καί πρὸς τὰ εὐγενῆ ἰδανικά πρέπει νὰ εἶναι ἀνιδιοτελής χωρὶς νὰ ἀποβλέπη εἰς τὴν ἐπιτυχίαν, ἔστω κι' ἂν γνωρίζωμεν (προβλέπουσι=γνωρίζουσι λόγῳ πείρας) ὅτι ἡ ἔμμομή εἰς τὰ ὑψηλὰ ἰδανικά ὄχι μόνον δέν θὰ ὠφελήσῃ, ἀλλὰ ἀντιθέτως οἱ ὕλισται θὰ ὑπερσχύσουσιν. Οἱ Μῆδοι ἀποτελοῦν τὸν ἀριθμητικὸν ὄγκον, τὴν κατωτέρας ποιότητος ὀγκώδη πλειοψηφίαν, ἀφοῦ οἱ Μῆδοι ἦσαν μυριάδες ἀπέναντι τῶν 300 τοῦ Λεωνίδα οἱ δὲ Πέρσαι ἦσαν λαὸς πλούσιος, μὲ ἄφθονα ὕλικὰ ἀγαθὰ, ἀλλὰ χωρὶς ἰδανικά.

* * *

Οἱ στίχοι εἶναι δωδεκασύλλαβοι ἀνομοιοκατάληκτοι (δέν ἔχουσιν δηλ. ὁμοιοκαταληξίαν).

Ὁ ποιητὴς συχνὰ χρησιμοποιεῖ διασκελισμοὺς (ὑπερβάσεις) τοῦ μακραίνουσι ἢ μικραίνουσι τὸν στίχο π. χ. στ. 6 . . . κι' ὅταν εἶναι πτωχοὶ — ἢ φράσις δηλ. συνεχίζεται ἢ ὀλοκληροῦται στὸν ἐπόμενον στίχο.

Χαρακτηριστικὸ τοῦ Καβ. εἶναι ἡ ἔλλειψις περιγραφῶν καὶ εἰκόνων, διότι ὅλη του ἡ προσπάθεια συγκεντρῶνται στὸ ἐσω-τερο νόημα τοῦ ποιήματος καὶ ὄχι στὰ ἐξωτερικὰ στολίδια.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ :

- 1) Ποιὸς ἄλλος ποιητὴς ἔγραψε γιὰ τὰς Θερμοπύλας ;
- 2) Συγκρίνατε 1—2 σχετικὰ ποιήματα.
- 3) Δάβετε ὦ, θέμα ἐκθέσεως τοὺς στίχους 1—2
- 4) » » » » » » 4—5
- 5) » » » » » » 6—7

ΜΕΡΟΣ 2ον

Εἰς τὸ μέρος αὐτὸ περιλαμβάνονται 79 ἐκθέσεις, μὲ θέματα ἐκ τῶν συνηθέστερον διδομένων εἰς τὴν Γ' Δ' καὶ Ε' τάξιν τοῦ Γυμνασίου.

Τὸ μέρος αὐτὸ ὑποδιαιρεῖται εἰς τρία εὐδιάκριτα μέρη.

Τὸ *πρῶτον* περιλαμβάνει : Περιγραφὰς παντὸς εἴδους, Ἀναμνήσεις, Ἐντυπώσεις, Ἐπιστολάς, Σκέψεις (ἰδίᾳ ἐπὶ ἐπικαιρῶν θεμάτων κατὰ τὰς διαφόρους τοῦ ἔτους ἐποχάς), Διηγήσεις.

Τὸ *δεύτερον* περιέχει : Διηγήσεις καὶ Χαρακτηρισμοὺς συνήθεις εἰς τὰς τάξεις αὐτάς.

Εἰς τὸ *τρίτον* μέρος ὑπάρχουν : Ἐκθέσεις Ἰδεῶν (εἴτε τεχνικοῦ περιεχομένου, εἴτε πραγματεΐαι, εἴτε ἀναπτύξεις παροιμιῶν ἢ γνωμικῶν), εἰς τὴν καθαρῆσαν.

21η ΕΚΘΕΣΙΣ

Πρώτη μέρα στὸ σχολεῖο

Σχεδιάγραμμα : Α. Συνάντησις μὲ συμμαθητὰς Β. Πρώτη ἐντύπωσις ἀπὸ τοῦ σχολεῖο — ἀναμνήσεις . . . Γ. Ἀποφάσεις γιὰ τὴ διάρκειαν τοῦ ἔτους.

Πρώτη ἡμέρα στὸ σχολεῖο ἐφέτος. Πόσον ἀλλαγμένοι μοῦ φαίνονται στὸ διάστημα τῶν τριῶν αὐτῶν μηνῶν οἱ περυσιοὶ συμμαθηταὶ μου, ὅταν τοὺς πρωτοσυναντῶ στὴν αὐλή. Ἄλλοι ἐπάχυναν, ἄλλοι ἐψήλωσαν, ὅλοι σχεδὸν ἐμαύρισαν ἀπὸ τὸν ἥλιο. Ὅλοι εἶναι εὐθυμοὶ σήμερα—λὲς καὶ συνεχίζεται ἡ καλοκαιρινὴ ξηνοισιὰ. Στὶς τάξεις οἱ ἀλλαγές εἶναι μικρότερες—οἱ τοῖχοι ἔχουν ἀσβεστωθῆ, γιὰ νὰ εἶναι καθαροὶ καὶ τὸ καινούργιο σχολικὸν ἔτος ποὺ ἀρχίζει σήμερα.

Στὸ ἀντίκρουσμα τοῦ γνώριμου αὐτοῦ περιβάλλοντος ἕνα

πληθος άναμνήσεις, σάν χαρούμενό σμήνος πουλιών, μās τριγυρίζουν πρόσχαρες. Γιατί οί άναμνήσεις έχουν αυτό τó καλό, οί δυσάρεστες άτονοούν και χάνονται από τή μνήμη μας και μόνον οί ευχάριστες ξαναγυρίζουν χαμογελαστές και μās κάνουν νά ξαναζούμε τίς καλές στιγμές τής ζωής.

Βέβαια ό προηγούμενος χρόνος είχε δύσκολες ώρες, δυσάρεστα έπεισόδια, —πίκρες και άγωνίες— φιλονικίες με συμμαθητάς, τιμωρίες από καθηγητάς... Μά όταν αντίκρυσσά τήν αύλή όπου έπαιζα, τήν αίθουσα όπου καθόμουνα, νόμισα ότι ξαναείδα άγαπημένα πρόσωπα και άκουσα νά με καλωσορίζουν φιλικά και νά μου ύπόσχονται ευχάριστες ώρες.

—Καλά περάσαμε μαζί πέρυσι. Τό ίδιο θα περάσωμε και έφέτος—μου φάνηκε πώς μου έλεγαν. Θυμάσαι τά γέλια σου με τά άλλα παιδιά; Θυμάσαι τó καμάρι σου, όταν κάποτε ήλθες δεύτερος στόν διαγωνισμό; Θυμάσαι πόσα ενδιαφέροντα πράγματα σās έλεγε ό καθηγητής; Σε άγαπούσαμε όπως άγαπούμε όλα τά παιδιά, και νά, ότι δέν μās ξεχάσες και ξανάρθες σε μās!

Άλήθεια πόσο φοβερό θα ήταν—άν δέν ξαναρχόμουν στό σχολείο! Και πόσο λυπήθηκα, όταν άκουσα πώς ένας δύο περυσινοί συμμαθητάί μου διέκοψαν τή φοίτηση στό σχολείο! Και τó γεγονός αυτό μου γεννήσειρά όλόκληρη συλλογισμόν: 'Ο πατέρας μου δέν είναι πλουσιώτερος από τούς γονείς των παλαιών αυτών συμμαθητών μου — άν λοιπόν εκείνος υποβάλλεται σε κόπους και έξοδα, διά νά μου έπιτρέψει νά συνεχίσω τās σπουδάς μου, έχω και έγώ τήν υποχρέωσιν νά ικανοποιήσω τās προσδοκίās του, καταβάλλοντας κάθε προσπάθεια για νά είμαι καλός μαθητής και νά μπορή νά χαιρέται διά τās προόδους μου. Ίσως πέρυσι νά μη μελετούσα άρκετά. Έφέτος είμαι μεγαλύτερος, έχω μεγαλειτέρα συναίσθησι των ευθυνών μου και πρέπει νά άγωνισθώ, για νά άποδώσω καλλίτερα από πέρυσι. 'Η σχολική άμιλλα είναι μιá προπαίδευσις για τήν κοινωνικήν άμιλλαν. Και είναι καιρός νά προπαρασκευάζωμαι από τώρα για αύτήν και νά μάθω νά έντεινώ τās προσπάθειās μου για ένα ώρισμένο σκοπό.

ΓΡΑΨΑΤΕ ΟΜΟΙΩΣ :

1) "Ένα επεισόδιο από τη μαθητική σας ζωή.

2) "Αν ποτέ επρωτεύσατε ή αν ποτέ απέτυχατε εις τὰς εξετάσεις, γράψατε τί έντυπώσεις σᾶς άφηκε ή επιτυχία ή άποτυχία αὐτή.

3) Σχέδια για τη βελτίωσι τῆς σχολικῆς μου άποδόσεως (περιορισμός παιχνιδιών—συγκέντρωσις προσοχῆς—περισσότερα μελέτη—έντασις του ένδιαφέροντος για τὰ μαθήματα).

22α ΕΚΘΕΣΙΣ

"Ένα βότσαλο στην τσέπη μου

Σχεδιάγραμμα : Α. Είσαγωγή. Β. Τί άναμνήσεις μου ξυπνᾷ α) άναμνήσεις όπτικῆς β) τρόπον ζωῆς γ) ώρισμένας σκηνάς. Γ. Έπίλογος.

Στην τσέπη τῆς περυσινῆς μου φορεσιᾶς βρήκα ένα μικρό ροδόχρωμο βότσαλο. Πῶς βρέθηκε εκεί τὸ θαλασσινὸ χαλίκι πὸ κρατᾷ άκόμα τὴν άλμύρα τοῦ πελάγους καί ἔχει λειανθῆ από τὴν θωπεία τῶν κυμάτων ; "Α ! Τὸ εἶχα ξεχωρίσει άνάμεσα σὲ χιλιάδες άλλα για τὸ ώραίο σχῆμα του πέρυσι τὸ καλοκαίρι, όταν μείναμε ἐπὶ δύο μῆνες σὲ ένα παραθαλάσσιο χωριό. Τὸ σφίγγω στὴν παλάμη μου καί νομίζω πῶς ξαναζῶ τίς εὐχάριστες ἐκεῖνες ἑβδομάδες στὴν άκρη τῆς θάλασσας. Μπροστά στά μάτια μου ξαναβλέπω τὴν άμμουδιά ὅπου τὸ κύμα ἔρχόταν κουρασμένο νά ξεψυχῆσῃ ἔπειτα από τὸ μακρινὸ του ταξίδι. Ἡ ἄμμος ἔκαιε κάτω από τίς φλογερῆς άκτίνες καί οἱ λουόμενοι ἔπαιζαν στά διαυγῆ καταγάλανα νερά. "Άλλοι κολυμβούσαν, άλλοι ἔποιζαν μὲ κουλοῦρες λαστιχένιες ἢ μὲ ἑλαφρῆς μπάλλες, άλλοι φοροῦντες τὸ μαγιό τους ἔκαναν ἠλιοθεραπεία ξαπλωμένοι στή θερμῆ ἄμμο.

Πόσον εὐχάριστα περνοῦσε ὁ καιρός· οὔτε σχολεῖο οὔτε μαθήματα, οὔτε γραπτά. Εἶχαμε ἑνοικιάσει ένα σπιτάκι κοντὰ στὴν παραλία καί εὐθὺς μόλις παίρναμε τὸ πρωῖνό μας τρέχαμε στὴν άκρογιαλιά για νά παίξωμε. "Έπειτα ριχνόμασταν στὴν θάλασσα. Οἱ πιὸ ἔμπειροι κολυμβηταὶ παραβγαίναμε μεταξύ

μας, κάναμε βουτιές από τα βραχάκια ή προσπαθήσαμε να μάθουμε κολύμβι σε δσους δέν ήξεραν. Στο μικρό ψαροχώρι όλα τα παιδιά των παραθεριστών είχαμε γίνει φίλοι. Καμμιά φορά νοικιάζαμε ένα μονόξυλο και γλυστρούσαμε άπαλά στα ήρεμα νερά.

Κάποτε θυμάμαι είχαμε μπη δυο τρεις σε μιá ψαρόβάρκα και οι βαρκάρηδες μάς μάθαιναν να τραβούμε κουπί. Τα κατάφερα πολύ καλά και ένα βράδυ με φεγγάρι ένοικιάσαμε μιá βάρκα και, ένω ο πατέρας μου κρατούσε τó τιμόνι, έγω και ο άδελφός μου κωπηλατούσαμε. Πότε πότε κάποιος χελιδονόψαρος πηδούσε έξω από τή θάλασσα. Τα κύματα άσημώνονταν από τó φεγγαρόφωτο και έγω εύχόμουν να μη τελειώση ποτέ ο ώραιος αυτός περίπατος...

"Όλες αυτές τίς εύχάριστες εικόνες στην άκροθαλασσιά φέρνει έμπρός στα μάτια μου τó μικρό ρόδινο βότσαλο που είχα μείνει λησμονημένο από πέρυσι στην τσέπη μου. "Αχ! πότε θα ξανάρθουν πάλι οι διακοπές... πότε θα άρχίσω πάλι τήν καθημερινή άδιάκοπη φιλία με τή θάλασσα !

ΓΡΑΨΑΤΕ ΟΜΟΙΩΣ :

- 1) Διακοπές στο βουνό.
- 2) Ένας παραθερισμός στο νησί του παππού.
- 3) Σχέδια διακοπών.
- 4) Μανουά από τήν πόλι . . .
- 5) Μια ώραία έκδρομή.
- 6) Ταξίδι με πλοίο.

23η ΕΚΘΕΣΙΣ

"Ένα δεκαπενθήμερο στην κατασκήνωσι
(υπό μορφήν ήμερολογίου)

Σχεδιάγραμμα :

1η ήμέρα. Άναχώρησις από τήν πόλιν, Β. Διαδρομή. Γ. Άφίξις στην κατασκήνωσι. Δ. Έγκατάστασις.

2α ήμέρα. Α. Έγερσις—τί κάναμε τó πρωί Β. Τó μεσημέρι Γ. Τó άπόγευμα, τó βράδυ.

3η ημέρα Έντυπώσεις από τις νέες γνωριμίες της κατασκηνώσεως.

4η ημέρα Περίπατοι στα πέριξ.

5η ημέρα Περιγραφή παιχνιδιών. Μια επίσκεψις στην κατασκήνωσι (κάθε «ημέρα» να μην υπερβαίνει τη σελίδα τετραδίου).

24η ΕΚΘΕΣΙΣ

Τὸ κοπάδι γυρίζει ἀπὸ τὴ βοσκὴ

Σχεδιάγραμμα: Α ἡ ὥρα τῆς ἐπιστροφῆς Β τὸ κοπάδι πρόβαλλε μακρὰ Γ πλησιάζει. Τί κάνουν τὰ διάφορα ζῶα, ὁ βοσκός, ὁ σκύλος...

Ὁ ἥλιος ἔχει δύσει, ἀλλὰ ὁ οὐρανὸς κρατεῖ ἀκόμη τὴν πορφύρα ἀνταύγειά του, ἐνῶ στὰ χαμηλότερα μέρη τῆς κοιλάδος οἱ πρῶτες σκιές τῆς νυκτὸς ἀρχίζουν νὰ ἀπλώνωνται. Τὴν ὥραν αὐτὴ τὸ κοπάδι γυρίζει ἀπὸ τὴ βοσκὴ στὸ χωριό.

Τὰ τροκάνια ἤχουιν ρυθμικά, καθὼς τὰ ζῶα πλησιάζουν καὶ ἡ σκόνη ποὺ σηκώνουν, ἐνῶ βαδίζουν, τὰ περιβάλλει σὰν σύννεφο. Νά! τώρα προβάλλει ὁ «μπροστάρης», ὁ μεγάλος κριὸς μὲ τὰ γυριστὰ κέρατα, ὁ ὀδηγὸς καὶ πατέρας τοῦ κοπαδιοῦ. Ὅλιγο πρὶ πρὶσω βαδίζουν τρία τέσσερα ἄλλα πρόβατα καὶ κατόπιν ἔρχεται συμπαγὲς τὸ κυρίως σῶμα. Ἐνῶ διαβαίνουν ἀπὸ τοὺς δρόμους τοῦ χωριοῦ, οἱ ἀμνάδες ἀναγνωρίζουν εὐθὺς τὰ σπίτια τῶν κυρίων τους—ξέρουν ὅτι ἐκεῖ ἔχουν μείνει τὰ μικρά τους καὶ σπεύδουν κοντὰ τους, ἐνῶ τὰ μικρά ἀρνάκια τρέχουν βελάζοντας χαρούμενα νὰ τίς προὔπαντήσουν καὶ χώνονται ἀνάμεσα στὰ πόδια τους εὐτυχισμένα. Μὰ οἱ νοικοκυρὲς δὲν συγκινοῦνται ἀπὸ τὴ χαριτωμένη αὐτὴ σκηνή. Θέλουν τὸ γάλα τῶν ἀμνάδων γιὰ τὰ δικά τους παιδιὰ, καὶ διώχνουν τὰ ἀρνάκια μακρὰ ἀπὸ τίς μητέρες τους.

Στὸ τέλος τοῦ κοπαδιοῦ, πάντοτε ἀνήσυχες, ἀπειθάρχητες, ἔρχονται μερικὲς γίδες—αὐτὲς δὲν βιάζονται νὰ γυρίσουν στὸ σπίτι καὶ προσπαθοῦν νὰ ἀρπάξουν μιὰ τελευταία μπουκιά χόρτο ἀπὸ κάποιον φράκτη.

Τελευταῖος, γιὰ νὰ βεβαιωθῆ ὅτι κανένα ζῶο δὲν ἔχει ξεκό-

ψει από τὸ κοπάδι, ἔρχεται τὸ βοσκόπουλο ἡλιοψημένο, σκονισμένο, ἀχτένιστο. Καί κοντά του σοβαρός, μὲ τὸ κεφάλι σκυμμένο, ζαλισμένος ἀπὸ τὴν ἄγρυπνη ἐπιτήρηση τώσων ζώων ἐπὶ μίαν ὀλόκληρη μέρα, βαδίζει ὁ σκύλος του. Ἐνῶ τὰ πρόβατα ἔβωσκον, αὐτὸς ἐργαζόταν, ἔτρεχε δεξιά καὶ ἀριστερά ἀκούρατος, γιὰ νὰ μὴ τ'ἀφήσῃ νὰ σκορπίσουν.

Γι' αὐτό, ὅταν πιά τὰ ξένα ζῶα γυρίσουν καθένα στὸ σπίτι του καὶ τὸ βοσκόπουλο κάθεται νὰ ξεκουραστῇ, ὁ σκύλος ἔχει κερδίσει μὲ τὸν κόπο του τὸ προνόμιο νὰ κάθεται κοντὰ στὸν κύριό του σάν... ἴσος πρὸς ἴσον.

ΠΕΡΙΓΡΑΨΑΤΕ ΟΜΟΙΩΣ :

1) Ὁ *θῆρος* (σημειώστε πῶς δεματιάζουν καὶ πῶς στήνουν τὰ χερόβολα).

2) Ἡ *τράτα ἐφθάσε* (περιγράψατε τὴ βάρκα ποὺ πλησιάζει.. τί κάνουν οἱ τρατάρηδες, οἱ πελάτες τρέχουν νὰ ψωνίσουν).

3) Ἡ *ἀλώνισμα μὲ ζῶα* (ἄλογα ἢ βόδια).

4) Ὁ *τρύγος*.

5) Τὸ *πανηγύρι τοῦ χωριοῦ*.

25η ΕΚΘΕΣΙΣ

Τὰ χωράφια τὸν Ὀκτώβρη

Σχεδιάγραμμα : Φθιγόπωρο—εἰκόνα τῆς φύσεως—πῶς εἶναι τὰ δένδρα—τὰ ἀμπέλια.—Στὰ χωράφια ἄλλοι ὀργώνουν (μὲ τί; πῶς; περιγραφή τῆς ἐργασίας). Παρέκει σπέρνουν (πῶς ; .. τί;). Ἄλλοι σβαρνίζουν (περιγράψατε πῶς γίνεται αὐτό). Τελειώσατε μὲ τὴν προσδοκία τοῦ γεωργοῦ γιὰ μιὰ πλουσία συγκομιδῇ.

26η ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἡ Σελήνη ἀνατέλλει

Σχεδιάγραμμα : Α' σκοτάδι Β' ἓνα φῶς λάμπει Γ' ἡ πανσέληνος πρόβαλε Δ' πῶς μεταμορφώνει τὰ πάντα.

Ἔχει νυχτώσει. Σιγὰ σιγὰ τὸ σκοτάδι ἀπλώθηκε παντοῦ,

πύκνωσε καὶ καταπόντισε τὰ πάντα. Μόνον τὰ ἄστρα λαμπυρίζουν στὸ βαθυγάλανον οὐρανὸ καὶ ἡ θάλασσα ἤρεμη καὶ γαλήνια κάτι μουρμουρίζει στὴν ἀκρογιαλιά. Πίσω ἀπὸ τὴ χαμηλὴ λοφοσειρὰ μὲ τίς ἀπαλὲς γραμμές, ποὺ φράζει τὸν σκοτεινὸν ὀρίζοντα, σὲ ἓνα σημεῖο τὸ σκοτάδι ἀρχίζει ν' ἀσπρολογᾶ. Τὸ σημεῖο αὐτὸ μεγαλώνει καὶ παίρνει σιγὰ σιγὰ ὑπέρυθρο χρῶμα σὰν ἀπὸ τὴ λάμψη κάποιας μακρυνῆς πυρκαϊᾶς.

— Τὸ δάσος καίεται! μουρμουρίζει ἀνήσυχος ὁ Κώστας.

— Ὅχι, δὲν καίεται τὸ δάσος. Ἡ σελήνη ἀνατέλλει, τὸν πληροφορεῖ ὁ πατέρας του.

Τὸ πυρρὸ χρῶμα γίνεται ἐντονώτερο. Τώρα στὸ φρύδι τοῦ λόφου προβάλλει μιὰ κόκκινη κουκίδα. Ἡ κουκίδα αὐτὴ μεγαλώνει, ζωηρεύει σὰν νὰ ματῶνῃ ὁ οὐρανός. Ἡ κουκίδα γίνεται τώρα ἡμισφαίριο. Καὶ μεγαλώνει μεγαλώνει ἀκόμα. Τώρα εἶναι ἓνας πελώριος πυροκόκκινος δίσκος ποὺ περιβάλλεται ἀπὸ χρυσοροδινὴ λάμψη.

— Ποτὲ δὲν εἶδα τόσο μεγάλη τὴ Σελήνη, μουρμουρίζει ὁ Κώστας.

— Εἶναι ὀπτική ἀπάτη, τοῦ ἐξηγεῖ ὁ πατέρας του.

Γεμάτη μεγαλοπρέπεια, σὰν ἀληθινὴ βασίλισσα τῆς νύχτας, ἡ σελήνη ὑψώνεται σιγὰ σιγὰ στὸν οὐρανό. Ἡ χρυσοροδινὴ λάμψις ποὺ τὴν ἐκύκλωνε σβύνει βαθμηδὸν τὸ πυρρὸ χρῶμα τῆς ὠχρίᾶ—ἀπὸ χαλκόχρωμη γίνεται τώρα ἀσημένια καὶ φαίνεται λιγώτερο ὀγκώδης ἀπὸ πρὶν. Τ' ἀστέρια σὰν ν' ἀναγνωρίζουν τὴν ὑπεροχὴ τῆς σβύνουν στὸ διάβα τους κι' ἐκεῖνη σκορπίζει παντοῦ σπάταλα τὸ ἀσήμι τῆς. Μιὰ ἀκτίνα τῆς ἔφτασε ὡς τὴ θάλασσα, φώτισε τὰ σκοτεινὰ νερὰ καὶ χάραξε ἓνα ἀσημένιο δρόμο ποὺ λάμπει κι' ἀστράφτει καὶ παιχνιδίζει—χαρὰ τῶν ματιῶν καὶ τῆς ψυχῆς. Μιὰ ἄλλη ἔπεσε στὸν φράχτη, τὸν ἄσπρισε σὰν νᾶταν ἀσβεστωμένος κι' ἔκρυψε κάθε βρωμισιὰ καὶ κάθε ἀσχημιὰ του. Μιὰ τρίτη φώτισε ἀπαλὰ τὰ κοιμισμένα σπιτάκια· καὶ χάρισε στὴν ταπεινὴ θωριά τους παραμυθένια ὄψι ὀνείρου. Καὶ ἄλλες πάλι ἦρθαν καὶ τίναξαν ἀσημόσκονη στὰ φύλλα τῆς λεύκας καὶ τὴ μεταμορφώσανε σὲ δένδρο μυθικὸ μὲ ἀσημένια φύλλα λεπτουργημένα ἀπὸ ἐπιδέξιου χρυσοκοῦ χέρια. Καὶ μονομιᾶς πῆραν τὰ πάντα μιὰν ἀπαλότητα καὶ μιὰν εὐγένεια ποὺ δὲν ἔχουν ποτὲ κάτω ἀπὸ τὸ ὠμὸ φῶς τοῦ ἡλίου, γιατί ἡ σελήνη

Έκρυσε φιλόανθρωπα τις άτέλειές τους και χάρισε τή δική της γοητεία στο κάθε τι.

ΠΕΡΙΓΡΑΨΑΤΕ ΟΜΟΙΩΣ :

- 1) *‘Ο Ύναστρος ούρανος* (άναφέρατε όσους άστερισμούς γνωρίζετε) .
- 2) *Νυκτερινή γαλήνη* (ή έρημιά τής φύσεως ένα θερινό βράδυ).
- 3) *‘Ανατολή τοῦ ήλιου.*
- 4) *Οι ψίθυροι τοῦ δάσους* (σειρά άκουστικῶν έντυπώσεων).

27η ΕΚΘΕΣΙΣ

28η ‘Οκτωβρίου

Σχεδιάγραμμα : Α. ‘Η ΚΗ’ ‘Οκτ. ήμέρα έθνικής ύπερηφανείας. Β. ‘Ημέρα άνιδιοτελείας και άυτοθυσίας. Γ. Μας έγγλιζει βαθείά, γιατί έγινε από ανθρώπους που ζουν τριγύρω μας.

“Αν ή γενεά μας δικαιούται να ύπερηφανεύεται για κάτι, είναι άσφαλώς για τήν 28ην ‘Οκτωβρίου. “Αν ή 25η Μαρτίου είναι τό άπελπισμένο ξέσπασμα ένός λαοῦ καταπιεζομένου, αλλά άποφασισμένου ή να κερδίση τήν έλευθερία του ή να χαθῆ, ή 28η ‘Οκτωβρίου είναι ή διακήρυξις τής άξιοπρεπειας ένός λαοῦ έλευθέρου, που δέν θα έπιτρέψη σε κανένα να έπιβουλευθῆ ο,τι θεωρεῖ ιερώτερον και από τήν ζώην : Τήν έθνικήν του έλευθερίαν.

‘Η ‘Ελλάς τοῦ 1940 ζούσε ήρεμη και εύτυχισμένη· ήταν ή «χώρα τῶν όνειρων» που έχαιρετο τήν ζώην έπειτα από μυριάς δυσκολίας και άντιξοότητας, όπως τήν χαίρεται ένας άναρρωνύων. Και όμως όλα αυτά, τὰ άποκτημένα με κόπους και μόχθους, τὰ έθυσίασεν άδίστακτα, μόλις είδε να κινδυνεύη «ή έθνική τιμή». ‘Από μιá ζώην ήρεμον αλλά ταπεινήν, προτίμησε τήν όμορφιά τής πάλης, τή μέθη τής άυτοθυσίας.

«Μεθύστε από τ’άθανατο κρασί τοῦ είκοσιένα» παρήγγειλεν ό Παλαμάς - και ή γενεά τοῦ 40 έμέθυσε από τό κρασί τής ύψηλοφροσύνης και τής άυτοθυσίας και τής λεβεντιάς.

Και οι άνθρωποι αυτοί είναι πολύ πλησιέστεροι προς ήμᾶς από τούς ήρωες τοῦ 21. Μᾶς εἶναι δύσκολο νὰ φαντασθοῦμε τὰς συνθήκας τῆς ζωῆς τῶν δευτέρων καὶ νὰ ταυτισθοῦμε μαζί τους. Ἐνῶ ἡ γενεὰ τοῦ 40 εἶναι οἱ πατέρες μας : οἱ πράξεις τους καὶ οἱ ἀντιδράσεις τους σὲ κάθε περίστασι μᾶς εἶναι περισσότερο νοητές, καὶ αἰσθανόμεθα πῶς κι' ἡμεῖς, σὲ παρομοία θέσι, θὰ φερόμαστε κατὰ τὴν ἴδιο τρόπο.

Οἱ μαχητὲς ποὺ ρίχθηκαν στὰ βουνὰ τῆς Ἀλβανίας, γιὰ νὰ διακηρύξουν πῶς δὲν θὰ ἐπιτρέψουν σὲ κανένα νὰ πατήσῃ τὸ πατρογονικὸ μας χῶμα, τὸ ἀγορασμένο μὲ τόσες αἱματηρὲς θυσίες, δὲν εἶναι μακρυνοὶ καὶ ἀπίθανοι ήρωες τοῦ θρύλου : Εἶναι οἱ ἄνθρωποι ποὺ ζοῦν ὀλόγυρά μας, — ἐργάτες καὶ ἐπιστήμονες, ὑπάλληλοι καὶ ἀγρότες — ποὺ ἀφήκαν τὴ μηχανὴ ἢ τὸ μαγαζάκι τους, τὸ ἀλέτρι ἢ τὴ βάρκα τους, γιὰ νὰ σηκώσουν τὸ κεφάλι καὶ παραμερίζοντας κάθε συμφέρον καὶ ὑπολογισμό νὰ φωνάξουν στὸν ξένο πῶς γεννήθηκαν ἐλεύθεροι καὶ δὲν δέχονται νὰ ζήσουν δοῦλοι.

Ὅταν ρίχτηκαν πάνω τους 120 ἑκατομμύρια, ἐκεῖνοι πολέμησαν μὲ ὄπλο τὴν ψυχὴ, γιατί ἐύπνησε αὐθόρμητα μέσα τους ἡ περήφανη λεβεντιά τῆς φυλῆς μας, πιὸ δυνατὴ ἀπὸ κάθε ὑπολογισμό, πιὸ ὁμορφὴ ἀπὸ κάθε λουλούδι. Καὶ δὲν ἐζήτησαν ἔλεος οὔτε ὅταν πεσμένοι, νηστικοὶ πεθαίνουν ἀπὸ πείνα. Πεθαίνουν χωρὶς συμβιβασμό, μὲ σάβανο τὴν περηφάνεια τῆς φυλῆς καὶ τὴν ἀξιοπρέπεια τοῦ ἀτόμου. Καὶ ἡ Ἑλλάδα, ἀφοῦ στὴ μακρὰ ἱστορία τῆς ἐδίδαξε στὸν κόσμον πῶς νὰ ζῆ, τὸν δίδαξε στὸ 1940 πῶς νὰ πεθάνῃ.

ΓΡΑΨΑΤΕ ΟΜΟΙΩΣ :

- 1) *Σύγκρισις 25ης Μαρτίου καὶ 28ης Ὀκτωβρίου.*
- 2) *Ἡ 28η Ὀκτωβρίου μαρτυρεῖ τὴν ἀναιάλυτη συνέχεια τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς.*
- 3) *Ἡ Ἑλλάδα ποτὲ δὲν πεθαίνει.*

28η ΕΚΘΕΣΙΣ

Ὁ πανηγυρισμὸς τῆς 28ης Ὀκτωβρίου
(περιγραφή)

Σχεδιάγραμμα: Εἰσαγωγή... Χθές... Ἐωρτάσαμε... Α. Ὁ καιρὸς Β. Τί ἔγινε α) ἢ παρέλασις. Ποῖοι καὶ πῶς παρήλασαν, τί ἐντύπωσι ἔκαμαν β) ἢ κατάθεσις στεφάνου (ἀπὸ ποιόν, ποῦ) γ) οἱ λόγοι δ) οἱ ἐντυπώσεις τοῦ κόσμου.

29η ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἡ ἑορτὴ τῆς σημαίας

Σχεδιάγραμμα: Α. Εἰσαγωγή Β. Τί γίνεται στὴν τελετὴ αὐτῇ Γ. Τί συμβολίζει ἡ σημαία καὶ τί εἶναι ἡ Πατρίδα Δ. Τί ἀξίζει ἢ Ἑλλάδα Ε. Τί σκέψεις μοῦ γεννᾷ ἡ τελετὴ.

Χθὲς ἦταν μεγάλη ἡμέρα γιὰ τὸ σχολεῖο μας: ἦταν ἡ ἑορτὴ τῆς σημαίας. Κάθε χρόνο ἡ ἡμέρα αὐτὴ μοῦ προξενεῖ ἕνα παράδοξο ρῖγος. Τὴν περιμένω μὲ συγκίνησι ἀπὸ πρῖν. Καὶ κατόπιν ἡ ἀνάμνησις τῆς γεμίζει τὴν σκέψι μου ἐπὶ πολὺ.

Ὅπως σὲ ὄλα τὰ σχολεῖα, ὁ γυμνασιάρχης παραδίδει τὴν σημαία μας εἰς τὸν ἄριστον τῶν τελειοφοίτων, ἐνῶ γύρω ἀκολουθοῦν, ὡς φρουροὶ καὶ ἀκόλουθοι τῆς σημαίας, οἱ καλλιτεροὶ μαθηταὶ τῶν ἄλλων τάξεων. Καὶ ὅταν, ἐνῶ εἴμεθα παρατεταγμένοι εἰς τὸ προαύλιον, βλέπω τὸν γυμνασιάρχην νὰ προβάλλῃ μὲ τὴν σημαία, πρῖν ἀκόμη ἀκούσω τὰ δῶματα τοῦ σημαιοφόρου καὶ τῶν ἀκολουθῶν του, πρῖν ἀκόμη μᾶς μιλήσῃ, αἰσθάνομαι τὴν καρδιά μου νὰ πάλλῃ δυνατὰ. Νὰ πάλλῃ ἀπὸ συγκίνησι καὶ ἐνθουσιασμό, γιατί στὸ ἀντίκρουσμα τῆς σημαίας νομίζω πῶς ἀντικρῶ τὴν ἴδια τὴν Πατρίδα, ποῦ μᾶς μεγάλωσε στὸ χῶμα τῆς, τὸ ἀγαπημένο. Γιατί ἡ Πατρίδα δὲν εἶναι μιὰ ἀφηρημένη ἔννοια —εἶναι τὸ σπῖτι ποῦ γεννηθήκαμε, εἶναι ἡ ἐξοχὴ ὅπου παίξαμε, εἶναι ἡ ἀκρογιαλιά ὅπου κολυπήσαμε, εἶναι τὰ χωράφια ποῦ μᾶς ἔθρεψαν καὶ τὰ δένδρα ποῦ μᾶς ἐσκίασαν καὶ τὰ νερὰ ποῦ μᾶς ξεδίψασαν, καὶ ἡ ζεστασιά τοῦ ἡλίου τῆς κι' ὁ ἀέρας τῶν

βουνών της. Και είναι ακόμα οι συντοπίτες μας και όλοι όσοι μιλοῦν τὴν ἴδια γλῶσσα μὲ μᾶς, κι' ἔχουν τὰ ἴδια ἔθιμα καὶ τὴν ἴδια θρησκεία καὶ τὶς ἴδιες τὶς δικές μας συνήθειες.

“Όλα αὐτὰ κλείνει μέσα της ἡ λέξι Πατρίδα. Καὶ ὅλα αὐτὰ θαρρῶ πῶς ἀντικρύζω σὰν βλέπω μὲ ἀγάπη κι' ἀφοσίωσι τὴν σημαία μας, ποῦ μᾶς σκεπάζει ὅπως ἡ μάννα τὰ παιδιά της.

Κυματίζει στὴν πνοὴ τοῦ ἀνέμου καὶ νομίζω πῶς βλέπω τὰ κύματα τοῦ πελάγους μας κι' ἀκούω τὸν ψίθυρο τῶν πεύκων μας καὶ τὸ τραγούδι τῶν ἀηδονιῶν μας.

Εἶναι ἡ Πατρίδα ἡ σημαία μας — εἶναι ἡ ἴδια ἡ Ἑλλάδα μὲ τοὺς τριανταπέντε αἰῶνες τῆς ἱστορίας της. Μιᾶς ἱστορίας μοναδικῆς στὸν κόσμο γιατί ταυτίζεται μὲ τὴν ἱστορία τοῦ πολιτισμοῦ κι' ἀρχίζει μὲ τὰ τραγούδια τοῦ Ὀμήρου, γιὰ νὰ συνεχισθῇ μὲ τρόπαια καὶ μὲ δάκρυα, μὲ δόξεις καὶ μὲ πικρίες, συνεχῆς καὶ ἀδιάκοπη ὡς τὶς ἡμέρες μας. “Όλες οἱ πατρίδες εἶναι ἀγαπητές στοὺς πολίτες τους. Ἄλλὰ Ἑλλάδα δὲν ὑπάρχει δεύτερη — εἶναι μοναδική κι' ἀσύγκριτη καὶ γι' αὐτό, ὅταν βλέπω τὴ σημαία ποῦ ἀποτελεῖ τὸ ἔμβλημά της, γεμίζω ἀπὸ καμάρι καὶ περηφάνεια καὶ νοιώθω πῶς ἡ δική της ἡ ἀξία ἀκτινοβολεῖ καὶ πάνω μου, ἀφοῦ ἔχω τὴν τιμὴ νὰ εἶμαι παιδί της . . .

“Ὁ γυμνασιάρχης παραδίδει τὴ σημαία στοὺς ἀρίστους . . . γιατί μόνον οἱ ἄριστοι εἶναι ἄξιοι νὰ τὴν πλησιάσουν, γιατί μόνον οἱ καλλιτεροὶ εἶναι ἄξιοι τῆς Ἑλλάδος, ἀφοῦ ἐκεῖνη ἀνέδειξε τοὺς ἀριστεῖς τοῦ πνεύματος καὶ τῆς τέχνης. Καθένας, ὅταν βρεθῇ ἀνάμεσα σὲ ξένους, ἀντιπροσωπεύει τὴ χώρα μας καὶ τὴν ντροπιάζομε, ὅταν δὲν σταθοῦμε στὸ ὕψος μας,

Γι' αὐτό, ἄξιοι τῆς σημαίας, ἄξιοι τῆς Πατρίδος, ἄξιοι τῆς Ἑλλάδος μας εἶναι μόνον οἱ πῶς διαλεχτοὶ στὸ μυαλό καὶ στὸ ἦθος “Ὅσοι δηλ. ἔχουν τὴ δυνατότητα καὶ τὴ φιλοδοξία νὰ συνεχίσουν μὲ τὴν ἐπιμέλεια καὶ τὴν χρηστότητά τους τὴν μακρὰ πολιτιστικὴ παράδοσι ποῦ ἡ Ἑλλάδα δημιούργησεν ἐπὶ τόσους αἰῶνες.

«Ἑλληνες εἶναι — ἔγραψεν ὁ Ἰσοκράτης ὅσοι μετέχουν τῆς ἐλληνικῆς παιδείας καὶ σκέψεως». “Ὅσοι ἀπὸ ὀκνηρία ἢ ἐπιπολαιότητα σπάζουν τὴ χρυσὴ αὐτὴ ἀλυσίδα, δὲν εἶναι ἄξιοι τοῦ τιμητικοῦ αὐτοῦ τίτλου. Καὶ αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ νόημα ἔχει ἡ παράδοσις τῆς σημαίας στοὺς ἀρίστους τῆς Σχολῆς : ἡ Ἑλλάδα

έμπιστεύεται τὸν ἑαυτὸν τῆς, τὴν συνέχειάν τῆς στοὺς καλλιτέ-
ρους. Καὶ αὐτὲς τίς σκέψεις καὶ τίς φιλοδοξίες, νὰ φανῆ ἀντά-
ξιος τῆς Πατρίδος, ξυπνᾷ κάθε χρόνο μέσα μου ἡ ἑορτὴ τῆς
σημαίας.

ΓΡΑΨΑΤΕ ΟΜΟΙΩΣ :

- 1) *Ἡ ἑορτὴ τῆς σημαίας* (περιγραφή).
- 2) *Τί ὑποχρεώσεις μᾶς δημιουργεῖ ὁ τίτλος τοῦ Ἑλληνοσ.*
- 3) *Ἀναπτύξαιτε τί σημαίνει ἡ ἔκφρασις «ἡ σημαία μᾶς σκε-
πάζει».* (Στὴν ξένη μᾶς παρέχει προστασία, βοήθεια . . .).
- 4) *Πῶς καὶ πότε ἐδημιουργήθη ἡ ἑλλην. σημαία* (ἀναφέ-
ρατε ὅσα ξέρετε γιὰ τίς σημαίαις Ὑδρας, Σπετσῶν, Ψαρῶν).

30ῆ ΕΚΘΕΣΙΣ

«Εἶμαι Ἑλλήν, τὸ καυχῶμαι . . .»

(Ἔτσι ἀρχίζει ἓνα παλαιὸ τραγούδι. Δικαιολογήσατε τὸν
στίχον αὐτόν).

Σχεδιάγραμμα : Α. Οἱ Ἑλληνες ἐδημιούργησαν τὴν ἔννοιαν τῆς
Ἑλευθερίας . . . Β. Οἱ Ἑλληνες ἐφθασαν στὴν κορυφὴ α)
τῆς Τέχνης τόσοσ τῆς γλυπτικῆς καὶ ἀρχιτεκτονικῆς ὅσον καὶ
τῆς Λογοτεχνίας (ἔπος, τραγωδία) Γ. Οἱ Ἑλληνες ἐδημιούρ-
γησαν τὴν ἔννοιαν τοῦ πολιτισμοῦ ὡς προσήλωσιν εἰς ὑψηλά
ιδεώδη καὶ ὄχι ὡς ἐπίτευξιν ὕλικῆς εὐζωίας Δ. Οἱ Ἑλληνες
ἐδίδαξαν μὲ ἀνιδιοτέλειαν τὰς γνώσεις των εἰς πάντας καὶ
ὕπῃρξαν διδάσκαλοι τῆς ἀνθρωπότητος Ε. Οἱ Ἑλληνες
ἔδωσαν παραδείγματα ἐξημερωμένων ἡθῶν, Ἰδεαλισμοῦ καὶ
ὕψηλοφροσύνης ΣΤ. Ὅλα αὐτὰ μᾶς κάνουν νὰ καυχώμε-
θα δικαίως.

31ῆ ΕΚΘΕΣΙΣ

Τὸ πλοῖο φεύγει

Σχεδιάγραμμα : Α. Σύντομη περιγραφή τῆς σκηνῆς Β. Αἰσθή-
ματα ποῦ δημιουργεῖ Γ. Τί θ' ἀντικρύση . . . Δ. Θὰ
γυρῶσιν . . .

Ἡ βαρεῖα σειρήνα τοῦ πλοίου τάραζε τὴν ἡρεμία τοῦ λιμένος — σὲ ἀποχαιρετισμό. . . Μερικοὶ ναῦτες σηκώνουν τὴ μικρὴ κινητὴ γέφυρα ποῦ ἐνώνει τὸ κατὰστρωμα μὲ τὴν προκυμαία, καὶ μερικοὶ ἄλλοι θέτουν σὲ κίνησι τὸ βαροῦλκο ποῦ ἀνασύρει τὴν ἄγκυρα.

Τὸ πλοῖο φεύγει. Τίποτε πιά δὲν τὸ συνδέει μὲ τὴν ξηρά. Τίποτε, — τίποτε τὸ ὕλικό — ναί. Τὸ συνδέει ὅμως ἡ σκέψις ἐκείνων ποῦ φεύγουν καὶ ποῦ ἀφίνουν ἐδῶ τ' ἀγαπημένα τους πρόσωπα, ἡ ἀγωνία καὶ ἡ ἀγάπη ὧσων μένουν καὶ παρακολουθοῦν νοερά μὲ χτυποκάρδι τὸ πλοῖο ποῦ σχίζει τὰ πελάγη φέροντας ἄτομα προσφιλή καὶ πολῦτιμα. Τὸ συνδέει ἡ τρυφερότης τῶν μητέρων, ἡ συγκίνησις τῶν γυναικῶν, τὰ δάκρυα τῶν ἀδελφῶν. Τὰ μανδῆλια ποῦ ἀνεμίζουν στὸν ἀέρα εἶναι ἰσάριθμες ἐναέριες γέφυρες ποῦ ζεύουν νοητὰ τὴ θάλασσα καὶ καταργοῦν τὰς ἀποστάσεις.

Τὸ πλοῖο φεύγει — καὶ παίρνει μαζί του τὴν σκέψιν καὶ τὴν στοργὴ ὅλων ὧσων ἔμειναν στὴν παραλία. Ποιὸς ξέρει ποῦ θὰ πάη . . . ἀπὸ ποῦ θὰ περάσῃ. . . Τί θὰ συναντήσῃ. . . Θὰ διασχίσῃ θάλασσες θερμὲς κάτω ἀπὸ οὐρανὸ ποῦ μοιάζει μὲ ἀναλυτὸ μολύβι, θ' ἀντιμετωπίσῃ τρικυμίες καὶ θύελλες ἑτόιμες νὰ τὸ σύρουν στὸν βυθό. Στους μακρυνοὺς ὠκεανοὺς τὰ ἐπικίνδυνα παγόβουνα θὰ θελήσουν νὰ τοῦ φράξουν τὸν δρόμο καὶ μέσα στὴν ἀπεραντωσύνῃ τῶν ὠκεανῶν τὸ πλοῖο αὐτό, ποῦ κλείνει τόσες ζωὲς ἀγαπημένες, θὰ μοιάζῃ μὲ ἀσήμαντο ἄχυρο μέσα σὲ λίμνη. Καὶ θὰ φτάσῃ σὲ λιμάνια ἀπόμακρα μὲ παράδοξες οἰκοδομὲς καὶ παραδοξότερους κατοίκους καὶ προϊόντα ἐξωτικά. Θ' ἀκούσῃ ξένες γλῶσσες ἀκατανόητες χωρὶς νὰ νοιώσῃ ἂν τὸ εὐχῶνται ἢ ἂν τὸ καταρῶνται καὶ θὰ μαζέψῃ ἐμπειρίες ἀπὸ παντοῦ. Κι' ἔπειτα θὰ γυρίσῃ πάλι. . . πλούσιο ἀπὸ ὅσα εἶδε κι' ἀντίκρουσε κι' ἔμαθε, πλούσιο ἀπὸ γνώσι ζωῆς θὰ γυρίσῃ πάλι ἐδῶ. . . γιατί ἐδῶ τὸ τραβοῦν ἢ στοργὴ κι' ἢ ἀγάπη, γιατί ἐδῶ τὸ ὀδηγοῦν οἱ καρδιὲς ὧσων παίρνει μαζί του.

ΓΡΑΨΑΤΕ ΟΜΟΙΩΣ :

- 1) *Τὰ ἀγαθὰ τῆς ναυτιλίας* (πραγματεία στὴν καθαρεύουσα).
- 2) *Ὁ γυρισμὸς τοῦ πατέρα* (ἐντυπώσεις ἢ ἀναμνήσεις — δημοτικῆ).

- 3) *Ὁ γερο καπετάνιος διηγείται ἓνα ταξίδι του στὸν ὠκεανό.*
- 4) *Ἡ ζωὴ στὴ θάλασσα.*
- 5) *Ὅταν ἔφυγα ἀπὸ τὴν οἰκογένειά μου γιὰ λίγο...*
- 6) *Τὰ ταξίδια (ὠφέλειες, κόποι τους).*
- 7) *Γιατί οἱ Ἕλληνες ὑπῆρξαν πάντοτε λαὸς ναυτικὸς (πραγματεία).*

32α ΕΚΘΕΣΙΣ

Στὸ λιμάνι
(περιγραφή)

Σχεδιάγραμμα : Α. Εἰσαγωγή Β. Ἡ κίνησις στὶς ἀποβάθρες (τί κάνουν οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ λεπτομερῶς) Γ. Τὰ ἀραγμένα πλοῖα (περιγραφή ἑνὸς ἑκάστου) Δ. Ἡ κίνησις στὰ νερὰ τοῦ λιμανιοῦ. Ἐνα πλοῖο ξεφορτώνει (τί καὶ πῶς). Ἄλλο ἐτοιμάζεται πρὸς ἀναχώρησιν (περιγραφή τῶν ἐτοιμασιῶν). Τέλος ἀναχωρεῖ (περιγραφή τῶν ἐργασιῶν τοῦ πληρώματος).

33η ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἡ σημασία τοῦ θαύματος τῆς Βηθλεέμ

Σχεδιάγραμμα : Α. Εἰσαγωγή—νύκτα τῆς Γεννήσεως Β. Ἡ Γένησις τοῦ Ι. Χ. καθαρίζει μὲ τὴ διδαχὴ του τὸν ἠθικὸ βοῦρκο Β. Δείχνει τί δυνατότητες ἔχει ὁ ἄνθρωπος Γ. Κηρύσσει ἰσότητα Δ. Δίδει ἀξία στὴ ζωὴ Ε. Δίδει παράδειγμα θυσίας ΣΤ. Κύριε, φώτισέ μας.

Ἦταν μιὰ νύκτα μέσα στὴν παγωμένη καρδιά τοῦ χειμῶνα. Τὸ χιόνι ἔπεφτε ἄφθονο στὰ μάλ्लια τοῦ γερασμένου πιά χρόνου ποὺ ὅσο περνοῦσαν οἱ ὄρες γινόταν πιὸ κατάσπρω.

Τὰ πάντα φαίνονταν βυθισμένα σὲ νάρκη. Κι' ὅμως μιὰ παράδοξη ἔντασι βασιλευε μέσ' στὴ βαθειὰ αὐτὴ γαλήνη, ὅλα περιμέναν κάτι, μιὰ μεγάλη προσδοκία ἦταν διάχυτη παντοῦ.

Καὶ ξαφνικὰ ἤρθες Ἐσὺ. Καὶ ἐλάμψανε οἱ οὐρανοὶ ἀπὸ τοὺς λευκοφόρους ἀγγέλους ποὺ ἔψαλλαν ὕμνο πρωτάκουστο, ὕμνο στὴν εἰρήνη καὶ στὴν καλὴ θέλησι τῶν ἀνθρώπων. Ἀκόμα

κι' ένα άστέρι ξεκίνησε από τὰ βάθη τοῦ ἀπέιρου κι' ἦρθε νὰ ρίξη τίς ἀσημένιες ἀκτίνες του τὸ σπήλαιο ποῦ φιλοξενεῖ τὸν Πλάστη.

Ναί, Κύριε, γιατί σέ σπήλαιο γεννήθηκες, πιδ φτωχὸς ἀπὸ τὸν πιδ φτωχὸ Ἰουδαῖο, μὲ μόνη ζεστασιὰ τῆ μητρικῆ στοργῆ καὶ τὸ χνώτο τῶν προβάτων, Ἐσὺ ὁ βασιλεὺς τοῦ σύμπαντος ποῦ ἔχτισες μὲ μιὰ λέξι Σου τὴν ὁμορφιά τοῦ κόσμου.

Ἦρθες γιὰ νὰ καθάρῃς μὲ τὴ διδασχὴ Σου τὸν βοῦρκο ὅπου κυλιότανε ἡ ἀνθρωπότης. Κι' ἔμοιαζες μὲ τὴν ἀνοιξι ποῦ φτάνει ξαφνικὰ μέσα στὴ βαρυχειμωνιά γιὰ νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὴν παγωνιά τὴν φύσι. Γεννήθηκες μ' ἀνθρώπινη μορφή γιὰ νὰ δείξῃς στὸν ἄνθρωπο ποιῆς δυνατότητες κλείνει μέσα του—καὶ φάνηκες φτωχὸς γιὰ νὰ ζωντανέψῃς τὴ χαμένη ἔννοια τῆς ἰσότητος. Ἐσὺ διακήρυξες πὼς ὁ ἄρχοντας κι' ὁ δοῦλος, ποῦ ὁ πρῶτος μεταχειριζόταν σὰν κτῆνος, ἦσαν ἴσοι, γιατί εἶχαν δανειστῆ κι' οἱ δύο τὴν ἴδια θεϊκὴ ἀκτίνα ἀπὸ Σένα. Ἐσὺ βροντοφώνησες τὸ θεῖο «ἀγαπᾶτε ἀλλήλους» κάνοντας νὰ σπάσῃ ὁ πάγος ποῦ σκέπαζε τὴ λίμνη τῶν αἰσθημάτων καὶ ν' ἀνεβῆ στὴν ἐπιφάνεια τὸ ζεστὸ αἶσθημα τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ ἀλληλοσεβασμοῦ. Ἡ γυναῖκα ἔπαψε νᾶναι μιὰ παιδοποιητικὴ μηχανὴ καὶ ξανοβρῆκε τὰ χαμένα της δικαιώματα. Ἐδωσες μὲ μιὰ λέξι ἀξία καὶ περιεχόμενο στὴν ἀνθρώπινη ζωὴ ποῦ ὡς τότε πνιγόταν στὰ τέλματα τοῦ ὕλισμοῦ. Κι' ὅμως Ἐσὺ ὁ ζωοδότης κι' ὁ Δημιουργὸς ἄφισες τὸ ἄχραντον σῶμα σου ἀντικείμενο προπηλακισμοῦ στὰ χέρια τῶν Φαρισαίων κι' ἔχυσες σταγόνα σταγόνα τὸ αἷμα σου, τὸ ἀγνὸ κι' ἀμόλυντο, γιὰ νὰ ξεπλύνῃς τίς ἁμαρτίες τῶν ἀνθρώπων.

Ἐπειτα ἀπὸ αὐτὸ δὲν θᾶπρεπε πιά νὰ ὑπάρχουν ὡς σήμερα Φαρισαῖοι—στενόκαρδοι τηρητὲς τῶν τύπων χωρὶς ἀλληλεγγύη κι' ἀνθρωπιά. Κι' ὅμως τὴ μέρα αὐτὴ ποῦ οἱ καμπάνες διαλαλοῦν τὸν ἐρχομὸ Σου στὴν ταπεινὴ μας γῆ στείλε στὸ νοῦ καὶ στὴν καρδιά μας τὴ φῶτισί σου, Κύριε ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστέ.

B. X.

ΓΡΑΨΑΤΕ ΟΜΟΙΩΣ:

- 1) *Μία Χριστουγεννιάτικη ἀνάμνησις.*
- 2) *Χριστούγεννα στὸ χωριό.*
- 3) *Τὰ κάλαντα (ἐντυπώσεις).*

99 ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

6

34η ΕΚΘΕΣΙΣ

Σκέψεις τὸ βράδυ τῆς πρωτοχρονιάς

Σχεδιάγραμμα : Α. Ἐνα ἔτος τελείωσε — τί ἐπετύχασα κατὰ τὴ διάρκεια του ; τί πάθαμε ; τί διδαχθήκαμε ; — τί προετοιμάσαμε γιὰ τὸ μέλλον ; Β. Τί ἐλπίδας μᾶς ἀφήκε Γ. Τί σκεπτόμεθα νὰ κάνουμε κατὰ τὸ ἔτος ποὺ ἀρχίζει (στὸ σχολεῖο, στὸ σπίτι). Τί θὰ ἐπιδιώξωμε νὰ πετύχωμε ; πῶς θὰ εἶναι ἡ καλλίτερη χρησιμοποίησις τοῦ χρόνου ποὺ ἀνοίγεται ἔμπρός μας.

35η ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἡ πρώτη ἀνεμώννα

Σχεδιάγραμμα : Α. Εἰκὼν τῆς χειμωνιάτικης ἐξοχῆς Β. Ἡ ἀνεμώννα Γ. Σκέψεις ποὺ γεννᾷ — μήνυμα θάρρους καὶ αἰσιοδοξίας. Δ. Συμπέρασμα.

Χθὲς εἶχα μεταβῆ μαζί μὲ τὸν πατέρα μου σὲ ἓνα ἐξοχικό μας κτῆμα. Ἡ διαδρομὴ ἦταν θλιβερή. Τὰ ἀμπέλια ἔμοιαζαν μὲ ξερὰ κούτσουρα, τὰ ὀπωροφόρα εἶχαν ἀπογυμνωθῆ ἀπὸ τὰ φύλλα τους, καὶ ἀνάμεσα στὰ κλαδιὰ τους σφύριζε ὠργισμένος ὁ ἄνεμος σὰν νὰ ἀπειλοῦσε νὰ τὰ ξεριζώσῃ. Τὸ κρῦο ἦταν διαπεραστικό, καὶ μᾶς ἀνάγκαζε νὰ σηκώνωμαι τοὺς γακκάδες μας καθὼς προχωρούσαμε. Μερικὲς κάργιες ἔκραζαν ὀπαῖσια σὰν νὰ θρηνοῦσαν τὴ χαμένη ὀμορφιά τῆς ἐξοχῆς. Καὶ ξαφνικὰ ἐνῶ προχωροῦσα μὲ τὸ κεφάλι σκυμμένο, στὸν δ'χθο τοῦ δρόμου, ἀνάμεσα στὸ ἀραιὸ ἀναιμικὸ χορτάρι, διέκρινα μιὰ χαρωπὴ παρουσία, μιὰ ροδόχρωμη ἀνεμώννα, τὴν πρώτη τῆς χρονιάς, ποὺ μέσα στὸ πένθιμο αὐτὸ περιβάλλον φαινόταν νὰ διαλαλή τὴν ἐλπίδα γιὰ τὴν αὔριο. Μόλις προχθὲς ἦταν τὸ χειμερινὸ ἡλιοστάσιο, Μόλις προχθὲς ἡ γῆ μας, τὸ καράβι μας, ἔβαλε πλῶρη πρὸς τὸν μακρινὸ ἥλιο κι' ἀμέσως ἡ μικρὴ αὐτὴ ἀνεμώννα, ἀψηφώντας τὸ κρῦο καὶ τὸν ἄνεμο ἤρθε νὰ διαλαλήσῃ πῶς ἡ κακοκαιρία εἶναι περαστική, πῶς κάπου στὸ μέλλον κρῦβονται ἡμέρες ὀμορφῆς, πασίχαρες καὶ φωτολουσμένες.

Στάθηκα και κοίταξα σαν μαγνητισμένος το φτωχό πρώιμο λουλουδάκι. Δεν είχε την όμορφιά των μεταγενεστέρων αδελφών της—μά το μήνυμα του θάρρους και της έλπίδας που έφερνε, ξεπερνούσε σε όμορφιά τα πολυτιμότερα άνθη θερμοκηπίου. «Μη φοβάστε τις αντίξοότητες, μη δειλιάζετε από τις δυσκολίες! φαινόταν να βροντοφωνᾷ. «Όλα αυτά θα περάσουν! θα ξανάρθουν καλλίτερες μέρες! 'Η ζωή δεν πεθαίνει, ξαναγεννιέται άκατάπαυστα. Και μέσα στην παγωνιά προετοιμάζεται σιγά, μυστικά, στα βάθη της γης, ή αύριανή άνθοπλημμύρα. Μη χάνετε το θάρρος σας όλα θα διορθωθούν.»

Χωρίς να σηκώνη ψηλά τον βλαστό της, σφιχτά κολλημένη στη μητέρα γη ή μακρυνή πρόσκοπος της άνοιξεως φαινόταν να διακηρύσσει στα σύννεφα, στο κρύο και στο χιόνι πώς ή βασιλεία τους δεν θα είναι αιώνια γιατί στους κόλπους της γης καινούργιοι χυμοί αρχίζουν να κυκλοφορούν έτοιμοι να ξεπήσουν δ,τι σήμερα φαίνεται ναρκωμένο και να σκεπάσουν με λουλούδια και καρπούς τα σημερινά κούτσουρα.

Κι' ή μικρή ταπεινή άνεμώνη, ή πρώτη της χρονιάς, έμοιαζε με άγγελιοφόρο της άνοιξεως—κι' ακόμα περισσότερο με άγγελοφόρο της έλπίδας και της αισιοδοξίας.

ΓΡΑΨΑΤΕ ΟΜΟΙΩΣ :

- 1) *Οι άμυγδαλιές άνθίζουν* (έντυπώσεις, όχι περιγραφή).
- 2) *Τα χελιδόνια φεύγουν.*
- 3) *'Η ήμέρα αρχίζει να μεγαλώνη* (το σκότος νικήθηκε).

36η ΕΚΘΕΣΙΣ

'Η Γη πρασίνισε (περιγραφή)

Σχεδιάγραμμα : Τι εικόνα παρουσιάζει ή έξοχή μετά τις πρώτες βροχές. Πώς είναι τα δένδρα. Πώς είναι τα χωράφια. Πώς είναι τα λειβάδια. Τι έργασίες γίνονται στους άγρούς.

37η ΕΚΘΕΣΙΣ

Γράμμα σὲ Ξενιτεμένο ἀδελφὸ

Ἄγαπητὲ Γιώργο,

Χθὲς μόλις ἐλάβαμε τὸ πρῶτο σου γράμμα ἀπὸ τὸν τόπο τοῦ προορισμοῦ σου καὶ μάθαμε ἔτσι τὴ διεύθυνσί σου. Εἶδαμε τίς πρῶτες σου ἐνέργειες καὶ χαρήκαμε γιατί φαίεσαι εὐχαριστημένος τόσο ἀπὸ τὴν πόλιν ὅσον καὶ ἀπὸ τὸ δωμάτιον ὅπου ἐγκατεστάθης. Εἴμαστε βέβαιοι πὼς δὲν θ' ἀργήσης νὰ συνάψης γνωριμία μὲ ἄλλους συμπατριῶτες καὶ ἔτσι δὲν θὰ αἰσθάνεσαι πολὺ τὴν μοναξιά.

Ἐμεῖς . . . τί νὰ σοῦ πῶ ; Εἴμαστε καλὰ ἀπὸ ὑγεία. Ἄλλὰ χωρὶς ἐσένα τὸ σπῖτι φαίνεται ἀδειανό. Προσπαθοῦμε νὰ παρηγορηθοῦμε μὲ τὴν σκέψι πὼς ὁ Ξενιτεμὸς αὐτὸς εἶναι γιὰ καλὸ σου μὰ στὸ τραπέζι τὰ μάτια τῆς μητέρας βουρκώνουν ὄσες φορὴς γυρνοῦν πρὸς τὴ θέσι σου, ποῦ μένει ἀδειανή. Τίς νύχτες πάλι σταυρώνει, ὅπως ὅταν ἦσουν ἐδῶ, τὸ μαξιλάρι σου καὶ μурμουρίζει μίαν εὐχὴ στέλνοντάς σου τὴν καληνύκτα. Ἄμ' ὁ Κανέλλος μας ; Καλὰ μιλοῦν γιὰ τὴν ἀφοσίωσι τοῦ σκύλου ! . . . Ὅταν ἔφυγες ἔμεινε ὡς ἀργὰ τὴ νύχτα στὸ λιμάνι καὶ γύρισε στὸ σπῖτι ἀνήσυχος κοιτάζοντας μὲ ἀπορία τὸν ἕνα καὶ τὸν ἄλλον σὰν νὰ ρωτοῦσε ποῦ ἦσουν καὶ γιατί δειπνήσαμε χωρὶς ἐσένα. Τὴν ἄλλη μέρα πρῶτ'—πρῶτ' ἔτρεξε πάλι στὸ λιμάνι κι' ἀφοῦ περίμενε δυὸ τρεῖς ὥρες γύρισε μὲ τὸ κεφάλι σκυφτὸ ἄκεφος καὶ λυπημένος.

Ἀπὸ τότε μόλις δὴ νᾶρχεται πλοῖο τρέχει σὰν τρελλὸς στὴν ἀποβάθρα μὲ τὴν ἐλπίδα πὼς θὰ σὲ συναντήσῃ ἀνάμεσα στοὺς ἐπιβάτες.

Ἀναρωτιέμαι πὼς ἀλήθεια θὰ συνηθίσωμε στὸν χωρισμὸ σου. Μὰ ὄχι, δὲν πρέπει νὰ σοῦ τὰ λέω αὐτὰ γιὰ νὰ μὴ σὲ συγκινῶ. Πρέπει μονάχα νὰ εὐχηθῶ νὰ σοῦ ἔρθουν ὅλα βολικά καὶ τὰ γράμματά σου νὰ μᾶς φέρνουν πάντοτε εὐχάριστες εἰδήσεις, καὶ νὰ μᾶς μιλοῦν γιὰ τὴν συνεχῆ σου πρόοδο.

Ἐχεις χαιρετισμοὺς ἀπὸ ὄλους τοὺς γειτόνους καὶ πολλὰ φιλιά ἀπὸ μένα.

Πέτρος

ΓΡΑΨΑΤΕ ΟΜΟΙΩΣ :

- 1) Γράμμα πρὸς τοὺς γονεῖς ἀπὸ τὸ ξενιτεμένο παιδί τους (πῶς τοῦ φαίνεται ἡ ζωὴ μακρὰ ἀπὸ τὸ σπίτι).
- 2) Γράμμα πρὸς τὸ ναυτικὸ πατέρα.

38η ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἡ χαράδρα τοῦ Βουραϊκοῦ

Σχεδιάγραμμα : Α. Εἰσαγωγή Β. Τὸ κυρίως φαράγγι Γ. Τὸ ποτάμι α) τὰ νερά του β) ἡ βλάστησις καὶ ὁ φωτισμὸς Δ. Οἱ πλαγιές Ε. Ὁ σιδηρόδρομος ἐμφανίζεται ΣΤ. Ἐπίλογος.

Ὅποιος διέσχισε ἔστω καὶ μιὰ φορά τὸ φαράγγι τοῦ Βουραϊκοῦ δὲν μπορεῖ νὰ τὸ λησμονήσῃ ἐφ' ὄρου ζωῆς. Γιατὶ εἶναι κάτι τὸ μοναδικὸ καὶ ἀσύγκριτα ποῦ ἀφίνει κατάπληκτον ταξιδιώτη καὶ χαράζεται γιὰ πάντα στὴ μνήμη του.

Μόλις ὁ ὀδοντωτὸς ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὸ Διακοφτὸ εἰσέρχεται σὲ μιὰ στενὴ κοιλάδα μὲ πλαγιές σκεπασμένες ἀπὸ πυκνὴ καταπράσινη βλάστησις. Ἐφ' ὅσον ὁ σιδηρόδρομος προχωρεῖ, τὸ φαράγγι στενεύει καὶ οἱ πλευρές του γίνονται περισσότερον ἀπότομες.

Εἰς τὸ βάθος του δὲν μένει παρὰ ἡ κοίτη τοῦ Βουραϊκοῦ στρωμένη μὲ βράχους ἄλλοῦ λείους ἀπὸ τὴ μακροχρόνιο προστριβή τους μὲ τὰ νερά, ἄλλοῦ ὀρθοῦς ξεσχισμένους ἀπὸ τὸ ράντισμα τῶν ἀφρῶν, καθὼς τὸ ποτάμι προσκρούει ἐπάνω τους, ἐνῶ ὀργίλο, ὀρμητικὸ, ἀσυγκράτητο κατεβαίνει γοργά. Τὰ νερά του λευκάζουν σάν χιόνι ἀπὸ τοὺς ἀφρούς καθὼς περιστρέφονται ἀνάμεσα στὶς πέτρες σχηματίζοντας ἄλλεπάλληλες δίνες. Ἀναπηδοῦν ἀπὸ βράχο σὲ βράχο σάν ζωντανὰ ὄντα, τινάζονται ψηλά σκορπίζοντας γύρω λεπτὴ νερόσκονη καὶ κατόπιν πίπτουν πάλι σχηματίζοντας ἀμέτρητους καταρράκτες ποῦ κυλοῦν μὲ ὀρμὴ ἀπὸ κάθε ρωγμὴ τῆς πέτρας. Οἱ πλάτανοι ποῦ βυθίζουσι τὶς ρίζες τους στὸ ποτάμι, φαίνονται νὰ διερωτῶνται ἀνήσυχτοι ἕως πότε θὰ εἶναι φίλος τους ὁ ὄργισμένος αὐτὸς γείτονας τους.

Οἱ ἀκτίνες ποῦ γλυστροῦν ἕως ἐκεῖ διαθλῶνται στὴ νοτισμένη αὐτὴ ἀτμόσφαιρα καὶ τότε βλέπομε πολύχρωμα οὐράνια τόξα νὰ ζεύουσιν ὡσάν ἀέρινες γέφυρες τὶς δυὸ ὄχθες.

Οἱ πλαγιές σὲ πολλὰ σημεῖα εἶναι σχεδὸν κάθετες. Καὶ

τότε βράχοι γυμνοί ποικιλόχρωμοι, κίτρινοι, κόκκινοι ή γκρίζοι προβάλλουν κατακόρυφα τινάζοντας περήφανα τὸ ἀνάστημά τους τρακόσια ἴσως μέτρα πάνω ἀπὸ τὴν κοίτη τοῦ ποταμοῦ καὶ μόνον μερικά ἀγριολούλουδα κρέμονται ποῦ καὶ ποῦ ἀπὸ τὶς πλευρές τους.

Ὁ μικρὸς σιδηρόδρομος καθὼς σκαρφαλώνει ἀργά, διαστακτικὰ σὰν φοβισμένος, στὸ στενὸ μονοπάτι, ποῦ διάνοιξαν πρὸς χάριν τοῦ στοὺν σκληρὸ βράχο, μοιάζει μὲ πελώρια κάμψη ἄσχημη καὶ γελοία, ποῦ σέρνεται ταπεινὰ στὸ ἐπιβλητικὸ αὐτὸ τοπίο. Στενές γέφυρες, σὰν παιχνίδια παιδιοῦ, ἐνώνουν τὶς δύο πλευρές τῆς χαράδρας, ἐνῶ κάτωθεν τους βογγᾷ καὶ παφλάζει τὸ ὀρμητικὸ ρεῦμα.

Κάθε βῆμα καὶ θαυμασμός. Σὲ κάθε στροφή καὶ θάμβος.

Καὶ ἐνῶ δοξάζομε τὸν Δημιουργὸ τῆς ἀσύγκριτης αὐτῆς ὁμορφίαις, ἡ καρδιά μας φουσκώνει ἀπὸ περηφάνεια, γιατί ἡ πάγ-καλὴ αὐτὴ χώρα εἶναι ἡ Ἑλλάδα μας.

ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΙΔΙΟ ΤΡΟΠΟ ΠΕΡΙΓΡΑΦΟΥΝ :

- 1) *Οἱ πηγές τοῦ ποταμοῦ* (ἐπιμένετε στὰ παιχνίδια τοῦ νεροῦ καὶ στὴ γύρω βλάστησι).
- 2) *Ὁ καταρράκτης.*
- 3) *Μία δασωμένη χαράδρα.*
- 4) *Μία ἀπόκρημνος ἀκτὴ.*

39η ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἐπιστολὴ γιὰ αἴτησι πληροφοριῶν

Ἀγαπητὲ Θέμι,

Ἀπὸ καιρὸ ἤθελα νὰ σοῦ γράψω, γιὰ νὰ σοῦ ζητήσω μερικὲς πληροφορίες ποῦ θὰ παίξουν σπουδαῖο ρόλο στὸ μέλλον μου, ἀλλὰ δὲν τολμοῦσα καὶ τὸ ἀνέβαλλα διαρκῶς. Τελικὰ ὁμως σκέφθηκα ὅτι εἴμεθα γείτονες ἀπὸ μικρὰ πσιδιά καὶ κανεὶς δὲν εἶναι καταλληλότερος ἀπὸ σένα γιὰ νὰ μοῦ τὶς παράσχη. Ἔχω ἄλλωστε πεποίθησι στὴν εὐλικρίνειά σου καὶ ἔτσι παραμέρισσα τελικὰ τοὺς δυσταγμοὺς μου.

Ὅπως ξέρεις, ἡ κωμόπολις μας δὲν ἔχει πληρὴς Γυμνάσιον. Ἀγαπῶ ὁμως τὰ γράμματα καὶ θὰ ἤμουν εὐτυχής, ἂν κατῶρ-

θωνα να μεταβώ όπως συστή . . . για να συμπληρώσω εκεί τις ανώτερες Γυμνασιακές τάξεις. Οι γονείς μου όμως δεν έχουν μεγάλη χρηματική ευχέρεια και δεν θα ήθελα να τους υποβάλω σε δυσαναλόγους προς τα μέσα των χρηματικής δαπάνας, έφ' όσον μάλιστα δεν σκοπεύω να χρησιμοποιήσω επαγγελματικώς το 'Απολυτήριο, αλλά θα συνεχίσω την επιχείρησι του πατέρα μου. Γι' αυτό πριν του ζητήσω παρομοίας χρηματικής θυσίας θα ήθελα να γνωρίζω προκαταβολικώς τί στοιχίζει περίπου ή διαμονή εις την πόλιν σας. Γράψε μου τί ένοίκιον πληρώνεις και τί έξοδεύεις για καθημερινή τροφή, γιατί παρά την αγάπη μου στα γράμματα δεν θα ήθελα να έξαντλήσω οικονομικά τους γονείς μου υποβάλλοντάς τους σε υπερβολικές δαπάνες.

Γνωρίζεις περίπου τον τρόπον και τις συνθηείας της ζωής μου κι' έπομένως ξέρεις τί ακριβώς μου χρειάζεται. Έτσι οι πληροφορίες σου θα μου είναι πολυτιμότερες από τις πληροφορίες όποιουδήποτε άλλου.

Θα περιμένω ανυπόμονα απάντησί σου και σε παρακαλώ να πιστέψης στην παντοτινή μου φίλα.

Με αγάπη
Λουκάς

ΓΡΑΨΑΤΕ ΟΜΟΙΩΣ :

1) Σε φιλώ ζητώντας πληροφορίες για φροντιστήριο ή για τις εισαγωγικές εξετάσεις κάποιας Σχολής.

2) Σε φίλο ζητώντας να σās βρηή δωμάτιο στη γειτονιά του.

40η ΕΚΘΕΣΙΣ

Τὰ χελιδόνια γύρισαν

Σχεδιάγραμμα : Α. Εισαγωγή Β. 'Ο έρχομός των χελιδονιών Γ. Τι κάνουν Δ. Τι σκέψεις γεννούν Ε. 'Η παρουσία τους βεβαιότηης καλοκαιρίας.

'Η γη είναι ακόμη νωπή από τη χθεσινή μπόρα. Μα σήμερα τα σύννεφα είναι άραιά και ο ήλιος σκορπίζει άφθονο το χρυσάφι του. 'Η γη έχει πρασινίσει από καιρό και οι ροδακινιές έχουν στολιστή με ρόδινα λουλούδια. Τα πρώτα μάτια της λεύκας άνοιξαν πιά και τα μικρά ώχροπράσινα φυλλαράκια της κοιτάζουν φοβισμένα σαν να αναρωτιούνται, αν συμφέρη να μεταλλάξουν και να σκεπάσουν τον γυμνό κορμό της. Φοβούνται

μήπως τὰ βρή κάποια αἰφνίδια παγωνιά γιατί ὁ Μάρτης εἶναι ἄστατος καὶ κανεὶς δὲν τολμᾷ νὰ ἐμπιστευθῆ στὴ φλογερὴ λιακάδα του. Χθὲς ἔβρεχε ὀλονυκτὶς καὶ σήμερα ; Τί θὰ γίνῃ σήμερα ;

Ἔνα τιτίβισμα, ἕνα φτεροκόπημα ἀκούεται κάτω ἀπὸ τὴ στέγη. Δύο σκοῦρες σαΐτιες διαγράφονται στὸν ἀέρα. Τί εἶναι ; Τί ;... Ἔνα πουλὶ μονάχα πετᾷ ἔτσι, σπαθᾶτα, καμαρωτὰ ἀνάλαφρα : Τὸ χελιδόνι.

Τὰ χελιδόνια γύρισαν. Καὶ σὰν ταξιδιώτες ποῦ μόλις φτάσουν φροντίζουν νὰ βροῦνε κατάλυμα, ἤρθαν νὰ ἰδοῦνε σὲ τί κατάστασι βρίσκεται ἡ περυσινὴ φωλιά κάτω ἀπὸ τὴ στέγη μας.

Πετοῦν πρόσχαρα λὲς καὶ χαίρονται ἀληθινὰ γιατί ξαναβρῆκαν τὰ γνώριμα ἀπὸ πέρυσι μέρη κι' οὔτε δείχνουν κάποια κούρασι ἀπὸ τὸ μακρυνὸ ταξίδι τους.

Ἀλήθεια πῶς νὰ πέρασαν τόσους μῆνες σὲ ἄλλῃ γῆ, σὲ ἄλλο ἡμισφαίριο ; Πῶς θάθελα νὰ μποροῦσα νὰ τοὺς μιλήσω, νὰ τὰ καλωσορίσω γιὰ τὸν ἐρχομὸ τους, νὰ τὰ ρωτήσω γιὰ τὸ ταξίδι τους ... Πέρασαν μονοβραδύς χωρὶς σταθμὸ τῆ θάλασσης κι' εἶδαν τίς πυραμίδες τῆς Αἰγύπτου καὶ τοὺς καταρράκτες τοῦ Νείλου καὶ τράβηξαν μέσα στὰ βάθη τῆς μαύρης ἠπείρου γιὰ νὰ βροῦν τὴ ζεστασιά ποῦ δὲν μποροῦν νὰ τοὺς λείψῃ. Εἶδαν . . . εἶδαν . . . καὶ τί δὲν εἶδαν . . . Κι' ὅμως δὲν μᾶς ξέχασαν. Καὶ γύρισαν πάλι κοντὰ μας μόλις τὸ ἔνστικτό τους, τὸ ἀλάθητο, τὰ ἔκαμε νὰ ἀντιληφθοῦν πῶς ἡ καλοκαιρία ξανάρθε σὲ μᾶς.

Τὸ ἔνστικτό τους δὲν τὰ γελᾷ ποτέ. Κι' ἂν σήμερα γύρισαν χαρωπά, πρόσχαρα, τιτιβίζοντας καὶ φτεροκοπώντας, αὐτὸ σημαίνει πῶς ἡ καλοκαιρία πέρασε ὀριστικά, πῶς καμμιά παγωνιά δὲν μᾶς ἀπειλεῖ. Ὁ ἐρχομὸς τους μοιάζει μὲ ἐπίσημη ἀναγγελία τῆς ἀνοίξεως—κι' ἂν συννεφιάσῃ, κι' ἂν βρέξῃ, ἢ βροχὴ θάναι παροδικὴ καὶ σύντομη. Τὰ χελιδόνια μᾶς τὸ ἐγγυῶνται κι' ἡ καρδιά μας ἀναγαλλιάζει βλέποντάς τα νὰ σχεδιάζουν νταντέλλες στὸν ἀέρα μὲ τὸ φτερούγισμά τους. Χαϊρόμαστε σὰν νὰ βλέπωμε φίλους—τί λέω ; συγκατοίκους ἄς πῶ καλλίτερα, ἀφοῦ μοιράζονται τὴν ἴδια στέγη μὲ μᾶς.—Κι' ὁ ἐρχομὸς τους μᾶς ἀναγγέλλει πῶς, πάει, ὁ χειμῶνας τελείωσε πιά.

ΓΡΑΨΑΤΕ ΟΜΟΙΩΣ :

- 1) Ἔνα χελιδόνι διηγεῖται ποῦ πῆγε καὶ τί εἶδε.

- 2) *Τὰ χελιδόνια χιτίζου φωλιές.*
- 3) *Οἱ πελαργοὶ ἔφρασαν.*
- 4) *Ἐνα σπουργίτι κι' ἓνα χελιδόνι συζητοῦν...*

41η ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἄπιτάφιος (περιγραφή)

Σχεδιάγραμμα: Α' Τὰ ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας, Β' Προετοιμασίαι διὰ τὴν ἐκφορά, Γ' Ἄπιτάφιος διαβαίνει στοὺς δρόμους.

Εἶχε πλέον νυκτώσει ὅταν ἤρχισεν ἡ ἀκολουθία τοῦ Ἐπιταφίου. Οἱ ἱερεῖς εἶχαν τριγυρίσει τὸ Κουβούκλιον καὶ ἔψαλλαν τὰ ἐγκώμια (1) τὰ γλυκύτατα ἐκεῖνα μοιρολόγια, μὲ τὰ ὁποῖα ἡ ἐκκλησία θρηνεῖ τὸν «ὠραῖον κάλλιει παρὰ πάντας βροτούς». Ὅλοι κρατοῦν κεριά, ὅλοι σιγοψάλλουν. Τὰ περισσότερον καλλιφῶνα ἀπὸ τὰ παιδιὰ τῆς ἐνορίας ἔχουν συγκεντρωθῆ γύρω ἀπὸ τοὺς ψάλτες, ἄλλα πάλιν ἔχουν φορέσει λευκογάλαζες στολές καὶ περιμένουν νὰ σηκώσουν τὰ ἐξαπτέρυγα καὶ τὰ φανάρια τῆς ἐκκλησίας. Σὲ λίγο θὰ ἀρχίσῃ ἡ ἐκφορά τοῦ Ἐπιταφίου πὺ ἀναπαριστᾷ τὴ μεταφορὰ τοῦ σώματος τοῦ Ἰησοῦ ἀπὸ τὸν χῶρο ὅπου ὁ Ἰωσήφ καὶ οἱ μαθήτριες τὸν ἐστόλισαν καὶ τὸν ἐθρήνησαν, εἰς τὸ «καινὸν μνημεῖον».

Τὰ «ἐγκώμια» τελειῶνουν. Πρῶτα τὰ φανάρια, γιὰ νὰ φωτίζουν τὴν ἀσέληνη (2) ἀνοιξιάτικη νύκτα βγαίνουν ἀπὸ τὴν ἐκκλησία. Πολλοὶ ἀπὸ τὸ ἐκκλησιαστικὸν μίμουσιν καὶ πηγαίνουν νὰ καταλάβουν ἐπικαίρους θέσεις στὰ πέριξ, λησμονῶντας ὅτι δὲν πρόκειται γιὰ θέαμα, ἀλλὰ γιὰ θρησκευτικὴ τελετὴ. Ἀκολουθοῦν τὰ ἐξαπτέρυγα πὺ παριστάνουν τίς στρατιᾶς τῶν ἀγγέλων, καὶ τέλος ὁ Σταυρός. Κατόπιν οἱ ψάλτες τριγυρισμένοι ἀπὸ τοὺς καλλιφῶνους τῆς ἐνορίας ἔρχονται νὰ πάρουν τὴ θέσιν τοὺς στὴν πομπή. Τέλος προβάλλει ὁ Ἐπιτάφιος, βασταζόμενος στοὺς ὤμους, ἀπὸ τοὺς ἐπιτρόπους τῆς ἐκκλησίας, ἐνῶ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ του οἱ μαθήτριες τῶν σχολείων, κρατῶντας κἀνίστρα μὲ λουλούδια ραίνουν τὸν ἐπιτάφιο ὡσὰν νέες μυροφόρες.

(1) Εἶναι οἱ τρεῖς στάσεις: Ἡ ζωὴ ἐν τάφῳ. Ἄξιόν ἐστιν. Αἱ γενεαὶ πᾶσαι.

(2) Τὸ Πάσχα ὀρίζεται πάντοτε μετὰ τὴν Πανσέληνον.

Πίσω, κῶμα φωτεινό, ἀκολουθοῦν οἱ πιστοὶ μὲ τὰ κεράκια στὸ χέρι. Ὅσες φλόγες τόσες ἀνθρώπινες καρδιές γεμάτες πίστι καὶ συγκίνησι. Στὰ παράθυρα καὶ τὰ μπαλκόνια καλοῦν θυμιατὰ μὲ λιβάνι. Καὶ ἀπὸ τοὺς κήπους, τὰ πρῶτα τριαντάφυλλα καὶ οἱ πασχαλιές διαχύνουν τὴν εὐωδιά τους, θυμίαμα εὐπρόσδεκτο τῆς ἄψυχης φύσεως, ἐνῶ ἀνθισμένες λεμονιές μαδοῦν τὰ λευκὰ ἄνθη τους διὰ τὸν Νυμφίο τῆς ἐκκλησίας.

Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο νὰ περιγραφοῦν οἱ ἀκόλουθες τελετές :

- 1) *Τὰ κάλαντα.*
- 2) *Τὸ κόψιμο τῆς πίτας* (ἀτμόσφαιρα οἰκογενειακή).
- 3) *Τὸ γαϊτανάκι τῆς Ἀποκριᾶς.*
- 4) *Ἡ κατάδυσις τοῦ Σταυροῦ τὰ Φῶτα.*
- 5) *Τὸ πανηγύρι τοῦ χωριοῦ μας* (ἢ τῆς ἐνορίας μας).

42α ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἀνάστασις (περιγραφή)

Σχεδιάγραμμα : Πότε χτυπᾶ ἡ καμπάνα. Τί ἐτοιμασίες γίνονται στὰ σπίτια. Τί κίνησι παρουσιάζουν οἱ δρόμοι. Πῶς ἀρχίζει ἡ ἀκολουθία—περιγράψατε τὸ ἐσωτερικὸ τῆς ἐκκλησίας—ἡ κεροδοσιὰ (Δεῦτε λάβετε φῶς ...) Τί ἐπακολουθεῖ . . . Ἐξοδος στὸ προαύλιο . . . Ἀνάγνωσις Εὐαγγελίου . . . Ὁ ὕμνος τῆς Ἀναστάσεως. Τί κάνει ὁ κόσμος. . . Κωδωνοκρουσθαί . . . Ἐπιστροφή στὸ σπίτι. Πανηγυρικὴ ἀτμόσφαιρα. Νικήθηκε ὁ θάνατος.

43η ΕΚΘΕΣΙΣ

Τί χρεωστοῦμε στὴ μητέρα μας

Σχεδιάγραμμα Α' Σὲ τί κατάστασι γεννᾶται ὁ ἄνθρωπος—Σύγκρισις μὲ τὰ ζῶα Β'. Τί κόποι χρειάζονται γιὰ ν' αὐξήσῃ—ποιὸς τοὺς προσφέρει—Ὅθεν ἡ ὀφειλὴ πρὸ τῆ μητέρα πολυλαπλῆ.

Κανένα πλᾶσμα δὲν γεννᾶται τόσο ἀδύνατο, τόσο εὐθραυστο τόσο ἀνίκανο γιὰ αὐθύπαρκτη ἐπιβίωσι ὅσο ὁ ἄνθρωπος. Τὸ ἀρνάκι, σκεπασμένο μὲ ζεστὸ τρίχωμα, τρέχει καὶ ἀκολουθεῖ τὴ μη-

τέρα του από τις πρώτες ημέρες της ζωής του το μικρό κοτόπουλο γεμάτο ζωή τρώγει, πίνει, χοροπηδά, ενώ το βρέφος γυμνό και έκτεθειμένο στο κρύο δεν έχει τη δύναμη να κινηθῆ καν από τη θέση του. Τὰ χέρια και τὰ πόδια του είναι άχρηστα. Μοιάζει αρκετά με ένα άμορφο σάρκινο όγκο που βγάζει, που και που μερικές άναρθρες κραυγές, έπειδη πεινά και κρυώνει. Ποιό βρέφος θα ζούσε αν έμενε έγκαταλελειμμένο στις ίδιες του δυνάμεις; Κανένα. Άλλά το αδύναμο αυτό πλάσμα, που μειονεκτεί άπέναντι σε όλα τὰ άλλα νεογέννητα, έχει ένα ισχυρό και άφωσιωμένο προσάτη: τη μητέρα του. Έκείνη θα το θερμάνη, εκείνη θα το καθαρίση, εκείνη θα το ταΐση, εκείνη θα το άποκοιμίση και άγρυπνη θα παρασταθῆ στον ύπνο του μήπως το συμβῆ κάποιο κακό.

Όταν παρακολουθήσωμε πόση ύπομονή δείχνει κάθε μητέρα, πόσους κόπους καταβάλλει, πόσες στερήσεις παντός είδους ύφίσταται για το νεογέννητο βρέφος της, τότε θα άντιληφθοῦμε και ήμεῖς τί χρεωστοῦμε στη μητέρα μας. Χρέος βαρὺ που τίποτε δεν είναι ικανό να έξοφλήση. Διότι ή μητέρα δεν είναι άπλως ή «γεννήτρα» που με θυσία της ύγείας της μάς έφερε στο φως με μύριες ταλαιπωρίες. Είναι ή γυναίκα που μάς μεγάλωσε, που μάς έθρεψε, που μάς έκαθάρισε, όταν δεν είμεθα εις θέσιν οὔτε καν να κινηθοῦμε.

Και μήπως ό ρόλος της έτελείωσε, όταν άρχίσουμε να λαμβάνωμεν συνέλδησιν του έαυτου μας. Η άγρυπνος μέριμνά της δεν σταματά οὔτε μετά τὰ πέντε οὔτε μετά τὰ δέκα έτη. Άφοῦ με τις φροντίδες της μετέβαλε τον άμορφο σάρκινο όγκο σε ένα ζωντανό πλάσμα, αναλαμβάνει εκείνη να του ξυπνήση το πνεύμα, να το διδάξη να όμιλή να έκφράζη τις σκέψεις του, να κρίνη, να γνωρίζη το καλό από το κακό, το βλαβερό από το ωφέλιμο, το επικίνδυνο από το άκίνδυνο και είναι έτοιμη εις πάσαν στιγμήν να το προφυλάξη από κάθε κίνδυνο χωρίς να λογαριάση κόπους, θυσίες, άγωνίες. Πως να άναμετρήση κανείς τί και πόσα προσφέρει μία μητέρα στο παιδί της;

Κανείς δεν μπορεί να την άντικαταστήση, γιατί κανείς δεν έχει την ίδιική της ύπομονή και άφοσίωσι. Και μόνον ή άμέτρητη στοργή της, που έξασφαλίζει στο παιδί το θερμό ψυχολογικό κλίμα όπου μπορεί να άναπτυχθῆ άσφαλώς και ν' άποκτήση

ψυχικήν Ισορροπίαν εἶναι ἕνας θησαυρός ἀνεκτίμητος ποῦ τίποτε δὲν ἀντικαθιστᾷ.

Μόνον ὅταν δοῦμε πόσο δυστυχισμένο εἶναι ἕνα παιδί χωρὶς μητέρα, μόνον ἴσως τότε θ' ἀντιληφθοῦμε τί χρεωστοῦμε στὴ δική μας μητέρα.

ΓΡΑΨΑΤΕ ΟΜΟΙΩΣ :

- 1) *Ὅπως σκεπάζει ὁ οὐρανὸς τὴ γῆ ἔτσι σκεπάζει ἡ μάνα τὸ παιδί.*
- 2) *Τίποτε γλυκύτερο ἀπὸ τὴ μητέρα.*
- 3) *Τὸ ὄρφανό.*
- 4) *Ἡ αὐτοθυσία τῆς μητέρας.*
- 5) *Ὅλοι οἱ μεγάλοι ἄνδρες ἦσαν τέκνα ἀξιολόγων μητέρων.*

44η ΕΚΘΕΣΙΣ

Ὅνειρα μέλλοντος

Σχεδιάγραμμα : Α. Εἰσαγωγή. Β. Δύο σαφεῖς πόθοι. α) ὠφέλιμος στὴν οἰκογένεια. β) ἐπαγγελματικὴ ἐπιτυχία. Γ. Κοινωνικαὶ βλέψεις. Δ. Εὐχή.

Μᾶς χωρίζουν ἀκόμη δύο χρόνια ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποῦ θ' ἀποκτήσω τὸ ἀπολυτήριόν μου καὶ ὁμως ἀπὸ τοῦδε σκέπτομαι τί θὰ κάμω, ὅταν μετὰ τὴ μέση ἐκπαίδευσι θὰ πρέπει νὰ χαράξω τὴν πορεία τῆς μελλοντικῆς ζωῆς μου.

Διερωτῶμαι σοβαρῶς ποιὸ ἐπάγγελμα θὰ ἦτο φρονιμότερον νὰ ἐκλέξω γιατί ὅπως συχνὰ συμβαίνει—αὐτὸ τοῦλάχιστον διαπιστώνω ἀπὸ τίς συνομιλίες μὲ τοὺς συμμαθητάς μου—δὲν ἔχω κάποια σαφῆ ἐπαγγελματικὴ κλίσι.

Πάντως δύο πράγματα ἐπιθυμῶ. Καὶ εἶμαι ἀποφασισμένος νὰ ἀφιερῶσω ὅλας μου τὰς δυνάμεις καὶ νὰ κατοβάλω πᾶσαν προσπάθειαν γιὰ νὰ τὰ ἐπιτύχω. Νὰ φανῶ χρήσιμος στὴν οἰκογένειά μου, καὶ νὰ διαπρέψω σὲ ὅποιονδήποτε κλάδον καὶ ἀν ἀκολουθήσω.

Ὅπως τὰ κύτταρα ἑνὸς ζωντανοῦ ὀργανισμοῦ εἶναι ἀλληλέγγυα μεταξὺ των, γιατί ἡ ἀσθένεια τοῦ ἑνὸς ἀντανακλᾷ ἐπὶ

τοῦ ἄλλου, τὸ ἴδιο καὶ τὰ μέλη μιᾶς οἰκογενείας ὀφείλουν νὰ εἶναι ἀλληλέγγυα μεταξύ των. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εὐτυχῶ ἐγὼ ὅταν γνωρίζω ὅτι ὁ ἀδελφός μου δυστυχεῖ, οὔτε εἶναι ἐπιτρεπτόν νὰ εὐημερῶ ἐγὼ καὶ οἱ γονεῖς μου νὰ στεροῦνται. Αὐτοὶ μὲ ἐμεγάλωσαν, αὐτοὶ ἐκοπίασαν καὶ ἐμόχθησαν πρὸς χάριν μου καὶ ἐπομένως ἡ πρωτίστη τῶν ὑποχρεώσεών μου εἶναι νὰ τοὺς ἐξασφαλίσω εὐτυχισμένα γηρατειά καὶ νὰ τοὺς ἀποδείξω ὅτι δὲν ἀνέθρεψαν ἕνα ἀχάριστον. Μόνον ὅταν ἐκεῖνοι εἶναι ἱκανοποιημένοι, μόνον τότε θὰ αἰσθανθῶ καὶ ἐγὼ χαράν.

Ἡ δευτέρα μου ἐπιθυμία—ἡ φλοδοξία μου μᾶλλον—δὲν εἶναι ἴσως εὐκόλος, διότι ὑπάρχει ὀξὺς ἀνταγωνισμὸς εἰς ὄλους τοὺς κλάδους. Ἀλλὰ νομίζω ὅτι ὅταν ἕνας νέος διαθέτῃ καλὴν κατάρτισιν, καὶ αὐτὸ ἀποκτᾶται μὲ τὴν μελετηρότητα, θὰ ἔχη ἤδη σημειώσῃ ἕνα σπουδαῖον βῆμα πρὸς τὰ ἐκεῖ. Ὅταν ἐπὶ πλέον ἔχη καλοὺς τρόπους οἱ ὁποῖοι τὸν καθιστοῦν ἀγαπητὸν εἰς πάντας καὶ ἐπιδεικνύῃ ἐργατικότητα καὶ ἀληθῆ εὐσυνειδησίαν στὴν ἐργασίαν του, τότε ὅπωςδήποτε θὰ κατορθώσῃ νὰ σταδιοδρομήσῃ ἱκανοποιητικὰ εἰς ὁποιονδήποτε κλάδον καὶ ἂν ἀφιερωθῇ.

Ὁνειρεύομαι ἀκόμη ν' ἀποκτήσω τὴν ἐκτίμησιν τῶν συμπολιτῶν μου καὶ ἐλπίζω νὰ τὸ ἐπιτύχω μὲ τὴν ἐντατικὴν ἐργασία καὶ τὴν καλὴ μου ἀπόδοσι. Οἱ ἐπιπόλαιοι καὶ οἱ προχειρολόγοι δὲν κερδίζουν τὴν ἐκτίμησιν οὐδενὸς καὶ θὰ ἐξαφανίσω μέσα μου κάθε ἴχνος ἀπὸ τὰ ἐλαττώματα αὐτά.

Θέλω ἀκόμη νὰ κερδίσω τὴν ἀγάπην τῶν φίλων μου καὶ ν' ἀποβῶ ἕνα χρηστὸν καὶ χρήσιμον μέλος τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου. Καὶ αὐτὸ μόνον μὲ τὴν ὑποχρεωτικότητα πρὸς ὄλους, μὲ τοὺς καλοὺς μου τρόπους καὶ μὲ τὴν προσήνειαν εἶναι δυνατὸν νὰ τὸ ἀποκτήσω. Καὶ εἶμαι ἀποφασισμένος ὁποιασδήποτε καὶ ἂν εἶναι αἱ ἐπαγγελματικαὶ ἀσχολίαι μου νὰ προσπαθῶ πάντοτε νὰ φαίνομαι εἰς ὄλους ὠφέλιμος.

Αὐτὰ ὀνειρεύομαι γιὰ τὸ μέλλον... αὐτὰ ποθῶ... καὶ δέομαι νὰ ἀξιωθῶ νὰ τὰ πραγματοποιήσω.

ΓΡΑΨΑΤΕ ΟΜΟΙΩΣ :

- 1) *Ἄν ἡμουν ἐφευρέτης θὰ...*
- 2) *Ἄν ἡμουν ἀρχιτέκτων...*
- 3) *Ἄν ἡμουν γιατρός...*

45η ΕΚΘΕΣΙΣ

Τί θά γίνῃ ὅταν τελειώσω τὸ σχολεῖο

(*Εκθεσις γιὰ κορίτσια)

Σχεδιάγραμμα. Συχνότατα μὲ ἀπασχολεῖ ἡ σκέψις τοῦ μέλλοντος. Β. Αἱ σημεριναὶ συνθήκαι ζωῆς στὰς πόλεις ἐπιβάλλουν τὴν ἐργασία τῆς γυναίκας (γιατί;) Γ. Θέλω νὰ ἐργασθῶ διὰ νὰ εἶμαι ἀφ' ἑνὸς αὐτάρκης καὶ ἀφ' ἑτέρου χρήσιμος εἰς τοὺς πέριξ μου... Δ. Μοῦ ἀρέσει νὰ ἀσχολοῦμαι μὲ παιδία... θέλω νὰ ξυπνήσω τὸ πνεῦμα τους... νὰ διαμορφώσω τὴν ἀπλαστο ψυχὴ τους... Ε. Θέλω νὰ γίνω ἐκπαιδευτικὸς (δασκάλα; φιλόλογος; μαθηματικὸς;).

46η ΕΚΘΕΣΙΣ

*Η Ἄγραυλος

Σχεδιάγραμμα. Α. Πολιορκία. Β. Χρησμός. Γ. Θυσία. Δ. Τί ἔκαμαν ἐξ εὐγνωμοσύνης οἱ Ἀθηναῖοι.

Ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἀθηνῶν Κέκροψ κλεισμένος εἰς τὴν Ἀκρόπολιν ἀντιμετώπιζε τοὺς ἐχθροὺς ποὺ εἶχαν περικυκλώσει καὶ ἐπολιορκούν τὴν πόλιν τῆς Παλλάδος. Ἡ θέσις τῶν πολιορκημένων ἐχειροτέρευεν ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν καὶ ὁ Βασιλεὺς πρὸ τοῦ κινδύνου κατέφυγεν εἰς τοὺς μάντις. Καὶ ὁ σκληρὸς χρησμός δὲν ἤργησε νὰ ἀκουσθῇ. Ἡ πόλις θά ἐσώζετο μόνον, ἂν ἐφονεύετο ἐκουσίως μία παρθένος βασιλικῆς καταγωγῆς.

Ὁ Κέκροψ ἔγινε κατηφής, εἶχε τρεῖς θυγατέρας ἀλλὰ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ζητήσῃ ἀπὸ αὐτὰς παρομοίαν θυσίαν. Ἄλλὰ ὁ χρησμός ἦτο σαφής. Ὡμίλει περὶ θεληματικοῦ καὶ ἐκουσίου θανάτου καὶ ὄχι περὶ θυσίας.

Μόλις ὁμοῦς ὁ φοβερὸς χρησμός διεδόθη ἡ νεωτέρα τῶν θυγατέρων τοῦ ἡ νεαρά Ἄγραυλος ὤρμησε καὶ ἐρρίφθη ἀπὸ τοὺς βράχους τῆς Ἀκροπόλεως, διὰ νὰ ἐξαγοράσῃ μὲ τὸ αἷμά της τὴν σωτηρίαν τῆς προσφιλοῦς της πατρίδος.

Οἱ πολιορκηταὶ γνωρίζοντες τὸν χρησμὸν εἶδαν μὲ τρόμον τὴν ἐκουσίαν θυσίαν τῆς παρθένου, καὶ οἱ πολιορκούμενοι ἐμψυ-

χωθέντες από τό παράδειγμα αὐτό τοῦ θάρρους ἐρρίφθησαν ἀκάθεκτοι εἰς τήν μάχην μὴ θέλοντες νά φανοῦν ὀλιγώτερον θαρραλέοι ἀπό τήν νεαράν κόρην.

Τό θάρρος πάντα νικᾷ, καί οἱ ἐχθροὶ διεσκορπίσθησαν. Ἡ Ἀκρόπολις, καί μαζί μέ αὐτήν αἱ Ἀθηναίαι, ἐσώθησαν. Καί ἔκτοτε οἱ Ἀθηναῖοι εὐγνώμονες ἐτέλουν κατ' ἔτος τὰ Ἀγραύλεια, ἑορτήν πρὸς τιμὴν τῆς νεαρᾶς παρθένου, ποῦ ἐδίδαξε μέ τήν πρᾶξιν τῆς οὐκ ἰσχυρῆς πατρὸς εἶναι πολυτιμότερα τῆς ζωῆς. Εἰς δὲ τὸ Ἐρέχθειον ἐλάτρευαν τὴν Ἀγραυλον μαζί μέ τοὺς προστάτας θεοῦ τῆς πόλεως.

ΓΡΑΨΑΤΕ ΟΜΟΙΩΣ:

- 1) *Οἱ κατάσκοποι τῶν Περσῶν διηγοῦνται εἰς τὸν Μ. Βασιλέα εἰς τί ἠσχολοῦντο οἱ ὑπὸ τὸν Δεωνίδαν Σπαρτιαῖται εἰς τὰς Θερμοπύλας (Ἴδε Ἡρόδοτον).*
- 2) *Διηγηθῆτε ἕνα χαρακτηριστικὸν ἀνέκδοτον τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως.*
- 3) *Διηγηθῆτε τὴν ἱστορίαν τοῦ μικροῦ Φῶτη Τζαβέλλα.*
- 4) *Ὁ χορὸς τοῦ Ζαλόγγου.*

47η ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἐνα Χριστουγεννιάτικο δένδρο διηγεῖται τὴν ἱστορία του

Σχεδιάγραμμα: Α. Ἡ γέννησις καί ἡ ζωὴ τοῦ ἐλάτου εἰς τὸ δάσος. Β. Ἡ κοπὴ του καί ἡ μεταφορὰ του στὴν πόλιν. Γ. Ἡ μεταμόρφωσις του σὲ Χριστουγεννιάτικο δέντρο. Δ. Τὸ πέταγμα του στὰ ἀπορρίμματα καί οἱ μελαγχολικὲς του σκέψεις.

Παραμέρισα τὸ χῶμα καί βγήκα στὸ φῶς μίαν ἀνοιξιὰτικὴν μέρα. Τριγύρω μου τὰ ἄλλα ἔλατα, ἡ οἰκογένειά μου, ποῦ ὕψωναν περήφανα τὸ ἀνάστημά τους κίνησαν φιλικὰ πρὸς ἐμὲ τὰ κλαδιὰ τους κι' εὐχῆθηκαν νά ριζώσω καί νά ψηλώσω ὅπως ἐκεῖνα. Ζούσαμε σ' ἕνα ψηλὸ βουνό καί τὸν χειμῶνα τὸ χιόνι σκέπαζε τὸ ἔδαφος, ἐνῶ ἀπὸ τὰ ψηλὰ κλωνάρια κρέμονταν κρύσταλλα σάν σταλακτίτες. Μά ἐγὼ δὲν φοβόμουν τὸ χιόνι. Ἐμεῖς τὰ ἔλατα τὸ ἔχουμε συνηθίσει. Φοβόμουν μᾶλλον τὰ ζῶα. Μποροῦ-

σαν να με πιάτσουν πριν ψηλώσω αρκετά. Μπορούσαν να με φάνε πριν τὰ φύλλα μου γίνουν αρκετά σκληρά. Μὰ ἤμουν τυχερὸ καὶ κανένα παρόμοιο δυστύχημα δὲν μοῦ συνέβη.

Κάθε χρόνο προσέθετα ἓνα καινούργιο κύκλο ἀπὸ κλωνάρια —ἓνα καινούργιο πάτωμα—κι' ἤμουν περήφανο γιὰ τὴ στητὴ κορμοστασιά μου. Τὰ πουλιά πού ἤρχοντο, καὶ ξεκουράζονταν στὰ κλωνάρια, μᾶς διηγούντο ἱστορίες γιὰ τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὴ ζωὴ τους καὶ μοῦ εἶχε γεννηθῆ ἡ ἐπιθυμία νὰ τοὺς γνωρίσω. Μὰ οἱ γείτονές μου, τὰ ἄλλα μεγαλύτερα ἔλατα, ζητοῦσαν νὰ μὲ ἀποτρέψουν : «Οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἐπικίνδυνοι μοῦ ἔλεγαν—καλλίτερα νὰ μὴ μᾶς πλησιάζουν.»

Μὰ παρὰ τίς φρόνιμες αὐτὲς συμβουλές ἐγὼ δοκίμασα χαρὰ ὅταν μιὰ κρύα Δεκεμβριανὴ ἡμέρα εἶδα μερικoὺς ἀνθρώπους φορτωμένους ἀξίνες νὰ ἔρχονται στὸ δάσος μας. Ὁ ἐπὶ κεφαλῆς ἔδειξε μὲ τὸ χέρι του μερικὰ ἔλατα καὶ ἐγὼ ἐχάρην, ὅταν μεταξὺ τῶν ἄλλων ἔδειξε καὶ ἐμένα. Οἱ σύντροφοί μου ὅμως φοβήθηκαν. Ἄλλοίμονό μας ! ἄρχισαν νὰ στεναρίζουν. Θὰ χάσω-με τὸ βουνό, θὰ χάσωμε τὴ ζωὴ, θὰ χάσωμε τοὺς συντρόφους μας... Μήπως εἶχαν δίκιο ; διερωτήθηκα καὶ ἐγὼ μὲ τρόμο καθὼς ἓνας ξυλοκόπος μὲ ἐπλησίασε. Τὸ πρῶτο κτύπημα πού μοῦ κατέφερε ἔκανε νὰ ἀναβλύσουν ἄφθονα τὰ δάκρυά μου, ἀλλὰ ἐκεῖνος ἀσυγκίνητος συνέχισε τὸ ἔργο του καὶ μὲ ἔκοψε τελείως καὶ μὲ ἐπέταξε μέσα εἰς ἓνα φορτηγὸ αὐτοκίνητο μαζί μὲ ἄλλα ἀδελφία μου. Ὅλα μαζί κλαίσαμε γιὰ τὴ σκληρὴ μοῖρα μας καὶ μὲ πόνο καρδιάς ἀποχαιρετήσαμε τὸ βουνό, ὅπου εἶχαμε μεγαλώσει.

Ὅταν ὅμως φθάσαμε στὴν πόλιν ἡ κατάστασις ἄλλαξε. Ἕνας κύριος συνοδευόμενος ἀπὸ δύο παιδάκια, ἦρθε καὶ μὲ παρέλαβε. Τὰ παιδιά ἐφαίνοντο πολὺ χαρούμενα. Μὲ τοποθέτησαν στὸ ὠραιότερο δωμάτιο τοῦ σπιτιοῦ καὶ ἄρχισαν νὰ χοροπηδοῦν γύρω μου ἐνθουσιασμένοι. Ἐγὼ χαιρόμουν ἀπὸ τὰ δείγματα αὐτὰ τῆς ἀγάπης τους. Καὶ ὅταν ἄρχισαν νὰ μὲ στολιζοῦν μὲ χίλια λαμπερὰ ἀντικείμενα, ἄρχισα νὰ καμαρώνω. Τώρα ἔτσι ἤμουν ὠραιότερο παρὰ μὲ τὰ κρύσταλλα τοῦ πάγου. Καὶ στὸ σπῆτι ἐβασίλευε αἰωνία ἀνοιξίς. Πόσον κουτοὶ ἦσαν οἱ σύντροφοί μου πού προτιμοῦσαν τὴ διαμονὴ στὸ βουνό...

Στὸ μέσον τοῦ δωματίου φορτωμένο μὲ στολῖδια κάθε

είδους φαινόμενον ὁ βασιλιάς τοῦ σπιτιοῦ καί ὄλοι οἱ ἄνθρωποι μὲ τριγύριζαν καί μ' ἐκύτταζαν μὲ θαυμασμό. "Α! τόσες τιμὲς καί δόξες ποτὲ δὲν τίς εἶχα φαντασθῆ . . .

Δώδεκα ἡμέρες κράτησεν ἡ ἀποθεώσις αὐτῆ, ἡ δώδεκα ἡμέρες ἤμουν τὸ κέντρον τῆς γενικῆς προσοχῆς . . . Καί ἔπειτα . . . Τὰ ἴδια χέρια ποῦ μὲ ἐστόλισαν ἦρθαν καί μοῦ ἀφήρσαν τὰ πολύχρωμα στολίδια μου «Πρόκειται νὰ τ' ἀντικαταστήσουν μὲ ἄλλα» ἐσκέφθηκα. Ἄλλο ὄχι. Ἡ μητέρα τῶν παιδιῶν χωρὶς καί ἓνα βλέμμα συμπαθείας, μοῦ ἔστρεψε τὴ ράχη καί φώναξε στὴν ὑπερέτρια «Πέταξέ το στὰ σκουπίδια!»

Ἐγώ! ... στὰ σκουπίδια; ἐγώ; Τὸ ὀλόδροσο θαλερὸ ἔλατο τοῦ βουνοῦ! Γιατί; Μὰ γιατί μὲ ἀπέσπασαν ἀπὸ τὴ γῆ μου;

Καί τώρα ἄχρηστο, πεταγμένο μὲ περιφρόνησι, στὰ ἀπορρίματα, σκέπτομαι πόσον δίκαιον εἶχαν οἱ σύντροφοί μου, ὅταν φοβόντουσαν καί κατηγοροῦσαν τοὺς ἀνθρώπους.

ΓΡΑΨΑΤΕ :

- 1) *Τὰ ξύλα τῆς βάρκας διηγούνται τὴν ἱστορία τους.*
- 2) *"Ἐνα μπουκέτο μαραμμένες βιολέττες λίγουν τί εἶδαν . . .*
- 3) *Ἡ καρδερίνα ἀφηγείται τὴ ζωὴ τῆς.*

48η ΕΚΘΕΣΙΣ

Οἱ παλῆς πέτρες διηγούνται ὄσα εἶδαν

Σχεδιάγραμμα : Α' Εἰσαγωγή. Β' πόθεν προέρχονται οἱ πέτρες Γ' τί εἶδαν : α) τὸ νέο ζευγάρι β) τὸ παιδί Δ' ὁ σύνδεσμος μεταξὺ οἰκογενείας καί σπιτιοῦ Ε' οἱ ἄνθρωποι τίς ἀγαποῦν ἐκεῖνες ἀγαποῦν τοὺς ἀνθρώπους, ΣΤ' ὁ χωρισμός.

Μιά νέα πολυκατοικία πρόκειται ν' ἀντικαταστήσῃ τὴν παλαιὰ μικρὰ μονοκατοικία, παραπλεύρως στὴν ἰδική μας. Οἱ ἐργάται κατεδάφισαν ἤδη τὸ παλαιὸ γηρασμένο σπίτι. Ἐνας σωρὸς ἀπὸ πέτρες ὑψώνονται τώρα στὴ θέσι του, ἕως ὅτου αὔριον ἢ μεθαύρ.ον ὁ τόπος θὰ ἐκκαθαρισθῆ καί θ' ἀρχίσουν οἱ νέες θεμελιώσεις.

Ἄλλὰ τὴν νύκτα, ἐνῶ διερχόμεον ἀπὸ ἐκεῖ, ἄκουσα ψίθυρο. Οἱ παλαιῆς πέτρες μιλοῦσαν μεταξύ τους.

— Θυμᾶστε ἔλεγε ἡ μία, ὅταν ἦλθαν νὰ μᾶς ἀποσπάσουν ἀπὸ τὰ σπλάχνα τοῦ βουνοῦ καὶ ἀντικρύσαμε γιὰ πρώτη φορὰ τὸ ἄπλετο φῶς τοῦ ἡλίου; Ἐγὼ εἶχα μεγάλες φιλοδοξίες... Εἶχα ἀκούσει ὅτι πολλὲς πέτρες τίς σκαλίζουν καὶ τίς μεταβάλλουν σὲ ἀγάλματα ποῦ ὅλος ὁ κόσμος θαυμάζει. Ἀπαγοιτεύθηκα λοιπὸν ὅταν εἶδα ὅτι ἤθελαν νὰ μᾶς χρησιμοποιήσουν σὲ οἰκοδομές.

— Ἄ ἡ τύχη μας ἦταν καλὴ! τὴ διέκοψε μιὰ ἄλλη πέτρα. Ἐμεῖς γνωρίσαμε τὴ χαρὰ καὶ τὸν πόνο, ἐμεῖς γνωρίσαμε τὴν ἀγάπη, γιὰτὶ ἀποτελέσαμε τὴ «φωλῆνὰ τοῦ ἀνθρώπου» καὶ μᾶς θέρμανε ἡ πνοή του!

— Ναί, συνειπλήρωσε μιὰ τρίτη. Θυμᾶστε, ὅταν ἓνα νεαρὸ ζευγος ἦρθε καὶ πρωτοκατοίκησε στὸ σπίτι ποῦ ἐμεῖς σχηματίζαμε; Θυμᾶστε πῶς ξυπνοῦσαν μὲ τραγούδια καὶ χωρίζονταν μὲ φιλιὰ καὶ ξαναβρίσκονταν τὸ βράδυ γεμάτοι χαρὰ καὶ τρυφερότητα; «Περισσότερο ἀπὸ κάθε τι, μοῦ ἀρέσει νὰ κάθωμαι στὸ σπίτι μας, ἔλεγε ἡ νεαρὰ γυναίκα. Ἐδῶ ὅλα εἶναι καλὰ καὶ ὀμορφα καὶ εὐλογημένα!»

Κάθονταν μαζί στὸν καναπέ, διάβαζαν, μιλοῦσαν, γελοῦσαν. Καὶ ὅταν ὁ ἄνεμος φυσοῦσε καὶ ἡ βροχὴ ἐπεφτε κατακλυσμαία, ἐμεῖς λέγαμε στὸ νέο ζευγάρι: «Κοιμηθῆτε ξένοιαστοὶ κι ἀσφαλεῖς». Ἐμεῖς σᾶς προστατεύομε ἀπὸ τὴ παγωνιά καὶ τὴ βροχὴ:

— Καὶ ὅταν ἦρθεν ἡ ἀνοιξίς, συνέχισε μιὰ ἄλλη πέτρα, εἶδαμε τὰ δέντρα νὰ σκιάζουν στοργικὰ τίς φωλῆς τῶν πουλιῶν καὶ τοὺς εἶπαμε. «Δὲν ἔχομε νὰ ζηλέψωμε τίποτε ἀπὸ σᾶς, γιὰτὶ μιὰ καινούργια ζωοῦλα γεννήθηκε ἀνάμεσα στοῦ τοίχους μας. Ἐνα μικρὸ ρόδινο παιδάκι, ξαπλωμένο στὴ κούνια του φωνάζει ὅπως τιτιβίζουν τὰ πουλιά, καὶ ἡ μητέρα του τὸ νανουρίζει ὅπως ψάλλουν τὰ ἀηδόνια».

— Καὶ εἶδαμε τὸ παιδάκι νὰ μεγαλώνη... συμπλήρωσε ἡ πρώτη πέτρα, ἡ φιλόδοξη. Θυμᾶστε πῶς δὲν μποροῦσε νὰ περπατήσῃ καὶ διαρκῶς ἐρχόταν κοντὰ μας καὶ στηριζόταν ἐπ'αὐτὴν μας, ὡς ὅτου δυναμώσουν τὰ ποδαράκια του; Πόσον ἤμουν υπερήφανη, ὅταν ἔβλεπα ὅτι τοῦ ἤμουν ἀπαραίτητη...

— Ναί, τοὺς εἶμεθα πολῦτιμες. Θυμᾶστε ὅταν κάποτε ἄρχι-

σε να βρέχη ραγδαία ενώ το παιδάκι βρισκόταν έξω ;... "Ετρεχε σαν τρελλό για να φθάση κάτω από τη σκέπη μας και μόλις μπήκε μέσα στηρίχτηκε επάνω μας μ' ευγνωμοσύνη... Μά δυστυχώς δέν πρόλαβε να έρθη εγκαίρως... εΐχε βραχη πολύ και άρρώστησε βαρεία.

— Ποτέ δέν θά ξεχάσω τήν άγωνία τής μητέρας του, όταν νύχτες και νύχτες καθόταν άγρυπνη κοντά στο κρεββατάκι του άρρωστη, θλιμμένη... εΐπε μιá άλλη. Μά οί κόποι της και οί άγωνίες της δέν πήγαν χαμένοι τό παιδάκι σώθηκε... μεγάλωσε...

— Ναι, τό παιδάκι σώθηκε... συνεπλήρωσε μιá άλλη. Μά κατόπιν ήρθαν κι άλλες δύσκολες μέρες και τότε εΐδαμε πώς οί άνθρωποι πού στεγαζάμε μäs αγαπούσαν, όπως τούς αγαπούσαμε κι' έμεις. Θυμάστε όταν κάποτε παρουσιάσθηκε κάποιος άγριωπός ξένος, κρατώντας κάτι χαρτιά και εΐπε πώς θά κάνη κατάσχεσι στο σπίτι ;

— Πώς δέν τό θυμόμαστε ! φώναξαν μαζί μας δυό τρεις άλλες πέτρες. Και τότε ή νέα γυναίκα τινάχτηκε σαν να τήν χτύπησαν. «Θά μäs πάρουν τό σπίτι μας ; Ποτέ ! φώναξε Ποτέ ! Θά δώσω όλα τά κοσμήματά μου. "Όλα τά στολίδια μου ! "Αλλά τό σπίτι θά μείνη δικό μας.» Τά χέρια της άκουμπούσαν επάνω μας σαν να ζητούσε να μäs προστατεύση, κι ή λαχτάρα τής φωνής της έδειχνε πόσο μäs αγαπούσε.

— 'Αλήθεια, δέν μάθαμε με ποίο τρόπο κατώρθωσαν να μείνουν κοντά μας, αλλά δέν στερηθήκαμε τή συντροφιά τους... 'Ο άνθρωπος πού ήθελε να κάμη κατάσχεσι δέν ξαναφάνηκε... Τό παιδάκι έπαυσε να εΐναι παιδάκι... έγινε παλληκάρι. Θυμομαι ότι ντύθηκε τό χακί κι έφυγε από κοντά μας... Πόσο νοσταλγούσαμε τή φωνή του, τό γέλιο του, τή περπατησιά του. "Όσες φορές έρχόταν για λίγο, ή χαρά μäs πλημμύριζε κι' άφωνες τό εύλογούσαμε κι' εύχόμαστε να μη τό βρῆ κανένα κακό όσο ήταν μακριά μας... Μά κι όταν έβγαλε τό χακί, πάλι δέν έμεινε κοντά σε μäs... ποιός ξέρει τάχα τό γιατί... Και σε λίγο έφυγαν κι' οί γονιοί του...

— "Α ! μη μοῦ θυμίζεις τή σκηνή αυτή—ραγίζομαι όταν τή συλλογιέμαι. φώναξε άλλη πέτρα. 'Η γυναίκα—πού άλλοτε ήταν νεαρά κοπέλλα και τώρα εΐχε γκρίζο κεφάλι εκλαιε καθώς μάζευε τά πράγματά της «Σπίτι μου, σπιτάκι μου» στέναζε ενώ τά

δάκρυα κυλούσαν στα μάγουλα της και τὰ χεῖλή της ἔτρεμαν. Ὁ ἄνδρας της τὴν παρηγοροῦσε «Ἐ! εἶναι γιὰ χάρη τοῦ παιδιοῦ» τῆς ἔλεγε βραχνά, γιατί πνιγόταν κι' ἐκεῖνος ἀπὸ τὴ συγκίνησι. «Ἄν δὲν ἦταν γιὰ τὸ παιδί, δὲν θὰ τὸ δεχόμουν ποτέ!» ἀποκρινόταν ἐκεῖνη ἐνῶ τὸ στήθος της φούσκωνε ἀπὸ συγκρατημένους λυγμούς. Κι' ἔπειτα πήραν τὰ πράγματά τους... Γύρισαν σ' ὅλα τὰ δωμάτια γιὰ νὰ μᾶς ἀποχαιρετίσουν μιὰ—μιὰ μὲ τὸ βλέμμα βουρκωμένο, καὶ τὰ δάχτυλα τῆς γυναῖκας ἔτρεμαν καθὼς μᾶς ἀκούμπησαν γιὰ τελευταία φορὰ γιὰ χᾶδι ἢ γι' ἀποχαιρετισμό... Ὁ ἄντρας ἔσπρωξε πρὸς τὴν ἔξοδο τὴν γυναῖκα του κι' ἔπειτα ἀκούμπησε τὸ μάγουλο στὸν τοῖχο καὶ σιωπηλὸς ἔκλεισε τὰ μάτια σὰν νὰ ξανάβλεπε τὰ περασμένα ἢ σὰν νὰ ζητοῦσε ἀπὸ μᾶς δύναμι...

—Ἐφυγαν... καὶ διαρκῶς ἔστρεφαν πίσω πρὸς ἐμᾶς τὸ κεφάλι συνέχισε ἀλλὰ καὶ ἐμεῖς ἄφωνες λέγαμε «Θὰ σὰς περιμένουμε...» Μὰ ὄχι... Δὲν ξαναγύρισαν... Μάταια ἢ προσμονὴ μας... Πέρασαν, χειμῶνες καλοκαίρια. Δὲν τοὺς ξανσείδαμε... Δὲν πειράζει... ἄς εἶναι εὐλογημένοι... γιατί ζέσταναν, ἐμᾶς τίς κρύες πέτρες, μὲ τὴ πνοή τους, κι' ἐμάθανε σὲ μᾶς τίς σκληρές, τί θὰ πῆ τρυφερότης καὶ ἀγάπη.

ΓΡΑΨΑΤΕ :

- 1) Ὁ *Ἀναμνήσεις ἀπὸ τὸ παλιό μας σπίτι.*
- 2) Ἡ *παλιὰ μας γειτονιά.*

49η ΕΚΘΕΣΙΣ

Μιλοῦν οἱ πέτρες τοῦ Παρθενῶνα

Σχεδιάγραμμα : Κάτω ἀπὸ τὸ Σεληνόφως ψίθυροι ἀκούονται... οἱ πέτρες τοῦ Παρθενῶνος μιλοῦν πάνω στὴν Ἀκρόπολι καὶ διηγοῦνται ὅσα εἶδαν :

Α' Τὸν Περικλῆ... Τὰ Παναθήναια κάθε χρόνο... Τὸν ἀντίλαλο τῶν χειροκροτημάτων ἀπὸ τὸ θέατρο τοῦ Διονύσου.
 Β' Καὶ ἔπειτα τὸ Χρυσελεφάντινο ἄγαλμα ἐξαφανίσθηκε ἀπὸ τὸν... Ἄλλες ἐκόνες στόλισαν τοὺς τοίχους. Ἡ λατρεία ἄλλαξε—ὁ Βουλγαροκτόνος ἔρχεται νὰ προσκυνῆσθαι εἰς τὸν Παρθενῶνα.

Γ' Ὁ Παρθ. ἔγινε φραγκόκλησσα. Ἐγινε τζαμί καὶ στὸν

πρόσθιον μιναρὲ ἔγινε ἀποθήκη πυρομαχικῶν κι' ἦρθε ἡ βόμβα τοῦ Μοροζίνι.

Δ' Εἶδαν τὸν Γκούρα καὶ τὸν Μακρυγιάννη καὶ τὰ παλληκάρια τους.... εἶδαν τὸν Ὅθωνα καὶ νέες τελετές.

50ῆ ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἕνας ἄνθρωπος τοῦ 1840 ἐπανέρχεται στὴ ζωὴ

Σχεδιόγραμμα : Α' Ἡ γειτονιά ἔχει ἀλλάξει : α) ἄλλα κτίρια, β) ἄλλα ὀχήματα. Β' Οἱ κεντρικοὶ δρόμοι—ἄλλος φωτισμός. Γ' Σὲ ἓνα σύγχρονο σπίτι : α) ἀναβατήρ, β) ἠλεκτρικό, γ) ἀνεμιστήρ, ε) τηλέφωνο, στ) ἀεροπλάνο, ζ) ραδιόφωνο. Δ' Ὁ Παλαιὸς τρέπεται εἰς φυγὴν.

Πέρασαν ἑκατὸν εἴκοσιν ἔτη ἀφ' ὅτου ὁ κύριος Παλαιὸς ἀπεκοιμήθη καὶ σήμερα, ὅταν ξάφνου ἐξύπνησε ἀπὸ τὸν βαθὺ λήθαργο του, ὅλα τοῦ φαίνονται διαφορετικά. Ἡ πόλις δὲν εἶχε τότε τὴν ἑκτασιν ποὺ ἔχει σήμερα. Καὶ ἡ συνοικία του....

Μὰ τάχα εἶναι αὐτὴ ἐδῶ ἡ γειτονιά του ;... Χμ... Ἀμφιβάλλει... Διαβάζει τὴν πινακίδα τοῦ δρόμου γιὰ νὰ βεβαιωθῆ καὶ βλέπει ὅτι πράγματι ἐδῶ ἔμενε, Μάταια ὅμως προσπαθεῖ νὰ ἀναγνωρίσῃ ἔστω καὶ ἓνα κτίριο. Ὅλα ἔχουν ἀλλάξει. Ὅπου ὑπέπρηχαν μονόροφα καὶ διόροφα μὲ μικρὲς αὐλὲς ὑψώνονται σήμερα πολυκατοικίες. Ἀκόμα καὶ τὰ παράθυρα ἀντὶ νὰ ἀνοίγουν πλαγίως ἀνοίγουν πρὸς τὰ ἑπάνω.

Μὰ ὁ κύριος Παλαιὸς τινάζεται κατάπληκτος ἀπὸ τὴν θέσιν του, ὅταν βλέπει ἓνα βαρὺ φορτηγὸ ἀμάξι χωρὶς ἄλογα νὰ προχωρῆ πρὸς τὸ μέρος του.

Τὰ παιδιὰ ποὺ τὸν εἶχαν κυκλώσει βλέποντας τὴν ἀλλόκοτη παλαικὴ φορεσιά του ξεσποῦν σὲ γέλοια,

—Θὰ εἶναι ἀτμομηχανή, σκέπτεται ὁ κ. Παλαιός. Μὰ πῶς δὲν ἔχει σιδηροτροχιές ; Πῶς κυκλοφορεῖ ἐλεύθερα στοὺς δρόμους ; Καὶ δὲν εἶναι ἡ μόνη... νὰ καὶ δεύτερη καὶ τρίτη καὶ τετάρτη.

Στρέφεται στοὺς πλησιέστερο παιδί καὶ ἐρωτᾷ δείχνοντας τὸ παράδοξο ἀμάξι.

—Ποῦ εἶναι ὁ καπνοδόχος του ; ἐρωτᾷ.

Ὁ μικρὸς ξεσπᾶ σὲ γέλοια.

—Τὰ αὐτοκίνητα δὲν ἔχουν καπνοδόχο τὸν πληροφορεῖ. Κινοῦνται μὲ βενζίνα.

—Μὲ ... βενζίνα; Τί εἶναι αὐτό;

Μὲ ... κάποιον παράγωγο τοῦ πετρελαίου.

Ὁ Παλαιὸς κουνᾷ τὸ κεφάλι.

—Ποῦ καταντήσαμε σκέπτεται. Νὰ ξέρουν τὰ παιδιά περισσότερα ἀπὸ μᾶς...

Σήκωσε τὸ κεφάλι σὰν νὰ ζητοῦσε ἀπὸ τὸν οὐρανὸ βοήθεια καὶ εἶδε ἕνα μεγάλο πουλὶ μὲ παράδοξο σχῆμα νὰ διασχίζη σὰ βόμβα τὸν οὐρανὸ.

—Ἀκόμα καὶ ἡ φύσις ἄλλαξε, συλλογίσθηκε.

Ἦταν δειλινὸ καὶ τριγύριζε στοὺς κεντρικοὺς δρόμους βλέποντας μὲ ἀπορία τίς βιτρίνες γεμάτες μὲ ἀντικείμενα τῶν ὀπίσμων ἀγνοοῦσε τὴ χρῆσι. Ξάφνου ἐνῶ ἡ πόλις σκοτείνιαζε ἀμέτρητα φῶτα ἀναψαν παντοῦ, ὡς διὰ μαγείας καὶ φωτεινὲς ἐπιγραφὲς πολυχρῶμες ἄρχισαν νὰ λάμπουν πάνω ἀπὸ κάθε κατάστημα. Ὁ κ. Παλαιὸς δὲν μποροῦσε νὰ ἐννοήσῃ πῶς εἶχε γίνει ἡ μεταμόρφωσις αὐτὴ χωρὶς νὰ φανῇ οὔτε ἕνας φανοκόρος.

—Θὰ νόμιζε κανεὶς πῶς κάποιο μυστηριώδες χέρι τὰ ἀναψε, ταυτοχρόνως σκέφτηκε.

Αἴφνης σὲ μιὰ φωτεινὴ ἐπιγραφή εἶδε τὸ ὄνομα ἑνὸς ἐξαδέλφου του καὶ γεμάτος χαρὰ, διότι θὰ συνανοῦσε κάποιον γνωστὸ στὸ πέλαγος αὐτῶν ἀγνώστων, μπῆκε στὸ κατάστημα.

Εἶχε γελαστῆ ὅμως. Τὸ κατάστημα δὲν ἀνῆκε εἰς τὸν συνομήλικον ἐξαδέλφον του, ἀλλὰ σὲ ἕνα συνωνόματο ἐγγονὸ τοῦ ἐξαδέλφου του ποῦ δεχθῆκε μὲ προθυμία τὸν Παλαιὸ καὶ τὸν ἐκάλεσε σπιτί του ἀφοῦ ἄλλως τε ἦταν μικρανεψιὸς του.

—Ἄς πάρουμε ἕνα αὐτοκίνητο τοῦ εἶπε ὀδηγώντας τον πρὸς ἕνα ἀπὸ τὰ χαμηλὰ ἐκεῖνα χωρὶς ἄλογα ἀμάξια ποῦ κυκλοφοροῦσαν παντοῦ.

Ὁ Παλαιὸς δίστασε, μὰ δὲν θέλησε ν' ἀρνηθῆ κι' ἔφτασαν ἔτσι σὲ λίγο σὲ ἕνα σπιτί μὲ ὀκτῶ ὀρόφους. Ὁ νέος φίλος του ἀνοιξε μιὰ σιδερένια πόρτα καὶ τὸν ἔσπρωξε σὲ ἕνα μικροσκοπικὸ δωματιάκι.

—Τί εἶναι αὐτὸ ἄραγε; ἀναλογίσθηκε ὁ Παλαιὸς. Ὁ προθάλαμος;

Ὁ σύνοδος του ἀκολούθησε ἐκεῖ καὶ πῆρε ἕνα κουμπὶ—μὰ ἀντὶ νὰ ἀνοίξῃ κάποια πόρτα ὅπως ὁ Παλαιὸς ἐφαντάσθη τὸ δωματιάκι ὀλόκληρο ἄρχισε νὰ κινῆται πρὸς τὰ ἑπάνω.

—Βοήθεια! φώναξε ἔξαλλος ὁ Παλαιὸς καὶ ὤρμησε πρὸς τὴν ἐξοδο γιὰ νὰ σωθῆ.

Μὰ ὁ μικρανεψιὸς του τὸν ἀναχαίτισε.

— Μὴ φοβᾶστε τοῦ εἶπε καθησυχαστικά. *Ἐπρεπε νὰ σᾶς ἐξηγήσω ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ ἀναβατηρᾶς. Λησμόνησα ὅτι στὴν ἐποχὴ σας δὲν θὰ ὑπῆρχε.

— Καὶ τί εἶναι ὁ ἀναβατηρᾶς ρώτησε μὲ κομμένη ἀναπνοὴ ὁ Παλαιὸς ποὺ δὲν κατῶρθωνε νὰ ἡσυχάσῃ, ἐφ' ὅσον αἰσθανόνταν τὸ δάπεδο νὰ σαλεύῃ.

Ὁ νέος τοῦ τὸ ἐξήγησε μὲ λίγα λόγια καὶ ἐπειδὴ ἐν τῷ μεταξὺ εἶχαν φθάσει στὸν ὄροφόν του, ξεκλείδωσε τὴ πόρτα καὶ μπῆκαν στὸ σκοτεινὸ διαμέρισμα. Ὁ οἰκοδεσπότης πῆρε πάλι ἕνα διακόπτη καὶ τὸ φῶς πλημύρισε τὸ δωμάτιο.

— Πῶς ... πῶς φωτίσθηκε μονομιᾶς τὸ διαμέρισμα; ρώτησε ὁ κ. Παλαιός.

— "Α! ὁ ἠλεκτρισμὸς! .., "Ἐχομεν κλείσει σ' ἕνα λαπτῆρα τὸ φῶς τῆς ἀστραπῆς καὶ ἀρκεῖ ἕνας διακόπτης νὰ φέρῃ σὲ ἐπαφή δυὸ ἠλεκτροφόρα σύρματα γιὰ νὰ λάμψῃ παντοῦ τὸ φῶς.

— Ὡστε γι' αὐτὸ φωτίσθηκε μονομιᾶς ὀλόκληρη ἡ πόλις χωρὶς νὰ δῶ οὔτε ἕνα φανοκόρο; μουρμούρισε στοχαστικά.

— Γι' αὐτὸ βέβαια.

— Κάνει ὅμως πολὺ ζέστη παρατήρησε, ὁ Παλαιὸς σκουπίζοντας τὸ μέτωπό του.

— "Ἄς βάλλωμε τὸν ἀνεμιστήρα, πρότεινε ὁ μικρανεψιὸς του. Μία ρόδα μὲ φτερά ἄρχισε νὰ γυρίζῃ κάπου, καὶ ἀμέσως μιὰ δροσερὴ αὔρα ξεχύθηκε στὸ δωμάτιο.

— Πῶς γίνεται αὐτό; ρώτησε μὲ ἀπορία ὁ Παλαιός.

— Κι' αὐτὸ εἶναι ἔργο τοῦ ἠλεκτρισμοῦ τοῦ ἐξήγησε ὁ νέος φίλος του.

Μὰ πρὶν προλάβῃ νὰ τοῦ δώσῃ περισσότερες ἐξηγήσεις ἕνα παρατεταμένο κουδούνισμα ἀκούστηκε σὲ μίαν γωνίαν τοῦ δωματίου καὶ ὁ οἰκοδεσπότης πλησίασε σήκωσε ἕνα περίεργον ἐργαλεῖο, σὰν κουτάλι, ποὺ ἦταν ἀκουμπισμένο πάνω σὲ ἕνα κουτάκι καὶ ἔφερε τὸ ἕνα ἄκρο του στὸ αὐτί του. Ἄμέσως ἄρχισε νὰ

μιλά σαν να συνεννοεῖτο με κάποιον για διάφορα ζητήματα. Ὁ Παλαιός τὸν ἔβλεπε με δυσπιστία.

— Τρελλὸς εἶναι; διαλογιζόταν. Γιατί μονολογεῖ;

Μὰ ὁ ἄλλος ἄφησε τὸ παράδοξο ἔργαλειό καὶ γύρισε κοντὰ στὸν ἄνθρωπο τοῦ περασμένου αἰῶνα.

— Μοῦ τηλεφώνησαν τὰ ξαδέρφια μου ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ καὶ μοῦ εἶπαν ὅτι θὰ ἔλθουν γιὰ ἐπίσκεψι. Τοὺς πληροφοροῦσα ὅτι εἶστε καὶ σεῖς ἐδῶ.

— Τί ἀκατανόητα πράγματα εἶναι αὐτά; συλλογίσθηκε ὁ Παλαιός. Ποιὲς εἶναι αὐτὲς οἱ ἀκατανόητες λέξεις; Πῶς τοῦ μιλοῦσαν τὰ ξαδέρφια του ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ; Ἡ εἶναι τρελλὸς ἢ μὲ κοροῖδεύει!

Δὲν ζήτησε ἐξηγήσεις καὶ ἀλλάζοντας θέμα ἔδειξε στὸ νέο φίλο του δύο ἀστράκια πράσινο, καὶ κόκκινο, ποὺ μετακινουῖντο στὸν οὐρανό.

— Τί εἶναι αὐτό; ρώτησε καὶ τ' ἀστέρια ἀκόμα τρέχουν μὲ τόση ταχύτητα σήμερα;

— Δὲν εἶναι ἀστέρια... εἶναι τὰ φανάρια ἑνὸς ἀεροπλάνου, τοῦ ἐξήγησε ὁ οἰκοδεσπότης Νά... δὲν διακρίνετε τὸ σχῆμα του;

Πράγματι μὲ μικρὴ προσπάθεια ὁ Παλαιός διέκρινε τὴ σιλουέττα ἑνὸς τετρακινητηρίου.

— Καὶ τί εἶναι τὰ «ἀεροπλάνα»; Νέας μορφῆς πουλιά; ρώτησε ὁ Παλαιός ποὺ εἶχε διακρίνει καὶ τὸ ἀπόγευμα τὰ παράδοξα αὐτὰ ἱπτάμενα ἀντικείμενα.

Ὁ νέος χαμογέλασε.

— Ὁχι, εἶναι πτητικὲς μηχανές. Ὁ ἄνθρωπος διασχίζει μὲ τ' ἀεροπλάνα τοὺς αἰθέρας ὅπως διαπλέει τίς θάλασσες μὲ τὰ πλοῖα.

Ὁ Παλαιός ἄρχισε νὰ δοκιμάζῃ δυσπιστία γιὰ ὅσα ἄκουε καὶ ἔβλεπε. Τόσοι νεωτερισμοὶ μέσα σὲ μιὰ ὥρα ἦσαν ἀσύλληπτοι γιὰ κείνον.

— Ἄς βάλωμε λίγο ραδιόφωνο. πρότεινε ὁ μικρανεψιὸς του βλέποντας τὴ δυσφορία του.

Μόλις ἄπλωσε τὸ χέρι καὶ γύρισε τὸ κουμπί, τὸ δωμάτιο πλημμύρισε ἀπὸ μελωδία. Ἐνας βαθύφωνος τραγουδοῦσε μιὰν ἄρια ἀπὸ μελόδραμα.

Ὁ Παλαιὸς τινάχτηκε ὀρθός.

— Πώς μπορεί ένα κουτί να τραγουδά ξεφώνησε. Αυτό είναι διαβολική συνέργεια. Πάω να φύγω, πριν με τρελλάνετε.

Και πριν ο μικρανεπιός του προλάβει να τον συγκρατήσει, ο Παλαιός φεύγει κι' άκόμα τρέχει.

51η ΕΚΘΕΣΙΣ

Ὁ φιλόνεικος

Σχεδιάγραμμα : Α' Τι προκαλεί τὸν θυμὸ του. Β' πὼς ἀπαντᾷ. Γ' τί ἀξιώσεις ἔχει. Δ' τί κρύβεται πίσω ἀπὸ ὅλα αὐτὰ καὶ τί ἐντύπωσι κάνει στοὺς ἄλλους.

— Γιατί με κυτᾶζεις ;

— Τι ὑπονοοῦσες ;

— Γιατί γέλασες ἐνῶ μιλοῦσα ; ...

Ὅλα πειράζουν τὸν φιλόνεικον. Γιὰ ὅλα ζητᾷ τὸν λόγο. Τὰ πάντα εἶναι ἀφορμὲς καυγᾶ γιὰ κείνον. Δὲν συμφωνεῖτε μὲ τίς ἀπόψεις του; προσβάλλεται καὶ ἀρχίζει νὰ φωνάζει. Διατυπώσατε δική σας γνώμη; Τι φοβερὴ προσβολὴ γιὰ κείνον! Ἄκουμπήσατε ἐπάνω του καθὼς περνοῦσατε πλάϊ του; Θὰ σᾶς βρῖση. Τὸν σπρώξατε στὸν συνωσιισμό; Θὰ σᾶς πη ἀνάγωγο. Μιλάτε μὲ ἕνα βαρῆκοο μέσα στὸ σπίτι σας; Θὰ βγῆ στὸ παράθυρό του γιὰ νὰ σᾶς κἀνη παρατήρησι. Ἄνάβει ὁ γείτονας τὰ φῶτα τοῦ σπιτιοῦ του, ὁ φιλόνεικος διαμαρτύρεται ὅτι θαμπώνεται. Οἱ πάντες καὶ τὰ πάντα τὸν ἐνοχλοῦν καὶ θέλει νὰ τὰ «βάλῃ σὲ τάξι» ὅπως ἰσχυρίζεται. Σκοτώνεται γιὰ τὸ δίκαιο. Θέλει νὰ διορθώσῃ ὅλα τὰ στραβά καὶ μόνο τὰ δικά του νεῦρα δὲν διορθώνει. Θέλει νὰ τὸν σέβωνται ὅλοι καὶ νὰ τοὺς ἐπιβάλλῃ τὴ προσωπικότητά του καὶ γίνεται ἀντιπαθής. Νομίζει πὼς ἔτσι φαίνεται «σπουδαῖος», ἐνῶ φαίνεται ἀπλῶς κακομαθημένος καὶ χωρὶς ἀνατροφή.

Ἄν τοῦ πῆτε ὅτι εἶναι φιλόνεικος διαμαρτύρεται. Καὶ ὅμως ἂν ὅλοι τοῦ ἔμοιζαν ἡ κοινωνία θὰ εἶχε μεταβληθῆ σὲ ζούγκλα.

ΠΕΡΙΓΡΑΨΑΤΕ ΟΜΟΙΩΣ :

- 1) Ὁ φωνακλᾶς.
- 2) Ὁ ὀξύθυμος.
- 3) Ὁ ἰδιότροπος.

52α ΕΚΘΕΣΙΣ

"Ο καχύποπτος

Σχεδιάγραμμα : Α'. Σειρά εικόνων πού τοῦ γεννοῦν ἀπόψεις.
 Β'. Τι αἰσθάνεται. Γ'. Ὁ καχύποπτος εἶναι δυστυχῆς.
 Δ'. Ἐπίλογος.

Δύο γνωστοί συνομιλοῦν χαμηλόφωνα, καί ὁ Καχύποπτος νομίζει δι' τὸν κακολογοῦν. Κάποιος φίλος ἀργοπόρησε, καί ὁ Καχύποπτος ὑποθέτει ὅτι ἀλητεύει. Κάποιος γελᾷ ἐνῶ ἐκεῖνος διαβαίνει, καί ὁ Καχύποπτος δυσαρεστεῖται, γιατί ὑποπεύεται ὅτι γελᾷ εἰς βᾶρος του.

Εἶναι δυστυχισμένος ἄνθρωπος ὁ καχύποπτος. Παντοῦ βλέπει κᾶτι τὸ ὑποπτον. Παντοῦ διακρίνει πλεκτάνας. Δὲν ἐμπιστεύεται κανένα. Φαντάζεται ὅτι ἡ διαγωγή τῶν πέριξ του, κρύπτει διαρκῶς κάποια ὀπισθοβουλία. "Ἄν κάποιος τὴν καλέσῃ σὲ διασκέδασι, διερωτᾶται τί ἄραγε νὰ ὑποκρίνεται πίσω ἀπὸ τὴ φιλοφρόνησι αὐτή ; "Ἄν τοῦ χαρίσουν κᾶτι σκέπτεται εὐθύς τί τάχα σκοπεύουν νὰ τοῦ ζητήσουν εἰς ἀντάλλαγμα. Ζῆ ὡς νὰ περιβάλλεται ἀπὸ ἐχθροὺς καί βρίσκεται συνεχῶς σὲ στάσιν ἀμύνης.

Νὰ θυμώσωμε τάχα μαζί του ; "Α ! ὄχι πρέπει μᾶλλον νὰ τὸν λυπηθοῦμε. Ὁ κακὸς χαρακτήρ του τὸν καθιστᾷ δυστυχῆ. Γιατί πῶς νὰ εἶναι εὐτυχῆς ἄνθρωπος πού βλέπει στὸ κάθε τι παγίδες, δόλους, πλεκτάνες καί φαντάζεται διαρκῶς, ὅτι ὅλοι συνωμοτοῦν ἐναντίον του.

«Ὁ παθὸς μαθὸς» λέγει γιὰ νὰ δικαιωκογηθῆ.

"Ἄλλὰ αὐτὸ εἶναι ἀστήρικτο. "Ἄν ἡ εὐπιστία ὀδηγεῖ σὲ ἀτυχῆς, ἡ καχυποψία προκαλεῖ συνεχῆ δυστυχία—γιατί ὁ καχύποπτος ζῆ κλεισμένος στὸν ἑαυτό του, χωρὶς νὰ ἐμπιστεύεται κανένα. Μόνος μὲ τίς ὑποψίες του, ἐνῶ οἱ ἄλλοι γύρω του χαίρουν.

ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΤΡΟΠΟΝ ΠΕΡΙΓΡΑΨΑΤΕ :

1) Ὁ *δξύθυμος* (δὲν εἶναι κακὸς ἀλλὰ λόγῳ τοῦ ἐλαττώματος του δυσαρεστεῖ τοὺς πάντας—σημειώσατε ἰδιατέρως ὅτι συχνὰ θυμῶνει ἀδίκως).

- 2) **Ο νευρικός** (σημειώσετε χαρακτηριστικές κινήσεις του).
 3) **Ο κοσμικός** (άναφέρετε τις προτιμήσεις του).

53η ΕΚΘΕΣΙΣ

Ο άνυπόμονος

Σχεδιάγραμμα : Α'. Πώς συμπεριφέρεται στην ούρα, στο έστιατόριο, στα καταστήματα. Β'. Έξηγησις τής συμπεριφοράς το. Γ'. Πώς φέρεται όταν αναγκάζεται να περιμένη.

Ο άνυπόμονος στέκεται στην ούρα τοῦ λεωφορείου καὶ ἐνῶ ἔφθασε τελευταίως ἀρχίζει νὰ διαμαρτύρεται καὶ νὰ ἀγανακτῆ γιὰ τὴν ἀργοπορία τοῦ λεωφορείου. Οἱ ἄλλοι σιωποῦν ἤρεμοι. Ἐκεῖνος ὅμως στηρίζεται πότε στὸ ἓνα πόδι, πότε στὸ ἄλλο, μονολογεῖ, λέει στὸν γείτονά του τὸ παράπονό του, φωνάζει στὸν σταθμάρχη. Ἰσχυρίζεται ὅτι βιάζεται. Ἀλλὰ αὐτὸ εἶναι πρόσχημα. Στὸ ἐστιατόριο ἂν τὸ γκαρσόνι εἶναι ἀπησχολημένο ἄλλοῦ, ὁ άνυπόμονος ἀρχίζει νὰ κτυπᾷ τὰ πιάτα, τὰ ποτήρια, τὶς καράφες γιὰ νὰ ἐπισύρῃ τὴν προσοχὴ του καὶ νὰ ἐξυπηρετηθῆ πρῶτος. Στὰ καταστήματα, ἔστω καὶ ἂν ὑπάρχουν τέσσαρες πέντε πελάται πρὶν ἀπὸ ἐκεῖνον, ἐννοεῖ νὰ τοὺς ἐγκαταλείψουν οἱ ὑπάλληλοι γιὰ νὰ τεθοῦν στὰς διαταγὰς του.

Ἐγωῖσμός θὰ εἶπητε. Βεβαίως ὑπάρχει σὲ ὅλα αὐτὰ μιὰ δόσις ἐγωῖσμοῦ, ἀλλὰ κυρίως ὑπάρχει πολὺ νευρικότης—νευρικότης ποῦ ἡ καλὴ ἀνατροφή καὶ ἡ αὐτοκυριαρχία δὲν κατῶρθωσαν νὰ πειθαρχήσουν.

Στὸ ραντεβού του, ἂν φθάσῃ πρῶτος, ἀρχίζει νὰ βλέπῃ τὸ ρολοῖ του, νὰ κυττάζῃ δεξιὰ καὶ ἀριστερά, νὰ χτυπᾷ τὰ πόδια σὰν θυμοειδὲς ἄλογο, νὰ βηματίζῃ ἀδιάκοπα, νὰ νομίζῃ πῶς κάθε λεπτὸ εἶναι αἰῶνας, σὲ σημειοῦ ὥστε νὰ φαντάζεται ὅτι. . . τὸ ρολοῖ του ἔχει σταματήσει.

Τοῦ εἶναι ἀδύνατον νὰ περιμένῃ καὶ ἐφευρίσκει χίλιες δυὸ προφάσεις γιὰ νὰ δικαιολογήσῃ τὸ ἐλάττωμα αὐτό, ποῦ πηγάζει ἀπὸ τὴν ἄμετρη νευρικότητά του.

ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΤΡΟΠΟΝ ΠΕΡΙΓΡΑΨΕΤΕ :

- 1) *Ὁ φιλάρεσκος* (δώσατε ιδιαίτερα σημασία στὸν τρόπο τῆς ἐνδυμασίας του).
- 2) *Ὁ ματαιόδοξος* (προσπαθεῖ νὰ φαίνεται καλλίτερος ἀπὸ ὅ,τι εἶναι καὶ ἀποδίδει μεγάλη σημασία σὲ πράγματα ἀσήμαντα).
- 3) *Ὁ βιαστικός* (σημειώσετε τὰς κινήσεις του).

54η ΕΚΘΕΣΙΣ

Ὁ ἀφηρημένος

Σχεδιάγραμμα : Α'. Τί κάνει ὁ ἀφηρημένος, α) ζητᾷ τὰ γυαλιά του, β) παίρνει ἄλλο λεωφορεῖο ἀντ' ἄλλου, γ) λησμονεῖ τί θέλει ν' ἀγοράσῃ ἢ τὴ χρονολογία. Β'. Συμπέρασμα.

—Ποῦ εἶναι τὰ γυαλιά μου ; φωνάζει ὁ φίλος μας καὶ ψάχνει νευρικά τὶς τσέπες του.

Παραμερίζει τὰ χαρτιά τοῦ γραφείου του, ἀνοίγει βιαστικά τὰ συρτάρια, κυττάζει δεξιά, κυττάζει ἀριστερά.

—Ποῦ εἶναι τὰ γυαλιά μου; φωνάζει ἀπελπισμένος ἔπειτα ἀπὸ πολὺωρη ἀναζήτησι.

Μὰ τὰ φορᾶς ! τὸν πληροφοροῦν οἱ μάρτυρες τῆς κωμικῆς σκηνῆς.

Καὶ πράγματι ὁ φίλος μας εἶναι τόσο ἀφηρημένος ὥστε ζητᾷ τὰ γυαλιά του ἐνῶ τὰ φορεῖ. Καὶ νὰ ἦτο μόνον αὐτό . . . Βουτᾷ τὸ τσιγάρο του στὸ μελανοδοχεῖο καὶ τινάζει τὸν κονδυλοφόρο του στὸ τεφροδοχεῖον.

“Ἐνα λεωφορεῖο σταματᾷ μπροστά του καὶ ἐκεῖνος, πάντοτε ἀφηρημένος, εἰσέρχεται εἰς αὐτὸ χωρὶς νὰ βεβαιωθῇ ἂν εἶναι ἐκεῖνο ποῦ χρειάζεται. Καὶ μόνον ὅταν φθάσῃ στὸ τέρμα ἀπορεῖ, βλέποντας ὅτι βρίσκεται στὸ ἀντίθετο σημεῖον τῆς πόλεως ἀπὸ ἐκεῖνο στὸ ὁποῖον ἐπρόκειτο νὰ μεταβῇ ! Εἰσέρχεται στὸ παντοπωλεῖον καὶ δὲν θυμᾶται τί ἐσκόπευε ν' ἀγοράσῃ. Κρύβει τὸ πορτοφόλι του καὶ τρομάζει ὅτι τὸ ἔχασε. Δὲν τοῦ εἶναι σπάνιον, ὅταν γράφῃ νὰ λησμονῇ τὴ χρονολογία καὶ νὰ βάζῃ ἄλλην ἀντ' ἄλλης. Τὴν Κυριακὴ ἐκπλήσσεται ὅταν ἀντικρύξῃ, τὰ καταστή-

ματᾶ κλειστά, γιατί συγχέει τίς ἡμέρες τῆς ἑβδομάδος καί δέν ξέρει πότε εἶναι ἀργία.

Οἱ φίλοι του γελοῦν μέ τὸ πάθημά του—ἀλλὰ κατὰ βάθος ὁ ἀφηρημένος εἶναι δυστυχῆς... Ἴσως μάλιστα νὰ εἶναι ἐλαφρᾶ ἄρρωστος.

ΝΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΟΥΝ ΟΜΟΙΩΣ :

- 1) Ὁ μαιαιόδοξος.
- 2) Ὁ καυχησιολόγος.
- 3) Ὁ ψεύστης.

55η ΕΚΘΕΣΙΣ

Ὁ φλύαρος

Σχεδιάγραμμα : Α'. Ὁρισμός. Β'. Τί κάνει ;

Εἶναι φλύαρος ὁ κύριος Πάρλας. Μιλᾷ γιὰ νὰ μιλήσῃ καί ὄχι γιατί ἔχει κάτι νὰ πῆ. Στενοχωρεῖται, ὅταν κρατᾷ κλεισμένο τὸ στόμα του καί γι' αὐτὸ δέν διστάζει νὰ ἀναμιχθῆ σέ συζητήσι τρίτων ἔστω καί ἂν δέν τὸν ἀφορᾷ. Δέν διστάζει ἐπίσης νὰ δώσῃ τὴ γνώμη του χωρὶς νὰ τοῦ τὴν ζητήσουν. Πολλές φορές ὅταν βρίσκεται σέ λεωφορεῖο ἢ σέ ἄλλο κλειστὸ χῶρο ἐκθέτει τὰς ἐντυπώσεις του στὸν δίπλανό του ἀκόμα καί ἂν δέν τὸν γνωρίζῃ. Καταργεῖ ἀδίστακτα κάθε κοινωνικὸ ἔτυπο, ὅταν πρόκειται νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴ φλυαρία του. Ἀκόμη κι' ἂν καιεῖς δέν τοῦ δίδῃ ἀπάντησι, αὐτὸ δέν τὸν ἐμποδίζει νὰ μιλᾷ μόνος του ἐκφράζοντας φωναχτὰ κάθε του σκέψι, κάθε του ἀντίδρασι. Εἶναι τέτοιο μαρτύριο γι' αὐτὸν νὰ κρατᾷ κλεισμένα τὰ γέλη !... Ζαλιζει τοὺς πάντας. Ἐνοχλεῖ τοὺς πάντας. Ἀλλὰ αὐτὸ οὔτε κἂν τὸ ὑποπεύεται καί ἀγανακτεῖ, ὅταν οἱ ἄλλοι δέν εἶναι πρόθυμοι νὰ δόσουν τροφή στὴ φλυαρία του. Τὸ πάθος του τὸν παρασύρει πολλές φορές νὰ εἰπῆ πράγματα ποῦ δέν πρέπει, γιατί δέν κατορθώνει νὰ κλείσῃ ἐπὶ τέλους τὸ στόμα του καί εἶναι εὐτυχῆς ὅταν βρῆσκῃ κάποιον πρόθυμο ν' ἀκούσῃ, ἢ νὰ τροφοδοτήσῃ, τὴ φλυαρία του.

ΓΡΑΨΑΤΕ ΟΜΟΙΩΣ :

- 1) *Ὁ καλαμπουριστής* (συχνά λέγει άνοησίες ἢ άπρέπειες)
- 2) *Ὁ πολυλογάς* (έπαναλαμβάνει τά ἴδια κατά διαφόρους τρόπους).
- 3) *Ὁ παραμυθάς ἢ ὁ φαντασιόκοπος* (διηγείται άνύπαρκτα πράγματα).

56η ΕΚΘΕΣΙΣ

Ὁ γρινιάρης

Σχεδιάγραμμα : Α'. Εισαγωγή. Β'. Για ποιά πράγματα γρινιάζει. Γ'. Τι πιστεύει. Δ'. Τι έντύπως δημιουργεϊ στούς γύρω του.

Γνωρίσατε πότε γρινιάρη ; *Αν ναί, σās λυπάμαι. *Αν όχι, άφἡστε με νά σās τόν παρουσιάσω έγώ.

Βρέχει ; Παραπονείται ότι ή βροχή τόν ένοχλεϊ.

Λάμπει ὁ ήλιος ; Δυσανασχετεϊ γιατί τόν θαμπώνει.

Κάνει κροῦο ; Γρινιάζει.

Κάνει ζέστη ; Διαμαρτύρεται ότι ιδρώνει.

Φυσαά άέρας ; Δυσφορεϊ.

Του πορουσιάζουν στο τραπέζι κρέας—τό έχει βαρεθή. Του σερβίρουν ψάρι καί ζητά κρέας. Τίποτε δέν είναι καλοκαμωμένο, τίποτε δέν είναι σωστό, τίποτε δέν του άρέσει, τίποτε δέν τόν εύχαριστεϊ. *Όλοι τόν άδικούν, όλα τόν ένοχλούν, είναι τό γενικό θύμα, οί πάντες καί τά πάντα συνωμοτούν έναντίον του.

*Αλλοίμονον άν οί άλλοι δέν συμφωνούν μαζί του—είναι κατά τή γνώμη του πνεύματα αντίλογίας καί έκείνος —ὁ καυμένος !— δέν είναι στραβόξυλο.

Δέν είναι ἴσως κακός. *Ίσως νά-μην είναι καν παράξενος. *Αλλά είναι τόσο κουραστικός, ώστε έξαντλεϊ τήν ύπομονήν καί του πλέον καλοπροαιρέτου καί δημιουργεϊ γύρω του κενόν. Ποιός τάχα μκορεϊ ν' άκούη τήν άδιάκοπη γρίνια του ;

ΓΡΑΨΑΤΕ ΟΜΟΙΩΣ :

- 1) *Ὁ άπαιτητικός.*
- 2) *Ὁ ιδιότροπος.*
- 3) *Ὁ λεπτολόγος.*

57η ΕΚΘΕΣΙΣ

Ὁ ἐγωϊστής

Κανένα ἴσως ἐλάττωμα δὲν εἶναι τόσο διαδεδομένο καὶ δὲν προσλαμβάνει τόσο πολυποίκιλες μορφές, ὅσο ὁ ἐγωϊσμός καὶ σ' αὐτὸν συχνὰ ἔχουν τὴ ρίζα τους πλεῖστα ἀπὸ τὰ ἐλαττώματα, ποὺ παρατηροῦμε γύρω μας.

Ὁ ἐγωϊστής ἔχει τὴν πεποίθησι, πὼς ὑπερέχει ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Κατὰ τί; Ἄ! μὴ τοῦ θέσετε παρόμοιο ἐρώτημα, γιατί δὲν θὰ μπορούσε νὰ σᾶς ἀπαντήσῃ σ' αὐτό. Ὑπερέχει ἀπλῶς γιατί εἶναι ἐ κ ε ἷ ν ο ς. Καὶ ξεκινῶντας ἀπὸ τὴν ἀντίληψιν αὐτὴ νομίζει πὼς τὰ πάντα τοῦ ἐπιτρέπονται, πὼς γιὰ κείνον δὲν ὑπάρχει κανένας φραγμὸς οἰασδήποτε φύσεως.

Ὅ,τι καλλίτερο πλάσθηκε στὴ γῆ τοῦ ἀνήκει δικαιωματικά. Τίποτε δὲν τοῦ φαίνεται ἀντίξιο του. Βλέπει τοὺς πάντας καὶ τὰ πάντα σὰν ταπεινὰ ζῴφια ἀνίκανα νὰ σταθοῦν κοντὰ του. Ἄλοίμονο σὲ ὅποιον δὲν ἀσπάζεται τις γνώμες του: εἶναι βλάκας. Ἄλοίμονο σὲ ὅποιον δὲν ὑποκλίνεται μπροστὰ στὴ μεγαλειότητά του: εἶναι κακομαθημένος.

Ὅλα τὰ ζητήματα τὰ βλέπει ὑπὸ τὸ πρῖσμα τῶν προσωπικῶν του συμφερόντων. Κάθε τι ποὺ δὲν τὸν συμφέρει εἶναι κακό. Κάθε τι ποὺ τὸν εὐνοεῖ, ἢ τὸν εὐχαριστεῖ, εἶναι ἐπιτρεπτό—ἔστω καὶ ἂν ἀντιβαίη στοὺς στοιχειώδεις νόμους τῆς ἠθικῆς ἢ καὶ αὐτῆς ἔστω τῆς λογικῆς. Τὶ τὸν πειράζει ἂν γύρω του σκορπίσῃ δάκρυα καὶ ἐρείπια—ἀρκεῖ ὅτι ἐκεῖνος εἶναι εὐχαριστημένος. Μὴ δοκιμάσετε νὰ τὸν συμβουλευσετε. Θὰ χάσετε τὰ λόγια σας ματαίως. Ὁ ἐγωϊστής ξέρει τὰ πάντα, εἶναι ἀλάθητος—τί τις χρειάζεται τις συμβουλές; Ἐκεῖνος κρίνει τὸ κάθε τι ἀκόμα καὶ τὸν ἴδιο τὸν Δημιουργὸ χάρις στὴν ἀναμφισβήτητη ὑπεροχῇ του. Ἄν σᾶς χαιρετήσῃ, σᾶς κάνει μεγάλη τιμὴ καὶ θᾶπρεπε νὰ τὸν εὐγνωμονεῖτε γι' αὐτό.

Ἄλλὰ αὐτὸ δὲν συμβαίνει συχνὰ, γιατί ὁ ἐγωϊστής δὲν κατεβαίνει ποτέ τόσο, ὥστε νὰ μιλά μὲ κοινὰ ἄτομα. Κρατᾷ τὴν ἀξία του κι' οὔτε ὑποπεύεται πὼς ἄλλοι ἀγανακτοῦν καὶ ἄλλοι γελοῦν μαζί του.

Ὁ ἰσχυρογνώμων

Σχεδιάγραμμα : Α'. Ὁ ἰσχυρογνώμων δὲν παραδέχεται ὅτι ἡ γνώμη του εἶναι δυνατόν νὰ σφάλῃ. Β'. Ἐχει δόσιν πείσματος. Γ'. Ἡ συζήτησις μαζί του ἀδύνατος. Δ'. Ὁ ἰσχυρογνώμων κατὰ βάθος εἶναι ἐγωΐστης ἀλλὰ καὶ στενοκέφαλος.

Μπορεῖ ὁ ἰσχυρογνώμων νὰ βλέπῃ πῶς ἔχει ἄδικο, μπορεῖ νὰ ἔχει πεισθῆ στοῦ βάθος τῆς συνειδήσεώς του, πῶς οἱ ἀπόψεις τοῦ συνομιλητοῦ του εἶναι ὀρθότερες. Θὰ προτιμοῦσε ὅμως νὰ πεθάνῃ παρά νὰ τὸ ὁμολογήσῃ. Τοῦ φαίνεται ταπεινωτικὸ νὰ παραδεχθῆ πῶς κάποιος ἄλλος ἔχει ὀρθότερη κρίσι ἀπὸ τὴ δική του ἢ πῶς, σὰν ἄνθρωπος, λάθεψε κι' αὐτὸς σὲ κάτι ἢ δὲν ἔκρινε κάτι σωστά. Ἐπιμένει, ἐπιμένει, ἐπιμένει ὀκόμα κι' ἂν πάσῃ νὰ πιστεῦῃ πῶς εἶναι ὀρθὸς οἱ ἀντιλήψεις κι' οἱ πράξεις του.

Ὁ ἰσχυρογνώμων ἔχει μεγάλη δόσι πείσματος καὶ νομίζει πῶς δείχνει δύναμι χαρακτήρος μὴ ἀναγνωρίζοντας κάποιους ὀφθαλμοφανῆς—ἂν ἐξ ἀρχῆς δὲν τὸ εἶχε ἀντιληφθῆ. Συχνὰ μάλιστα ἐνῶ ἐκεῖνος ἐπιμένει παράλογα στὶς γνώμες του κατηγορεῖ τοὺς ἄλλους γιὰ πνεύματα ἀντιλογίας.

Ἡ συζήτησις μαζί του εἶναι ἀδύνατος, γιατί ἀντὶ νὰ προσπαθῆσῃ καλόπιστα νὰ ἀναζητήσῃ τὴν ἀλήθεια ἢ τὸ σωστό, προβάλλει μίαν αὐθαίρετο γνώμη καὶ δὲν δέχεται καμμίαν ἀντιλογία.

Ἴσως στοῦ βάθος—βάθος νὰ κρύβεται κάποια μορφή φιλαυτίας, κάποια μορφή ἐγωΐσμοῦ, ποὺ τὸν κάνει νὰ θεωρῆ ζητήμα ὑπερηφανείας νὰ μὴν ὑποχωρήσῃ. Μὰ πολὺ συχνὰ ὁ ἰσχυρογνώμων εἶναι στενοκέφαλος ἄνθρωπος ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ ἀντιληφθῆ τὰς ἀπόψεις τοῦ ἄλλου, γιατί ἡ ἰσχυρογνωμοσύνη προδίδει ἔλλειψι ἀρκετῆς εὐκινήσιας πνεύματος.

ΓΡΑΨΑΤΕ ΟΜΟΙΩΣ :

- 1) Ὁ ἐπίμονος.
- 2) Ὁ διστακτικὸς (σημειώστε τὴν ἀβεβαιότητα ποὺ δείχνει στοῦ κάθε τι).
- 3) Ὁ παράξενος
- 4) Ὁ εὐθικτος (τὸ ψευτοφιλότιμο μορφή ἐγωΐσμοῦ).

59η ΕΚΘΕΙΣ

Ποῖον ἀπὸ τούς ἥρωας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως προτιμᾶτε :

Σχεδιάγραμμα : Α ὄλοι ἀξιοθαύμαστοι διὰ τὸ θάρρος των Β ὁ Κανάρης συνδυάζει μὲ τὸ θάρρος καὶ ἄλλα ἠθικά προσόντα. Γ' σεμνός, ἀπλός, ταπεινόφρων οὐδέποτε ἠξίωσε ἀξιώματα. Δ' ἔμεινε μακρὰν ἀπὸ ἐμφυλλοῦς ἔριδας. Ε' δεινὸς ποικιστῆς. ΣΤ' Συμπέρασμα.

"Ὅταν ἀναλογίζωμαι τούς ἥρωας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, ποὺ πτωχοί, ἀσύντακτοι, ἄοπλοι, ἀβοήθητοι, ἐξηγέρθησαν καὶ συνέτριψαν τὸν ξενικὸν ζυγόν, βαθὺ αἴσθημα, εὐγνωμοσύνης μὲ πλημμυρίζει πρὸς τούς ἀπλοὺς ἐκείνους ἀνθρώπους, διότι δὲν ἐδίστασαν πρὸ τόσων δυσκολιῶν. Ἄνεμετρήθησαν ἕνας μὲ δέκα καὶ ἐρρίφθησαν μὲ αὐτοθυσία σὲ ἀγῶνα ἀπελπισμένο, γιὰ νὰ κληροδοτήσουν σὲ μᾶς, τὰ δισέγγονά τους μιὰ σπιθαμὴ ἐλευθέρας γῆς καὶ νὰ μᾶς σώσουν ἀπὸ τὰ δεινὰ τῆς δουλείας. Ὅλους τούς ἀγαπῶ, ὄλους τούς θαυμάζω, ὄλους τούς εὐγνωμονῶ, διότι ὄλοι ἔδειξαν θάρρος καὶ τόλμην ἀνυπέρβλητο.

Ὅμολογῶ ὅμως ὅτι εἰς τὸ βᾶθος τῆς ψυχῆς μου αἰσθάνομαι ἰδιαιτέραν προτίμησιν διὰ τὸν πυρπολητὴν Κωνστ. Κανάρην, διότι συνδυάζει μὲ τὸν ἠρωϊσμόν, πολλὰς κοὶ ἀξιολόγους ψυχικὰς ἀρετάς.

"Ὅχι μόνον ὑπῆρξεν καλὸς οἰκογενειάρχης, μελιχίος καὶ χρηστός ἄνθρωπος, εὐλαβὴς χριστιανὸς ἀποδίδων εἰς τὸν θεὸν τὰ προσωπικά του κατορθώματα, ἀλλὰ ὑπῆρξε κυρίως ἀγαθὸς ἄνθρωπος, γεμᾶτος ἀπλότητα καὶ ταπεινοφροσύνη. Ποτὲ δὲν ἐκαυχῆθη διὰ τούς ἠρωϊσμούς του. Ποτὲ δὲν ἠξίωσε τὰ πρωτεῖα. Ποτὲ δὲν ἐζήτησε νὰ ἐπιβληθῆ καὶ νὰ λάμψη. Ἐπραττε ὅ,τι ἐθεώρει καθήκον του, χωρὶς νὰ νομίζει ὅτι αὐτὸ τοῦ παρεῖχε δικαιώματα σὲ τίτλους τιμῆς καὶ ἐξουσίας. Εἰς ὄλας τὰς ἐμφυλλοῦς διαμάχας καὶ ἔριδας ὑπῆρξε πάντοτε ἀμέτοχος ἀφωσιωμένος εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῆς καὶ ὄχι εἰς φατρίαν καὶ κόμματα. Ἡ φιλοπρωτία τοῦ ἦτο ἄγνωστος. Καὶ αὐτός, ποὺ τὰ κα-

τορθώματά του ένέπνεαν ξένους ποιητάς και τοῦ παρεΐχαν παγκόσμιον φήμην, οὐδέποτε έπεδίωξε κάποιαν ήγετικήν θέσιν. Ένα μόνον ζητοῦσε—νά τοῦ δώσουν ένα μπουρλότο για νά συνεχίσῃ τήν έθνική δρᾶσι του. Εἰς έποχήν πού ὁ τοπικισμός εύρίσκειτς εἰς τήν δευτέραν του φάσιν ὁ Κων. Κανάρης αἰσθανόταν τήν ἰδεατή Έλλάδα έπάνω ἀπό τὸ στενὸ τοπικὸ αἴσθημα. Καί ὅταν μετὰ τήν καταστροφὴν τῶν Ψαρῶν οἱ συντοπίτες του τὸν έμέμφοντο, διότι έτέθη ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν καπεταναίων τῆς Ὑδρας, εκείνος ἀπεκρίθη πὼς ένα μόνον ήθελε: νά πολεμᾷ τοὺς Τούρκους, καί ἀδιαφοροῦσε ποιούς θά εἶχεν ὡς ἀρχηγούς του.

Πολλοὶ επέδειξαν ἀνδρείαν καί τόλμην. Πολλοὶ διέπρεψαν διὰ θάρρος ἢ ήγετικήν ἰκανότητα. Ἄλλὰ τόσην εύγενή ἀνιδιοτέλειαν, τόσην συγκινητικὴν ἀπλότητα καί ἔλλειψιν έγωΐσμοῦ, σπανίως συναντῶμεν. Καί αὐτὸ ἀκριβῶς παρέχει εἰς τὸν σεμνὸν ψαριανὸ μπουρλοτιέρη μιὰ θέσι ἀληθινὰ μοναδική.

ΓΡΑΨΑΤΕ ΟΜΟΙΩΣ :

- 1) *Πρὸς ποῖον ἱστορικὸν πρόσωπον θὰ θέλατε νά ὁμοιάσετε;*
- 2) *Ποῖον ήρωα τῆς ἀρχαίας τραγωδίας θαυμάζετε ;*
- 3) *Ἀπὸ τὰς διαφόρους ἀναγνώσεις σας ποῖος ήρωας σᾶς ἔκαμε μεγαλειότεραν ἐντύπωσιν.*

60η ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἱστορία μιᾶς ένδυμασίας.

Σχεδιάγραμμα: Α' ή ένδυμασία κάτι τὸ σύνθητες ... β) καί ὅμως ἀπὸ ποῦ προέρχεται καί ἀπὸ πόσα στάδια διέρχεται ή πρώτη αὐτῆς ὕλη. α) κλώσιμο β) βαφή γ) ὕφανσις δ) ράψιμο.

Εἶμαι μιὰ ένδυμασία—οὔτε καλλίτερη οὔτε χειρότερη ὅπως τίς ἄλλες. Χιλιάδες ὅμοιες με έμένα χρησιμοποιοῦνται ἀπὸ χιλιάδας ἀνθρώπων. Καθημερινῶς βλέπετε ἀμέτρητες ἀδελφές μου. Ρωτήσατε ὅμως ποτέ, νά μάθετε τήν ἱστορία μας; Ὑποπιτεύεσθε ἀπὸ πόσα χέρια περάσαμε καί τί μεταμορφώσεις ἔχομε ὕποστῃ, πρὶν λάβωμε τή σημερινή μας μορφή;

Ἐγὼ πρὶν ντύσω ἓνα ἄνθρωπο ἔντυνα ἓνα πρόβατο, γιατί μὴ λησμονεῖτε πὼς τὸ μαλλὶ εἶναι τὸ φυσικὸ ἔνδυμα τοῦ προβάτου.

Μὲ ἐπῆραν λοιπὸν ἀπὸ τὸ κριάρι, ποὺ σκέπαζα καὶ μὲ μετέφεραν μέσα σὲ μεγάλα σακκιά σ' ἓνα ἐργοστάσιο. Ἐκεῖ ἄρχισαν νὰ μὲ πλένουν μὲ ἄφθονα νερά. ἌΙ καλὰ λένε ὅτι ἡ πάστρα εἶναι μισὴ ἄρχοντιά! Ἐπρεπε νὰ δῆτε πόσον ἄσπρο καὶ μαλακὸ ἔγινε τότε. Σωστὸ πούπουλο. Ποτὲ ὅσο βρισκόμουν στὴ στάνη δὲν ἤμουν τόσο ἀφράτο. Τότε μὲ ἐπῆγαν στὸ κλωστήριο σὲ μίαν αἴθουσα δηλαδὴ μὲ μηχανές, ποὺ μὲ ἄρπαζαν μέσα στὰ δόντια τους καὶ ἄρχισαν νὰ μὲ στρίβουν—νὰ μὲ στρίβουν ὡς ὅτου ἔγινε ἓνα νῆμα μαλακὸ καὶ στερεό. Μὲ παρέλαβαν πάλι ἀπὸ ἐκεῖ καὶ μὲ μετέφεραν στὸ βαφεῖο. Ἄχ! πάει ἡ λευκότης μου ποὺ μ' ἔκανε τόσο νὰ καμαρώνω. Μ' ἐβούτηξαν σὲ μεγάλα καζάνια μὲ διάφορα χρώματα, μὲ ἄφησαν ἐκεῖ νὰ βράσω καὶ βγήκα ἀπὸ τὸ λουτρὸ αὐτὸ μὲ χρῶμα διαφορετικὸ ποὺ ποτὲ δὲν εἶχα ἀντικρῦσει σὲ κανένα πρόβατο. Καὶ ἔπειτα ἐσημάτισαν μὲ τὰ διαφόρων χρωμάτων μαλλιά δέματα καὶ τὰ ἔστειλαν σὲ ἓνα ὕφαντήριο, σὲ ἓνα ἐργοστάσιο δηλ. γεμᾶτο μηχανές. Ἐκεῖ ἔγινε τὸ μεγάλο θαῦμα. Ἐπέρασαν σὲ καρούλια τὸ νῆμα καὶ κατόπιν οἱ μηχανές μᾶς μετέβαλαν σὲ ὕφασμα. Βλέποντας τὴ μεταμόρφωσι ποὺ εἶχα πάθει δὲν ἐγνώριζα τὸν ἑαυτὸ μου καὶ δὲν ἔχω ἀμφιβολία, πὼς καὶ τὰ πρόβατα, οἱ παλαοὶ μου γνώριμοι, δὲν θὰ ὑποστεύοντο ποτὲ τί ἤμουν καὶ ἀπὸ ποῦ ξεκίνησα.

Ἀναρωτιόμουν γιατί εἶχα ὑποστή αὐτὲς τίς μεταβολές, ἀλλὰ ἀφοῦ μὲ ἐδίπλωσαν σὲ μεγάλα τόπια, μὲ μετέφεραν σὲ καταστήματα, ὅπου ὕπηρχαν καὶ ἄλλα ὕφασματα.

Εἶσθε κι' ἐσεῖς ἀπὸ μαλλὶ; τὰ ἐρώτησα—Ὅχι, ἐμεῖς εἴμαστε ταπεινοὶ συγγενεῖς σας, ἀπὸ βαμβάκι, μοῦ ἀποκρίθηκαν. Καὶ ἀπὸ τὴν ἀπάντησι αὐτὴν ἐνόησα ὅτι οἱ ἄνθρωποι δὲν μᾶς περιφρονοῦσαν, γιατί προερχόμεθα ἀπὸ τὴ στάνη, ἀλλὰ τουναντίον μᾶς ἐξέταζαν προσεκτικὰ καὶ ρωτοῦσαν ἂν τὸ ὕφασμα ἦτο ὀλόμαλλο καὶ δὲν περιεῖχε καὶ ἄλλες ὕλες. Ὁ καταστηματοῦχος ἔκοβε διάφορα τεμάχια καὶ, ὅταν ἦρθε ἡ σειρὰ μου, εἶδα ὅτι μᾶς μετέφεραν σὲ ἓνα ραφεῖο.

Μὲ ἓνα μεγάλο ψαλλίδι, ὁ ράπτης ἔκοψε τὸ ὕφασμα σὲ διάφορα σχήματα καὶ ἔπειτα ἄρχισε νὰ τὰ ἐνώνη μὲ κλωστὲς

καί βελόνα. Δέν μποροῦσα νά καταλάβω τί ἐσήμαινον ὅλα αὐτά. Ἄλλὰ ὅταν ἐσκέπασε μέ ἐμένα ἓνα πελάτη του καί εἶδα ὅτι εἶχα τὸ σχῆμα τοῦ σώματός του, τότε κατάλαβα πῶς ἔπειτα ἀπὸ τόσες καί τόσες περιπέτειες εἶχα μεταβληθῆ σὲ μιὰ ἐνδυμασία καί εἶχα εἰς τὸ ἐξῆς τὸν προορισμὸ νά προφυλάσσω τὸν κάτοχό μου ἀπὸ τῆς μεταβολῆς τῆς θερμοκρασίας.

ΓΡΑΨΑΤΕ ΟΜΟΙΩΣ :

- 1) Ἐνα βαμβακερὸ φόρεμα διηγεῖται ἀπὸ τί καί πῶς ἔγινε.
- 2) Τὰ διαδοχικὰ στάδια τῆς κατεργασίας τοῦ μαλλιῦ.
- 3) Ἀπὸ τὸν ἀργαλεῖο τῆς Πηνελόπης στὰ σύγχρονα κλωστοῦφαντουργεῖα.
- 4) Ὑφαντά—μιὰ βιοτεχνία μὲ καλαισθησια σιενὰ συνδεδεμένη μὲ τὴν ἐλληνικὴ ὑπαιθρο.

61η ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἡ χρησιμότης τῶν ζώων.

Σχεδιάγραμμα : Α) τὸ ἄλογο καί αἱ παλλαπλαῖ ὑπηρεσίαι του
 Β) τὸ βόδι Γ) τὸ πρόβατον καί τὸ ἀναντικατάστατο μαλλί του. Δ) Ἐπίλογος

Ὅσοι ζοῦν εἰς τὰς πόλεις ξεχνοῦν πολὺ εὐκόλα πῶσα καί πῶσα ὀφέλη πορίζεται ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὰ ζῶα. Ὁ χωρικός ὁμοῦς στηρίζει κυριολεκτικὰ τὴ ζωὴ του στὴν ὑπαρξὴ καί τὴν ἀφθονία τους. Μὲ τὸ ἄλογο θὰ ὀργώσῃ, μὲ τὸ ἄλογο θὰ μεταφέρῃ τὰ προϊόντα του στὴ πόλι, τὸ ἄλογο θὰ φορτώσῃ, γιὰ τὸν μῦλο, τὸ ἄλογο θὰ ἱππεύσῃ γιὰ μιὰ μακρυνὴ διαδρομὴ, καί τὰς αὐτὰς ὑπηρεσίας παρέχει ὁ ἡμίονος μὲ τὸ σταθερὸ του βᾶδισμα ποῦ τὸν καθιστᾷ κυριολεκτικὰ ἀναντικατάστατον στὰς ὄρεινὰς περιοχάς. Τὰς ὑπηρεσίας ποῦ σήμερα παρέχουν στοὺς κατοίχους τῆς ὑπαιθρου τὰ ζῶα αὐτά, τὰς προσέφεραν ἄλλοτε ἐπὶ αἰῶνας, εἰς τὸ σύνολον τῆς ἀνθρωπότητος καί ὑπῆρξαν τὸ μεταφορικὸν μέσον γενεῶν ὄλων.

Μήπως οἱ ὑπηρεσίαι, ποῦ παρεῖχε ὁ «ἀροτῆρ βοῦς», δέν ἐξετιμῶντο τόσον ὥστε νά τοῦ ἀποδοθοῦν ἄλλοτε θεῖκαί τιμαί ;

Τὸ βόδι, ἢ ἀκριβέστερον ἢ ἀγελάδα, μᾶς ἐξασφαλίζει ἐπίσης ἐκτός ἀπὸ τὸ ὄργωμα, τὸ γάλα καὶ τὸ πλῆθος τῶν γαλακτοκομικῶν προϊόντων, πού ἀποτελοῦν ἓνα ἀπὸ τὰ βασικώτερα εἶδη διατροφῆς, τόσο λόγῳ τῆς ποικιλίας τῶν ὄσσο καὶ λόγῳ τῆς ποιότητος καὶ τῆς θρεπτικῆς τῶν ἀξίας. Ὑπάρχουν ἀμέτρητα εἶδη τυροῦ καὶ μὲ βᾶσιν τὸ τυρὶ παρασκευάζομεν πλῆθος νόστιμων φαγητῶν.

Ἐκτός ἀπὸ τὸ τυρὶ, τὸ γάλα μᾶς ἐξασφαλίζει ἐπίσης τὸ βούτυρο, τὸ τόσο θρεπτικὸ, καὶ τὸ εὐχάριστο γιαούρτι. Θὰ μπορούσαμε νὰ ἀναφέρωμε ὅτι σὲ ἄλλες χώρας τὰ κατάλοιπα τοῦ γάλακτος χρησιμεύουν διὰ τὴν παρασκευὴν τῆς καζεΐνης μὲ τὰς ἀπείρους βιομηχανικὰς τῆς χρήσεις. Ἐφ' ὅσον ὅμως δὲν ὑπάρχει εἰσέτι σχετικὸν ἐργοστάσιον εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἄς ἐπανέλθωμεν εἰς ἄλλας ὠφελείας, πού μας παρέχουν τὰ ζῶα.

Ἄν ζωντανό, τὸ βόδι καὶ ἡ οἰκογένειά τοῦ, μᾶς ἐξυπηρετοῦν μὲ τόσους τρόπους, νεκρὸ μᾶς ἐξασφαλίζει ἐκτός ἀπὸ τὸ κρέας του, τὸ δέρμα του, ἀναντικατάστατο γιὰ πλεῖστα εἶδη ἱματισμοῦ.

Τὰς ἰδίας ἀκριβῶς ὑπηρεσίας παρέχει τὸ πρόβατον, γάλα πολύτιμον, θρεπτικὸ καὶ νόστιμο, κρέας εὐγευστο, δέρμα κατάλληλο γιὰ λεπτὰς χρήσεις. Ἀλλὰ ἂν τὸ πρόβατο δὲν ὀργώνει ὅπως τὸ βόδι, παρέχει μιὰν ἄλλην ὑπηρεσίαν μοναδικήν: τὸ θερμὸ μαλλί του, πού καμμιά ὕλη δὲν ἀντεκατέστησε ἕως σήμερα. Πῶς θ' ἀντιμετωπίζομε τὸν χειμῶνα χωρὶς τὰ μάλλινα εἶδη; Ἴσως ὅταν φοροῦμε θερμὰ μάλλινα ἐνδύματα νὰ μὴ συλλογίζομεθα πῶς προέρχονται ἀπὸ τὰ πρόβατα, τὰ γεμᾶτα πραότητα καὶ ἀνοχὴ ἀπέναντι τοῦ σκληροῦ αὐθέντου τους, τοῦ ἀνθρώπου. Χωρὶς αὐτὰ ὅμως τὸ κρυθὸ θὰ μᾶς ἐβασάνιζε σκληρὰ.

Καὶ ἴσως αὕτη ἀκριβῶς νὰ εἶναι ἡ μεγαλειτέρα ὑπηρεσία πού τὰ ζῶα μᾶς παρέχουν: Τὸ παράδειγμα τῆς ἡρεμίας καὶ τῆς αἰσθηματικότητος, τῆς ἀνιδιοτελείας καὶ τῆς ὑπομονῆς. Εἰς τὴν νευρικότητα καὶ τὸ ὑπολογιστικὸν τοῦ ἀνθρώπου τὰ ζῶα παρουσιάζουν τὴν ἡρεμίαν, τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν ἔλλειψιν ὑπολογισμοῦ—καὶ αὐτὸ ἀποτελεῖ ἀσφαλῶς παράδειγμα πρὸς μίμησιν.

ΓΡΑΨΑΤΕ :

- 1) *Ὁ σκύλος ὁ πισιότερος φίλος μας.*
- 2) *Ἡ αἶγα, ἡ ἀγελάς τοῦ πτωχοῦ.*
- 3) *Τὸ γαῖδούρι ἕνας παραγνωρισμένος πολύτιμος βοηθός.*

62α ΕΚΘΕΣΙΣ

Βλαβερά και ωφέλημα έντομα

Σχεδιάγραμμα : Α'. Εισαγωγή. Β'. Πλείστα είδη έντόμων ζούν παρασιτικώς. Γ'. *Αλλα έπιβλαβη εις τόν γεωργόν. Δ'. *Αλλα φορεϊς άσθενειών. Ε'. *Εξαίρεσιν άποτελοϋν ή μέλισσα και ό μεταξοσκώληξ.

*Από τας ποικίλας κατηγορίας ζώνων, που ή φύσις άκούραστη έδημιούργησε, δύο τάξεις ύπηρεξαν έπιτυχέστεραι εις τόν άγώνα της ζωής, της έπιβιώσεως και της προσαρμογής εις τό περιβάλλον. Τά σπονδυλωτά και τά έντομα, που διαφιλονεκούν την κυριαρχίαν της γής.

*Ενϖ δμως τά πλείστα των πρώτων —μακρινοί συγγενείς του άνθρώπου— είναι εις την μεγίστην πλειοψηφίαν τους χρήσιμα εις αυτόν, τά έντομα είναι ώς επί τό πλείστον έχθροί του.

Πλείστα έξ αυτών ζούν παρασιτικώς άπομυζώντα τό αίμα ή του ίδιου του άνθρώπου, όπως οί φθειρες οί κορέοι, οί ψύλλοι, ή των κτηνών, τά όποια ό άνθρωπος διατρέφει δι' ίδιον λογαριασμόν του ή είναι πιστοί του φίλοι όπως ό σκύλος και τό άλογο.

Μιά άλλη κατηγορία έντόμων —μικροσκοπικών συνήθως— ζούν επάνω εις φυτά χρήσιμα, προκαλοϋντα εις αυτά διαφόρους άσθενείας και καταστρέφοντα την παραγωγήν. Διά να σώση τας φυτείας ό άνθρωπος καταφεύγει εις διάφορα γεωργικά φάρμακα έντομοκτόνα, όχι πάντοτε άκίνδυνα. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν ή φυτοφθειρα και ό δάκος, που καταστρέφει τας έλαϊας. Αί πλείστα των άσθενειών, που μαστίζουν την γεωργία όφειλονται εις διάφορα βλαβερά έντομα και αί έξ αυτών ζημιαί είναι άνυπολόγιστοι, άφοϖ οϗτω έκμηδενίζονται οί κόποι και οί μόχθοι ένός όλοκληρου έτους.

Οί διάφορες κάμπιες, που καταστρέφουν τά φύλλα και τούς καρπούς, τί άλλο είναι παρά έντομα άτελη—πριν ύποστοϋν την τελική τους μεταμόρφωσι ;

Αί βλάβαι όμως έκ των έντόμων δέν είναι μόνον έμμεσοι, λόγω των ζημιών, που προκαλοϋν εις τας φυτείας. Αυτή αυτη ή ύγεια μας κινδυνεύει έξ αυτών. *Η πανώλης μεταδίδεται άπό

τούς ψύλλους, ὁ τυφοειδής καί ἡ ὀφθαλμία ἀπὸ τῆς μυϊγες, ἡ ἔλονοσία ἀπὸ τῶν ἀνωφελῆς. Αἱ μολύνσεις, πού προκαλοῦν, εἶναι ἀμέτρητοι, τὰ μικρόβια, πού μεταφέρουν ποικίλα. Ὁ κατάλογος τῶν βλαβῶν τῶν ὀφειλομένων στὰ ἔντομα εἶναι μακρὸς καί δὲν ἐξαντλεῖται εἰς ὀλίγας μόνον γραμμᾶς. Μήπως οἱ τερμίται, οἱ λευκοὶ μύρμηκες, δὲν ὑπονομεύουν ὀλόκληρα κτίρια μὲ τὰς σήραγγας, πού διανοίγουν καί δὲν προκαλοῦν καταστροφᾶς ἀνυπολογίστους;

Δὲν εἶναι ὑπερβολή, ὅθεν ἂν ἰσχυρισθῶμεν ὅτι τὰ ἔντομα εἶναι ἐχθροὶ μας, ἀλλά... ἀλλά κάθε κανὼν ἔχει τὰς ἐξαιρέσεις του. Δίπλα στὴ σφήκα μὲ τὸ δηλητηριώδες κέντρισμα, νὰ ἡ μέλισσα μὲ τὸ γλυκύτατο μέλι τῆς. Κοντὰ στὴ συχαμερὴ ἀράχνη, ἡ τὴν ἀκάθαρτο μυίγα, νὰ ὁ ἐργατικὸς μεταξοσκώληξ πού ἀκούραστος κλώθει βασιλικὰς ἀλουργίδες.

Ἡ μελισσοκομία, χωρὶς νὰ ἀπαιτῆ οὐδεμίαν σχεδὸν δαπάνην, ἐξασφαλίζει στὸν μελισσοουργὸ ἕνα σταθερὸν εἰσόδημα χωρὶς νὰ τοῦ ζητᾶ κόπους καί φροντίδας καί τὸ εὐλογημένο μέλι εἶναι ἀπὸ τὰς πιὸ ἀγνάς καί πιὸ ὠφελίμους τροφᾶς τοῦ ἀνθρώπου. Καί ἡ συστηματικὴ καλλιέργεια τοῦ μεταξοσκώληκος ἐξασφαλίζει τὴν συντήρησιν ὀλοκλήρων περιφερειῶν τῆς Θράκης, ἀφοῦ τὸ μετὰξι ἀποτελεῖ μιὰ ἀπὸ τὰς εὐγενεστέραις πρώταις ὕλας τῆς ὕφαντουργίας. Ἔτσι μέσα εἰς τὸ πλῆθος τῶν βλαβερῶν ἐντόμων μὲ τὰς καταστρεπτικὰς ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐπιδράσεις ἡ μέλισσα καί ὁ μεταξοσκώληξ ἀποτελοῦν δυὸ εὐτυχεῖς ἀλλὰ μοναδικὰς ἐξαιρέσεις.

ΓΡΑΨΑΤΕ ΟΜΟΙΩΣ :

- 1) *Ὁφέλιμα ἢ ἐπιβλαβῆ εἰς τὴν γεωργίαν ζῶα.*
- 2) *Ἡ μέταξα καί ἡ ἰσθαρία τῆς.*
- 3) *Μιὰ μέλισσα ναυχᾶται διὰ τὰς ἀρετὰς τῆς.*
- 4) *Ἐ ὀργάνωσις τῶν μυρμηκῶν, ὑπόδειγμα δι' ἄλλους.*

63η ΕΚΘΕΣΙΣ

Τὰ δένδρα οἱ φίλοι μας

Σχεδιάγραμμα : Α'. Εἰσαγωγή. Β'. Τὸ δένδρον ἀπαριθμεῖ τῆς εὐεργεσίας του, α) καθαρίζει τὴν ἀτμόσφαιρα, β) παρέχει

σκιά, γ) προσφέρει τὸ ξύλο του, δ) ἐμποδίζει τὴν διάβρωση τοῦ ἐδάφους ε) παρέχει τοὺς καρπούς του. Γ'. Ὁ κατάλογος τῶν εὐεργεσιῶν συμπληροῦται. Δ'. Ὀντως ἀνεκτίμητος φίλος.

Εἶμαι μόνος. Ἀπὸ τὸ ἀνοικτὸ παράθυρο διακρίνω τὸ πρᾶσινο φύλλωμα ἑνὸς δένδρου στὴν αὐλή τους, πού καθὼς κινεῖ στὴν αὐρα τοὺς μικροὺς του κλαδίσκους νομίζω ὅτι μοῦ νεύει φιλικὰ καὶ μοῦ λέγει :

—Εἶμαι κοντὰ σου, φίλος καὶ σύμμαχος σου. Ἐγὼ ἀπορροφῶ τὸ ἀνθρακικὸν ὀξύς, πού ἀπορρίπτεις καὶ σοῦ στέλλω εἰς ἀντάλλαγμα ὀξυγόνο, ἐγὼ συγκρατῶ τὶς ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου καὶ δὲν θερμαίνουν ὑπερβολικὰ τὸ σπῆτι σου, χαρίζοντας ἔτσι σχετικὴ δροσιὰ κατὰ τὶς θερμὲς θερινὲς ὥρες. Ἐγὼ ξεκουράζω τὸ βλέμμα σου μὲ τὸ γαλήνιο χρῶμα μου.

Καὶ δὲν εἶμαι ἐγὼ μόνον ὁ πιστὸς σὺντροφός σου καὶ φίλος σου, πού νανουρίζω τὸν ὕπνο σου μὲ τὸ θρόϊσμα τῶν φύλλων μου καὶ σὲ ζωογονῶ μὲ τὴν σκιά τους. Ἀμέτρητα ἀδέλφια μου, πού οὐδέποτε ἐγνώρισαν μιὰ σταγόνα νεροῦ ἀπὸ χέρι ἀνθρώπου, ἐργάζονται γιὰ ὄλους σας, σὰν φίλοι πιστοὶ καὶ ἀφωσιωμένοι καὶ σὰς γεμίζουν μὲ ἀμέτρητα δῶρα. Τὸ σανίδωμα, ὅπου πατεῖς, προέρχεται ἀπὸ τοὺς κορμούς τῆς ἀδελφῶν μου. Τὰ ἔπιπλα, πού μεταχειρίζεσαι, ἔχουν τὴν ἴδια προέλευσι καὶ ἐπὶ πολλές χιλιετηρίδες τὰ ἐλαφρὰ ξύλα μας διέπλεαν τοὺς ὠκεανούς καὶ ἐνώναν τοὺς λαοὺς μεταξύ των. Καὶ ὅταν οἱ βροχὲς θέλουν νὰ παρασύρουν στὴ θάλασσα τὸ εὐφορο μαλακὸ χῶμα, ἐμεῖς μὲ τὶς ρίζες μας, ὡσὰν μὲ ἀνάρθρωτα δάκτυλα, τὸ συγκρατοῦμε καὶ δὲν τὶς ἀφήνουμε ν' ἀπογυμνώσουν τοὺς βράχους.

Καὶ ὅταν εὐφραίνεσαι μὲ τ' ἀμέτρητα ὀπωρικά, τὰ ἀδέλφια μου τὰ καρποφόρα πρέπει νὰ εὐχαριστήσης. Οἱ καρποὶ τους δὲν εὐχαριστοῦν ἀπλῶς τὴ γειοὶ ἀλλὰ παρέχουν καὶ ἕνα σημαντικὸ εἰσόδημα στον γεωργό, πού τὰ φροντίζει, καὶ τὸ πολῦτιμο λάδι τὸ τόσο ὠφέλιμο μὴ ξεχνᾷς ὅτι δικό μας προϊόν εἶναι.

Αὐτὰ ἔλεγε τὸ δένδρο χωρὶς κἄν νὰ ἀναφέρῃ ὅλας τὰς σπουδαίας ὑπηρεσίας, πού μας παρέχουν οἰδμοιοὶ του. Λησμονοῦσε ὅτι ὅταν μιὰ περιοχὴ εἶναι ἐλώδης χάρις στὰ δένδρα τὴν ἀποστραγγίζομε, λησμονοῦσε ὅτι τὸ ξύλον του μᾶς παρέχει στέγην

καί ὅτι ἡ φωτιά, ἡ πολύτιμη καί ἀναντικατάστατος κατάκτησις τοῦ ἀνθρώπου, ἐτροφοδοτεῖτο ἐπὶ χιλιετηρίδας μὲ τὰ ξύλα τῶν δένδρων. Τί ἀνεκτίμητος φίλος ἀλήθεια! Φίλος ἐν ζωῇ μὲ τοὺς καρπούς του, μὲ τὴ σκιά του, μὲ τὴν ὁμορφιά του, πρόθυμος χωρὶς ἀνταλλάγματα νὰ μᾶς βοηθήσῃ κατὰ τῶν ἐχθρικῶν στοιχείων. Φίλος καί μετὰ θάνατόν του ἀκόμη, διότι τὸ ξύλο του καλύπτει ἀμέτρητες ἀνάγκες μας. Φίλος ἀληθινός, ποῦ δὲν ζητᾶ παρὰ νὰ τὸν σεβασθοῦμε γιὰ νὰ μᾶς γεμίσῃ μὲ ἀγαθά.

64η ΕΚΘΕΣΙΣ

Βιομηχανικά φυτὰ

Σχεδιάγραμμα : Α'. Εἰσαγωγή. Β'. Βάμβαξ. Γ'. Κουτούκ. Δ'. Χαρτοποιίας. Ε'. Καπνός. ΣΤ'. Φαρμακευτικά φυτὰ. 2 κατακλείς.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ γεωργία εἶναι ἡ μεγάλη τροφὸς τῆς ἀνθρωπότητος, ἀφοῦ σιτηρὰ, λαχανικά καὶ φρούτα ἀποτελοῦν τὰ δύο τρίτα τῆς τροφῆς τῶν ἀνθρώπων. Ἄλλὰ ὁ φυτικὸς κόσμος παρέχει ἐκτὸς τῶν τροφίμων στὸν ἄνθρωπο καὶ ἄλλα εἶδη μὲ μεγάλην βιομηχανικὴν ἀξίαν.

Πρωτίστην θέσιν μεταξὺ αὐτῶν ἔχει ἀσφαλῶς ὁ βάμβαξ, ὁ ὁποῖος ὡς γνωστὸν καλλιεργεῖται καὶ εἰς πολλὰ σημεῖα τῆς Ἑλλάδος. Χιλιάδες ἐργοστάσια, ἐκκοκιστήρια, κλωστήρια, ὑφαντήρια, τροφοδοτοῦνται ἀπὸ τὸν βάμβακα. Καὶ μυριάδες ἐργατῶν ἀπασχολοῦνται εἰς αὐτὰ ἐξασφαλίζοντες τακτικὴν ἐργασίαν.

Τὰ βαμβακερὰ εἶναι εἶδη καθημερινῆς χρήσεως καὶ μέχρι τῆς ἀνακαλύψεως τῶν συνθετικῶν ὕφασμάτων, ἦσαν πράγματι μοναδικά. Ὅταν ρίξωμε γύρω μας ἓνα βλέμμα θ' ἀπορησωμε ἀλήθεια βλέποντας τίς ἀμέτρητες χρήσεις τοῦ βάμβακος.

Ἐνα ἄλλο πολυτιμότερον φυτικὸν εἶδος εἶναι τὸ καουτσούκ, ἢ ἂν προτιμᾶτε τὸ ἐλαστικὸν κόμμι, ποῦ παράγεται ἀπὸ τὸν χυμὸν ἑνὸς δένδρου τῶν τροπικῶν. Ἄν τὸ καουτσούκ ἐξηφανίζετο, πῶς θὰ ἐκινουνο τὰ αὐτοκίνητα, ἀφοῦ εἶναι ἀπαραίτητο γιὰ τοὺς τροχοὺς των;

Ἀπὸ τὰ βιομηχανικά εἶδη ποῦ παράγονται ἀπὸ φυτικὰς

πρώτας ύλας εἶναι ἀσφαλῶς καὶ τὸ χαρτί. Οἱ ἐκλεκτότερες ποιότητες γίνονται ἀπὸ τὸ ἄχυρο ὠρισμένων σιτηρῶν, ἐνῶ τὸ κατωτέρας ποιότητος γίνεται ἀπὸ ξυλοπολτό.

Στὰ βιομηχανικὰ φυτὰ θὰ ἔπρεπε ἀσφαλῶς νὰ κατατάξωμε καὶ τὸν καπνὸ, πού, παρὰ τὰς βλάβας πού προκαλεῖ εἰς τὴν ὑγείαν, ἔχει γίνει ἀχώριστος σύντροφος καὶ κυρίαρχον πάθος ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων. Ἡ βιομηχανία του εἶναι ἀπὸ τὰς σπουδαιότερας τῆς χώρας μας καὶ χιλιάδες ἐργατικῶν οἰκογενειῶν ἀποζοῦν ἀπὸ αὐτὴν.

Θὰ μπορούσαμε νὰ προσθέσωμε στὰ προηγούμενα τὴν ρητίνην τῆς πεύκης, πού ἡ βιομηχανία χρησιμοποιεῖ κατὰ πλείστους τρόπους καὶ τὸ λινάρι, πού ἄλλοτε συνηγωνίζετο τὸ βαμβάκι. Ἄλλὰ ὁ ὄγκος τῶν βιομηχανιῶν, πού τροφοδοτοῦν εἶναι ἀσφαλῶς πολὺ μικρότερος ἀπὸ τὶς τεράστιες βιομηχανίες, πού τροφοδοτοῦνται ἀπὸ τὸ βαμβάκι, τὸ κοουτσούκ, ἢ τὸν καπνόν. Θὰ μπορούσαμε νὰ ἀναφέρωμε ἀκόμη τὸ λουλάκι ἢ ἄλλα φαρμακευτικὰ εἶδη, ὅπως ἡ κίνα, πού προέρχονται ἀπὸ φυτὰ. Ἄλλὰ καὶ τὰ ὀλίγα αὐτὰ πού ἀναφέραμε δείχνουν ἀρκετὰ πὼς ὁ φυτικός κόσμος δὲν τροφοδοτεῖ μόνον τὸ στομάχι, ἀλλὰ καὶ τὴν βιομηχανία μας, πού ἀποτελεῖ ἕνα ἀπὸ τοὺς στυλοβάτες τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ.

ΓΡΑΨΑΤΕ ΟΜΟΙΩΣ :

- 1) Ποῖα φυτὰ καταναλίσκονται ὡς ἔχουν, καὶ ποῖα θφίστανται βιομηχανικὴν ἐπεξεργασίαν (εἰς τὰ πρῶτα ἀνήκουν τὰ λαχανικὰ καὶ τὰ φροῦτα, εἰς τὰ δεύτερα τὰ σιτηρὰ, ἢ ἐλαία (λάδι), τὰ σταφύλια (οἶνος), τὰ κοκκινογούλια (ζάχαρι).
- 2) Ποίας πρώτας ύλας χρησιμοποιεῖ ἡ ὑφαντουργία.
- 3) Ποῖα φάρμακα ἔχουν φυτικὴν προέλευσιν.

65η ΕΚΘΕΣΙΣ

Γάλλος βασιλεὺς ἔλεγε ὅτι «ἡ Γεωργία καὶ ἡ Κτηνοτροφία εἶναι οἱ δύο μαστοὶ, πού τρέφουν τὴν χώραν.» Εἶχε δίκαιον; καὶ ἐφαρμόζεται αὐτὸ παντοῦ ;

Σχεδιάγραμμα : Α'. Εἰσαγωγή. Β'. Τί προσφέρει ἡ γεωργία ἀπαριθμήσας γεωργικῶν τροφίμων καὶ λοιπῶν γεωργικῶν

προϊόντων. Γ'. Είδη προερχόμενα ἐκ τῆς κτηνοτροφίας. Δ'. Γεωργία καὶ κτηνοτροφία τροφοδοτοῦν τὴν βιομηχανίαν.

Πόσον δίκαιον εἶχε ὁ Ἑρρίκος ὁ Δ., ὅταν ἐχαρακτήρισε τὴν Γεωργίαν καὶ τὴν Κτηνοτροφίαν ὡς τὰ δύο μέσα διατροφῆς καὶ συντηρήσεως τῆς χώρας. Ἄν πράγματι ρίψωμεν ἕνα βλέμμα εἰς τὰ καθημερινὰ εἶδη διατροφῆς θὰ διαπιστώσωμεν εὐθὺς ὅτι εἶναι ὅλα προϊόντα γεωργικὰ ἢ κτηνοτροφικὰ. Τὸ ψωμί δὲν ἔχει ὡς πρώτην του ὕλην τὸν σίτον ; Τὰ λαχανικὰ δὲν εἶναι προϊόντα τῆς γῆς ; Καὶ τὰ ζυμαρικὰ δὲν εἶναι ἀπὸ ἀλευρα βιομηχανοποιημένα ; Οἱ διάφοροι καρποί, ἀπὸ τὸ εὐλογημένο σταφύλι ἕως τὴν πολυτελεῖ φράουλα, δὲν εἶναι γεωργικὰ προϊόντα ; Μὴ πως καὶ τὸ λάδι, ποῦ προσφέρει τὸ ἀπαπατήτο λίπος γιὰ τὴν συντήρησι τοῦ ὀργανισμοῦ, δὲν παράγεται ἀπὸ τὴν ἐληά—δῶρο θεϊκὸ κατὰ τοὺς ἀρχαίους ; Ὅσα τρόφιμα δὲν εἶναι γεωργικὰ προϊόντα, τὸ γάλα, τὸ βούτυρο, τὰ αὐγά, τὸ κρέας—εἶναι προϊόντα τῆς κτηνοτροφίας καὶ ἐπομένως ὁ ἀφορισμὸς τοῦ Γάλλου βασιλέως εἶναι καὶ εἰς τὸ δεύτερον μέρος τοῦ ὀρθός.

Ἄλλὰ ὁ Ἑρρίκος ὁ Δ' μὲ τὴν φράσιν αὐτὴν δὲν ἐννοοῦσε μόνον τὰ εἶδη διατροφῆς. Ἐσκέπτετο καὶ δικαίως ὅτι γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα διὰ τῆς βιομηχανοποιήσεως, ἀφ' ἑνὸς ἐξασφαλίζουν τὰ εἶδη ἐνδυμασίας καὶ ἀφ' ἑτέρου παρέχουν ἐργασίαν εἰς χιλιάδας ἐργατῶν.

Ἐὰν ἐξαιρέσωμεν τὰ ὑφάσματα νάυλον, ὅλα τὰ λοιπὰ εἶδη, ἀπὸ τὰ ὑποδήματα ἕως τὸ τελευταῖο κοκκάλινο κουμπί, προέρχονται ἀπὸ πρώτας ὕλας γεωργικὰς ἢ κτηνοτροφικὰς. Τὰ μεταξωτὰ μάλλινα καὶ δερμάτινα εἶδη—τοάντες, ὑποδήματα ζῶνες—δὲν ὀφείλονται στὴν κτηνοτροφία ; Τὰ βαμακερὰ καὶ τὰ λινὰ δὲν ὀφείλονται στὴν γεωργία ;

Ἐως ὅτου ὁμοῦ μεταβληθοῦν οἱ πρώτες αὐτὲς ὕλες—τὸ μαλλί ἢ τὸ δέρμα ἢ τὸ βαμβάκι—στὰ ἀντίστοιχα εἶδη καθημερινῆς χρήσεως ἀπὸ πόσα χέρια περνοῦν ; σὲ πόσους ἐργάτες παρέχουν ἐργασίαν ; Γιὰ νὰ μεταβληθοῦν τὰ τεθιτλα σὲ ζάχαρι ἢ ἢ ἐληά σὲ μαγειρικὸ λίπος πόσα χέρια ἐργατικὰ ἀπασχολοῦνται ; Καὶ οἱ διάφορες βιομηχανίες κονσερβοποιίας, πόσον πληθυσμὸν ἀπασχολοῦν ;

Ἔτσι λοιπὸν εἴτε ἀμέσως εἴτε ἐμμέσως ἡ Γεωργία καὶ ἡ

Κτηνοτροφία είναι οι βασικοί τροφοδοτά κάθε χώρας. Χωρίς ανεπτυγμένη γεωργία και κτηνοτροφία, ο λαός πένεται, ο λαός πεινά, και ο αγρότης πρέπει να λάβη συνειδησιν τοῦ ὑψηλοῦ ρόλου του καὶ νὰ εἶνοι περήφανος δι' αὐτόν.

ΓΡΑΤΑΤΕ ΟΜΟΙΩΣ :

- 1) Χωρίς Γεωργία ὁ πολιτισμὸς δὲν θὰ εἶχε δημιουργηθῆ.
- 2) Ἡ μάνα Γῆς.

66η ΕΚΘΕΣΙΣ

Τί μᾶς προσφέρει ὁ ἠλεκτρισμὸς

Σχεδιάγραμμα : Α' Εἰσαγωγή. Β' πηγή φωτός. Γ' πηγή θερμότητος— ὑπηρεσίαι ἐντός τῆς οἰκίας. Δ' πηγή κινήσεως—συγκοινωνίαι—ἐργοστάσια—τηλεπικοινωνίαι. Ε' ἐπίλογος.

Ὅταν ὁ Θαλῆς ὁ Μιλήσιος ἀνεκάλυπτε τὴν παράδοξοιδιότητα τοῦ ἠλέκτρου νὰ ἐλκύη ἑλαφρά ἀντικείμενα, δὲν ἐφαντάζετο ποτὲ ὅτι ἡ μυστηριώδης αὐτὴ δύναμις θὰ ἀπετέλει τὸν σημαντικώτερον μοχλὸν τῆς ζωῆς μετὰ εἰκοσιπέντε αἰῶνες.

Σήμερον ὅπου καὶ ἂν στρέψωμεν τὸ βλέμμα, βλέπομε τὰς ὑπηρεσίας τοῦ ἠλεκτρισμοῦ. Αὐτὸς μεταβάλλει τὴ νύκτα σὲ ἡμέρα μὲ τὴ λάμψι τοῦ λευκοῦ φωτός του. Αὐτὸς μεταβάλλεται εἰς πηγὴν θερμότητος καὶ ἀντικαθιστᾷ τὴν πανάρχαια πυρὰ, γιὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸ ψῆσιμο τῆς καθημερινῆς τροφῆς μας ἢ γιὰ νὰ θερμάνῃ τὰ δωμάτιά μας, ὡς μικρὰ κινητὴ θερμάστρα, χωρὶς κανενὸς εἶδους καύσιμα. Αὐτὸς γίνεται πρόθυμος ὑπρέτης μας γιὰ νὰ καθαρίσῃ μὲ ἀναρρόφῃσι, ὡς σκούπα, τὴν κατοικία μας ἢ νὰ πλύνῃ τὰ ἐνδύματά μας καὶ ἐνῶ ἀποτελεῖ πηγὴν θερμότητος δύναται ἀντιστρόφως νὰ μᾶς ἐξασφαλίσῃ καὶ τὴν ψύξιν, εἴτε εἰς ψυγεῖα εἴτε εἰς κλιματιστικὰς ἐγκαταστάσεις κλειστῶν χώρων.

Ἄλλὰ ἂν μεταβάλλεται εἰς πολύτιμον βοθηθὸν ἀπλοποιοῦντα κάθε ἐργασίαν εἰς τὸ σπιτί καὶ ἐξασφαλίζοντα μυρίας ἀνέσεις, τί νὰ εἴπωμεν διὰ τὰς ὑπηρεσίας του εἰς τὴν ζωὴν τῆς πόλεως;

Διότι δὲν εἶναι μόνον πηγὴ φωτός καὶ θερμότητος, εἶναι καὶ πηγὴ κινήσεως ὁ ἠλεκτρισμὸς.

Αὐτὸς κινεῖ τὰ τράμ καὶ τὰ τρόλλεϋ, ποὺ διευκολύνουν τὴν συγκοινωνία, αὐτὸς κινεῖ τοῦ ἠλεκτρικοῦς σιδηροδρόμους, ποὺ συνδέουν τὴ μιὰ πόλι μὲ τὴν ἄλλη.

Δὲν εἶναι ὅμως ἀπλῶς συγκοινωνιακὸν μέσον. Εἶναι ἡ κινητήριος

δύναμεις χιλιάδων έργοστασιών τὰ ὅποια ἀντὶ καυσίμων χρησιμοποιοῦν τὸν ἠλεκτρισμό.

Τί δὲ νὰ εἴπωμεν διὰ τὰς τηλεπικοινωνιακὰς τοῦ χρήσεις ; Διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ δὲν μεταβιβάζονται τὰ τηλεγραφήματα ἀπὸ τῆς μιᾶς ἄκρης τοῦ πλανῆτου εἰς τὴν ἄλλην; Δι' αὐτοῦ δὲν λειτουργοῦν τὰ τηλέφωνα, ποῦ μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ ὁμιλῶμεν ἀπ' εὐθείας εἰς ἀπιθάνους ἀποστάσεις ; Δι' αὐτοῦ δὲν λειτουργοῦν τὸ ραδιόφωνον καὶ ὁ ἀσύρματος, ποῦ καθημερινῶς βλέπομεν τὴν χρῆσιν τῶν ;

Θὰ ἠδυνάμεθα νὰ γράψωμεν ἀκόμη διὰ τὰς χημικὰς ἐπιδράσεις τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, ἀλλ' αὐτὸ θὰ μᾶς ἔφερε μακρὰν. Καὶ ἐὰν τὸ θεωρήσωμεν μ ὀ ν ο ὡς πηγὴ φωτός, θερμότητος ἐνεργείας καὶ πάλιν αἱ ὑπερσφαίαι τοῦ εἶναι κολοσσιαῖαι καὶ ἡ ἐξαφάνισις τοῦ θὰ ἐστέρει τὴν ἀνθρωπότητα πλείστων ἐκ τῶν σημερινῶν τῆς ἀγαθῶν.

ΓΡΑΨΑΤΕ ΟΜΟΙΩΣ :

- 1) Ὁ ἠλεκτρισμὸς στὸ σπῖτι.
- 2) Ὁ ἠλεκτρισμὸς μεταμόρφωσε τὴ ζωὴ μας.
- 3) Τὰ ἀγαθὰ τοῦ ἐξηλεκτρισμοῦ.
- 4) Ὁ ἠλεκτρισμὸς στὴν πόλι.

67η ΕΚΘΕΣΙΣ

Τὰ καύσιμα

Ὅρισμός : Τί εἶναι τὰ καύσιμα, εἰς τί χρησιμεύουν ;

Α'. Ποῖα εἶδη ὑπάρχουν .

α) Τὸ ἀρχαιότερον γνωστὸν εἶναι τὰ ξύλα (ἢ οἱ ξυλάνθρακες).

β) Ὁ λιθάνθραξ τὰ ἀντεκατέστησε (κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα).

γ) Σήμερον ἐπεκτείνεται ἡ χρῆσις τοῦ πετρελαίου καὶ τῶν παραγῶγων τοῦ (βενζίνη κτλ.).

Β'. Τὰ καύσιμα πολυτιμώτατα, διότι χωρὶς καύσιμα δὲν ὑπάρχει φωτιὰ καὶ χωρὶς φωτιὰ δὲν ὑπάρχει πολιτισμὸς, διότι μὲ αὐτὰ

α) μεγαυρεούμεε, β) θερμαινόμεθα, γ) κατεργαζόμεθα τὰ μέταλλα, δ) κινούμε σιδηροδρόμους καὶ πλοῖα, ε) θέτομεν εἰς κί-

νησιν τὰ πλείστα τῶν ἐργοστασίων, στ) καὶ αὐτὲς οἱ ἠλεκτρογεννήτριες λειτουργοῦν συνήθως χάρις στὰ καύσιμα.

Συμπέρασμα : Τὰ καύσιμα ὄθεν πολυτιμότεατα.

ΝΑ ΓΡΑΦΟΥΝ ΕΠΙΣΗΣ :

- 1) *Διατὶ τὸ πετρέλαιον θεωρεῖται πολύτιμον.*
- 2) *Κάποιος ἔγραψεν ὅτι ἡ δυνάμις τῆς Ἀγγλίας στηρίζεται, στὰ ἀνθρακωρυχεῖα τῆς. Δικαιολογήσατέ το.*
- 3) *Γιατὶ οἱ ἀρχαῖοι λαοὶ ἐλάτρευαν τὴν φωτιὰ (πυρολάτραι μῦθος τοῦ Προμηθέως, Ἑστιάδες κτλ.).*
- 4) *Τὶ ἐκέραδισεν ἡ ἀνθρωπότης, διὰν ὑπέταξε τὸ πῦρ.*

68η ΕΚΘΕΣΙΣ

Τὸ ραδιόφωνο

Σχεδιάγραμμα : Α' Εἰσαγωγή. Β' Μέσον ψυχαγωγίας. Γ' Μέσον μορφώσεως. Δ' Μέσον ἐπικοινωνίας. Ε' Συμπέρασμα.

Μία ἀπὸ τὰς ἐφευρέσεις ποὺ ἔχουν περισσότερο ὑπεισέλθει εἰς τὴν καθημερινή μας ζωὴ, εἶναι καὶ τὸ ραδιόφωνο. Σὲ μακρινὰ χωριά, σὲ φτωχικὰ σπίτια, βλέπομε στὸ δωμάτιο, ὅπου συγκεντροῦται ἡ οἰκογένεια, νὰ εἶναι ἐνθρονισμένο σὰν ὁ καλλίτερος φίλος καὶ σὰν παράγων ψυχαγωγίας τὸ ραδιόφωνο.

Πράγματι ἕνα ἀπὸ τὰ προχειρότερα μέσα τέρψεως εἶναι ἡ μουσικὴ ποὺ τὸ ραδιόφωνο προσφέρει μὲ ἐλαχίστη δαπάνη. Ἡ ἀληθινή μουσικὴ, αὐτὴ εἶναι ἡ καλλιτέρα, ποὺ δυνάμεθα νὰ ἀκούσωμεν, εἶναι βέβαια πολὺ ἀμφισβητήσιμο. Αὐτὸ ὅμως δὲν εἶναι ὀρθὸν νὰ καταλογοισθῇ εἰς βάρους τοῦ ραδιοφώνου ὡς μέσου ἐκπολιτιστικοῦ, ἀλλὰ εἰς βάρους τῶν ἰδίων τῶν ἀκροατῶν, οἱ ὅποιοι δι' ἐπιστολῶν ζητοῦν ἐπιμόνως μουσικὴν κακῆς ποιότητος.

Ἄλλὰ ὁ ρόλος τοῦ ραδιοφώνου δὲν εἶναι μόνον ψυχαγωγικός. Εἶναι, καὶ πρέπει νὰ εἶναι, κυρίως μορφωτικός. Εἶναι ἕνας ἀδάπανος διδάσκαλος, πρόθυμος νὰ μᾶς λύσῃ τὰς ἀπορίας μας, νὰ πλουτίσῃ τὰς γνώσεις μας καὶ νὰ μᾶς καθοδηγήσῃ σὲ ἕνα καλλίτερον τρόπον ζωῆς—ἀρκεῖ βέβαια νὰ ἐκλέγωμε τὰς καταλλήλους ἐκπομπάς. Ὁ ἀγρότης θ' ἀκούσῃ γεωργικὰς συμβου-

λάς, τὰς ὁποίας εἶναι συμφέρον του νὰ παρακολουθήσῃ. Ἡ πρωτόπειρη οἰκοδέσποινα θὰ μάθῃ νέας συνταγὰς μαγειρικῆς καὶ θ' ἀκούσῃ ἄλλας ὁδηγίας ἱκανὰς νὰ βελτιώσουν τὸ νοικοκυριό της. Ἡ νεαρὰ μητέρα θὰ μάθῃ χρήσιμα στοιχεῖα παιδαγωγικῆς. Ἴσως ὅμως πολυτιμότερα ἀπὸ ὅλα αὐτὰ νὰ εἶναι οἱ ἱστορικὲς ἔκπομπές, ποὺ πότε ὑπὸ μορφὴν θεατρικοῦ ἔργου καὶ πότε ὑπὸ μορφὴν ὁμιλίας κατατοπίζουν τὸν ἀνίδεο ἀκροατὴ γιὰ τὴν ἐθνικὴ μας ἱστορία καὶ ζωντανεύουν στὴ μνήμη μας τοὺς ἥρωας καὶ τὰ γεγονότα ποὺ ἐδόξασαν τὴ φυλὴ μας. Ὅπου ἀντὶ τῶν κακῆς ποιότητος τραγουδιῶν παρακολουθοῦν τίς ἔκπομπές αὐτὲς πόσα καὶ πόσα πράγματα εἶναι δυνατὸν νὰ μάθουν.

Ἐκτὸς αὐτοῦ ὅμως τὸ ραδιόφωνον δίδει ὁδηγίας σὲ κρίσιμους περιστάσεις θέτει ἀπ'εὐθείας εἰς ἐπαφὴν τὸ κέντρον μὲ τὴν πλέον ἀπόμακρον γενεάν, καθοδηγεῖ τοὺς ναυτιλλομένους καὶ δίδει τὸν τόνον τῆς ἐπικαιρότητος στὸ κάθε τι.

Καὶ ὅλα αὐτὰ δικαιολογοῦν ἀρκετὰ τὴν ἀγάπην, ποὺ οἱ περισσότεροὶ αἰσθάνονται γιὰ τὸ μαγικὸ αὐτὸ κουτί ποὺ ἐδέσμευσε τὰ κύματα τοῦ ἀέρος.

ΓΡΑΨΑΤΕ ΟΜΟΙΩΣ :

- 1) *Ἡ χρησιμότης τῶν ἐριζιανῶν κυμάτων.*
- 2) *Τὰ μέσα τηλεπικοινωνιῶν.*
- 3) *Ἀπὸ τίς φρυκτωρίες στὸν ἀσύρματο.*

69η ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἀπὸ ὅλας τὰς κατακτήσεις τοῦ ἀνθρώπου ποιά θεωρεῖτε ὡς σημαντικώτερα;

Σχεδιάγραμμα : Εἰσαγωγή. Αἱ ἀρχαιότεραι κατακτήσεις εἶναι αἱ σπουδαιότεραι, ἀφοῦ ἐπέτρεψαν τὴν μεταγενεστέραν ἐξέλιξιν.

- Α'. Ἐξ αὐτῶν σπουδαιότατη ἡ φωτιὰ.
- α) Ἐχρησιμοποιήθη ὡς ἀσπίς κατὰ φυσικῶν ἐχθρῶν.
 - β) Εἰς παρασκευὴν φαγητῶν.
 - γ) Διὰ θέρμανσιν.
 - δ) Διὰ τήξιν μετάλλων.

ε) "Ολαι αἰ δι' ἀτμοῦ μηχαναί προϋποθέτουν τὴν ὑπαρξίν φωτιᾶς.

στ) Ἀκόμη καὶ σήμερα ἡ κατάργησις τῆς φωτιᾶς θὰ ἐβύθιζε τὴν ἀνθρωπότητα σὲ βαρβαρότητα.

ζ) Δι' ὃ καὶ τὰ καύσιμα θεωροῦνται πολύτιμα.

η) Δικαίως ὄθεν ἐθεοποιήθη ὑπὸ τῶν πρωτογόνων.

70ῃ ΕΚΘΕΣΙΣ

ἌΟ ὀρυκτὸς πλοῦτος

Σχεδιάγραμμα : Α'. Εἰσαγωγή. Β'. ἌΟ ἄνθραξ. Γ'. Μεταλλεύματα, λόγοι τῆς πλουτοπαραγωγῆς ἰκανότητός τῶν. Δ'. Πετρέλαιον καὶ ἐφαρμογαί του Ε'. Κατακλείς.

ἌΟ πλοῦτος μιᾶς χώρας δὲν ἀποτελεῖται μόνον ἀπὸ τὰ προῖοντα τῆς γῆς. Τὸ ὑπέδαφος κλείνει θησαυροὺς ἰκανοὺς νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν εὐημερίαν τοῦ πληθυσμοῦ ἐπὶ σειρὰν γενεῶν. Πρόχειρον παράδειγμα εἶναι ἡ Πτολεμαίτις τῆς Μακεδονίας, περιοχὴ γεωργικῶς πτωχὴ ἄλλοτε, ποὺ ἐξειλίχθη σὲ σπουδαιότατο βιομηχανικὸ κέντρο. Τὰ μικρὰ ἀσήμαντα χωρὰ ποὺ περιέκλειε ἔχουν σήμερον μεταμορφωθῆ σὲ πόλεις, ἀλματωδῶς ἐξελισσομένας.

Καὶ εἰς τί ὀφείλεται τοῦτο ; Εἰς τὴν ἀνακάλυψιν καὶ τὴν ἐκμετάλλευσιν κοιτασμάτων λιγνίτου, ἀχρήστων παλαιότερα. Παρόμοιον φαινόμενον συνέβη τὸν παρελθόντα αἰῶνα εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἡ ὁποία ἐδημιούργησε βιομηχανίαν ἀνθοῦσαν χάρις εἰς τὰ πλούσια ἀνθρακωρυχεῖα, ποὺ τῆς ἐξησφάλιζαν ἄφθονον καύσιμον ὕλην.

ἌΟ ἄνθραξ, καὶ ὁ συγγενὴς πρὸς αὐτὸν λιγνίτης, δὲν εἶναι οἱ μόνοι πλουτοπαραγωγοὶ πόροι τοῦ ὑπέδαφους. Τὰ διάφορα μεταλλεύματα ὄχι μόνον παρέχουν ἐργασίαν εἰς τοὺς πέριξ πληθυσμοὺς, ἀλλὰ κυρίως συντελοῦν εἰς τὴν δημιουργίαν σημαντικωτάτων βιομηχανιῶν, ποὺ ἀπασχολοῦν χιλιάδας ἐργατικῶν χειρῶν, διότι ἡ κατεργασία ἑνὸς μεταλλεύματος συμφέρει νὰ γίνεταί εἰς περιοχὴν γειτονικὴν μὲ τὸν τόπον τῆς ἐξορύξεώς του, διὰ νὰ μὴ βαρύνεται μὲ ἐξοδα μεταφορᾶς. Οὕτω λ. χ. ἡ λεγομένη βαρεῖα βιομηχανία μόνον εἰς περιοχὰς πλουσίας εἰς μεταλλεύματα εἶναι δυνατὸν νὰ δημιουργηθῆ, ἡ δὲ βιομηχανία τοῦ

χάλυβος προϋποθέτει γειτονικά κοιτάσματα σιδήρου. Οί βωξίται οί τόσον άφθονοί στην Έλλάδα είναι από τας άπαραιτήτους πρώτας ύλας της έποχής μας, άφοϋ από αυτούς προέρχεται τὸ περισσότερο εϋχρηστον μέταλλον σήμερον, τὸ άλουμίνιον.

“Ολα τὰ μεταλλεύματα αυτά αποτελοϋν άληθῆ πλοϋτον μίᾳς χώρας, διότι ἡ κατεργασία των συντηρεῖ χιλιάδας εργατικὰς οικογενείας, ἡ δὲ χρησιμοποίησις μεταλλικῶν ειδῶν συνεχῶς ἔπεκτείνεται. Ἐπὸ τὰ διάφορα μηχανήματα ἕως τὰ ἔπιπλα καὶ ἀπὸ τὰ πλοῖα ἕως τὰς οἰκοδομὰς παντοῦ τὰ μέταλλα παίζουσι πρωτεύοντα ρόλον, καὶ ὅσον πλέον περιζήτητα εἶναι τὰ μέταλλα, τόσον μεγαλειτέραν ἀξίαν ἀποκτᾷ ὁ ὀρυκτὸς πλοϋτος.

Τι δὲ νὰ εἴπωμεν διὰ τὸ πετρέλαιον διὰ τὸ ὄπριον κάποιος ἔγραψε ὅτι «κάθε σταγὼν πετρελαίου ἰσοδυναμεῖ μὲ μίαν σταγὼνα αἵματος»;.. Εἰς τὰ πλεῖστα τῶν μεταφορικῶν μέσων (πλοῖα, αὐτοκίνητα, ἀεροπλάνα) τὸ πετρέλαιον ἢ τὰ παράγωγά του (βενζίνη) ἀντικατέστησε τὸν ἀνθρακα, καὶ ἡ μεταβολὴ αὕτη δὲν εἶναι ἄσχετος ὄχι μόνον μὲ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν πολιτικὴν σημασίαν διαφόρων χωρῶν.

Ὁ ἀληθὴς ὀρυκτὸς πλοϋτος δὲν εἶναι οἱ πολῦτιμοί λίθοι τοῦ Σιάμ ἢ τὰ κοιτάσματα χρυσοῦ, ποὺ προεκάλεσαν τὴν καταστροφὴν τοῦ Περοῦ. Εἶναι τὰ μέταλλα, ποὺ παρέχουσι ἐργασίαν εἰς τὸν πληθυσμὸν καὶ δημιουργοῦν βιομηχανίας. Εἶναι τὰ καύσιμα ὕγρα ἢ στερεὰ, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἔξαρτᾶται ἡ ζωὴ τοῦ πλανήτου.

ΓΡΑΨΑΤΕ :

1) *Τὰ μέταλλα μιλοῦν καὶ ἀπαριθμοῦν τὰς ὠφελείας, ποὺ προσφέρουσι στὸν ἄνθρωπον.*

2) *Πλὴν τῶν μετάλλων ποῖα ἄλλα χρήσιμα ὀρυκτὰ γνωρίζετε.*

3) *Τὰ μέταλλα καὶ ὁ πολιτισμὸς.*

71η ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἡ θάλασσα πηγὴ πλούτου

Σχεδιάγραμμα : Α'. Ἡ θάλασσα μᾶς προσφέρει τροφήν ἐκτε-

κτῆν. Β'. Δίδει πρώτην ὕλην εἰς διαφόρους βιομηχανίας. Γ'. Ἡ ναυτιλία—χιλιάδες ναυτικοὶ ἀποζοῦν ἐξ αὐτῆς, Δ. Ἐξ αὐτῆς τροφοδοτοῦνται ἄλλαι βιομηχανίαι καὶ ἐξασφαλίζεται καὶ ἡ μεταφορὰ καὶ ἡ εὐρυτέρα κατανάλωσις τῶν προϊόντων κάθε χώρας.

Δὲν εἶναι μυστικὸν εἰς κανένα ὅτι πλεῖστα παράλια χωρία ἀποζοῦν κυρίως ἀπὸ τὴν ἄλιειαν, καὶ τόσον τὰ ψάρια ὅσον καὶ τὰ λοιπὰ θαλασσινὰ ἀποτελοῦν τροφήν ἐκ τῶν ὠφελιμωτέρων. Ἀλλὰ πλὴν αὐτῶν μήπως τὸ κυριώτερον ἔσοδον πλεῖστων νησιῶν τῆς Ἑλλάδος μας δὲν προέρχεται ἀπὸ τὴν σπογγαλιεῖαν;

Στολισκοὶ ὀλόκληροὶ ἐκκινοῦν κάθε ἔτος γιὰ νὰ ἀναζητήσουν εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης τοὺς σπόγγους. Τὰ κοράλλια, ἀπὸ τὰ ὁποῖα κατασκευάζονται κοσμήματα καὶ κομψοτεχνήματα, δὲν εἶναι προϊόντα τῶν θαλασσῶν καὶ ἡ κατεργασία τῶν θαλασσινῶν κογχυλίων δὲν ἐδημιούργησε στὴν Ἰταλίαν τὴν βιομηχανίαν τῶν καμέων;

Τὸ φύκη εἶναι ἓνα ἀκόμη ἀπὸ τὰ πλουτοφόρα προϊόντα τῆς θαλάσσης. Ὅχι μόνον χρησιμοποιοῦνται εἰς πολλὰς περιοχὰς ὡς λίπασμα, ἀλλὰ ἀποδίδουν διὰ τῆς καταλλήλου κατεργασίας ἰώδιον καὶ σόδιον.

Χιλιάδες οἰκογενειῶν ἀποζοῦν τόσον ἀπὸ τὰς διαφόρους αὐτὰς βιομηχανίας, πού ἔχουν ὡς πρώτην ὕλην προϊόντα τῆς θαλάσσης, ὅσον καὶ ἀπὸ τὴν ἄλιειαν. Ἀλλὰ ἡ μεγαλειτέρα πηγὴ πλούτου ἐκ τῆς θαλάσσης εἶναι ἡ ναυτιλία.

Ἄν ἡ ναυτιλία ἐπρόκειτο νὰ καταργηθῆ, ἑκατοντάδες χιλιάδες ναυτικῶν θὰ ἔμεναν ἄνεργοι καὶ αἱ οἰκογένειαι τῶν θὰ ὀπείκοντο. Τὰ ναυπηγεῖα καὶ λοιπὰ μηχανουργεῖα, πού σήμερον ἀπασχολοῦν χιλιάδας ἐργατῶν, θὰ ἔκλειναν. Αἱ συγκοινωνίαι θὰ παρέλυον. Τὰ προϊόντα ἐκάστης χώρας θὰ ἐσωρεύοντο ἀζήτητα καὶ θὰ παρέμεναν ἄχρηστα, ἐνῶ οἱ παραγωγοὶ τῶν θὰ ἐπένοντο. Ἡ ἀθλιότης, πού θὰ ἐπεκράτει μὲ τὴν κατάργησιν τῆς ναυτιλίας, μᾶς κάνει εὐκολώτερον αἰσθητὸν ποῖαν σημαντικὴν πηγὴν πλούτου ἀποτελεῖ. Ναυτικά κράτη εἶναι κράτη εὐημεροῦντα καὶ μᾶς εἶναι εὐκόλο νὰ διαπιστώσουμε, μέσα στὴν ἴδια τὴν χώρα μας, ὅτι ἀπὸ τὰ νησιά μας μόνον ὅσα ἔχουν ἀξιόλογον ναυτιλίαν εὐημεροῦν.

ΓΡΑΨΑΤΕ ΟΜΟΙΩΣ.

- 1) 2) *Κάποιος έγγραψε : « Η θάλασσα δέν χωρίζει αλλά ενώνει ». Είχε δίκαιον ;*
- 2) *Φαντασθήτε ένα περίπατο στα βάθη των θαλασσών (κοράλλια, μαργαριτάρια).*
- 3) *« Η Έλλάς χώρα και έξοχήν ναυτική.*
- 4) *Τά προϊόντα της άλιείας.*

72α ΕΚΘΕΣΙΣ

Ποιον συγκοινωνιακόν μέσον προτιμάτε ;

Σχεδιάγραμμα : Α'. Υπάρχουν κοικκλα μέσα συγκοινωνίας α) θαλάσσια, β) έναέρια, γ) έπίγεια. Β. Τά προσόντα ενός έκάστου.

Αν ανατρέξωμεν εις την ιστορίαν του ανθρώπου, θα ιδώμεν ότι επί σειράν χιλιετηρίδων τό κυριώτερον συγκοινωνιακόν μέσον ήτο ή συρομένη υπό ζώων άμοξα. Από του παρελθόντος όμως αιώνος μιά ριζική επανάστασις έγένητο στον τομέα αυτόν. Ο άτμός ήλθε να προσφέρη την δύναμίν του ως μέσον κινήσεως. Οι πρώτοι σιδηρόδρομοι, έκαμαν την εμφάνισίν τους και τά Ισσιοφόρα πλοία τά κινούμενα χάρις στην πνοή του άνέμου παρεχώρησαν την θέσιν των εις τά άτμόπλοια. Νέαι ανακαλύψεις έδημιούγησαν τά αυτοκίνητα. Και περί τας άρχάς του αιώνος μας οι άδελφοί Ράιτ επέτυχον να πετάξουν, με μηχανημα βαρύτερον του άέρος. Σήμερον σιδηρόδρομοι, λεωφορεία, αυτοκίνητα διασχίζουν την γην προς πᾶσαν κατεύθυνσιν, αεροπλάνα έκτελοθν τακτικά έναέρια δρομολόγια και τά πλοία πραγματοποιοιουν άπιθάνους εις μήκος διαδρομάς. Ποιον έξ όλων αυτών των συγκοινωνιακών μέσον είναι τό άριστον ;

Πρώτον θα έπρεπε να σημειώσωμεν ότι τό αεροπλάνον δέν μεταβαίνει παρά όπου υπάρχει αεροδρόμιον. Δεύτερον ότι τά πλοία χρησιμοποιοιονται μόνον εις τά παράλια και τρίτον, ότι ο σιδηρόδρομος δέν μεταβαίνει παν τοθ, αλλά μόνον όπου υπάρχει σιδηροτροχιά. Έτσι τό αυτοκίνητο, λεωφορείον ή μή, χάρις εις την δυνατότητά του να μεταβαίνη όπουδήποτε, φαίνεται να πλεονεκτῆ άπολύτως άπέναντι των άλλων συγκοινωνιακών μέσων και δικαιολογεί την όσημέραι αύξανόμενην διάδοσίν του.

“Οχι μόνον δύναται νά μεταβῆ παντοῦ, ἀλλὰ ἔχει τὸ προσόν νά δύναται νά σταθμεύσῃ κατὰ βούλησιν ἢ νά παρεκκλίνῃ τῆς προκαθορισθείσης πορείας, ἀναλόγως τῆς ἐπιθυμίας τῶν ἐπιβαινόντων. Ἄλλὰ ἡ ὑπεροχὴ του αὐτῆ δὲν εἶναι ἀπόλυτος. Τὸ αὐτοκίνητον δὲν ἔχει τὴν ταχύτητα τοῦ ἀεροπλάνου καὶ δὲν παρέχει τὰς ἀνέσεις οὔτε τοῦ πλοίου, οὔτε καὶν τοῦ σιδηροδρόμου. Οἱ ἐπιβάται του εἶναι ἀναγκασμένοι νά μένουν καθισμένοι ἀκίνητοι ἐπὶ ὧρας, καὶ μιὰ διαδρομὴ πολὺωρος ἀποβαίνει κουραστική. Βλέπομεν ὅθεν ὅτι ἡ προτίμησις τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἄλλου μέσου συγκοινωνίας ἐξαρτᾶται κατὰ μέγα μέρος ἀπὸ τὸ μέρος, τὸν σκοπὸν τοῦ ταξιδίου, τὸν διαθέσιμον χρόνον καί... καί... τὴν προσωπικὴν διάθεσιν ἑνὸς ἐκάστου. Ὑπάρχουν ἄτομα ποὺ ὑποφέρουν ἀπὸ ναυτίαν, ἄλλα ποὺ παθαίνουν ἱλιγγον, ὅταν βρεθοῦν σὲ ἀεροπλάνο, καὶ ἐπομένως ἡ θεωρητικὴ προτίμησις ἑνὸς μέσου συγκοινωνίας δὲν εἶναι δυνατὸν νά ὑπάρξῃ. Ἐγὼ προσωπικῶς λατρεύω τὰ θαλάσσια ταξίδια—ἡ διαδρομὴ μέσα στὸ καταγάλανο πέλαγος μὲ τὸ ἑλαφρὸ λίκνισμα τῶν κυμάτων ἔχει δι’ ἐμὲ μαγείαν ἀσύγκριτον. Ἄλλὰ οὔτε παντοῦ μποροῦν νά μὲ φέρουν τὰ πλοῖα οὔτε ὅλοι ἔχουν τὰς ἴδιαις προτιμήσεις.

ΓΡΑΨΑΤΕ :

- 1) *Διατὶ ἀγαπῶ τὰ θαλάσσια ταξίδια ;*
- 2) *Τὶ πλεονεκτήματα προσφέρει τὸ αὐτοκίνητο ;*
- 3) *Θέλετε νά πετάξετε ;*
- 4) *Ἡ ἐξέλιξις τῶν συγκοινωνιακῶν μέσων.*

73η ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἐπίσκεψις σὲ τυπογραφεῖον

Σχεδιάγραμμα : Α'. Πῶς γίνεται ἡ στοιχειοθεσία βιβλίου. Β'. Πῶς ἡ στοιχειοθεσία ἐφημερίδος. Γ'. Τὸ πιεστήριο. Δ'. Γενικὲς σκέψεις ἐπὶ τῆς ἐπιδράσεως τῆς τυπογραφίας.

Ἐγνώριζα βέβαια ἀπὸ καιρὸ πῶς περίπου τυπώνεται ἓνα βιβλίο, ὅταν ὁμως χθὲς ἐπεσκέφθην διὰ πρώτην φοράν ἓνα τυπογρα-

φείον, είδα πόσον ή προγματικότης είναι διάφορος τής φαντασίας.

Είς τὸ πρῶτον τμήμα πού έπεσκεφέθημεν, ὄρθιοι οί τυπογράφοι ὠπλισμένοι με μικρά τσιμπιδάκια τοποθετοῦν τὸ ένα κοντά στο ἄλλο τὰ ψηφία, πού ἀποτελοῦν τὰς λέξεις καί σχηματίζουν ἔτσι σειράς ἀνάλογα με τὸ πλάτος τοῦ βιβλίου. Αὐτὸ ἦτο μιὰ μικρὰ ἀπλή προεργασία, ή στοιχειοθέτησις ὅπως τὴν ὀνομάζουν. Κατόπιν με ἓνα βρεγμένο χαρτί θὰ ἔβγαιναν τὰ πρῶτα δοκίμια, πού θὰ παρελάμβανε ὁ διορθωτὴς γιὰ νὰ διορθώσῃ τὰ ὀρθογραφικὰ λάθη καί τὰ παροράματα. "Όταν οί στοιχειοθέται διορθώσουν τὰ λάθη, πού ὁ διορθωτὴς ἐσημείωσε, τότε τὸ στοιχειοθετημένο κείμενο παράδίδεται σὲ ἄλλους ἐργάτες, τοὺς «μαρμαράδες» πού κάνουν τὴ σελιδοποίησι. Πόσο περίεργο φαίνεται τὸ κείμενο γραμμένο ἀπὸ τὴν ἀνάποδη !... μόνον ἓνας πεπειραμένος κατορθώνει νὰ τὸ διαβάσῃ. Καί ὅταν πιά τὸ κείμενον λάβῃ τὸ σχῆμα, πού πρόκειται τελικῶς νὰ παρουσιάσῃ τὸ βιβλίον, τότε στέλλεται στο πιεστήριο.

Μὰ σήμερα τὸ σύστημα αὐτὸ δὲν χρησιμοποιεῖται πάντοτε. "Όταν ἀπαιτεῖται ταχύτης, ὅπως π. χ. στὶς ἐφημερίδες, ὁ ὄρθιος στοιχειοθέτης με τὸ τσιμπιδάκι ἀντικαθίσταται ἀπὸ τὸν λινοτύπη, πού καθισμένος μπροστὰ στὴν ἠλεκτροκίνητο λινοτυπικὴ μηχανή, γράφει τὸ κείμενο πατώντας διάφορα πλήκτρα, ἀκριβῶς ὅπως ή δακτυλογράφος γράφει στὴ μικρὴ φορητὴ γραφομηχανή της.

Τὶ σημασία ὁμως ἔχει ἂν τὰ ψηφία τοποθετοῦνται στὴ θέσι τοὺς ένα ένα με τὸ χέρι, ή ἂν ή μηχανὴ ἐκτελῇ αὐτομάτως τὴν ἐργασία αὐτή... "Ένα τυπογραφεῖο μοιάζει με ὀπλοστάσιο. "Απὸ ἐκεῖ ξεκινοῦν οί ἰδέες, τὰ ἄρθρα, οί ἐιδήσεις πού θ'ἀναστατώσουν τὴν κοινὴ γνώμη καί θὰ στρέψουν τὸ πλῆθος πρὸς αὐτὴν ή ἐκείνην τὴν κατεύθυνσιν. Πρὶν ἐφευρεθῇ ή τυπογραφία, οί ἰδέες καί οί γνώσεις ἦσαν κτῆμα τῶν ὀλίγων. Σήμερον διαδίδονται με ταχύτητα ἀστραπῆς. Σὲ κάθε κίνησι τοῦ πιεστηρίου ἓνα καινούργιο φύλλο τυπώνεται, ἓνα φύλλο πού με τὸ περιεχόμενό του θὰ ἐπηρεάσῃ ὀλίγον ή πολὺ κάποιον. Τὸ πιεστήριο χτυπᾷ ρυθμικὰ πετώντας καινούργια φύλλα. Χιλιάδες φύλλα πού θὰ ἐπηρεάσουν χιλιάδες ἄτομα ἄλλους περισσότερο, ἄλλους ὀλιγώτερον, πού θὰ φέρουν χαρὰ ή λύπη, πού θὰ σκορπίσουν γνώσεις ή εἰ-

δήσεις, πού θά μεταφέρουν νέα, πού θά δημιουργήσουν ρεύματα. Τό πιεστήριο ἐργάζεται. Καί σέ κάθε του κτύπο κάτι καινούργιο διαδίδεται, κάτι καινούργιο ἀνατέλλει.

ΓΡΑΨΑΤΕ :

- 1) *Ἐπίσκεψις σέ ὕφαντουργεῖον.*
- 2) *Ἐπίσκεψις σέ ληνὸ ἢ σέ ἐλαιοτριβεῖο.*
- 3) *Ἐπίσκεψις στήν ἠλεκτρικὴ ἐταιρεία.*

74η ΕΚΘΕΣΙΣ

Τὸ Τηλέφωνον καὶ ὁ Ἀσύρματος

Σχεδιάγραμμα :

Α'. Τηλέφωνον, τηλέγραφος, ἀσύρματος ἀποτελοῦν τὰς τῆς λεπικοινωνίας.

Ἡ χρησιμότης των μεγίστη, α) καταργοῦν ἀποστάσεις, β) φέρουν εἰς ἄμεσον καὶ ταχεῖαν ἐπικοινωνίαν ἄτομα ἀπομακρυσμένα ἀλλήλων.

Β'. Σύγκρισις μὲ τὰ ἄλλοτε μέσα ἐπικοινωνίας.

Γ'. Τὸ τηλέφωνον ἐπιτρέπει ἄμεσον συνομιλίαν καὶ ἐπομένως σαφεῖς ἐξηγήσεις ἢ ἄμεσον κλήσιν, ἰατροῦ κτλ. α) ἐντὸς πόλεως, β) ἀπὸ χώρας εἰς χώραν.

Δ'. Ὁ ἀσύρματος σωτήριος διὰ ναυτιλλομένους — ἄμεσος βοήθεια εἰς κινδύνους — ἀκόμη καὶ εἰς διαστημόπλοια.

Τὰ μέσα αὐτὰ κατήργησαν τὰ μεταξὺ τῶν χωρῶν σύνορα.

ΓΡΑΨΑΤΕ ΟΜΩΣ :

- 1) *Ἡ χρησιμότης τοῦ τηλεφώνου,*
- 2) *ὑπὸ μορφὴν διηγήματος παρουσιάσετε τὴν χρῆσιν τοῦ Ἀσυρμάτου.*
- 3) *Ἡμερολόγιον ἀσυρματιστοῦ εἰς ποντοπόρον πλοῖον.*

75η ΕΚΘΕΣΙΣ

Τὸ χρῆμα ἀγαθὸν ἀλλὰ καὶ ὀλέθριον

Σχεδιάγραμμα : Α'. Τὸ χρῆμα ἀγαθὸν τόσον ὥστε ὁ λαὸς ὀνομάζει τὸν πλοῦτον «τὰ ἀγαθὰ», α) διότι δι' αὐτοῦ ἀγοράρομεν πάντα τὰ ἀναγκαζοῦντα, β) διότι παρέχει ἀνεξαρτησίαν κινήσεως, γ) διότι ἀπαλλάσσει τῆς βιωτικῆς μερίμνης καὶ μᾶς ἐπιτρέπει νὰ ἱκανοποιήσωμε τὰς πλείστας τῶν ὀλικῶν ἐπιθυμιῶν μας (ὄχι ὄλας), δ) ἀκόμη καὶ ἡ ὑγεία συχνὰ βελτιοῦται ἢ ἐξασφαλίζεται διὰ τοῦ χρήματος (ὄχι πάντοτε).

Β'. Τὸ χρῆμα ὀλέθριον, α) διότι διαφθείρει τοὺς χαρακτήρας—δημιουργεῖ ἀλαζόνας καὶ συχνὰ στομώνει τὰς συνειδήσεις β) μὲ τὴν εὐχέρειαν, ποὺ παρέχει συχνὰ ὀδηγεῖ εἰς τὴν διαφθορὰν καὶ εἰς βίον ἔκδοτον, γ) δημιουργεῖ ὀκνηροὺς καὶ ἐξωθεῖ εἰς διασκεδάσεις ἀτόπους, δ) διὰ τὴν ἀπόκτησίν του ἡ ἐντιμότης παραμερίζεται, ε) εἶναι ἡ αἰτία καὶ ὁ σκοπὸς πλείστων ἐγκληματικῶν πράξεων.

“Ὅθεν

76η ΕΚΘΕΣΙΣ

Οἱ ἐφευρέται εὐεργέται τῆς ἀνθρωπότητος

Σχεδιάγραμμα : Α'. Δυὸ σωτηρία ὀφειλόμενα εἰς ἐφευρέσεις. Β'. Ἄλλα παραδείγματα σωτηρίων ἐφευρέσεων. Γ'. Οἱ δημιουργοὶ τῶν ἐφευρέσεων αὐτῶν εὐεργέται τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἐνα πλοῖο καταποντίζεται. Εὐθὺς ὁ ἀσύρματός του στέλλει στὰ πέρατα μιὰν ἐκκλησι βοήθειας καὶ πρὶν ἀκόμη τὸ σκάφος ἐξαφανισθῇ ὑπὸ τὰ κύματα, ἐνῶ οἱ ναῦται ἀντικρῦζουσιν μὲ ἀπόγνωσιν τὸν ἐπικείμενον πνιγμόν, ἕνα ἄλλο πλοῖο φθάνει καὶ τοὺς περισυλλέγει ἀσφαλῶς. Εἰς ποῖον ὀφείλεται τάχα ἡ σωτηρία τῶν ; Εἰς τὸν Μαρκόνι, τὸν ἐφευρέτη τοῦ ἀσυρμάτου, χάρις στὸν ὀποῖον κατάρθωσαν νὰ ἐκπέμψουν τὸ σῆμα κινδύνου.

Ἐνα παιδάκι κινδυνεύει ἀπὸ πνευμονίαν. Μερικαὶ ἐνέσεις πενικιλίνης καὶ ἡ ἀσθένεια ὑποχωρεῖ, τὸ παιδί σώζεται.

Εἰς ποῖον ὀφείλεται ἡ σωτηρία του ; Εἰς τὸν Φλέμιγκ, τὸν ἐφευρέτην τῆς πενικιλίνης.

Ἄν ἐξελέξαμεν δύο ἐντυπωσιακὰ παραδείγματα, αὐτὰ δὲν ἀποτελοῦν τὰς μόνας περιπτώσεις, ποῦ ἀποδεικνύουν πόσον εὐεργετικὸν διὰ τὴν ἀνθρωπότητα ὑπῆρξε τὸ ἔργον τῶν μεγάλων ἐφευρετῶν

Ἡ εὐλογία ἔκαμνε ἄλλοτε θραυσιν. Σήμερον ἔχει σχεδὸν ἐξαφανισθῆ καὶ τοῦτο χάρις εἰς τὸν δαμαλισμόν.

Ὁ θάνατος ἐκ λύσσης ἦτο ἐκ τῶν μάλλον οἰκτρῶν. Καὶ ὅμως σήμερον εἶναι σχεδὸν ἄγνωστος χάρις εἰς τὸ ἐμβόλιον τοῦ Παστέρ, διὰ τοῦ ὁποῦ σῶζονται χιλιάδες κατ' ἔτος.

Ἄλλὰ καὶ πλὴν τοῦ ἀντιλυσσικοῦ ἐμβολίου ἡ ἀνοκάλυψις μόνον τῶν μικροβίων δὲν ὠδήγησεν εἰς σειρὰν ὄλην ἀνακαλύψεων, ὅπως τοῦ Κῶχ, καὶ τόσων ἄλλων. Καὶ χάρις στὴν ἀρχικὴν αὐτὴν θεωρίαν, δὲν ἐδημιουργήθησαν τὰ ποικίλα ἐμβόλια διὰ τῶν ὁποίων κατανακίδνται σήμερον αἱ περισσότεραι τῶν ἀσθενειῶν;

Καὶ τί νὰ εἰπῶμεν διὰ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ραδίου, τοῦ ὁποῦ ἡ ἀνακάλυψις ὀφείλεται εἰς μιὰν γυναῖκα, ποῦ ἐνῶ ἡ ἰδία ἦτο φυματική, ἀφιέρωσε μετ' αὐτοθυσίας τὴν ζωὴν τῆς εἰς τὴν ἐπιστήμην.

Ὁ Παστέρ, ὁ Γένερ, ὁ Κῶχ, ἡ Κιουρί ὑπῆρξαν ἀναμφισβητήτως εὐεργέται τῆς ἀνθρωπότητος. Ἄλλὰ μήπως καὶ ἄλλαι ἐφευρέσεις, ποῦ καλλιτερεύουν τὸ βιωτικὸν ἐπίπεδον, δὲν ἀποτελοῦν εὐεργετήματα διὰ τοὺς ἀνθρώπους, ἀφοῦ χωρὶς αὐτὰς θὰ ἔζων δυστυχεῖς, στερημένοι ἀπὸ ὅλας τὰς ἀνέσεις τῆς συγχρόνου προόδου. Δὲν ἀποτελεῖ ἀσφάλειαν, διὰ τὴν ναυσιπλοΐαν ἡ χρῆσις τοῦ ἀτμοῦ ; Δὲν ἀποτελεῖ σύνδεσμον μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ὁ τηλεγράφος καὶ τὸ τηλεφῶνον ; Καὶ δὲν εἶναι εὐεργετικαὶ διὰ τὸν ἄνθρωπον αἱ ἐφευρέσεις αὐταὶ ;

Μήπως τὰ λιπάσματα, ποῦ αὐξάνουν τὴν παραγωγὴν, δὲν εἶναι εὐεργετικά διὰ τὸν χωρικόν ; Μήπως ἡ παράτασις τοῦ μέσου ὄρου ζωῆς, κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν ἀνέσεων, ποῦ ἐξασφαλίζουν αἱ διάφοροι ἐφευρέσεις;

Δικαίως ὅθεν δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν τοὺς μεγάλους ἐφευρέτας, ἐπιστήμονας ἢ τεχνικούς, ὡς εὐεργέτας τῆς ἀνθρωπότητος, ἀφοῦ οἱ καρποὶ τῶν προσπαθειῶν καὶ τῆς ἐργασίας τους ἐξασφαλίζουν τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἄνεσιν μυριάδων.

ΓΡΑΨΑΤΕ ΟΜΟΙΩΣ :

- 1) Ποία σάς φαίνεται ως ή σπουδαιότερα των έφευρέσεων.
- 2) Συγκρίνατε τον βιωτικόν αγώνα του πρωτογόνου με τον σημερινόν.
- 3) "Αν είσθε έφευρέτης, σε ποιον τομέα θά στρέφατε τας προσπαθείας σας.

77η ΕΚΘΕΣΙΣ

Ποία επαγγέλματα θεωρείτε άποδοτικώτερα στην εποχήν μας

Σχεδιάγραμμα : 'Η άποτυχία ή ή έπιτυχία εις ένα έπάγγελμα εξαρτάται κατά μέγα μέρος από τός συνθήκας του περιβάλλοντος.

Αί σημερινά συνθήκαι παρέχουν μεγάλας δυνατότητας έπιτυχίας, α) εις τούς ήλεκτρολόγους λόγω της γενικεύσεως του ήλεκτρισμου, β) εις τούς μηχανουργούς παντός κλάδου και πάσης κατηγορίας, λόγω της μηχανοκρατίας, γ) εις τούς χημικούς δ) έν γένει εις τās καλουμένας έφηρμοσμένας έπιστήμας (εις έκαστον σημειον να δοθοῦν πολλά παραδειγματα κλάδων και εφαρμογών ένός έκάστου), ε) και εις τās θεωρητικάς έπιστήμας αί ειδικεύσεις θεωροῦνται άπαραίτητοι σήμεραν.

ΓΡΑΨΑΤΕ ΩΣΑΥΤΩΣ :

- 1) Ποίας έπιστήμας άποκαλοῦμεν «θετικάς».
- 2) Ποίαι αί θεωρητικάί έπιστήμαι,
- 3) Ποία επαγγέλματα, άγνωστα πριν, έδημιουργήθησαν κατά την τελευταίαν πενηκονταετίαν.
- 4) Ποία εκ των θεωρητικῶν έπιστημῶν έχει πρακτικήν εφαρμογή (τά μαθηματικά. Εις τί ; πῶς;)

78η ΕΚΘΕΣΙΣ

Τί περιμένει τὸ ἔθνος ἀπὸ τὴν νεολαίαν

Α' Εισαγωγή τί προσέφεραν σί προηγούμεναι γενεαί α) έλευθερίαν β) ὀργάνωσιν κράτους γ) ἔθνικὴν ἀποκατάστασιν δ) ὄθη-

σιν εις γράμματα και τέχνας ε) επέκτασιν ναυτιλιας.

- Β' Ἡ νέα γενεά ὀφείλει α) νὰ βελτιώσῃ τὴν Ἑθνικὴν οἰκονομίαν β) νὰ καταστήσῃ τὴν Ἑλλάδα πρωτοπόρον τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν. γ) δὲν ἄρκεῖ νὰ εἴμεθα καλοὶ, ὀφείλομεν νὰ εἴμεθα ἄριστοι, ἔμβλημα τῆς νεολαίας ὀφείλει νὰ εἶναι «ἀμὲς δὲ γ' ἐσόμεθα πολλῶ κάρρονες».

ΓΡΑΨΑΤΕ ΩΣΑΥΤΩΣ

- 1) Πῶς δύναται νὰ προσδεύσῃ οἰκονομικῶς ἡ Ἑλλάς.
- 2) Πῶς δύναται νὰ βελτιωθῇ ἡ στάθμη διαβιώσεως τοῦ ἀγρότου.
- 3) Ποιοὺς καλλιτέχνας ἀνέδειξεν ἡ Ἑλλάς κατὰ τὴν τελευταίαν ἑκατονταετίαν.
- 4) Τὸ θαῦμα τῆς ἐλληνικῆς ναυτιλιας.

79η ΕΚΘΕΣΙΣ

Ὁ ἐγωϊσμός

Α' Ὁρισμός (ὑπέρομοσροσ προβολὴ τοῦ ἐγῶ).

Β' Διάφοροσ τρόποσ διὰ τῶν ὀποίῶν ἐκδηλοῦται. α) ἄλλοσ νομίζουσ ὅτι ὑπερέχουσ. β) ἄλλοσ πιστεύουσ ὅτι τοὺσ ἀξίζει ἰδιαιτέρη μεταχείρισισ. γ) ἄλλοσ δὲν ἀποβλέκουσ παρὰ εἰσ τὴν ἱκανοποίησιν τῶν προσωπικῶν ἐπιθυμιῶν ἀδιαφοροῦντεσ διὰ τὰσ ἐπιθυμιάσ καὶ τὰ δικαιώματα τῶν λοιπῶν. δ) ἄλλοσ κρατοῦσ δι' ἑαυτοὺσ τὰ ἄριστα τῶν πραγμάτωγ. ε) ἄλλοσ δὲν ἐνδιαφέρονται παρὰ διὰ τὸ ἄτομόν των.

Γ' Τι ἀποτελέσματα ἔχει ὁ ἐγωϊσμός. α) συσκοτίζει τὴν κρίσιν β) βασανίζει τοὺσ πέριξ. γ) καθιστᾷ ἄλλοτε μισητόν καὶ ἄλλοτε γελοῖον τὸν ἐγωϊστήν.

Συμπέρασμα : Ὅθεν ἄσ ἀπαλλαγόμεν ἀπὸ...σκεπτόμενοσ ὅτι ...

ΓΡΑΨΑΤΕ ΟΜΟΙΩΣ

- 1) Ἡ ἀλαζονείη
- 2) Ἡ φιλαλληλία (πῶσ ἐκδηλοῦται, εἰσ τι ἀποβλέπει)
- 3) Ὁ θυμὸσ καὶ οἱ κίνδυνοὶ του.

Θ'. Δέν θέλεις νά σέ περιφρονοῦν, ὅθεν μὴ περιφρονῆς κανένα.

Γ'. Δέν θέλεις νά σέ εἰρωνεύωνται..., μὴ εἰρωνεύεσαι.

Μέ τὴν ἀπλὴ αὐτὴ πρακτικὴ μέθοδο, τὸ κακὸ θά ἐξηφανίζετο ἀπὸ τὰς σχέσεις τῶν ἀνθρώπων, θά ἐπεκράτουσιν σχέσεις φιλικώτεροι, εἰλικρινέστεροι καὶ ἴσως βαθμηθὸν νά ἐφθάνουν εἰς κάποιον ὑψηλότερον ἐπίπεδον ἠθικῆς.

ΓΡΑΨΑΤΕ ΟΜΟΙΩΣ

- 1) *Βοήθα με νά σέ βοηθῶ ν' ἀνεβῶμε τὸν κρημνὸ.*
- 2) *Δόσε χέρι (προσκοπικὸ ἔμβλημα).*
- 3) *"Ολοὶ οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἀδελφία.*

82α ΕΚΘΕΣΙΣ

Τῶν φρονίμων τὰ παιδιά

πρὶν πεινάσουσιν μαγειρεύουσιν

Σχεδιάγραμμα : Α'. Κυριολεκτικὴ ἐφαρμογὴ τῆς παροιμίας. Β'. Ἀλληγορικὴ τῆς ἔννοια. Γ'. Ἡ προετοιμασία ἀπαραίτητος δι' ὅλα. Δ'. Ἐφαρμογὴ εἰς τοὺς μαθητάς.

* Ἄν ζητήσωμεν νά ἐρμηνεύσωμεν κυριολεκτικῶς τὴν ἀνωτέρω παροιμίαν, θά ἴδωμεν ὅτι ἂν περιμένωμεν νά μαγειρεύσωμεν μόνον ὅταν θά πεινάσωμεν, θά βασανιζώμεθα ἐπὶ ὥρας ἀπὸ τὴν πείναν, διότι θά παρέλθῃ πολὺς χρόνος μέχρι τῆς παρασκευῆς τοῦ φαγητοῦ, καὶ ἐπομένως εἶναι ἀπαραίτητον νά τὸ προετοιμάσωμεν ἀπὸ πολὺ ἔνωρις.

* Ἀλλὰ πλὴν τῆς κυριολεκτικῆς αὐτῆς ἐφαρμογῆς τῆς, ἡ ἀνωτέρω παροιμία ἔχει ἔννοιαν μεταφορικὴν πολὺ εὐρυτέραν καὶ ἐξ ἴσου ὀρθήν. "Ὅ,τι συμβαίνει μὲ τὴν «πείναν» συμβαίνει καὶ μὲ ὅλας τὰς ποικίλας σωματικὰς καὶ πνευματικὰς ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου. * Ἄν δὲν ἐτοιμάσωμεν ἐγκαίρως χειμερινὰ ἐνδύματα, θά τρέμωμεν ἐκ τοῦ ψύχους, ὅταν ὁ χειμὼν ἀφηνιδίως ἐνσκήψῃ. Καὶ ἂν δὲν ἀποκτήσωμεν ἐγκαίρως διανοητικὰ ἐφόδια ἢ ἐπαγγελματικὰ προσόντα, θά εἶναι πολὺ ἀργὰ κατόπιν διὰ νά συμπληρώσωμεν τὰς ἐλλείψεις αὐτάς.

Τόσον ή μόρφωσις όσον και ή επαγγελματική |κατάρτισις δέν έπιτυγχάνονται από της μις εις την άλλην στιγμήν.

Και ό μαθητής ό όποιος προσπαθει να υπερπηδα τάς διαφορούς τάξεις χωρίς να αποκτη τάς αντιστοιχούς στερεάς γνώσεις, όχι μόνον θα μείνη άμόρφωτος, αλλά δέν θα του είναι καν δυνατόν να εργασθῆ.

Όλοκληρος ή ζωή του ένήλικος προπαρασκευάζεται εις τά μαθητικά θρανία. Εις αυτά «μαγειρεύεται» —κατά την έκφρασιν της παροιμίας — ή τροφή που θα κορέση άργότερα την «πειναν», τάς ανάγκας δηλ. μις ολοκληρου ζωής.

Ό εύσυνειδητος μαθητής που έπιζητεί να μάθῃ, και όχι απλώς να προαχθῆ, έπιτυγχάνων ένα βαθμόν, «μαγειρεύει» προσεκτικά και ύπομονετικά την μελλοντικήν έπιτυχία του εις την ζωήν.

Αί πρόχειροι λύσεις της τελευταίας στιγμής, δέν είναι ούτε αι καλλίτεροι, ούτε αι αποτελεσματικώτεροι. Μόνον οι άφρονες καταφεύγουν εις αυτάς. Οι φρόνιμοι... πριν πεινάσουν μαγειρεύουν, όπως όρθως διακηρύσσει ή λαϊκή σοφία.

ΓΡΑΨΑΤΕ ΟΜΟΙΩΣ :

- 1) *Άναβε το λυχνάρι σου προτού να σ' εύρη ή νύχτα.*
- 2) *Έπιμελοϋ, κοπίλαζε, εφ' όσον είσαι νέος. Διά να μη μετανοήσ μετέπειτα ματαίως.*
- 3) *Όπως σιγήσῃς, θα κοιμηθῆς.*

83η ΕΚΘΕΣΙΣ

Άνθρωπος άγράμματος ξύλον άπελέκτητο

Σχεδιάγραμμα : Α'. Πόσον διαφέρει τό άπελέκτητο από τό κατεργασμένο ξύλο. Τά μειονεκτήματα του άμορφώτου. Γ'. Έπίδρασις της μορφώσεως.

Άν συγκρίνωμεν ένα άκατέργαστο κορμό καρυδιās με ένα ώραίο έπιπλο ή με ένα ξυλόγλυπτο κάρυνο τέμπλο έκκλησίας, θα δυσκολευθώμεν πολύ να άντιληφθώμεν ότι και τά δυό αποτελούνται από την ίδιαν πρώτην ύλην, ότι είναι ούσιαστικώς τό

αυτό πράγμα υπό δύο διαφόρους μορφάς. Τόσον πολύ διαφέρουν μεταξύ τους. Τό πρώτον είναι ένας άμορφος θαμπός ογκος άνευ σχεδόν αξίας. Τό άλλο είναι ένα πολύτιμο έργον τέχνης. Κάτι ανάλογον συμβαίνει και με τούς ανθρώπους. *Ατομα τής αúτης εύφυϊας, με τας αúτας πνευματικάς Ικανότητας, δίδουν τελείως διαφορετικὴν έντύπωσιν ανάλόγως τής μορφώσεως, πού έλαβεν έκαστος.

*Όπως τό άκατέργαστο ξύλο, τό «άπελέκητο» κατά τήν έκφρασιν τής παροιμίας, δέν κινεί ούδενός τήν προσοχήν και τήν εκτίμησιν, οúτε έχει μεγάλην αξίαν, άσχέτως πρὸς τήν καλήν του ποιότητα, τό ίδιο και ὁ άγράμματος άνθρωπος άσχέτως πρὸς τήν φυσικήν του εύφυϊαν δέν δύναται νά συγκριθῆ πρὸς τόν μορφωμένον. Ἡ έλλειψις άρκετών γνώσεων δέν τοῦ επιτρέπει οúτε νά αντίληφθῆ τά πάντα, οúτε νά τά κρίνη ὀρθῶς. Δέν έχει οúτε τήν εύρύτητα τής αντίληψεως, οúτε τήν γυμνασμένην κρίσιν τοῦ μορφωμένου. Διότι ἡ μόρφωσις έχει τόν διπλό σκοπό τής αúξήσεως τών γνώσεων και τής ὀξύνσεως τοῦ πνεύματος. Προσόντα στά ὁποία μοιραίως ὁ άγράμματος ὕστερεϊ. *Όσο και ἂν είναι φύσει εύφυής, δέν έχει τήν εύστροφίαν τοῦ έγγραμμάτου, δέν έχει τήν έξάσκησιν, τήν άπαραίτητον διά ν' άποδώσῃ τό πληρες μέτρον τών πνευματικῶν δυνάμεών του. *Όπως ἡ γυμναστική ένδυναμώνει τούς μύς έτσι ἡ μόρφωσις τοῦ δυναμώνει τό πνεῦμα, τοῦ άνοίγει νέους ὀρίζοντας, τοῦ παρέχει νέα κριτήρια και αναδεικνύει ὄλας τās λανθανούσας ἕως τότε Ικανότητάς του.

Γυμναστική τοῦ πνεύματος είναι ἡ μόρφωσις και ἔνεκα τούτου άκριβῶς διδάσκονται στά γυμνάσια μαθήματα χωρίς πρακτικήν έφαρμογήν εἰς τόν καθημερινόν βίον, άπλῶς και μόνον ὡς ένας τρόπος πνευματικῆς άσκήσεως και καλλιιεργείας.

Με τήν μόρφωσιν οἱ πνευματικῆς Ικανότητες αναπτύσσονται και ὠριμάζουσι, ένῶ χωρίς αúτην τό πνεῦμα παραμένει άκατέργαστο ὁπως τό ξύλον πού είναι κατάλληλο μόνον διά τήν πυράν, ένῶ δταν κτερυγισθῆ, είναι δυνατόν νά μεταβληθῆ εἰς άντικείμενον τέχνης.

84η ΕΚΘΕΣΙΣ

Θυμού Κράτει

Σχεδιάγραμμα : Α. "Όψις του ώργισμένου. Β. Όμοια ή ψυχική του άναστάτωσης. Γ. Ό θυμός = τρέλλα και τύφλωσις. Δ. Το συμφέρον μᾶς επιβάλλει νά συγκρατοῦμε τόν θυμό. Ε' "Ετσι κερδίζομε τήν ἐκτίμησιν και τήν αὐτοκυριαρχία.

Εἶδατε ποτέ ἄνθρωπο θυωμένο ; Κοκκινίζει, φωνάζει, οἱ φλέβες του φουσκώνουν τὰ μάτια του ἀστράφτουν. Μὲ ἓνα βλέμμα ἀντιλαμβάνεσθε, πῶς ὁ ἄνθρωπος αὐτός δὲν βρίσκεται σὲ φυσιολογικὴ κατάστασι. Καὶ τὰ λόγια του ; "Α ἔχουν τόση ὑπερβολή, τόσο πάθος, ὥστε ἀσφαλῶς δὲν εἶναι λόγια ὑγιῶς σκεπτομένου. Ό θυμός θολώνει τὸ λογικόν, ἀφαιρεῖ τὴν κρίσι, σκοτίζει τὴν ἀντικειμενικὴ ἐκτίμησι γεγονότων και καταστάσεων. Εἶναι μία πραγματικὴ παροδικὴ τρέλλα, γιατί συχνά ὁ θυωμένος χάνει τὸν αὐτοέλεγχο και προβαίνει σὲ πράξεις, γιὰ τίς ὁποῖες μετανοεῖ πρῶτος ὁ ἴδιος, ὅπως ντρέπεται γιὰ ὅσα ἐξεστόμισε κατὰ τὴν ὥρα τῆς παραφορᾶς του.

Πόσοι και πόσοι κατεστράφησαν ἀπὸ ἓνα αἰφνίδιο ξέσπασμα θυμοῦ, πού τοὺς παρέσυρε πέραν ἀπὸ τὰ ὅρια τῆς εὐπρεπείας και τοῦ αὐτοελέγχου. Μήπως και ἐγκλήματα ἀκόμη δὲν διεπράχθησαν σὲ ὥρα θυμοῦ ; «Θόλωσε τὸ μάτι του», λέει χαρακτηριστικὰ ὁ λαός γιὰ τὸν θυωμένο. Τυφλώθηκε δηλαδή. Καὶ εἶναι ἀληθινὴ τύφλωσις, πού δύναται νά ὀδηγήσῃ κατὰ κρημνῶν ὁ θυμός. Τύφλωσις, πού ἐμποδίζει νά ξεχωρίσωμε τὸ πρέπον ἀπὸ τὸ ἀπρεπές, τὸ συμφέρον ἀπὸ τὴν ζῆμιαν, τὸ δίκαιον ἀπὸ τὸ ἀδίκον. Καὶ ὅταν ὁ διαχωρισμός αὐτός δὲν γίνεται, πόσα και πόσα λάθη προκύπτουν, λάθη συχνά ἀνεπανόρθωτα.

Γιαυτὸ εἶναι ἀνάγκη ἀπὸ πολὺ ἔνωρις νά μάθωμε νά συγκρατοῦμε τόν θυμό μας. Ἀκόμα και ἂν ἀδικούμεθα, τὸ καλῶς ἐννοούμενον συμφέρον, μᾶς επιβάλλει νά πειθαρχήσωμε τὰ νεύρα μας, νά δαμάσωμε τὴ δικαία ἀγανάκτησί μας και νά καταπνίξωμε τόν θυμό, πού ὄχι μόνον δίδει στοὺς ἄλλους μιὰ δυσάρεστη μειονεκτικὴ εἰκόνα τοῦ ἀτόμου μας, ἀλλὰ και μᾶς ζημιώνει θετικὰ, ἀφοῦ δὲν μᾶς ἀφίνει νά σκεφθοῦμε ἡρέμα. Ἡ διαύγεια τῆς σκέψεως εἶναι κᾶτι τὸ πολύτιμο και ἀλλοίμονο ἂν

τήν στερηθούμε στις δύσκολες ακριβώς ώρες, όταν μᾶς εἶναι πιό ἀπαραίτητη ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά. Ἡ ζήμια θὰ εἶναι δική μας.

Ὅταν συγκρατήσουμε τὸν θυμὸ μας, ὄχι μόνον ψυχικὴν ἀνωτερότητα δείχνομε, ὄχι μόνον κερδίζομε τὸν σεβασμὸν τοῦ ἀπέναντί μας μὲ τὴν μετριοπάθεια καὶ τὴν ψυχραιμία μας, ἀλλὰ πρὸ παντὸς διατηροῦμε ὅλη τὴν διαύγεια τοῦ πνεύματος, ποῦ ὁ θυμὸς θολώνει καὶ μποροῦμε νὰ σκεφθοῦμε καὶ ν' ἀποφασίσωμε τὰ δέοντα, σταθμίζοντες ὅλα τὰ ὑπὲρ καὶ τὰ κατὰ κάθε ζητήματος. Ὁ ἄνθρωπος, ποῦ ξέρει νὰ συγκρατῆ τὸν θυμὸ του, διαθέτει ἓνα σπουδαῖο ἐφόδιο ἐπιτυχίας, ἓνα ἐφόδιο, ποῦ τὸν ἐξυψώνει στὰ μάτια ὧν ἔχουν δοσοληψίας μαζί του καὶ τοῦ παρέχει ἀληθινὴ δύναμι.

ΓΡΑΨΑΤΕ ΟΜΟΙΩΣ

- 1) *Πρὶν μιλήσης γύρνα τρεῖς φορές τὴ γλῶσσα σου* (Γαλλ. παροιμία)
- 2) *Ὁ θυμὸς εἶναι σὰν τὸ μεθύσι, θολώνει τὸ λογικόν.*

95η ΕΚΘΕΣΙΣ

Κακαὶ συνεναστροφαι

φθείρουσιν ἤθη χρηστά

Α. Ὁ ἄνθρωπος φύσει ζῶν μιμητικόν.

Β' Ἐπηρεάζεται α) ἀπὸ τὰ παραδείγματα, β) ἀπὸ τὰς συνομιλίας καὶ συμβουλὰς.

Γ. Ἡ κακία πάντοτε εὐγλωττος καὶ κυνικῶς στομύλος (στὸν μῦθο τοῦ Ἡρακλέους ἡ κακία ἀγόρευε μὲ ἐπιμονὴ διὰ νὰ τὸν παρασύρη).

Δ. Μοιραίως φροντίζομεν νὰ συμφωνῆ ἡ διαγωγή μας μὲ τὴν διαγωγὴν τῶν πέριξ ἡμῶν ζώντων, διότι ἄλλως ἡ κοινὴ συμβίωσις εἶναι ἀδύνατος.

Συμπέρασμα : Ἄν λοιπὸν αἱ συνεναστροφαι μας εἶναι κακαί, θὰ τοὺς ὁμοιάσωμε ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἕνεκα τῶν προαναφερθέντων λόγων.

ΓΡΑΨΑΤΕ ΟΜΟΙΩΣ

- 1) Πές μου ποιό φίλο έχεις, να σου πω ποιόν δρόμο τρέχεις.
- 2) Κατά τόν μάστορο Κώστα και τὰ κοπέλλια του.
- 3) *Ει χωλῶ συνοικήσεις ὑποσκάζειν μαθήση.*
- 4) *Ὅποιος καθήση μὲ στραβὸ ὡς τὸ πρωῖ ἀλλοιθωρίζει*
- 5) *Ὅμοιος ὁμοίῳ ἀεὶ πελάζει.*

96η ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἄργια μήτηρ πάσης κακίας

Σχεδιάγραμμα : Α'. Διττή βλάβη ἐκ τῆς ἀργίας. α) ὕλική, β) ψυχική. Β. Αἱ συνέπειαι τῆς. Γ. Εἶναι ἡ μεγάλη πηγή ἐγκληματικότητος.

Ἐνῶ ἐκ πρώτης ὄψεως ἴσως ἡ ἀργία ἐμφανίζεται ὡς ἓνα ἀπὸ τὰ μᾶλλον ἀκίνδυνα ἐλαττώματα, ἐν τούτοις, ὅταν ἐξετάσωμεν ἐκ τοῦ πλησίον τὰς συνέπειας τῆς, βλέπομεν ὅτι γεννᾷ πλῆθος κακιῶν, καὶ εἶναι κατὰ λέξιν «μήτηρ πάσης κακίας» ὅπως ὀρθῶς τὴν χαρακτηρίζει τὸ ἀρχαῖον γνωμικόν. Πρὶν ὅμως προχωρήσωμεν, θὰ ἔπρεπε νὰ σημειώσωμεν ὅτι ἡ ἀργία ἄλλοτε εἶναι θεληματικὴ, καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ χειροτέρα μορφή τῆς, διότι προϋποθέτει ὀκνηρίαν, καὶ ἄλλοτε εἶναι ἀκουσία. Ἡ δευτέρα εἶναι ἴσως συγγνωστή, ἐφ' ὅσον δὲν προέρχεται ἀπὸ κακὴν διάθεσιν, ἔχει ὅμως ὡς ἄμεσον ἀποτέλεσμά τῆς τὴν πενίαν. Πιεζόμενος ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ὁ ἀργὸς συχνὰ χάνει τὸν ἔλεγχον τοῦ λογικοῦ καὶ καφεύγει εἰς πράξεις ἀξιοθρηνήτους, εἰς τὰς ὁποίας δὲν θὰ ἔφθανε ποτέ, ἂν δὲν ἔμενε ἄνεργος. Ἡ μορφή ὅμως αὐτὴ τῆς ἀργίας ἦτο μᾶλλον ἄγνωστος εἰς τὴν ἀρχαιότητα καὶ ἐπομένως δὲν θὰ ἐπεκταθῶμεν εἰς τὰ ζητήματα, τὰ ὁποῖα γεννῶνται σήμερον ἐκ τῆς ὑποχρεωτικῆς, τῆς ἀκουσίας ἀργίας, ποῦ εἶναι γέννημα κατὰ μέγα μέος τῆς γενικεύσεως τῶν μηχανῶν.

Ὁ ἀποστρεφόμενος τὴν ἐργασίαν, ἐπομένως ὁ ὀκνηρὸς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ προσδεύσῃ εἰς ὁποιαδήποτε κοινωνικὴν τάξιν καὶ ἂν ἀνήκῃ. Οἱ ἀργοὶ τοῦ ὀκνηροῦ θὰ ἀφορήσουν, διότι μόνον ἡ ἐντατικὴ ἐργασία τοὺς καθιστᾷ ἀποδοτικούς. Ὁ ὀκνηρὸς ἐργάτης γλήγορα θὰ ἀπολυθῇ, διότι δὲν θὰ εἶναι ἀποδοτικὸς. Ὁ ὀκνηρὸς μαθητὴς θὰ ἀποτύχῃ εἰς τὰς ἐξετάσεις του καὶ θὰ μείνῃ διὰ παντὸς ἀμαθής. Ἡ ὀκνηρὰ οἰκοδέσποινα θὰ εἶναι πάντοτε

ἀτημέλητος. Ὁ ὀκνηρὸς ἐπιχειρηματίας θὰ παραγκωνίζεται ἀπὸ ἄλλους μᾶλλον ἐργατικούς.

Ἀμάθεια, πενία καὶ πληξίς εἶναι οἱ τρεῖς ἄμεσοι καρποὶ τῆς ἀργίας. Ἀλλὰ ἀπὸ τὰ τρία αὐτὰ ἄμεσα κακὰ πόσα ἄλλα γεννῶνται ἐμμέσως!... Καὶ μόνη ἡ πληξίς, ἡ φαινομενικῶς μᾶλλον ἀθῶα ἀπὸ τὰς κακίας ποῦ γεννᾶ ἡ ἀργία, ὄχι μόνον εἶναι ἱκανὴ νὰ ὀδηγήσῃ εἰς νευρασθένειαν, ἀλλὰ εἶναι μιὰ ἀπὸ τὰς συνηθεστέρας ἀφορμὰς τῆς χαρτοπαιξίας, ποῦ βαθμηδὸν καὶ κατ'ὄλιγον διαστρεβλώνει τὸν χαρακτήρα καὶ ναρκώνει κάθε ἠθικὸν κριτήριον. Καὶ ὅταν ἀκόμη δὲν ὀδηγήσῃ εἰς τὴν χαρτοπαιξίαν, ἡ πληξίς θὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὴν κακολογίαν ἢ εἰς σκέψεις πονηρίας, ἐπιβλαβεῖς καὶ διὰ τοὺς ἄλλους καὶ διὰ τὸν ἴδιον τὸν ὀκνηρὸν. Τὸ μέγα πλῆθος τῶν κακοποιῶν καὶ τῶν πελατῶν τῶν δικαστηρίων, στρατολογεῖται μεταξὺ τῶν ἀργοσχόλων, διότι ἡ ἀργία τοὺς ἐξέθωβει εἰς σκέψεις καὶ πράξεις ὀξιοκατακρίτους καὶ πολλοὶ ἀπατεῶνες ἢ ἀλῆται ἀρχίζουν τὰ πρῶτα τῶν βήματα εἰς τὴν σκολιὰν αὐτὴν ἀτραπὸν χειραγωγούμενοι ἀπὸ τὴν ὀκνηρίαν.

ΓΡΑΨΑΤΕ ΑΜΟΙΩΣ :

- 1) Ὁ ἀκαμάτης εἶναι ἀδελφὸς τοῦ ζητιάνου.
- 2) Ὅποιος δὲν δουλεύει νέος, ψωμοζητᾷ γέρος.
- 3) Τὸ γάϊδαρο ποῦ βαριέται τὸ σαμάρι, ὁ λύκος τὸν τρώει.
- 4) Ἔργον οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργίη δὲ τ' ὄνειδος.

97η ΕΚΘΕΣΙΣ

Οὐκ ἔστι πλοῦτος βελτίων ὑγείας

Σχεδιάγραμμα : Α. Ὅλοι εὐχονται τὴν ἀπόκτησιν πλοῦτου. Β. Ὁ πλοῦτος δὲν ἐξασφαλίζει τὴν εὐτυχίαν α) διότι προκαλεῖ κόρον β) διότι δὲν ἀγοράζονται τὰ πάντα. Γ. Ἄνευ ὑγείας ἀδύνατος κάθε χαρὰ. Δ. Συμπεράσματα.

Συχνὰ ἀκούομεν γύρω μας νὰ διατυποῦνται εὐχαὶ πλοῦτου — «Ἄς εἶχα τόσα» ἢ «Ἄς ἦμουν πλούσιος» εἶναι φράσεις ποῦ καθημερινῶς ἐπαναλαμβάνονται ἀπὸ ὄλους, ὄσους ἡ ζωὴ δὲν ἱκανοποίησε. Ὅλοι ὀραματίζονται χρυσᾶ ὄνειρα πλοῦτου, ὡς νὰ ἦτο ἀρκετὸν τὸ χρῆμα διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν εὐδαιμο-

νιαν τοῦ ἀτόμου. Ὅποια πλάνη. Ὁ πλοῦτος δύναται βέβαια νὰ ἐξασφαλίῃ πολλά πράγματα εὐχάριστα εἰς ὄσους τ' ἀπολαμβάνουν κατὰ πρῶτον. Ἀλλὰ δυστυχῶς ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἀκόρεστος. Μόλις συνηθίσωμεν εἰς κάποια ἄνεσιν, ζητοῦμεν ἀμέσως κ' ἄτι περισσότερο, αἱ ἀπαιτήσεις μας αὐξάνουν προοδευτικῶς. Πράγματα πού ἀπετελοῦν ἀνέφικτον πολυτέλειαν διὰ γενεάς ὀλοκλήρους, σήμερον, ὅταν ἔγιναν κοινὸν κτῆμα, θεωροῦνται πλέον ἀνάξια λόγου, καὶ ἐπιδιώκομέν ἄλλα πολὺ δαπανηρότερα.

Ἐφ' ὅσον λοιπὸν αἱ ἐπιθυμίαι μας γεννῶνται ἀδιακόπως ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην, ἡ δὲ ἱκανοποίησις τῆς προγενεστέρας παύει νὰ μᾶς προκαλεῖ εὐχαρίστησιν, εἶναι πρόδηλον ὅτι ὁ πλοῦτος δὲν εἶναι ἱκανὸς νὰ μᾶς ἐξασφαλίῃ τὴν χαρὰν. Ἀλλὰ καὶ ἂν ἀκόμη εἶχε τὴν δύναμιν αὐτὴν, πάλιν ὑπάρχουν πράγματα ἀπαραίτητα διὰ τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν—ἡ οἰκογένεια, ἡ τρυφερότης, ἡ ἐκτίμησις—τὰ ὁποῖα ὁ πλοῦτος δὲν κατορθώνει νὰ προμηθεύσῃ. Ἀλλὰ μήπως εἶναι τάχα ἱκανὸς νὰ ἐξασφαλίῃ τὴν ὑγείαν; Ἀλοίμονον ὄχι. Οἱ πλοῦσοι δὲν εἶναι ἀπηλλαγμένοι οὔτε ἀσθενειῶν οὔτε ἀτυχημάτων. Καὶ ὅταν ἡ ὑγεία λείπῃ τίποτε δὲν δύναται νὰ μᾶς προσφέρει τὴν χαρὰν τῆς ζωῆς: Τὰ πάντα εἶναι ἀνωφελῆ. Τί ὠφελοῦν τὰ πολυτελέστερα ταξίδια δι' ἓνα τυφλόν, ἢ ἐκλεκτοτέρα μουσικὴ δι' ἓνα κωφόν, τὰ σπανιώτερα ἔδεσματα δι' ἓνα στομαχικόν; Τί ὠφελοῦν στρατιαὶ ὑπηρετῶν δι' ἓνα κατάκοικον καὶ σωροὶ χρυσοῦ δι' ἓνα νευρασθενῆ κατατρεχόμενον ὑπὸ μελαγχολίας. Ἐνας ἀπλοῦς πονοκέφαλος μᾶς μεταβάλλει εἰς ράκη καὶ ὅταν ἀλγῆ κανεὶς πανταχοῦ, καὶ οἱ θησαυροὶ τοῦ Σολομῶντος ἀχρηστεύονται.

Ἀντιθέτως ὅταν ὑπάρχῃ ὑγεία ὑπάρχει καὶ ἡ πιθανότης νὰ ἀποκτηθῇ ὁ πλοῦτος, ἢ τοῦλάχιστον τ' ἀναγκαῖα διὰ μίαν ἄνετον διαβίωσιν. Ἐνῶ ὅταν λείπῃ ἡ ὑγεία, ὁ πλοῦτος δὲν ἔχει δυστυχῶς τὴν δύναμιν νὰ τὴν ἐπαναφέρῃ.

Εἶναι πλάνη ἐπομένως νὰ εὐχωνται ὅλοι συνεχῶς τὴν ἀπόκτησιν πλούτου ὡς τὸ ἀσφαλέστερον μέσον εὐδαιμονίας. Θὰ ἔπρεπε νὰ εὐχωνται ὑγεία, διότι αὕτη ἀποτελεῖ τὸ θεμέλιον πάσης ἀνθρωπίνης εὐτυχίας καὶ χωρὶς αὐτὴν τὸ οἰκοδόμημα τῆς χαρᾶς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εὐσταθήσῃ.

ΓΡΑΨΑΤΕ ΟΜΟΙΩΣ

1) Προτιμότερον τὸ προλαμβάνειν ἢ τὸ θεραπεύειν

- 2) *Ὑγεία τὸ μέγιστον τῶν ἀγαθῶν.*
- 3) *Ἡ εὐθὺνὴ τοῦ λατροῦ.*
- 4) *Χωρὶς ὑγεία ἢ εὐτυχία ἀδύνατος.*
- 5) *Νοθὸς ὑγιῆς ἐν σώματι ὑγιεῖ.*

98η ΕΚΘΕΣΙΣ

Σοφία μόνον τῶν χρημάτων ἀθάνατον

Σχεδιάγραμμα : Α'. Ἀκριβῆς σημασία τοῦ ρητοῦ. Β'. Ἀστάθεια πλούτου. Γ'. Ἀστάθεια ὑγείας. Δ'. Ἐφήμερον καλλονῆς καὶ λοιπῶν ἀγαθῶν. Ε'. Ἡ σοφία κτῆμα ἔσαι.

Πρὶν ἢ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐπιγροσμματικῆς αὐτῆς φράσεως τοῦ Ἰσοκράτους (εἰς τὸν Πρὸς Δημόνικον) θὰ ἔπρεπε νὰ καθορίσωμεν ἐπακριβῶς τί σημαίνει ἡ λέξις «χρημάτων» ποῦ ἀναφέρει : Ἡ σοφία εἶναι τὸ μόνον ἀθάνατον ἀπὸ τὰ «χ ρ ἦ μ α τ α». Ποῖα ὁμῶς εἶναι τὰ χρήματα ; Ἰὰ χρήσιμα καὶ τὰ χρησιμοποίησιμα πράγματα. Μὲ αὐτὴν δὲ τὴν ἐτυμολογικὴν τῆς σημασίαν χρησιμοποιεῖ ἐδῶ τὴν λέξιν χρήματα ὁ Ἰσοκράτης, ὅθεν κατὰ τὴν φράσιν του, ἀπὸ τὰ τόσα καὶ τόσα χρήσιμα πράγματα, ποῦ ὁ ἄνθρωπος διαθέτει ἀπὸ τὰ τόσα καὶ τόσα πράγματα, ποῦ ἔχει τὴν δυνατότητα νὰ χρησιμοποίησῃ ἓνα καὶ μόνον εἶναι ἄφθαρτον : ἡ σοφία. Ὅλα τὰ ἄλλα ἐξαντλοῦνται, φθείρονται, ἀλλοιοῦνται, ὑπόκεινται εἰς μυρίας μεταβολάς.

Ὁ πλοῦτος ;

Ἐπάρχει τι τὸ μᾶλλον ἀσταθές ; Πόσοι πλούσιοι ἀπὸ τῆς μίᾳς ἡμέρας εἰς τὴν ἄλλην εὐρέθησαν πτωχοί ; Πόσα τέκνα πλουσιῶν γονέων κατήντησαν πένητες ; Πόσοι καλοσσιαῖται περιουσίαι ἐξηνεμίσθησαν εἴτε ἀπὸ κακὴν διαχείρισιν εἴτε ἀπὸ ἀφροσύνην εἴτε ἀπλῶς ἀπὸ τυχαῖα ἐξωτερικὰ καὶ ἀστάθμητα γεγονότα ; Ἡ μεταστροφή τῆς περιουσιακῆς καταστάσεως εἶναι ἀπὸ τὰ συνηθέστερα φαινόμενα καὶ μόνον ἀνόητοι τὴν θεωροῦν ὡς κᾶτι σταθερὸν καὶ κομπάζουν δι' αὐτὴν.

Ἡ ὑγεία ; Ἐθσαυρὸς πολῦτιμος ἄλλ' ἀσταθής. Ἐνα μικρόβιον, μιὰ ἀμυχή, ἓνα ρεῦμα ἀέρος, ἀρκοῦν, νὰ τὴν συντρίψουν. Ἀλλὰ καὶ ἐκτός τῶν ἐξωτερικῶν αὐτῶν αἰτίων ὁ χρόνος σπανίως τὴν ἀφίνει ἀνέπαφον. Μὲ τὴν πάροδον τῆς ἡλικίας ἢ ὑγεία

κάμπτεται, όπως οι παλαιοί τοίχοι παρουσιάζουν ρωγμές. 'Η καλλονή; 'Αλοίμονον! 'Η διάρκειά της είναι ίση με τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἀπατώνται ὅσοι νομίζουν ὅτι δύνανται μὲ τεχνητὰ μέσα νὰ τὴν συντηρήσουν πέραν μιᾶς μικρᾶς περιόδου δέκα ἢ δεκαπέντε ἐτῶν, ἢ ὅποια δὲν καλύπτει οὔτε τὸ πέμπτον τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς. Τὸ σῶμα κυρτώνεται. Αἱ δυνάμεις ἐξασθενοῦν. Καὶ αὐταὶ αἱ αἰσθήσεις στομώνονται μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου. 'Εξ ἴσου φθαρτὰ καὶ ποροδικὰ εἶναι καὶ τὰ ἄλλα ἀγαθὰ τοῦ ἀνθρώπου, ποὺ παληώνουν καὶ καταστρέφονται. Καὶ ἀπὸ ὅλα αὐτὰ ἓνα μόνον δὲν ὑπόκειται εἰς τὸν ἀνηλεῆ νόμον τῆς φθορᾶς : ἡ φρόνησις, ἡ σοφία ὅπως τὴν ἀποκαλεῖ ὁ Ἴσοκράτης.

Διότι σοφία... δὲν εἶναι ἀπλῶς ἡ πολυμάθεια, ἰδιότης βασιζομένη κυρίως εἰς τὴν μνήμην. Σοφία εἶναι ἡ κατάλληλος ἀσκησις τοῦ πνεύματός μας, ὥστε νὰ δυνάμεθα νὰ ἐκτιμῶμεν καὶ νὰ κρίνωμεν ὀρθῶς μὲ κριτήρια ἀντικειμενικὰ καὶ ὀρθά. Σοφία εἶναι ἡ ἰκανότης νὰ διεισδύωμεν εἰς τὸ βαθύτερον νόημα τῆς ζωῆς καὶ νὰ μὴ ἀφαρπαζώμεθα ἀπὸ ἐπιπόλαια καὶ ἐντυπωσιακὰ φαινόμενα. Καὶ τὴν πνευματικὴν αὐτὴν ἰκανότητα ἂν, καὶ ὅταν, τὴν ἀποκτήσωμεν διὰ τῆς καταλλήλου παιδείσεως, κανεὶς καὶ τίποτε δὲν μπορεῖ νὰ μᾶς τὴν ἀφαιρέσῃ. Μένει κτῆμα μας διὰ παντός, μέχρι τῆς τελευταίας πνοῆς μας, καὶ μᾶς συνοδεύει παντοῦ καὶ πάντοτε. 'Η σοφία εἶναι ὄντως ἀθάνατος, εἶναι καὶ ὅπως ὀρθῶς ἔγραψαν «κτῆμα ἐς αἰε».

ΓΡΑΨΑΤΕ ΟΜΟΙΩΣ :

- 1) *Θησαυρίζετε θησαυροὺς ἐν οὐρανοῖς, ὅπου οὔτε σὴς οὔτε βροῶσις ἀφανίζουσι.*
- 2) *Ὁ,τι τραβάει τὸ κορμί, τὰ φταίει τὸ κεφάλι.*
- 3) *'Επιμελοῦ κοπίαζε ἐφ' ὅσον εἶσαι νέος, διὰ νὰ μὴ μετονοῆς μετέπειτα ματαίως.*
- 4) *'Η σκέψις ἀποτελεῖ τὴν ἀξίαν τοῦ ἀνθρώπου (Πασκάλ).*

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελίς
Στοιχεία καλής έκθεσεως	5
Στοιχειώδεις κανόνες ορθογραφίας	9
<i>Είδη Έκθεσεωv</i>	12
Περιγραφή είδη αὐτῆς	14
Περιγραφή α) τοπίου β) πόλεωv	15
1η Έκθεσις: Θέα ἀπὸ τὸν Λυκαββητὸ	16
2α Έκθεσις: Ἡ πόλις στὰς ὀκτὼ τὸ πρῶτῳ	18
γ) <i>Περιγραφή ἐμψύχωv</i>	19
Ἡ γάτα μου	20
δ) Περιγραφή φυσικοῦ φαινομένου	21
Παράδειγμα 4η Έκθεσις: Δύσις	22
ε) περιγραφή σκηνῆς	23
Παράδειγματα: 5η Έκθεσις: Τὸ τραῖνο ἔρχεται	24
6η Έκθεσις: Ἡ γίδα καὶ τὰ μικρά της	25
Διήγησις: Παρὰδ. 7η Έκθεσις. Ἡ εὐσέβεια τοῦ Αἰνεῖα	26
<i>Χαρικτηρισμοί</i> : Παρὰδ. 8η Έκθεσις. Ὁ φιλάργυρος	29-30
<i>Ἐπιστολαί</i> : (Παρὰδ. 9-11). Συγχαρητήριος, εὐχαριστήριος: Πρὸς ἀνοιτέρουv	31
<i>Αἰ ἀναμνήσεις</i> : 12 Έκθεσις. Ἡ πρώτη μου τσάντα	35
<i>Ἐντυπώσεις</i> : Παρ. 13η Έκθ. Μεγάλη Παρασκευῆ	37
Έκθεσις Ἰδεῶν: Ἡ Πραγματεία	38
Παράδειγμα 14η Έκθέσεωv. Τὸ νερὸ φίλος καὶ ἐχθρὸς τοῦ ἀνθρώπου	41
β) <i>Ἀνάπτυξις</i> : γνωμικοῦ ἢ παροιμίας	43
Παράδειγμα 15η Έκθεσις. Γνωθὶ σ' αὐτὸν	44
Παράδειγμα 16η Έκθεσις. Τῶν μπροστινῶν παθήματα τῶν ὕστερον ἡ γερύρια	46
<i>Ἀνάλυσις κειμένων</i>	48
Παράδειγματα: Ἡ ὑπέρτρα (Παπαδιαμάντη)	49
Στὴν Κύπρῳ (Στρατὴ Μυριβήλη)	57
19η Έκθεσις Θερμοπόλεωv (Κ' Καβάφη)	63
21η Έκθεσις. Πρῶτῃ μέρῳ στὸ Σχολεῖο	67
22α Έκθεσις. Ἐνα βότσαλο στὴν τσέπη μου	69
23η > Ἐνα δεκαπενθήμερο στὴν κατασκήνωσι	70
24η > Τὸ κοπάδι γυρίζει ἀπὸ τὴ βοσκῆ	71
25η > Τὰ χωράφια τὸν Ὀκτώβρη	72
26η > Ἡ Σελήνη ἀνατέλλει	72
27η > Ἡ 28η Ὀκτωβρίου	73
28η > Ὁ πανηγυρισμὸς τῆς 28ηv Ὀκτωβρίου	76
29η > Ἡ ἑορτὴ τῆς σημαίωv	76
30η > Ἐἶμαι Ἕλλην, τὸ καυχῶμαι...	70
31η > Τὸ πλοῖο φεύγει	78
32α > Στὸ λιμάνι	80
33η > Ἡ σημασία τοῦ θαύματος τῆς Βηθλεεμ	80
34η > Σκέψαιv τὸ βράδυ τῆς πρωτοχρονιάv	82
35η > Ἡ πρώτη ἀνεμώνα	82

36η	»	Ἐκθεσις	Ἡ Γῆ πρασίτισε	83
37η	»		Γράμμα σὲ ξενιτεμένο ἀδελφῷ	84
38η	»		Ἡ χαράδρα τοῦ Βουραϊκοῦ	85
39η	»		Ἐπιστολὴ γιὰ αἰτησι πληροφοριῶν	86
40η	»		Τὰ χελιδόνια γύρισαν	87
41η	»		Ὁ Ἐπιάφιος	89
42α	»		Ἀνάστασις	90
43η	»		Τί χρεωστοῦμε στὴ μητέρα μας	90
44η	»		Ὀνειρα μέλλοντος	92
45η	»		Τί θὰ γίνω δταν τελειώσω τὸ σχολεῖο	94
46η	»		Ἡ Ἄγραυλος	94
47η	»		Ἐνα Χριστουγεννιάτικο δένδρο διηγεῖται τὴν ἱστορία του	95
48η	»		Οἱ παλῆς πέτρες διηγοῦνται ὅσα εἶδαν	97
49η	»		Μιλοῦν οἱ πέτρες τοῦ Παρθενonos	100
50η	»		Ἐνας ἄνθρωπος τοῦ 1810 ἐπανέρχεται στὴν ζωὴ	101
51η	»		Ὁ φιλόνομος	105
52α	»		Ὁ κοχύλοπος	106
53η	»		Ὁ ἀνυπόμονος	107
54η	»		Ὁ ἀφηρημένος	108
55η	»		Ὁ φλύαρος	109
56η	»		Ὁ γρινιάρης	110
57η	»		Ὁ ἐγωιστὴς	111
58η	»		Ὁ ἰσχυρογώμων	112
39η	»		Ποῖον ἀπὸ τοὺς ἥρωας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως προτιμᾶτε :	113
60η	»		Ἱστορία μιᾶς ἐνδυμασίας	114
61η	»		Ἡ χρησιμότης τῶν ζώων	116
62α	»		Βλαβερὰ καὶ ὠφέλιμα ἕντομα	118
63η	»		Τὰ δένδρα οἱ φίλοι μας	116
64η	»		Βιομηχανικὰ φυτὰ	121
65η	»		Γεωργία καὶ κτηνοτροφία αἱ τροφoὶ τῆς χώρας	122
66η	»		Τί μᾶς προσφέρει ὁ ἠλεκτρισμὸς	124
67η	»		Τὰ καύσιμα	125
68η	»		Τὸ ραδιόφωνον	126
69η	»		Ἀπὸ τὰς κατακτήσεις τοῦ ἀνθρώπου ποιά θεοορεῖτε ὡς σημαντικωτέραν	127
70η	»		Ὁ ὀρυκτὸς πλοῦτος	128
71η	»		Ἡ θάλασσα πηγὴ πλοῦτου	129
72α	»		Ποῖον συγκοινωνιοκὸν μέσον προτιμᾶτε	131
73η	»		Ἐπίσκεψις σὲ τυπογραφεῖο	132
74η	»		Τηλέφωνον καὶ ἀσύρματος	134
75η	»		Τὸ χρῆμα ἀγαθὸν ἀλλὰ καὶ δολέθριον	135
76η	»		Οἱ ἐφευρέται εὐεργεταὶ τῆς ἀνθρωπότητος	136
77η	»		Τὰ ἀποδοτικώτερα ἐπαγγέλματα	137
78η	»		Τί περιμένει τὸ ἔθνος ἀπὸ τὴν νεολαία	137
79η	»		Ὁ ἐγωισμὸς	138
80η	»		Φιλοῦλι τὸ φασοῦλι	139
81η	»		Ὁ σοὶ μισεῖς ἕτέρω μὴ ποιήσεις	140
82η	»		Τῶν φρονίμων τὰ παιδιὰ	141
83η	»		Ἄνθρωπος ἀγράμματος	142
84η	»		Θυμὸς κράτει	144
95η	»		Κακαὶ συναναστροφαι φθείρουσι ἤθη χρηστὰ	145
96η	»		Ἄργια μήτηρ πάσης κακίας	146
97η	»		Οἶκ ἐστὶ πλοῦτος βελτίων υγείας	147
98η	»		Σοφία μόνον ἀθάνατον	148

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
ΕΥΘ. Δ. ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

Ἀκαδημίας 76 — Τηλ. 632-894

ΑΘΗΝΑΙ

- 1) Γ. Α. Βασδέκη: 80 ΜΑΘΗΤΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΜΕ ΣΥΝΤΟΜΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ. Γιά τήν Ε' καί τήν ΣΤ' τάξη τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου.
- 2) Γ. Α. Βασδέκη: ΑΠΑΝΤΩ ΣΩΣΤΑ ΚΑΙ ΜΠΑΙΝΩ ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ, πλήρης μεθοδικός ὁδηγός γιά τίς εισιτήριες ἐξετάσεις στό γυμνάσιο καί στά Σχολεῖα Μέσης Παιδείας ὄλων τῶν τύπων.
- 3) Γ. Παπανδρεοπούλου: 51 ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΚΘΕΣΕΩΝ διὰ τήν Α' καί Β' τάξιν τῶν ἑξαταξίων γυμνασίων.
- 4) Κ. Σφαέλλου: 99 ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΚΘΕΣΕΩΝ διὰ τήν Γ' Δ' καί Ε' τάξιν τῶν ἑξαταξίων γυμνασίων.
- 5) Κ. Καμαρινοῦ: 222 ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΚΘΕΣΕΩΝ ΜΕΤΑ 1000 ΘΕΜΑΤΩΝ διὰ τοὺς τελειοφοίτους τῶν Γυμνασίων καί τοὺς ὑποψηφίους μαθητὰς τῶν Ἀνωτέρων καί Ἀνωτάτων Σχολῶν ὄλων τῶν τύπων.
- 6) Νίντα Χ.- Παπαγεωργίου Ἀλεξ.- Παπανδρεοπούλου Γ.- Καμαρινοῦ Κ.- Βασιλειάδου Εἰρ.- Σφαέλλου Κ.: «333 ΝΕΑ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΚΘΕΣΕΩΝ ΜΕΤΑ 1200 ΘΕΜΑΤΩΝ» διὰ Ε' καί ΣΤ' τάξιν τῶν ἑξαταξίων Γυμνασίων καί Ἀνωτάτων Σχολῶν. ἔκδοσις 9ῆ ΕΠΗΥΣΗΜΕΝΗ καί ΒΕΛΤΙΩΜΕΝΗ.
- 7) Κ. Σφαέλλου: 119 ΑΝΕΠΤΥΓΜΕΝΑ ΘΕΜΑΤΑ ΓΝΩΜΙΚΩΝ-ΡΗΜΑΤΩΝ-ΠΑΡΟΙΜΙΩΝ, μετὰ συλλογῆς καί περιλήψεως 1000 γνωμικῶν καί παροιμιῶν.
- 8) Γ. Α. Βασδέκη: ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΝ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ (Καθαρευούσις καί Δημοτικής).
- 9) Χ. Καζαντζῆ: ΠΡΑΚΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑΣ, ΣΤΙΒΕΩΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ.
- 10) Β. Ἀναγνωστοπούλου - Ν. Ἀσωνίτη : ΤΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΣΕ 55 ΑΠΛΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ.
- 11) Γ. Παπανδρεοπούλου: ΜΕΘΟΔΟΣ ΕΚΜΑΘΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ ΑΝΕΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ.
- 12) ΝΕΩΤΑΤΑΙ ΣΧΟΛΙΚΑΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ ὑπὸ Εὐθ. Χριστοπούλου, Ἐπιμέλεια Εὐσ. Δ. Δημοπούλου Φιλολόγου καθηγητοῦ τῆς Βαρβακίου Προτύπου Σχολῆς.
- 13) Ν. Ἀσωνίτη - Β. Ἀναγνωστοπούλου - ΛΕΞΙΚΟΝ ΑΝΩΜΑΛΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ.